

სხანი შოქოლადი

მარტი 2007 № 25
ფასი 5 ლარი

ნათელა ბრიგალაშვილი

ინტერვიუ ხელოვნურ
ინტელექტთან

კემიგუნი
აკა მოჩილაძე

ეგვიპტე
ლათო ტურაშვილი

„სხელი შოქოლადი – ლიტერატურა“

უმბერტო ეკო
ხეობა

ჟაკოლდ პინტერი
სანობლე ლაქსია

ლაშა ბულაძე
რუსეთი

გიორგი ქაქაბაძე
კრიტიკა

დავით

ლორთქიფანიძე

ბერლინალა 2007

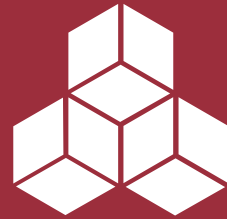
გიორგი გვანასია

ISSN 1512-2220

მეგობარი
MAGTI

...კავშირი თქვენს სამყაროსთან

LAVAZZA

შეუღარებელი

Horeca Georgia

ვაჟა-ფშაველას გამზ. 26, ტელ.: 712073, მობ.: 877 712073

www.lavazza.com

PARLIAMENT

პარლამენტი

საპარლამენტო
საინფორმაციო ცენტრი

ქანდაკის საინფორმაციო ცენტრი: მოწვევა მკვლევარს

...წაჩოტამენსი

PARLIAMENT

თქვენი ჯანმრთელობისათვის. მოწვევა იწვევს გულის დასაზღაბებს

BOSS shop Tbilisi

37, Rustaveli ave.

0180 Tbilisi

Georgia

Tel.: +995 32 92 33 44

Fax.: +995 32 92 10 35

E-mail.: victoria_fashion@caucasus.net

www.victoria98.com

BOSS
HUGO BOSS

Aus Liebe zum Automobil
სიყვარულით ავტომობილებისადმი

PASSAT

JETTA

GOLF Plus

TOUAREG

EOS

„კრეს ავტო ჰაუსი“ გახლავთ ფოლკსვაგენის ოფიციალური წარმომადგენელი საქართველოში.

კომპანიის საქმიანობა მთლიანად მოიცავს ავტომობილების იმპორტთან, რეალიზაციასთან და ექსპლუატაციასთან დაკავშირებულ ყველა სფეროს.

სერვისის სახეები, რომელსაც კომპანია სთავაზობს მომხმარებლებს:

- ფოლკსვაგენის, აუდისა და შკოდას წარმოების მსუბუქი, არასაგზაო და კომერციული მანქანების ფართო არჩევანი;
- 2 წლიანი საგარანტიო პერიოდი გარბენის შეხლუდვის გარეშე;
- ორიგინალი ავტოსათადარიგო ნაწილებით მომარაგება;
- სრული საგარანტიო და სერვისული მომსახურება თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილ ავტორიზებულ სერვის ცენტრში;
- მოქნილი განვადების სისტემა:
 - კლიენტის თანამონაწილეობა და საპროცენტო განაკვეთი 0%-დან
 - განვადების 6 წლიანი ვადა
 - 36 თვიანი უპროცენტო განვადება
 - გამარტივებული პროცედურები და საკრედიტო ოფიცერის მომსახურება დილერის ცენტრში;

• პირველად საქართველოში Trade-in სისტემა მეორადი ავტომობილის შეცვლის შესაძლებლობა ახლით;

• სადაზღვევო პოლისით უზრუნველყოფა სადილერო ცენტრში, დაზღვევის ექსკლუზიური ტარიფები და მრავალფეროვანი სადაზღვევო პროდუქტები.

“Kres Autohaus” the official representative of VOLKSWAGEN in Georgia offers following services to its customers:

- Wide range of light, off-road and commercial vehicles of Volkswagen;
- 2 years of guarantee period without any limit on mileage;
- Provision with auto spare and original parts;
- Complete guarantee and technical services also autodiagnosics with up to date technologies in authorized service center;
- Extremely flexible installment system :
 - initial payment and interest rate starting from 0%;
 - maximum credit term 6 years;
 - 36 months credit term without any interest rate;
 - simplified procedures and credit officer service at Volkswagen centre;
- First in Georgia Trade-in system – replace your used car with the new one;
- Insurance Policy issued at Dealer’s Center, exclusive tariffs and various insurance products.

Aus Liebe zum Automobil
სიყვარულით ავტომობილებისადმი

„კრეს ავტოჰაუსი“
ფოლკსვაგენის ოფიციალური დილერი საქართველოში,
მარშალ გელოვანის გამზირი.
ტელ: (99532)517 517, 911 911
ფაქსი: (99532)523 565

TOUAREG GP

იბერია ბიზნეს ჯგუფი

50

82

64

სხანი შოკოლადი

- 18** რედაქტორის წერილი
- 20** ჩვენი ავტორები
- 24** კულტ მიმოხილვა
ავტორები: ანა კორძაია-სამადაშვილი, თამარ ბაბუაძე
- 30** აქცენტები
კავკასიური რეჟიმი
კინოწვანება და დისკუსიები
ავტორი: ანა კორძაია-სამადაშვილი
რიჩარდ ბონა თბილისში!
ავტორი: ნინო ლომაძე
- 36** პრუსტის კითხვარი
ბიძინა კვირნაძე
- 38** დისკუსია
კრიტიკის კულტურა
ავტორი: ქეთი სადღობელაშვილი
- 46** კომენტარი
გვაშინებან
ავტორი: ანა კორძაია-სამადაშვილი
- 48** რეცენზია
რუსული სამკუთხედი
ავტორი: გიორგი კალატოზიშვილი
- 50** წერილი ბერლინიდან
ბარლინაღა 2007
ვარსკვლავთცვანა გლობალური დათბობის ფონზე
ავტორი: გიორგი გვახარია
- 64** ცხოვრების წესი
ცოტა ალქიმიკოსი ქეთი მათაბალი
ავტორი: ანა კორძაია-სამადაშვილი
- 72** ისტორია
დავით ლოთქიფანიძე
“ქვის რომანი”
ავტორი: თამარ ბაბუაძე

New collection

პეკინის ქ. №2 Pekini str. №2
(995 32) 33 19 62
(995 32) 33 19 68

NAFNAF

106

126

98

160

82 ნათელა გრიგალაშვილი
“კადრებად დანახული ცხოვრება”
ავტორი: სალომე კიკალაიშვილი

92 ინტარკიუ ხელოვნურ ინტელექტთან
ავტორი: დავით მაკარიძე

98 ერნესტ ჰემინგუეი
რალა ცეები ჰემინგუეის შესახებ
ავტორი: აკა მორჩილაძე

106 სპეც-პროექტი
ინტერნაციონალური ოჯახები
ავტორი: ნინო ლომაძე
ფოტი: ნიკო ტარიელაშვილი

122 თავისუფლების დღიურები
დავით ზურაბიშვილი

126 ფოტომოთხრობა
ეგვიპტა
ავტორი: დათო ტურაშვილი

138 პირადი ენციკლოპედია
ავტორი: აკა მორჩილაძე

140 ცრემლიანი სათვალე
ჩანაცვლება - 1989
ავტორი: გიორგი გვახარია

სხელი შოკოლადი – ლიტერატურა

148 ნოველი 2005
“ხელოვნება, ჭეშმარიტება და პოლიტიკა”
ჰაროლდ პინტერი, სანობელე ლექცია

155 ასსა
“სიცრუე და ორპირობა”
ავტორი: გიორგი კაკაბაძე

160 პროზა
“რუსეთი”
ავტორი: ლაშა ბულაძე

166 თარგმანი
“გეოგრაფია”
ავტორი: უმბერტო ეკო

Tbilisi · G. Tabidze Street 3/5 · (032) 93 30 05 · www.bally.com

BALLY

SINCE 1851

სხანი შოკოლადი

მთავარი რედაქტორი

შორენა შავერდაშვილი

აღმასრულებელი რედაქტორი

ნინო ლომაძე

არტ-რედაქტორი

ნინო სლეპჩენკო

რედაქტორ-სტილისტი

გაგა ლომიძე

კორექტორი

თამარ ღონღაძე

ნომარზე მუშაობდნენ:

ანა კორძია-სამადაშვილი, თამარ ბაბუაძე, სალომე კიკაღვიშვილი, გიორგი გვახარია, დათო ტურაშვილი, აკა მორჩილაძე, ნინო ლომაძე, ქეთი სადღობელაშვილი, ნინო ძანცავა, დავით მაკარიძე, გიორგი კალატოზიშვილი, მალხაზ ხარბეღია, ლაშა ბუღაძე, გიორგი კაკაბაძე, ასმათ ლეკიაშვილი

ფოტო

დავით მესხი, ლევან ხერხეულიძე, ნიკო ტარიელაშვილი, დავიდ დექტორი, ანკა ნიჭარაძე

ილუსტრაცია

მაია სუმბაძე, გიორგი მარი, ნინო მამაცაშვილი

დიზაინი

დავით თეთრაძე, მიხეილ დგებუაძე, თორნიკე ლორთქიფანიძე

მარკეტინგი

ქეთა ბუაჩიძე

რეკლამა

გვანცა გუშარაშვილი, ნესტან ავალიანი

რეკლამის განთავსება

შპს „მსა თბილისი“, ფალიაშვილის ქ. 108

ტელ./ფაქსი: 23 37 31

ელ-ფოსტა: msa@msa.ge

დისტრიბუცია

ზვიად შენგელია

გარეკანზე: დავით ლორთქიფანიძე

ფოტო: ანკა ნიჭარაძე

ვიზაჟი: ანუკა მურვანიძე, სტუდია „გრემ-მასკა“

ილუსტრაცია: გიორგი მარი

გამომცემელი

„ცხელი შოკოლადი“, „კინო-ცხელი შოკოლადი“, „ოზონი“, „ბიზნესი-ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“, „დიალოგი“

შპს „ემ ფაბლიშინგი“, თბილისი 0105, ფალიაშვილის ქ. 108,

ტელ./ფაქსი: 23 37 31

ელ-ფოსტა: mpublishing@caucasus.net

სტამბა

შპს „სეზანი“, თბილისი, ნერეთლის გამზ. 140

ტელ.: 35 70 02

ელ-ფოსტა: lika@cezanne-web.com

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის 25 დეკემბრიდან

© “M Publishing” საავტორო უფლებები დაცულია.

ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი

ან მთლიანი გამოყენება აკრძალულია.

www.shokoladi.ge

AQUALTIS

უაღრესად გამორჩეული

სერტიფიცირებულია

“აკვალტისი” უნიკალური სარკსნი მანქანა “არისტონისაგან” მრავალმხრივ კომფორტულია

მაქსიმალურად ადვილი ჩატვირთვა დიდი და ფართო ლუქისა და მოსახერხებლად განთავსებული სარკსნი დოლის მეშვეობით.

სარკსნის ტევადობა 7,5 კგ-მდე.

ყოველდღიური რეცხვის მინი-ჩატვირთვის პროგრამა საშუალებას იძლევა მაქსიმალურად დაიზომოს წყალი და ელექტროენერგია.

რეცხვის სისტემა Super Silent უზრუნველყოფს მანქანის უხმო მუშაობას.

უახლესი პროგრამა Duvet განკუთვნილია საბეჭინსა და ბალიშების სარკსნად.

ექსკლუზიური პროგრამა Woolmark Platinum Care იდეალურია შალისა და აბრეშუმის ნივთების სარკსნად.

დიზაინში დასული თქვენი სტილის ინდივიდუალურობა.

მოძრავი ყუთი დამატებით ადგილს იძლევა თეთრეულისა და ფხვნილების შესანახად.

“აკვალტისი” მხოლოდ ზომებითაა ჩვეულებრივი

მიმართეთ მაღაზიანთა ქსელს: 1. ყაზბეგის გამზ. 19ა
2. ავლაბრის მოედანი
3. “მეგალინი”, პავლიონი №89

ტელ.: 39 48 47 / 39 90 10
45 13 47
45 13 48

ერთი ცუდი თვისება მაქვს. ვიდრე ჟურნალის ყველა ტექსტი, ყველა ფოტო, ყველა მინანური, ყველა წერტილ-მიმე თავის ადგილს არ დაიკავებს, მე რედაქტორის მიმართვას ვერ ვწერ. შეიძლება იმიტომ, რომ ყველა ავტორის სათქმელი ჩემი სათქმელი ხდება, ყველა წარმატებული თუ წარუმატებელი ფოტოგადაღება ჩემს ნერვულ სისტემაზე გადის და ჟურნალის საბოლოო სახე ჩემს რედაქტორულ ნიჭზე თუ უნიჭობაზე მიუთითებს. ამ ყველაფრის მერე, აწყობილი ჟურნალისა და “რედაქტორის მიმართვის” ცარიელი ფურცლის შემყურეს, სულ ერთი და იგივე ფიქრი მიტრიალებს ხოლმე თავში, “მეტი რაღა უნდა ვთქვა... იხილეთ ჟურნალი.”

დღესაც მთელი დღე ბერლინიდან ბოლო წუთებში ჩამოსულ მასალას ვუკირკიტებდი. გოგი გვახარიათ თავის ხელნაწერ ტექსტს “ბერლინალეს” შესახებ ბარათი დაურთო. ციტატა: “ხომ ხედავ, რა დღეში ვარ? როგორ ქალაქზე ვწერ? იმედია, ყველაფერში გაერკვევით. გეხვენები, გადაბეჭდვის შემდეგ, გადაამოწმე გვარები berlinale.de-ზე. ისეთი ხელი მაქვს, შეიძლება გადაბეჭდვისას შეეშალოთ. ნუ, ასეა ყოველთვის, როცა ვჩქარობ. თუმცა, სტატიით უკმაყოფილო არ ვარ.”

სტატიით არც მე ვარ უკმაყოფილო. წელს ბერლინალეზე მაგარი ქალების ზეიმი და მაჩოიზმისა და მილიტარიზმის ფიასკო ყოფილა. ბერლინალეს გამრეები: შერონ სოუნი, მერიან ფეითფული, ქეთი ბლანშეტი, ჯუდი დენჩი, ვერნერ ფასბინდერი, ძმები ტავიანები, პოლ შრადერი მეც მხიბლავენ. ფესტივალის ანტი-გამრეები კი – ანტონიო ბანდერასი, ჯენიფერ ლოპესი, ქლინთ ისთვუდი – არც მე მაღელვებენ. ბერლინალეზე წარგზავნილი ფოტოგრაფი მესხი სულ ტყუილად იყო დეპრესიაში, ამ წითელ ხალიჩასთან ძლივს მივდივარ, თან მანვიმს და მათოვს, და თან ამ “სელებრიტების” ჩაჩხაკუნებას ვერ ვასწრებო. ნინო ძანძავას დახმარებით, ფილმებიდან კადრებიც დროულად მოვიძიეთ და პირველი და ბოლო ვიზუალური აკორდიც მგონი სწორად ავიღეთ. მოკლედ, მე კმაყოფილი ვარ. მით უმეტეს, რომ ბერლინალეს საკონკურსო ფილმების დეტალური მიმოხილვა, სალომე კიკალაიშვილის ბერლინალეს “ფორუმი” და საპატიო “ფიპრესის” ჟიურის წევრობა, რომ აღარაფერი ვთქვათ მესხის “წითელ ხალიჩაზე”, ჟურნალ „კინოს“ მარტის ნომერში გელით. ანუ, ყველაფერი ისევე წინ არის.

ერთ ამბად ღირს დათო ლორთქიფანიძის სტატიაზე მუშაობის პროცესი. გადაღებების დროს გაჟღერებული ტექსტები: “მე ხომ მოდელი არ ვარ, მე მეცნიერი ვარ”. ან მალხაზ ხარბედიას მასალების 20 გვერდიან ლიტერატურულ ჩანართში ჩატევის მცდელობები.

გული მწყდება, რომ ჟურნალის კეთების პროცესი გაცილებით უფრო საინტერესოა ხოლმე, ვიდრე მერე “შედგეით ტკბობა“. თან მაშინ, როცა საკუთარი თავის უღმობელი კრიტიკოსი ხარ და იბიექტურად ვერასოდეს აფასებ იმ 180-მდე გვერდს, რომელზეც მთელი თვე იმუშავე. მაგრამ ამ ყველაფერს მაინც აქვს ერთი კარგი შედეგი. ახალი ნომრის გამოსვლის მერე, დროებითი სიცარიელის განცდა რომ გაივლის, ხელახლა ვინთები, აი, შემდეგი ნომერი იქნება უფრო მაგარი! უფრო შემოქმედებითი, უფრო უკომპრომისო და მომთხოვნი ვიქნები, უფრო მეტის გააზრებასაც შევძლებ და ახალი “ცხელი შოკოლადიც” უფრო მეტს დაიტევს, უფრო მაგრად! თან, ამ ბოლო დროს, ერთი ამბიციური სურვილიც გამიჩნდა. ნინო ძანძავა დღემდე წუხს ბერლინიდან თბილისში დაბრუნებას, თავისუფლებიდან ისევ კარჩაკეტილობაში ჩამოსვლა მიჭირსო. ნინოს ეიფორია ალბათ გაუვლის და მიხვდება, რომ ყველგან თავისუფლებაა სადაც თავისუფალი ხარ. მაგრამ მე ძალიან მომინდა, რომ “ცხელმა შოკოლადმა” ეს კარჩაკეტილობის განცდა, რაც ქვეყნის მოკრძალებულ მასშტაბებს, სტერეოტიპების ავტორიტარიზმს, და კულტუროლოგიურ ნეპოტიზმს მოაქვს, ცოტა ხნით მაინც დაგავიწყდეს.

ხედავთ, რა ცუდად არის ჩემი საქმე?

მე კი მეგონა, რომ ჟურნალში “ცვლილებების ხანა” მალე დამთავრდება-მეთქი.

საქართველოს ბანკი
BANK OF GEORGIA

საქართველო ბანკი

ORANGE CARD

უპროცენტო კრედიტი

ისარგებლეთ უპროცენტო კრედიტით ათვისებული თანხის ყოველთვიურად სრულად დაფარვის შემთხვევაში.

☎ 444 444

www.sb24.ge

ჩვენი ავტორები

გიორგი გვატაძე

სვეტს ვწერ და ვაი ამ წერას. ბერლინის ფესტივალის პრეს-ცენტრში, კომპიუტერებზე წარმოდგენილი რიგია. შორენას რომ არ ვაწყენინო (ესეც ეწყინება, აუცილებლად იტყვის, სვეტი მე კი არა, მკითხველს ჭირდებაო), იძულებული ვარ, იმ კომპიუტერს დაუდარაჯდე, რომელიც “სწრაფი მოხმარებისთვისაა” გათვლილი – 10 წუთის მოხმარების შემდეგ ითიშება. ამაზე ნაკლები რიგია.

საათს დავცქერი და ვფიქრობ, რა დაგინეროთ. მინდა აგისნათ, რატომაა ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანი 1989 წელი და ეს “სათვალე”, მინდა ვინუწუნო, რომ უკეთესად შემეძლო დამენერა ეს ამბავი... მაგრამ არც ახსნისთვის მაქვს დრო და არც წუნუნისთვის. კინემატოგრაფისტთა მთელი არმია მადგას თავზე მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან!

ერთის დაწერას კი მაინც მოვასწრებ – გერმანია, რომელსაც ნაწილობრივ ეძღვნება ამ ნომრის “სათვალე”, ჩემი ცხოვრების ყველაზე დიდი გამოცანაა – არ ვიცი, რა მიზიდავს ასე ამ ხალხში და ამ ქვეყანაში... ანდა ეს ბერლინის ფესტივალის რატომ მიყვარს ასე – 1992 წლიდან დღემდე ხომ არც ერთი “ბერლინალე” არ გამომიტოვებია!

იქნებ პუნქტუალურობა და შრომის პათოლოგიური სიყვარული?

ხო, ხო, პუნქტუალურობა, რომლითაც აქ ვერავის გააკვირვებ, მანდ კი, საქართველოში – გააკვირვებ და გააცოფებ. ისეც იტყვიან – “რა პრეტენზიულია ეს გვახარია, როგორი დიდი წარმოდგენა აქვს თავის თავზე, რატომ გვთხოვს ამდენს?”

დრო იწურება. ხედავ, შორენა? მაინც გამოგიგზავნე სვეტი “ბერლინალედან”. ხომ იცი, რომ პუნქტუალური ვარ.

მალხაზ სარბიძე

ჯაროცი

ოთხი მასალითა და ოცი გვერდით ვიწყებთ. ვიწყებთ მოკრძალებულად, ფრთხილად, მხოლოდ საკითხავით, რადგან აქ თვალის გადასავლები არაფერია და ვერც თვალს ჩაკრავთ რამეს. ამ საკითხავებში კი სასაცილოსაც იბოვის კაცი და დამაფიქრებელსაც, სიმძაფრესაც გადააწყდება და მახვილგონიერებასაც.

პირველი ლიტერატურული ჩანართი ვერ იქნება ფარდაგვივით ჭრელი, წვრილ-წვრილი ამბებით მოქარგული, არადა სავესე მქონდა ფოლდერი და კაი მსუქანი ჟურნალიც გამოვიდოდა, ჩვენი სიფრთხილე რომ არა. სიფრთხილე კი მთავარია ლიტერატურაში, განსაკუთრებით ახალი საქმის დაწყებისას.

ვისაც კარგად ახსოვს, „არილი“ თავდაპირველად ფრთხილად დაიწყო, ჯერ ოთხი გვერდი იყო „კავკასიონში“, შემდეგ 8 გვერდიანი დამატება გახდა, თხელი, სიფრთხილი, მიკედლებული. „არილის“ ბოლო ნომერი კი, ზუსტად 14 თვის წინ რომ გამოვიდა, 100-მდე გვერდს ითვლიდა წვრილი შრიფტით. უკვე გატეული გვექონდა, სიფრთხილეზე ვინა ფიქრობდა და არც იმას დაუშვებდა ვინმე, რომ გამოსვლიდან ზუსტად 10 წლის თავზე ჟურნალი გაჩერდებოდა. გაჩერდებოდა არამხოლოდ „არილი“, არამედ „ალტერნატივა“, „24 საათი – წიგნები“, „პარნასი“, სხვებიც. უფრო სწორად, კი არ გაჩერდებოდა, გაგვაჩერებდნენ!..

წელიწადის მანძილზე ყურებჩამოყრილი ვიჯექით, მოინყინა ყველამ, მკითხველმაცა და მწერალმაც, დებიუტანტების ნათესავებმა, რედაქტორებმა, კეთილი თვალთ რომ აფასებდნენ კოლეგების ნამუშევარს. სევედა შემოაწვიათ პრესის ზოგიერთ გამავრცელებელსა და თქვენ წარმოიდგინეთ, სწობებსაც კი. ამ შეჩერებულ გამოცემათა თანამშრომლები ახლა რომელიღაც ენჯეოს უცნაური კრებულის კორექტურას უზიან, არედაქტირებენ ფემინიზმის კლასიკოსის წიგნს, რომელიც 100 ცალი გამოვა და იმავე ენჯეოების თაროებზე დაიდებს ბინას, ანდა სულაც ავადმყოფ დედას უვლიან და თან შეკვეთილ სტატიათ თარგმნიან. ავტორთაგან ზოგიერთმა სმა დაიწყო, სხვებმა ტაქსაობა, ბირჟაზეც გავიდნენ. ვილაცქებმა 2006 წელი გაზეთის ჯიხურებთან გაატარეს საყვარელი ჟურნალისა თუ გაზეთის მოლოდინში, რადგან რედაქციების ტელეფონებზე ან არავინ პასუხობდა, ანდა გათიშული იყო გადაუხდელობის გამო. ზოგიერთებმა სადღაც სხვაგანაც დაბეჭდეს გადანახული ნაწერები და მერე თავ-ბედიც იწყებდნენ. ბევრმა საერთოდ დაივიწყა პერიოდიკა და ჩათვალა, რომ მხოლოდ წერაზე უნდა იზრუნოს და არა პუბლიკაციაზე. ერთი სიტყვით, საქართველო რედაქციების გარეშე დარჩა.

აქ არ მოვეყვები იმას, თუ რა მნიშვნელობა აქვს კარგ რედაქციას კარგი ლიტერატურისთვის, ან რითი სჯობიან ჟურნალის კეთილი თანამშრომლები ლიტერატურულ მონსტრებს, უბრალოდ ვიტყვი, რომ „ცხელი შოკოლადის“ ლიტერატურულ ჩანართში არ იქნება მხოლოდ შეკვეთილი მასალები და არც კუთხოვრობის მიხედვით დაიბეჭდებიან ავტორები, აქ ნაწერებს ნაცნობ-მეგობრობით კი არა, ნიჭიერების მიხედვით შევარჩევთ. ჩვენთან ვერც გულგრილად ჩაყრილი ავტორების ზვინებს ნახავთ და ჰერმეტიკი ტვინისჭყლეტებისგანაც იქნებით დაცულნი. ერთი სიტყვით, ვიწყებთ და ვნახოთ, რა გამოვა. იმედა, ეს მოკრძალებული 20 გვერდი მალე სქელტანიან გამოცემად იქცევა, გაფანტული ავტორები კი ისეც ერთად მოვიყრით თავს – არა რომელიმე ადამიანის, იდეოლოგიის, შენობის ან ფულის გარშემო, არამედ მხოლოდ ლიტერატურის სიყვარულისთვის.

AXIS PALACE 2

34 SABURTALO STR.

Tel.: 55 34 34

25 34 34

www.axis.ge

საკა მორჩილაძე

გუშინ ვფიქრობდი, რომ მშვენიერი სვეტი მოვიფიქრე. გვიანი ღამე იყო და დღეს დილით კი დამავიწყდა, რა მოვიფიქრე. მგონი ღამემ ეგრე იცის: თან ღამით მოფიქრებული ყველაფერი მაგარი ჩანს.

მაგარი რო ყოფილიყო, ხო არ დამავიწყდებოდა. სადღაც წავიკითხე, პუშკინმა ძილში მოიფიქრა რალაცაო, გაიღვიძაო და ასანთის კოლოფზე მიჩხაპნაო. დილით კიდეც, მინაწერი ვერაფრით გაარჩიაო. პუშკინი რომ ვიყო, გული დამწყდებოდა. იმის მოფიქრებული ფასეული რამ იქნებოდა, მაგრამ პუშკინი ხო არა ვარ.

ჰო, რას ვაკეთებდი, როცა ეგ სვეტი მოვიფიქრე? ტელევიზორს ვუყურებდი. ერთი ძველი საბჭოთა სერიალია, ორის ნახევარზე იწყება ხოლმე. “ტასს უპალნამოჩენ ზაიავიც” ქვია და კაგებს კეთილ ყოვლისშემძლეობაზეა. იქ ყველაზე ცუდ კაცს: ციერუს აგენტს, ნარკობარონსა და ბოროტს ბუბა კიკაბიძე თამაშობს. მერე გამოთქმაც იყო, კიკაბე პრონივ კაგებუო, ხუმრობდნენ. ფილმი უცნაურია: ყოველი ამერიკელი ჟურნალისტი იქ ქალარანვე-რიანია, ლოთი და ცხოვრებაგატეხილი, საბჭოთა კაგებუნიკები უსიამაოთურესები არიან, ხოლო ზანგებში უმეტესობა გადაღებილი თეთრია. ბერლინელი ოფიციატკები მოსკოვის სასტუმროს სართულის მებუფეტე ქალებს გვანან, ხოლო კაგებესთან ყველა მოქალაქე სიამოვნებით თანამშრომლობს.

რატომ უნდა უყურო ასეთ კინოს? საინტერესოა, მე მოვკვდე. ამ სერიალში კადრი არ არის, რომ წამით მაინც ამოისუნთქოს სიმართლით, მაგრამ ისეთი ტკბილი და სახითხითო საცქერია, რომ მეტი არ შეიძლება. თუმცა, სვეტი რაზე მოვიფიქრე, ეგრეც არ გამახსენდა. ამ სერიალთან იყო დაკავშირებული თუ არა, არ ვიცი. რას გაუგებ ღამეს: ხალხი არ არი, მარტო ფიქრები. ალბათ ამიტომაც ჩანს რალაცა განსაკუთრებული. დილიდან კი ადამიანები გამოჩნდებიან და ხედავ, ჩვეულებრივი ყოფილა.

ლათო ტუშვაშვილი

ევგვიპტის ნახვა ალბათ ნებისმიერ ადამიანს სურს, ვინც იცის, რომ ეგვიპტელებმა უნიკალური ცივილიზაცია შექმნეს ჯერ კიდევ რამდენიმე ათასი წლის წინ და როცა ეგვიპტეში დამბატიყეს, ისე გამიხარდა, რომ ბავშვივით ავცქმუტდი თვითმფრინავის მოლოდინში. თუმცა პირამიდების გარდა, მქონდა სხვა, ძალიან სუბიექტური მიზეზიც სინარჯისგან ამჩატებისა და ეს სხვა მიზეზი, ესპანეთში დაიწყო. შარშან მადრიდის უნივერსიტეტში ჩემს ესპანელ ჯგუფელებს შორის მხოლოდ ორნი ვიყავით უცხოელები და ის მეორე მაძიებელი ახალგაზრდა ეგვიპტელი კაცი გახლდათ, რომელიც პირველივე დღეს თვითონვე გამეცნო. ხელი ჩამომართვა, გამიღიმა და ღიმილითვე მკითხა რომელი ქვეყნიდან ვიყავი და როგორც კი ვუპასუხე, მაშინვე ცივად გამომართვა გამონვდილი ხელი და ის ღიმილიც მაშინვე გაუქრა. მას შემდეგ მხოლოდ მესალმებოდა ხოლმე უნივერსიტეტში, მაგრამ ისიც მხოლოდ ცალკეად და ერთხელაც ვეღარ მოვითმინე და პირდაპირ ვკითხე ზემოთქმულის მიზეზი. საქართველო ხომ ის ქვეყანაა, კავკასიაში რომ არისო და კი-მეთქი და ის თუ იცი, რომ ეგვიპტეში მამლუქების უმრავლესობა ქართველები იყვნენო. ვიცი-მეთქი და მაშინ ისიც გეცოდინება, მამლუქები ეგვიპტელებს როგორ აწამებდნენო და პირველად მესმის-მეთქი, – გულწრფელად გავიკვირე. მერე ისიც ვუთხარი, როგორ გეკადრებათ-მეთქი და ის ეგვიპტელი კაციც შემოვირიგე, მაგრამ ეგვიპტის ნახვა ძალიან მომინდა.

შეიძლება ყველაფერი უფრო ადრეც დაიწყო, როცა პირველად წავიკითხე “ქართლის ცხოვრება”, სადაც უცნაური ფრაზა წერია, რომ მეგრელების წინაპარი კოლები კავკასიაში, ეგვიპტიდან მოვიდნენ. ჩემს მეგრელ ბებიას ამ ამბავს (სანამ ცოცხალი იყო) კი ვუმალავდი, მაგრამ “ქართლის ცხოვრებიდან” ამ ფრაზას ხომ ვერ ამოვშლიდი ან ფურცელს ხომ ვერ ამოხვედი. სკოლაშიც ხომ ეგრე იყო — ნებისმიერი სახელმძღვანელოდან შეგეძლო ფურცლის ამოხევა, ისტორიის წიგნის გარდა. ისტორია ეგეთია – ერთ ფურცელსაც ვერ ამოხვე...

დავით მაკარიძე

ძველ ბერძნებს სჯეროდათ, რომ სიკვდილის შემდეგ ადამიანის სული მდინარე ლეთას წყლის დღევით ყველაფერს ივიწყებდა და კვლავ ამ ქვეყნად ბრუნდებოდა ცხოვრების გასაგრძელებლად. ლეთას წყალი, ალბათ, მოწყენილობას კურნავდა, მოწყენილობას, რომელიც ყოველ ჩვენგანს სიცოცხლის ბოლოს მოეძალუბა ხოლმე. მოწყენილობა, რომელიც იმის გამო გვეუფლება, რომ ახალი აღარაფერი ხდება ჩვენს გარშემო და რომელიც, ჩემი ღრმა რწმენით, სინამდვილეში, ცხოვრების გაგრძელებაში ხელს გვეშლის.

რამდენიმე ათასი წლის შემდეგ, ჩვენ მოწყენილობასთან ბრძოლის საუკეთესო საშუალებას მივაგენით. მეოცე საუკუნის ბოლოს, ჩემი აზრით, კაცობრიობის ისტორიაში ყველაზე ეპოქალური ნაბიჯი გადაიდგა და შეიქმნა გლობალური ქსელი, სივრცე, სადაც ყველას აქვს საშუალება გაუზიაროს სხვებს თავისი აზრები, შემოქმედება, იზოვოს მეგობრები, თავი დააღწიოს კონფორმიზმს და ერთფეროვნებას. ალბათ მომავალი საზოგადოების საფუძველი სწორედ ეს სივრცე გახდება.

ჩემთვის, ინტერნეტი დაუსრულებელი შემეცნების ერთ-ერთი წყარო გახდა. ტერიტორია, სადაც ვიპოვე ბევრი საინტერესო ადამიანი და მომხიბვლელი ადგილი. ტერიტორია, სადაც დავინახე რამდენად უსაზღვროა და განუზომელი ადამიანის წარმოსახვა.

მაგრამ ყველა სივრცეს რალაც თავისთვის დამახასიათებელი უცნაურობა მოაქვს. ასეთი უცნაური არსებები ქსელშიც დასახლდნენ. ისინი ადამიანმა თავის დამხმარებლად შექმნა და ასწავლა ცოტათი მეტი, ვიდრე მარტივი ბრძანებების შესრულებაა. მაგრამ ვინ იცის, რა მოხდება მომავალში. და იქნებ მართლა ახდეს ფანტასტიკის წინასწარმეტყველება და ერთხელაც მათ დაიკავონ ჩვენი ადგილი ამ სამყაროში. ან იქნებ ისინი გახდნენ გზა უკვდავების მოპოვებისა. ვინ იცის...

სადასახლებო კომპლექსი
IBERIA

IBERIA-ს მშენებელი

მისამართი: ქვექვიციძის გამზ. 49ა, თბილისი, საქართველო
ტელ: (+995 32) 25 31 13; www.iberia.ge; info@iberia.ge

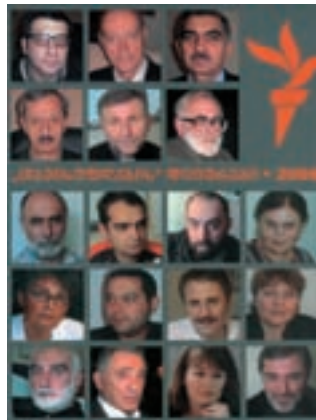
თავისუფლების დღიურები

2006

გაიმართა პრეზენტაცია ნიგნისა "თავისუფლების დღიურები 2006". ამ პროექტის ავტორი გახლავთ დავით კაკაბაძე, რადიო "თავისუფლების" ქართული სამსახურის დირექტორი.

რადიო "თავისუფლების" ამ პროექტს დღიურებად აკინძული წელიწადი შეიძლება ვუწოდოთ. ჩანაფიქრის თანახმად, ეს იყო ერთგვარი ცდა, სხვადასხვა ადამიანთა დახმარებით აღწერს უსუსულიყო გასული წლის განმავლობაში მომხდარი მოვლენები. ამ საქმისთვის "დარაზმეს" 52 მოქალაქე – მწერლები, მხატვრები, პოლიტიკოსები, საზოგადო მოღვაწეები, რომოცდათორმეტივე ავტორის პროფესიების ჩამოთვლა ძალიან შორს წაგვიყვანდა.

დღიური რომ სუბიექტური რამაა, ეს ისედაც ცნობილია. ავტორები იპრანჭებიან – ესეც ბუნებრივია. და მაინც, "თავისუფლების მკითხველი" ერთ რამეს ხალისით აღმოჩენს: საქართველოს მოქალაქეთა უმრავლესობას ძალიან ნაკლებად აღვლევებს, თუ რა ხდება გარშემო. გადახედეთ წვრილი შრიფტით აკრეფილ დღის მოვლენებს და იქვე – დღიურს. ერთ-ორ კაცს თუ ადარდებს სავალუტო ფონდის მისიის გადაადგილებები და ვილნიუსის კონფერენციის ამბები – ყველას თავისი ცხოვრება აქვს, თავისი სიხარული და თავისი გასაჭირი, და მე თუ მკითხავთ, ასე უფრო კარგია.

ბიზნოსი და მსოფლიოს მერვე საოცრება

ამა წლის 16 თებერვალს, სტანდარტ ბანკმა ბაზის რიგში, მეიდანზე მიიწვია ადრე დამდგარი გაზაფხულით გახარებული, მოგზაურობისა და სილამაზის მოყვარული საზოგადოება. თამარ ბოკუჩავას ფოტოგამოფენა სწორედ ასეთი გახლავთ: თვალწარმტაცი, ფერადოვანი, უცხო მხარეებისა და ჯადოსნური მიწების სურნელით გაჟღერებული. "ბიზნოსი და მსოფლიოს მერვე საოცრება" – სანახაობა სახელწოდებას სრულად ამართლებს. ცოტა სხვა მიწა, ცოტა სხვა დრო...

თბილისის ყველა თაობის ქუჩის აბრეშვი

მეგობარი ისედაც კარგია, უსტაბაში მეგობარი – ერთითად. ყველაფერი იოლდება – სთხოვ უსტაბაშს, მიშველეო, და გიშველის.

მაშ, ასე: გვიამბობს თბილისზე მზრუნველთა გაერთიანება "ტფილისის ჰამქრის" უსტაბაში ალექსანდრე ელისაშვილი.

"ჩემს უფროს ბიჭს ვასეირნებდი არსენას ქუჩაზე. ჰოდა, შევნიშნე ალუმინის ოთხკუთხა აბრა: "მეფეგია ულიცა, 4 უჩასტოკ". ჰაი დედასა! ვერაფრით აღვწერ, რა დამემართა. თავიდან ერთი ხუთი წუთი გახევებული ვიდექი, შემდეგ გიჟივით ვკოცნიდი ჩემ შვილს. მერე აღმოჩენაზე ჩემს მეგობრებს ვუამბე. ამის მერე კი დავირაზმეთ... ჩვენ თვალწინ სულ სხვა ტფილისი გადაიშალა, არა მუზეუმში დაცული ექსპონატებით, არამედ ნაღდი, ალალი ისტორიის ფრაგმენტებით: ქუჩის აბრებით, სადაზღვევო დაფებით, რეკოლუციამდელი, რეკოლუციის შემდგომი, ბერიას პერიოდის, ბერიას შემდგომი. სულ ჩვენი ძალებით 34 ეგზემპლარი შევაგროვეთ. მათგან 6 სადაზღვევო დაფა იყო, 28 ქუჩის აბრა. გამოფენის შემდეგ ჩვენს მიერ შეგროვილი ნიმუშები სრულად გადაეცემა თბილისის ისტორიის მუზეუმს – ქარვასლას.

ერთ ჩემთვის ყველაზე ძვირფას აბრას გავისვენებ, ყველაზე ძველი თაობის აბრას, რომელზეც რუსულად აწერია "ეგზარქოსკაია პლოშად". დღევანდელ ერეკლე მეორის მოედანს, სულ ადრე კი ბატონის მოედანს რუსების შემოსვლის შემდეგ ეგზარქოსის მოედანი ეწოდა, იმის გამო, რომ ალა მაჰმად ხანის მიერ დანგრეული როსტომ ხანის სასახლის ადგილზე რუსმა ეგზარქოსებმა რეზიდენცია (დღევანდელი საპატრიარქოს შენობა) ააგეს. შემდეგ ბოლშევიკებმა შემოსვლისთანავე ამ მოედანს სახელი შეუცვალეს და გერმანელი სოციალ-დემოკრატის ბებელის სახელი დაარქვეს. ეს აბრა, პირველი თაობის ქართული აბრაც "ცარისტული" აბრის გვერდით აღმოვაჩინეთ. წარმოიდგინეთ: ერთმანეთის გვერდიგვერდ ეკიდა მთელი ისტორია ერთი პატარა და, ჩემი აზრით, თბილისში ყველაზე ლამაზი მოედნისა. გამოფენაზე ამ მოედნის სრული თუ არა, ნახევარი თავგადასავალი წარმოვადგინეთ.

...მადლობა ყველა თბილისელს, რომელმაც დაგვართო ნება შენობებიდან ჩამოგვეხსნა აბრები და მათაც მადლობა, ვინც აბრებს გადაეფარა და მათი ჩამოხსნის ნება არ მოგვცა. მათაც ალალი მადლობა უნდა ვუთხრათ, ქალაქის წარსულის ასე თავგამოდებული დაცვისათვის.

ბოლოს კი დასტურ უნდა ითქვას – ტფილისის სადღეგრძელო იყოს!!!"

სტუდია გრიმ-მასჟა გაძლავთ
საშუალებას სამ თვეში დაეუფლოთ
ვიზაჟისტის პროფესიას

მოზიგატი!

ლონისძიება – ხელოვნების საერთაშორისო სიმპოზიუმი დევიზი – “ერთი მსოფლიო, ერთი ოჯახი, ერთი ზეიმი” მოქმედების ადგილი – არაბთა გაერთიანებული საამიროები მოქმედების დრო – 7-27 იანვარი, 2007 წელი მონაწილეები – 41 მოქანდაკე და 27 ფერმწერი 30 ქვეყნიდან დაჯილდოების თარიღი – 6 თებერვალი გამარჯვებულთა შორის – ორი ქართველი ხელოვანი, მოქანდაკე ჯუმბერ ჯიქია და ფერმწერი გიორგი გუგუშვილი. გილოცავთ, ბატონებო! ვრცელი ინფორმაციისათვის აკრიფეთ Emaar International Art Symposium 2007, და ბევრ საინტერესო ამბავსაც შეიტყობთ და ბევრ კარგ ნამუშევარსაც ნახავთ.

ახალი ტიპის ექსტრიმი

სამთო-სათავგადასავლო და ექსტრემალური სატელევიზიო ფილმების ფესტივალი “ნიაშორი” უკვე დიდი ხანია, რაც მხოლოდ სპორტულ საზღვრებს გასცდა, მთაში განცდილი ექსტრიმი კი — ფოტო და ვიდეო კადრების ჩარჩოებს. ამის დასტურად, წელს მესამედ გამართულმა “ნიაშორმა” ახალი ტიპის კონკურსი გამოაცხადა და მთის თავგადასავლების მაძიებლებს ბედი წერაშიც აცდევინა. ლიტერატურული “ნიაშორის” იდეა ერთი გარემოების გამო გაჩნდა: მთაში მოგზაურობისას ადამიანები ისე მძაფრ შთაბეჭდილებებს იღებენ, რომ ბუნებრივად უჩნდებათ ნანახისა და განცდილის აღწერის სურვილი. ამიტომაც ინტენსიურად წერენ დღიურებს, უფრო გაბედულები კი — მხატვრულ ჩანახატებს... ლიტერატურულმა “ნიაშორმაც” სწორედ ამ ჩანახატების გაჯიბრება გადაწყვიტა. საკონკურსოდ “ნიაშორს” 35 ნაწარმოები შეუვიდა, მათგან აირჩა 17 ტექსტი, რომელთაგან ორ საუკეთესოს საბოლოოდ ფესტივალის ფიური გამოავლენს. რადგან ამ ლიტერატურული კონკურსის სპონსორი “ცხელი შოკოლადია”, ფიურში პაატა ნაცვლიშვილთან და ნინო ქადაგიძე-ჟვანიასთან ერთად ჩვენი წარმომადგენელიც შევიდა. რჩეული ტექსტები ორ ნომინაციაში განანილდება: საუკეთესო მოთხრობა ან ნოველა და დღიურის სახით გაკეთებული ჩანახატები. ფინალისტებს “ცხელი შოკოლადი” ფულადი პრემიით დააჯილდოებს. მათ ვინაობას კი საზოგადოებას 3 მარტს “ნიაშორის” საზეიმო დახურვის ცერემონიაზე შეიტყობს. ამავე დღეს გაირკვევა ფოტო და ფილმების კონკურსში გამარჯვებული მოგზაურების ვინაობაც. ასე რომ, “ნიაშორი” ჯერ კიდევ გრძელდება. თუმცა, უკვე უთოვლო თბილისში და ასფალტით დაფარულ გზაზე. მანამდე კი ცოტაოდენი ექსტრიმი ფესტივალის მონაწილეებმა ბაკურიანში იგრძნეს. წელსაც, ტრადიციისამებრ, “ნიაშორი” ჟურნალისტებს შორის შეჯიბრით გაიხსნა. შეჯიბრი “გიგანტურ სლალომში”

ბაკურიანში გაიმართა. ამ ლონისძიებას პირადად დავესწარი, მაგრამ რადგან მოთხილამურეთა შორის “ჩაინიკების” კატეგორიასაც კი ვერ ვუახლოვდები, დიდად ვისიამოვნე-მეთქი, ვერ მოგატყუებთ. სამაგიეროდ, ისიამოვნეს ტელეკომპანია “მზის” და “ალანის” ჟურნალისტებმა, რომლებმაც შეჯიბრში გაიმარჯვეს და სპონსორებისგან პრიზებიც მიიღეს — კარგი თხილამურები. ისიამოვნა “ცხელი შოკოლადის” წარმომადგენელმა სანდრო ნავერიანმა, რომელიც “ნიაშორის” ზაფხულის შეჯიბრების, ე.წ. სვანეთის თასის მფლობელი გახლავთ. ბაკურიანში კი სანდრო მხოლოდ მეოთხე ადგილს დასჯერდა. გავარკვიე, რომ ეს მოკლე თხილამურის ბრალი ყოფილა... ასეა თუ ისე, იმ შაბათ-კვირას მიღებულ შთაბეჭდილებებს ჟურნალისტები დღემდე ხალისით იხსენებენ.

ავტორი: თამარ ბაბუაძე

AXIS PALACE 1

32 SABURTALO STR.

Tel.: 55 34 34

25 34 34

www.axis.ge

მშრალი ხიდი

იმის გათვალისწინებით, რომ დათბა და ქუჩაში ყოფნა სასიამოვნოა, იმის გამო, რომ ძალიან მდიდრის დამატებით გამდიდრება სულაც არაა აუცილებელი, და ვინაიდან ნამითაც არ მჯერა, რომ ძველ ნივთებს ჯადო-მადოები და ცუდი აურა სდევს თან, “ცხელი შოკოლადის” მკითხველს ვურჩევდი: ეწვიეთ...

ქართულად ბარახოლკას რა ჰქვია? უფროსებისგან ვიცი, რომ ომის მერე ამგვარ საყიდლებზე დეზერტირების ბაზართან დადიოდნენ, ბოლო ათწლეულის განმავლობაში კი თბილისელთა ბინებიდან გამოტანილი სამოთხეები მშრალ ხიდთან იყო გაფენილი, ჰოდა, ხალხმა უბრალოდ “მშრალი ხიდი” დაარქვა. ის ფაქტი, რომ ამჟამად ანალოგიური ბაზრობა სამგორშიც არსებობს, თბილისელებს ხელს არ უშლის: მშრალი ხიდი და შორჩა.

აქ წასვლა ბევრად მეტია, ვიდრე შოპინგი. აზარტული საქმეა, თან მონდომებულ კაცს ბევრი რამის სწავლაც შეუძლია. თავად განსაჯეთ: სხვაგან სად ნახავთ ერთად გამოფენილ ამდენი ეპოქისა და ამდენი დანიშნულების ნივთს? ძველებური ავეჯი, ჭურჭელი, ტანსაცმელი, წიგნები და მრავალი სხვა რამ, რომელთა ფუნქციაც ზოგჯერ სრულიად დაუდგენელია, მაგრამ ლამაზია და ჰა... მშრალ ხიდზე რა გელის – არასოდეს იცი, და “ეძიებდე და ჰპოვებდე” ისე არსად ამართლებს, როგორც ამ გაუგებარ ადგილას, რომელიც ყველა თავმოყვარე ქალაქში არსებობს და ტურისტული შოუს განუყოფელ ნაწილადაა ქცეული.

მსოფლიოს დიდი ნაწილი მშრალ ხიდს რწყილის ბაზრობას უწოდებს. სახალისო ამბავია: ნაპოლეონ III დროს გადაწყდა, რომ პარიზის ბულვარებზე მსხდომი ძველმანები მოვაჭრეები ქალაქს ამახინჯებდნენ, და ისინი ერთი ციხესიმაგრის, **Porte de Clignancourt**-ის ბჭესთან გადააბარგეს. ასე შეიქმნა ბაზრობა კლინანკური. აქ მრავალ სხვა ნივთთან ერთად მთელი პარიზის ნაგავსაყრდლებიდან მოთრეული ავეჯიც იყიდებოდა. ეს დივანები, რბილი სკამები, სავარძლები და პუფები, ცხადია, რწყილებით იყო გამოტენილი, და სახელწოდება “რწყილის ბაზრობა” მთელს ევროპაში გავრცელდა: **marche aux puces, flea market, Flohmarkt...** ჩვენ, წესიერ ხალხს, ეს სახელი არ მოგვეწონა და ქართული-ხალხური “მშრალი ხიდი” ვამჯობინეთ.

ყოველ შაბათ-კვირას ასი ათასობით, შესაძლოა, მილიონობით ადამიანი უთენია დგება ლოგინიდან და ძველმანების ბაზრობებზე გარბის. იქ, იმპროვიზებულ დახლებთან, ათასი ჯურის ხალხი ირევა – ხელმოკლეები და მდიდრები, კოლექციონერები და უბრალოდ მოცილები. მერე ყველანი დაკმაყოფილებულები ბრუნდებიან ხოლმე შინ და მეგობრებთან ამაყად აცხადებენ, რომ რაღაც განძი სასაცილო ფასად შეიძინეს.

ანტიკვარიანობით მოვაჭრეებისგან განსხვავებით, რომლებიც ელიან, რომ რაღაცას იყიდით, მშრალ ხიდზე ყველა ხვდება, რომ შემთხვევით ან ვითომ შემთხვევით ხართ მიხეტებული, და ამიტომ აქ ტვინს არ ბურღავენ. შეგიძლიათ მშვიდად იქექით ძველმანებში, მერე კი გრძნობის და კარგვამდე ივაჭროთ – მშრალ ხიდზე მტკიცე ფასები არ არსებობს.

მათთვის, ვისაც ანტიკვარიანობის რამე გაეგებათ, მშრალი ხიდი კოლონიკია – არავინ იცის, საბრალო ბებოს ძირს დაფენილ ხილბანდზე რას აღმოაჩენ. ერთმა გერმანელმა ქალბატონმა ძნელბედობის ჟამს, 90-იანებში, მთელი წელი იარა მშრალ ხიდზე და ახლა მშობლიურ შვაბთში საქის ფაიფურის კოლექციით იწონებს თავს; მეორე ქალბატონმა მთლად კასპარ დავიდ ფრიდრიხის ნამუშევარი იყიდა; მე ჩემი 50-50 თეთრად ნაყიდი “სტაქანები” ძალიან მომწონს – რომელი ერთი ჩამოვთვალო. დავიჯერო, თქვენ არაფერი შეგიძენიათ?

ისე, რამის შეძენასთან ერთად, გულწრფელად გირჩევთ: გაყიდვაც სცადეთ. ვთქვათ, ბრიყვული საშაქრისა. იცით, რა სახალისოა? მერე იმ ფულით შეგიძლიათ სხვა, უფრო ბრიყვული საშაქრე იყიდოთ. თან სოციალურად გამართლებული ამბავიც იქნება – სადაც სამართალია, მშრალ ხიდზე ხომ მაინც არ უნდა არსებობდნენ მდიდრები და ღარიბები.

ავტორი: ანა კორძაია-სამადაშვილი
ფოტო: გიორგი ბანძელაძე

VICHY
LABORATOIRES

დასუსლი ფორები კანის არაერთგვაროვანი
ზედაპირის მიზეზი სდება

NORMADERM NUIT

ნორმადერმი ღამის

ქრონო-აქტიური კრემი პრობლემური კანისთვის
ფორები პირდაპირი შეღწევის ტექნოლოგია + ცინკალონი A

გამოხატული ანტიგატერული მოქმედება
ასტიმულირებს უჯრედების განახლების პროცესს
ფორები ვინსოვდება, კანის რელიეფი გაფხვნილება

ცხელი ხაზი:
91 04 34

იყიდა მხოლოდ ავთიკაპში
დამზადებულია საფრანგეთში

VICHY. ჯანმრთელობაზე ზრუნვა საკუთარი კანით დაიწყეთ

ვიძის რეგიონალური დისტრიბუტორი საქართველოში ფარმაცევტული კომპანია ჯი-ვი-სი, სანაიროს 6, 95 28 02, www.gpc.ge

რიჩარდ ბონა თბილისში!

გიყვართ ჯაზი? მაშინ რიჩარდ ბონას სახელიც გაგონილი გექნებათ. თანამედროვე იმპროვიზაციული მუსიკის ვირტუოზი, ნებისმიერი აუდიტორიის “დამპყრობი” – ასე მოიხსენიებენ მას სხვადასხვა პუბლიკაციებში თუ ჩანაწერებში. რიჩარდ ბონა თანამედროვე ჯაზის ნებისმიერი მიმდინარეობის კომპოზიციებს ასრულებს — მეინსტრიმით დაწყებული, ჯაზ-როკის ჩათვლით.

ისთერნ პრომოუშენი მელომანებს კიდევ ერთ გრანდიოზულ ჯაზის საღამოს უწყობს. 17 აპრილს, ნათ ოფისში, წლევანდელ გრემზე “თანამედროვე მსოფლიო მუსიკალური ალბომის” ნომინაციაში წარდგენილი რიჩარდ ბონა კონცერტს გამართავს.

მათთვის კი, ვისთვისაც ეს ახალი სახელია, გიაგობთ, რომ ბონა 1967 წელს კამერუნის აღმოსავლეთით, პატარა სოფელ მინტაში დაიბადა. პირველად ბალაფონი (ევროპული ქსილოფონის ანალოგი) მეზობელთან ნახა. ეს “საოცარი ქმნილება” მისი შთაგონების წყაროდ იქცა – ხუთი წლის იყო, როცა პირველი მუსიკალური ინსტრუმენტი დაამზადა. დღეში რვა-ათი საათი უკრავდა. საოცარი ნიჭის პატრონი, ნებისმიერ ინსტრუმენტზე დაკვრის ტექნიკას დანახვისთანავე ითვისებდა. სამწუხაროდ, სოფელში მრავალფეროვანი მუსიკალური საკრავები არ მოიპოვებოდა, ამიტომ ბონა ინსტრუმენტებს თვითონ ამზადებდა. როცა ჯერი გიტარაზე მიდგა, ერთი პატარა პრობლემის წინაშე აღმოჩნდა – სიმები დასჭირდა... სოფლის მალაზიიდან ველოსიპედის სამუხრუჭე ბაგირი მოიპარა.

11 წლის რიჩარდი სოფლიდან უახლოეს ქალაქში გადასახლდა, კლუბებში და ბარებში უკრავდა, საკუთარი ხელით შექმნილი გიტარა კი პროფესიონალური ინსტრუმენტით შეცვალა. 22 წლის გახლდათ, პარიზში რომ წავიდა. გადაწყვიტა პროფესიული მუსიკალური განათლება მიეღო და შვიდი წელი სამუსიკო სკოლაში სწავლობდა. ამერიკელი გიტარისტის, მაიკ სთერნის რჩევით, პროფესიული ბედი ნიუ იორკშიც სცადა. ძალიან მალე კი ჯო ზავინულთან ერთად ალბომი My People ჩაწერა და მსოფლიო ტურნეში გაემგზავრა.

1990-იანი წლების ბოლოს, მის ბიოგრაფიულ რეზიუმეს ერთობლივი პროექტები შეემატა – ჯო ზავინულთან, რეგინა კარტერთან, ბობ ჯეიმსთან, ლარი ქორიელთან, რენდი ბრეკერთან, სთივ გედთან, მაიკ სთერნთან, პეტ მეთენისთან, ჯორჯ ბენსონთან, ბობი მაქფერინთან, ბრენფორდ მარსალისთან ერთად. მისი მონაწილეობით შეიქმნა ალბომები: Motherland, Speaking Of Now, Beyond Words, Words Of Mouth Revisited.

1998 წელს კომპანია Columbia-მ რიჩარდ ბონას პირველი სოლო ალბომი Scenes from My Life ჩაწერა. მისი კომპოზიციები თანამედროვე ჯაზის, ფანკისა და ყველა იმ ქვეყნის ფოლკლორული მუსიკის ელემენტების სინთეზია, სადაც ბონას უცხოვრია. ჯაზის სხვა მუსიკოსებისგან განსხვავებით, ის არასდროს შორდება ახალგაზრდა აუდიტორიას და მისი წარმატების საიდუმლოც მარტივია: ნებისმიერი ეროვნების მსმენელს ერთი – მუსიკალური ენით მიმართავს. ამიტომაც, რამდენიმეათასიან სტადიონზე თუ კამერული მუსიკის დარბაზში, კლუბურ მუსიკასა თუ ტრადიციულ ჯაზზე ორიენტირებული მსმენელები მას თანაბრად ემორჩილება. ჯერ არ ახსოვთ შემთხვევა, რომ რიჩარდ ბონას უიმედოდ კონსერვატორული აუდიტორიაც კი ფეხზე არ წამოყვევებინა და საკონცერტო დარბაზი საცეკვაო არენად არ ექცია. ვნახოთ, რა მოხდება თბილისში...

ავტორი: ნინო ლომაძე

FM 104.3

SYNDICATE
JAZZ

WWW.RADIOSYNDICATE.GE

კავკასიური რეკვიემი

თომას ჰაიბერი არის იაპონურის სპეციალისტი, ფსიქოლოგი, ფლეიტისტი და კომპოზიტორი. მან უკვე ხუთი სიმფონია, მრავალი კონცერტი და ორი ოპერა დაწერა: “Quatour” და “ლეონარდო და ვინჩი”.

გერჰარდ შაბელი მედიატორი, სწავლობდა, კინოსა და ტელევიზიაში ვიდეოგრაფიკოსად მუშაობდა და, რაც მთავარია, ფოტოგრაფი გახლავთ. მან მთელს მსოფლიოში მრავალი გამოფენა გამართა და – ამ შემთხვევაში ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია – 2004 და 2006 წლის ზაფხულებში საქართველოში იმუშავა, ლენდარტის პროექტებში მონაწილეობდა შატილსა და უშგულში.

ეს უკანასკნელი ფაქტი საზგასამით იმიტომ აღვნიშნე, რომ სწორედ გერჰარდ შაბელის მოგზაურობის შედეგი გახლავთ ამ ორი ხელოვანის მიერ ჩაფიქრებული პროექტი “კავკასიური რეკვიემი” – ამბავი, რომელსაც ორკესტრი, გუნდი და მოცეკვავეები ბატონ შაბელის ნამუშევრების თანხლებით შეასრულებენ. სამწუხაროდ, მუსიკალურ მხარეს ჩვენს ჟურნალში, გასაგები მიზეზების გამო, ვერ წარმოგიდგინეთ, მაგრამ პლაკატი თქვენს განკარგულებაშია, და ლიბრეტოს ნაწილს საქართველოში პირველად სწორედ ჩვენი ჟურნალის მკითხველები გაეცნობით:

– ჩადი წყალთან, ნუ გეშინია. შეიძლება, ვილაცამ კენჭები გესროლოს, მაგრამ ეგ არაფერი, არ მოგხვდება. ეს ქვასროლია, სულ მარტოა და უნდა, რომ ყურადღება მიაქციო. მოტრიალდები და დანახავ – რა უშნოა! პატარა, ჭუჭყიანი, გრძელი, გაჩეჩილი თმით და ელამი თვალებით. ყველას ეშინია და ყველა გაურბის. შენ არ გაიქცე. გულითადად მიესალმე და უთხარი: გამარჯობა, ქვასროლია! მე ვარ, ჩემი ბაბუას შვილიშვილი, და ბაბუამ მოკითხვა შემოგიტვალა!

– წადი ტყეში, ნუ გეშინია. შეიძლება, ვილაცა აგედევნოს. ეს დევია, მაგრამ ეგ არაფერი. არ მოტრიალდე, მარჯვენა მხარზე გადაიგდე რამე – ცხვირსახოცი, ბეჭედი, რაც თან გქონდეს, რამე წერილმანი. დევს ხომ არაფერი აბადია და საჩუქარი ძალიან გაუხარდება. გადაუგდე და უთხარი: ეს ჩემგან და ჩემი ბაბუასგან!

– მიდი ძველ კოშკთან, ნუ გეშინია. შეიძლება მწვანე გველი შეგხვდეს, მაგრამ ეგ არაფერი. ეს დიდი ბაბუას გველია. ასი წლის წინათ დაჰპირდა ბაბუა, რომ ჩვენ არასოდეს ვაწყენინებთ და ისიც არ გვაწყენინებს. გულითადად მიესალმე და უთხარი: გამარჯობა, მწვანე გველო! მე ვარ, ჩემი ბაბუას შვილიშვილი, და ბაბუამ მოკითხვა შემოგიტვალა!

– წადი მთაში, ნუ გეშინია. დალი არასოდეს შეგხვდება. მას მხოლოდ მამაკაცები, მონადირეები ხვდებიან. წითელი თმა მუხლამდე სცემს, ამქვეყნად ყველაზე ლამაზია...

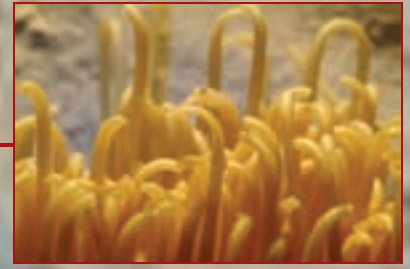
– შენ შეგხვდრია, ბაბუა?

– ამის მოყოლა ვის გაუგია...

ავტორი: ანა კორძია-სამადაშვილი

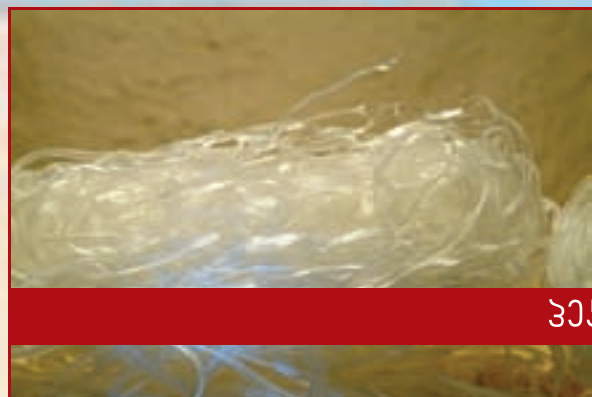
Peperone

იტალიური რესტორანი

პეპერონე

პანოპო ქ. №2 ტელ.: (995 32) 33 41 87

ქინორეჟინება და დისკუსიები

8 და 9 მარტი, 2007 წელი – ქინოთეატრი „ამირანი“ – გოეთეს ინსტიტუტი

ამ ლონისძიების თემა ლუსტრაცია გახლავთ. დისკუსიების დროს მონაწილეები გერმანული და ქართული უახლოესი წარსულის გახსენებას და მის მართებულ განხილვას გეგმავენ.

გარდა დისკუსიებისა, ნაჩვენები იქნება მარკ ბაუდერისა და დიორტე ფრანკეს დოკუმენტური ფილმი “ყველა თავისას დუმს” (ქართული სუბტიტრები). ეს სურათი გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის ტუსადი მოქალაქეების ბედის შესახებ მოგვითხრობს. ამ სახელმწიფოში პოლიტაპტიმართა რიცხვი სავარაუდოდ 250 ათასს შეადგენდა, მაგრამ ფილმის ავტორები მხოლოდ სამი ოჯახის სამი თაობის წარმომადგენლებს ეხებიან.

მრავალ ოჯახს აქვს თავისი საიდუმლო, ბნელი ამბავი, რომლის გახსენებაც არავის უნარია. ამ ფილმის გმირების საიდუმლო იმ ქვეყანაში დარჩა, რომელიც აღარ არსებობს. მრავალწლიანი დუმილის დარღვევა შვილებსაც და მშობლებსაც უჭირთ – როცა არაფერი იცი, სწორი კითხვის დასმა ძალიან ძნელია.

გარდა ამისა, თბილისის გოეთეს ინსტიტუტი კარგი კინოს მოყვარულებს განსაკუთრებულ საღამოს ჰპირდება – თბილისელები ფლორიან ჰენკელ ფონ დონერსმარკის ფილმს “სხვების ცხოვრებას” ნახავენ.

“ტოტალიტარულ სისტემაში ინდივიდი იკარგება”, გვაუწყებენ ფილმის ავტორები. ვეჭვობ, რომ ეს უწინაც ვიცოდით, მაგრამ მაინც – გამეორება ცოდნის დედაა.

2006 წელს “სხვების ცხოვრებამ” უთვალავი ჯილდო დაიმსახურა. მან შვიდი “ლოლა” მიიღო. ის საუკეთესო მხატვრულ ფილმად აღიარეს, ჯილდოები გადაეცათ რეჟისორს, მთავარი როლის შემსრულებელს, მეორეხარისხოვანი როლის შემსრულებელს, სცენარის ავტორს, ოპერატორს და ფილმის მხატვარს. ფილმმა მიიღო ორი ევროპული “ოსკარი”, ის წარდგენილია 2007 წლის “ოსკარზე” როგორც საუკეთესო უცხოური სურათი.

ამბავი ასეთია: ყველაგან შტაზი სუფევს! გაუქმებიდან 15 წლის თავზე

გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის ეს ყბადაღებული უწყება, უფრო სწორად, მისი მოხელე, გერდ ვიზლერი, მხატვრული ფილმის გმირად გვევლინება. ამ მოხელეს უჩვეულო უნარი აქვს – კრიტიკულად აზროვნებს და თავისი მსხვერპლების მიმართ რაღაცას გრძნობს.

ფილმის პირველივე კადრები შემზარავია: ნაჩვენებია, რა ხერხებს მიმართავს ვიზლერი ეჭვმიტანილებთან მუშაობისას. ვიზლერი დინჯად, აუღელვებლად მუშაობს, მაშინ როცა მსხვერპლი ტირის. მსგავსი სცენები სულ სხვა სურათებით იცვლება: ვიზლერი შტაზის უმალეს სასწავლებელში სემინარებს ატარებს, და მაყურებელი მოსწავლეებთან ერთად, პრაქტიკული მუშაობის საფუძვლებს ეუფლება. ვიზლერი ამკარად დაწმუნებულია გდრ-ის სისტემის სამართლიანობაში. თავისი საქმიანობით ის სოციალიზმს ემსახურება, დიდ მთლიანობას – მას ასე სწამს.

უნდა ითქვას, რომ დაზავების გარდა, ეს სურათები მოულოდნელად ალტაცებასაც იწვევს – მეტისმეტად სრულყოფილად მუშაობს შტაზი, რომელიც თავის დროზე ცენტრალურ სადაზვერვო სამსახურსა და მოსადას არაფრით ჩამოუვარდებოდა.

მოყვლა აღარ ღირს. მხოლოდ ერთ ანეკდოტს გიამბობთ ფილმიდან – მე მგონი, ყველაფერს მიხვდებით:

დილით ერის ჰონეკერი მზეს ესალმება:

– დილა მშვიდობისა, მზეო!

– დილა მშვიდობისა, ერის! – ულისის მზე.

შუადღისას იგივე მეორდება:

– მშენიერი დღეა, მზეო!

– მშენიერი დღეა, ერის! – ულისის მზე.

მოსაღამოვდა.

– საღამო მშვიდობისა, მზეო!

მზე დუმს.

– საღამო მშვიდობისა, მზეო!

– მაკოცე ტრაკზე, – პასუხობს მზე. – მე უკვე დასავლეთში ვარ.

ავტორი: ანა კორძია-სამადაშვილი

TERRA INCOGNITA

ბიძინა კვერნაძე კომპოზიტორი

ფოტო: ლევან ხარბაილოძე

- 1. როგორი წარმოგიდგენიათ მინიერი სამოთხე?**
უჯოჯოხეთოდ არა, – როცა ჩაფლული ვარ შემოქმედებაში.
- 2. თქვენი საყვარელი გმირი მხატვრული ლიტერატურიდან?**
დათა თუთაშხია, „იდიოტი“ (მხოლოდ თბილად რომ მოკალათდება ცხოვრებაში, ის კი არა).
- 3. თქვენი საყვარელი ისტორიული გმირი?**
აღმაშენებელი, ლინკოლნი.
- 4. ვინ არის თქვენთვის გმირი რეალურ ცხოვრებაში?**
პირადად – უწმინდესი და უნეტარესი, საქართველოს პატრიარქი ილია მეორე, საერთოდ კი, ვინც ბედავს და სიმართლეს ამბობს.
- 5. თვისება, რომელიც ადამიანში ყველაზე მეტად მოგწონთ?**
ღირსება.
- 6. თქვენი საყვარელი ჭეშმარიტება?**
სიცოცხლე, სიცოცხლე, სიცოცხლე.
- 7. ჭეშმარიტება, რომელიც, თქვენი აზრით, ყველაზე მეტად გაზვიადებულია.**
გაზვიადებული ჭეშმარიტება არ არსებობს.
- 8. თქვენი საყვარელი საქმიანობა.**
ის, რასაც ვწევნი, მიუხედავად იმისა, მოსწონს ვინმეს თუ არა.

- 9. არჩევანის საშუალება რომ გქონოდათ, ვინ იქნებოდით?**
მე იგივე ვარ მარად და მარად!
- 10. თქვენთვის ყველაზე მეტად დამახასიათებელი თვისება?**
სიცოცხლის სიყვარული.
- 11. რას აფასებთ ყველაზე მეტად მეგობრებში?**
ერთგულებას, მეგობრობის ნიჭს.
- 12. თქვენი ყველაზე დიდი ნაკლი?**
პატარა ტყუილი. თან, ზედმეტად მიმდობი ვარ და ბევრ რამეს გვიან ვხვდები.
- 13. თქვენი აზრით, რა არის ყველაზე დიდი უბედურება დედამიწაზე?**
შური, ყველა უმძიმესი ბოროტების სათავე.
- 14. რომელ ქვეყანაში იცხოვრებდით?**
მშვენიერ საქართველოში.
- 15. თქვენი საყვარელი ფერი?**
“სიკვდილის გზა არ-რა არის, ვარდისფერ გზის გარდა”, – სამიში არაფერია, რადგან დაბადებიდან ამ გზას მივყვებით.
- 16. თქვენი საყვარელი ყვავილი?**
ვარდები, სწორედ ისინი დამიგროვდნენ: „ვარდო, გაჭრილო ველადა“, „ვარდები არ არიან“, „ვარდი ხარ?“
- 17. თქვენი საყვარელი ჩიტი?**
მერცხალი – ლალია, თავს გვანატრებს და იმედით გვაგებს.
- 18. ისტორიული გმირი, რომლის მიმართაც ყველაზე ანტიპათიურად ხართ განწყობილი?**
ყველა მოძალადე დიქტატორი.
- 19. რა ბუნებრივი ნიჭით გასურთ რომ იყოთ დაჯილდოებული?**
თუ მექნება, – გაცემის!
- 20. როგორ სიკვდილს ისურვებდით?**
რაინდულ სიკვდილს ომში, მაგრამ მე ეს არ მემუქრება, ამიტომ ბოლო სასიხარულო დღეს.
- 21. თქვენი დევიზი?**
კეთილმოსურნეობა.
- 22. რისი გეგმინათ ყველაზე მეტად?**
არ გამიჩნდეს რაიმეს შიში.
- 23. საკუთარ თავს ყველაზე მეტად რომელ ისტორიულ პიროვნებას ამსგავსებთ?**
ასეთი პრეტენზია არ გამაჩნია.
- 24. თქვენი ყველაზე უცნაური თვისება?**
უნიკალური, უსარგებლო ქალაქის ნაკუნების შეგროვება ტელეფონის ნომრებით, ისტორიულად გარდამავალი ძველი ჯიბეებიდან ახლებში.
- 25. რა შემთხვევაში ცრუობთ?**
გადადებული შეპირებების შემთხვევაში.
- 26. ყველაზე ხშირად, ყოველდღიურ საუბარში რომელ ფრაზებს იყენებთ?**
„როგორ ხარ?“
- 27. რას ნანობთ ყველაზე მეტად?**
გაცდენილ დროს.
- 28. განვლილი ცხოვრებიდან ერთი დეტალის შეცვლა რომ შეგეძლოთ, რას შეცვლიდით?**
შეუძლებელია, თორემ ასეთი რამ ყველას თავსაყრელად გვაქვს.
- 29. რას მიიჩნევთ თქვენს პირად მონაპოვრად?**
მთელს ჩემს მემკვიდრეობას.
- 30. რაზე ოცნებობთ?**
რომ მშვენიერებამ მართლა გადაარჩინოს სამყარო.

თიბისი ბანკის და მაგთიკომის ერთობლივი ვიზა ბარათი - "Mobile Card"

- 5%-დან 35%-მდე ფასდაკლება 100-მდე პარტნიორ სავაჭრო ობიექტში
- საჩუქრად სალავარაყო ნუთები
- დამატებითი უფასო სერვისები თიბისი ბანკისა და მაგთიკომისგან

შენი აქტიური ცხოვრების სტილი

ბობი ბაზარია, ირინა ლოლობერიძე, ქეთი საღმრთელაშვილი, ზაზა შათირიშვილი, მანანა ტყეშელაშვილი

კრიტიკის კულტურა

ავტორი: ქეთი საღმრთელაშვილი ფოტო: ლევან ხარხაულიძე

ის იმ დროიდან მოდის, როცა ადამიანმა აზროვნება ისწავლა და ღირსებისა და ნაკლის გარჩევის უნარი აღმოაჩინა საკუთარ თავში. ის ყველას ჰაერით და წყლივით სჭირდება, მაგრამ კეთროვანივით უფროსიან და გაურბიან. ვისაც მისი ეშინია, მისგან საშინელ კერპს ქმნის. მის გარეშე კი იქმნება რალაც, მაგრამ არ ვითარდება.

რამდენად სიცოცხლისუნარიანია საზოგადოება, რომელიც კრიტიკულ აზროვნებას, კრიტიკის კულტურას ვერ ამკვიდრებს საკუთარ წიაღში, არსებობს თუ არა პროფესიული კრიტიკა საქართველოში, როგორია ურთიერთობა კრიტიკოსსა და კრიტიკის ობიექტს შორის, როგორ რეაგირებენ კრიტიკაზე, როგორია კრიტიკის შედეგი და გვაქვს თუ არა კრიტიკის კულტურა? დისკუსიაში მონაწილეობენ: კინოკრიტიკოსი გოგი გვახარია, თეატრის კრიტიკოსი მანანა ტყეშელაშვილი, ფილოლოგი, ფილოსოფოსი ზაზა შათირიშვილი და დასავლური ლიტერატურისა და თეატრის სპეციალისტი ირინა ლოლობერიძე.

ქეთი – თავდაპირველად ვთქვათ, არსებობს თუ არა კრიტიკა საქართველოში, არსებობს თუ არა კრიტიკის ობიექტი და საგანი, რამდენად აქვს ჩვენს საზოგადოებას განვითარებული კრიტიკული აზროვნება და თავად როგორ იღებს კრიტიკას.

გოგი – კრიტიკული აზროვნება ჩვენს საზოგადოებას ზომაზე მეტად აქვს გამძაფრებული, ოღონდ ოჯახში, ტელევიზორთან, ცოლ-შვილთან. არასოდეს არაფერი მოსწონს, მაგრამ საჯაროდ ამის გაცხადებას ერიდება. კრიტიკის საბაბი, რა თქმა უნდა, არსებობს, მაგრამ როგორც არ უნდა დალაგდეს ეს ქვეყანა, არა მგონია, ქართველი არ იყოს უკმაყოფილო. კრიტიკის მიუღებლობის მიზეზი, ალბათ ისაა, რომ ჩვენი საზოგადოება პატარაა და მოსახლეობაც არის ცოტა, თუმცა უფრო პატარა სლოვენისა და ესტონეთს ეს საკითხები არ აწუხებს. ჩვენი მთავარი პრობლემა არის ის, რომ ჩვენი ერი, 30 და 40 მილიონიც რომ გახდეს, მაინც დარჩება ვაკის ერი ანუ პატარა ერი.

მანანა – იქნებ ავსხნათ, რას ვეძახით კრიტიკას? თუ ეს მხოლოდ ემოციური დამოკიდებულებაა “ეს ცუდია, ის კარგია”-ს დონეზე, მე მგონი ეგ ყველას შეუძლია.

თუ პროფესიულ კრიტიკაზე ვსაუბრობთ, მაშინ საინტერესოა, რა შესაძლებლობები აქვს კრიტიკოსს იმისათვის, რომ ესა თუ ის მოვლენა გააანალიზოს და გააკეთოს დასკვნა, რომლითაც სხვა, მეორე ადამიანს დაეხმარება. ჩემი აზრით, ჩვენს საზოგადოებას ასეთი ანალიტიკური აზროვნება, უბრალოდ, არ შეუძლია, უფრო მეტიც, კრიტიკის კულტურა არ გააჩნია.

ზაზა – კრიტიკის ლინგვისტური, პირველადი მნიშვნელობით, ანუ გარკვეული ტიპის უარყოფითი დამოკიდებულებით, ჩვენი საზოგადოება ნამდვილად ჰიპერკრიტიკულია ნებისმიერ სფეროში. თუმცა გავიხსენებ 80-90-იან წლებს, როცა ჩვენი კულტურის მოღვაწეებისადმი საზოგადოებას კრიტიკული დამოკიდებულება ჰქონდა, მაგრამ როგორც კი რომელიმე მათგანი დასავლეთში აღიარებას მოიპოვებდა, ჩვენი საზოგადოების კრიტიკულობაც იცვლებოდა. გამოდის, რომ ჩვენზე ძალიან სერიოზულ გავლენას ახდენს სხვათა აზრი.

ირინა – არ ვიცი, გოგის დავეთანხმო თუ არა, როცა ამბობს, 30 მილიონიც რომ გავხდეთ, მაინც ვაკის ერად დავრჩებით. სამწუხარო უფრო ისაა, რომ კრიტიკული

აზროვნების ათვისების მომენტს და ანალიზის სურვილს ამ საზოგადოებაში ჯერ-ჯერობით ნამდვილად ვერ ვხედავ.

ქეთი – კრიტიკის მიმართ საზოგადოების უნდობლობა ალბათ იმანაც გამოიწვია, რომ კომუნისტურ პერიოდში კრიტიკა აღმოჩნდა ერთგვარი ჟანდარმი, ცენზორი, რომელიც ცალკეული პიროვნებებისა და პროცესების კომპრომეტირებაზე იყო მორთული. ფიქრობთ თუ არა, რომ დღემდე შენარჩუნებული შიშის ეს ინერცია?

ზაზა – რა თქმა უნდა, შიში არსებობს. გასული საუკუნის 30-იან წლებში, საკმარისი იყო მთელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით ერთი კრიტიკული წერილის გამოჩენა, რომ კრიტიკის ობიექტი ცოტა ხანში გაექროთ. როგორ გადარჩა შოსტაკოვიჩი იმ ცნობილი კრიტიკული წერილის შემდეგ, რომელიც მასზე დაწერეს “Сумбур вместо музыки”, დღემდე გაუგებარია.

გოგი – გაითვალისწინე, დღემდე არსებობს საბჭოთა პარანოია, რომელიც გულისხმობს იმას, რომ სტატია არის დაკვეთილი და შენ პირადი ინტერესი ან ანგარება გამოძრავებს. როცა “მონანიებაზე” უარყოფითი რეცენზია დაწერე, ბევრმა პატივსაცემმა ადამიანმა მითხრა: სხვა დრო რომ ყოფილიყო, შენს წერილს ძალიან კარგად გამოიყენებდა ხელისუფლება თავისი ინტერესებისთვისო. სამწუხაროდ, ჩვენ დღესაც არათავისუფალ სამყაროში ვცხოვრობთ და იმაზეც უნდა ვიფიქროთ, როგორ გამოიყენებენ შენს სტატიას. როცა ძალიან შავრაზმული ძალები რობერტ სტურუას წინააღმდეგ გამოვიდნენ, “ვეფხისტყაოსანი” აუგად მოიხსენიაო, შეიძლება მეც არ მომეწონა სტურუას აზრები, მაგრამ იმის გამო, რომ ასეთმა ძალებმა სათავისოდ არ გამოიყენონ შენი აზრი, ფრთხილად უნდა ვიყოთ და ხანდახან ამისთვის გულწრფელობაც კი დავთმოთ. თუმცა პროფესიონალიზმი ისაა, როცა შეგიძლია ისე თქვა შენი სათქმელი, რომ რაღაც ტენდენციისთვის არ გამოგიყენონ. როცა ლაპარაკია ტოტალიტარიზმზე, ჩემი აზრით, ამ ქვეყანაში ხელისუფლებაზე ბევრად ძლიერია ხალხი, ამიტომაც ადვილი გახდა პოლიტიკოსებისა და ხელოვანების კრიტიკა, მაგრამ ამავე დროს რთული აღმოჩნდა სტაბილურად დამკვიდრებული აზრებისა და სტერეოტიპების წინააღმდეგ გამოსვლა. როგორც არ უნდა მომწონდეს ამა თუ იმ ხელოვანისა და პიროვნების კრიტიკული აზრი, როცა ვხედავ, რომ ის შეეჭიდა რთულსა და მტიკვენულ საკითხს, რომელიც ყვითელი პრესის სამსჯელო გახდა, ყოველთვის მივსალმები ასეთ აზრებს კულტურაში

დამკვიდრებულ სტერეოტიპებზე. რაც შეეხება კრიტიკის მიუღებლობას, შესაძლოა ეს იმის ბრალია, რომ არ არის პროფესიონალური კრიტიკა. ჩემს სტუდენტებს ხშირად ვეუბნები ხოლმე: ძალიან რთულია წერო კრიტიკული რეცენზია ისე, რომ არ გადახვიდე ავტორის შეურაცხყოფაზე. თუ ქილიკზე გადადიხარ, იქილიკე იმაზე, რაც გააკეთა და არა თვითონ პიროვნებაზე. როგორი უნიჭოც არ უნდა იყოს, ადამიანს არ უნდა მოუჭრა ყველა გზა, არ უნდა ჩაქოლო. არიან კრიტიკოსები, რომლებიც ასე წერენ. მე ვთვლი, რომ კრიტიკოსი უნდა იყოს კეთილგანწყობილი და უყვარდეს თავისი საქმე. როცა კინოზე წერს, უნდა ცდილობდეს იმას, რომ კინო გახდეს უკეთესი. თუ ჩვენ დავიცავთ იმ ეთიკურ ნორმებს, რომლებიც ჟურნალისტიკაშიც არის და კრიტიკაშიც, არა მგონია საზოგადოებას ასეთი უარყოფითი დამოკიდებულება ჰქონდეს კრიტიკის მიმართ.

ქეთი – გამოკვეთილია თუ არა პროფესიული კრიტიკის საგანი და ობიექტი, ვიცით თუ არა, რისთვის, როგორ და

კრიტიკოსს. ინგლისში არსებობს პროფესიული საზოგადოება “Office of communication”, რომელიც განიხილავს კრიტიკის ობიექტისადმი კრიტიკოსის ეთიკურ დამოკიდებულებას და დავის შემთხვევაში ანესრიგებს ურთიერთობებს. ჩვენთან უამრავი საზოგადოება არსებობს, მაგრამ არცერთს ჩამოყალიბებული, პროფესიული სტატუსი არ გააჩნია.

ზაზა – ლიტერატურის სივრციდან რომ შევხედოთ, ლიტერატურის მიმართ არსებობს სამგვარი დამოკიდებულება: ეს არის თეორიული ანალიზი, შეფასება ანუ კრიტიკა და კლასიფიკაცია. ძალიან ძნელია გამიჯნო ერთმანეთისგან ეს სამი მომენტი. შემიძლია ვთქვა, რომ ლიტერატურისა და ფილოსოფიის სფეროში პროფესიული კრიტიკის პრობლემა არის იმიტომ, რომ ძალიან დაბალი დონისაა თეორიული მომენტი, სწორედ თეორიული რეფლექსიის არარსებობამ გამოიწვია ის, რომ არ გვაქვს კარგი კრიტიკული დისკურსი. შესაძლოა, ეს იმის გამოძახილია, რომ თავად საზოგადოების რეფლექსიაც იშვიათია.

„ჩვენთან არსებობდა ცუდი ტრადიცია, როცა მასკულტურას ქედმაღლურად ვუყურებდით. ეს სტერეოტიპი უნდა დაინებრას, კრიტიკოსი უნდა მიხვდეს და გაიანჯროს ის, რომ რას ხალხს მოსწონს, ასაბღები არ არის. სხვა საქმეა, როგორ დანერს იმაზე, რას ხალხს მოსწონს.“

რატომ ვაკრიტიკებთ, დაცულია თუ არა “თავდასხმისა” და თავდაცვის ნორმები?

ირინა – ოსკარ უაილდი “დორიან გრეის პორტრეტის” წინასიტყვაობაში ამბობს, რომ კრიტიკოსი თავისი კრიტიკული წერილებით გარკვეულწილად საკუთარ ავტობიოგრაფიას წერს. პირველ რიგში, უაილდი ეთიკურ მიდგომას გულისხმობს. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი საზოგადოება ემოციურად კრიტიკულია ნებისმიერ დონეზე, ყოფითიდან დაწყებული, ხელოვნებით დამთავრებული, ჩვენ არა გვაქვს გარკვეული ის ეთიკური ნორმები და კრიტერიუმები, რომელიც უნდა დაიცვას კრიტიკოსმა. რაც შეეხება თავდაცვის სისტემას. ევროპაში არსებობს კანონი, რომელიც უფლებას გაძლევს ინსინუაციისა და დიფამაციისთვის უჩივლო

გოგი – რა მოეთხოვება პროფესიონალ კრიტიკოსს? დანეროს ის, თუ რამდენად ორგანულია ხელოვნების ნაწარმოები, რამდენად ეწინააღმდეგება ხელოვანი თავის თავს და ყველაფერ იმას, რაც აქამდე გააკეთა, იმ პრინციპებს, რომელთაც ცხოვრებაში ქადაგებდა. მეორე მხრივ, ხელოვნება მაინც ირაციონალური სფეროა და ყველა ეიზენშტეინი ვერ იქნება. ხშირია შემთხვევა, როცა ხელოვანს მართლა სჭირდება გააზრება. ამ შემთხვევაში კრიტიკოსი ფსიქოანალიტიკოსის როლშია, შეგიძლია არ დათმო შენი პოზიცია, ემოცია და ამავე დროს ახლოს იყო ობიექტურთან. კიდევ ვიმეორებ, ხელოვნების ნაწარმოებში მთავარია ორგანულობა. თუ ხედავ, რომ ხელოვანი არათავისუფალია, კონიუნქტურას აკეთებს და თავის აზრს

დისკუსია

გახვევს, უნდა უთხრა – დაეტიე შენს ადგილას! ამის უფლება ნამდვილად გაქვს. მეორე მომენტი, რატომაც მომწონს ეს პროფესია – როცა ვინმეს ერთხელ გააკრიტიკებ, არ უნდა აიკვირო და თუ იმ ადამიანმა, ვთქვათ, დოიაშვილმა, რომელიც გავაკრიტიკე და თურმე ამის გამო მემტერება, გააკეთა კარგი სპექტაკლი, უნდა დანერო, რომ მან კარგი სპექტაკლი გააკეთა. გარწმუნებთ, რომ ასეთ შემთხვევაში გააკრიტიკებული ადამიანის დამოკიდებულება კრიტიკისადმი აუცილებლად სასიკეთოდ შეიცვლება.

ქეთი – მანანას მინდა ვკითხო, იძლევა თუ არა თეატრალური პროცესები იმის

საშუალებას, რომ იყოს მძაფრი კრიტიკა და ბარემ აქვე ვთქვათ, როგორია ურთიერთობა კრიტიკოსსა და გაკრიტიკებულს შორის?

მანანა – მე-19 საუკუნის ქართულ პრესას, მაშინდელ თეატრალურ და ჟურნალისტურ ცხოვრებას, პროცესებსა და დამოკიდებულებას ვერაფრით შევადარებ დღევანდელს, ძალიან კრიტიკულები იყვნენ ერთმანეთის მიმართ. თუნდაც ილიას, აკაკის კრიტიკა და პუბლიცისტიკა გავიხსენოთ. დღეს პერიოდიკა არაა, სადაც დაბეჭდავ პროფესიულ სტატიას, ერთი ჟურნალია და იქაც ურთიერთობებს უფრო უფრთხილდებიან. ის, რომ ვილაცა

ვარ, კარგად დანერენ, მაგრამ იმისათვის, რომ 20 ლარად დანერო კრიტიკული სტატია და მერე სადარბაზოში დაგხვდნენ, ამას არავინ გააკეთებს. თეატრისგან განსხვავებით, ამ მხრივ კინოში უკეთესი მდგომარეობაა. როგორც კინოჟურნალის რედაქტორი, ვამბობ, რომ აბსოლუტურად ღიაა ჩვენი ჟურნალი. კინოპროცესები უფრო მეტად იძლევა კრიტიკის საშუალებას. თუმცა ერთი პრობლემა გაჩნდა: მკვიდრდება ცენზურის ახალი სახე – რეკლამის შემომტანი, სპონსორი, რომელსაც თავისი ინტერესი აქვს. სწორედ ახლა ვმსჯელობდით, რა გავაკეთოთ ტელევიზიებზე ჩვენს ჟურნალში და იყო საუბარი რამდენიმე გადაცემაზე, სადაც უნდა გავიდეს ჟურნალის რეკლამა. ჩვენ რომ ტელევიზიები ან ერთეული გადაცემები გავაკრიტიკოთ, ისინი უარს იტყვიან ჟურნალის რეკლამაზე. “ცხელი შოკოლადის” მაგალითი უკვე არსებობს, როცა შენი დისკუსიის გამო, რომელიც ტელევიზიების თემატიკას ეხებოდა და ტელეკომპანია “იმედის” მისამართითაც გამოითქვა კრიტიკული აზრები, “იმედმა” დაბლოკა “ცხელი შოკოლადი”. ეს ძალიან სერიოზული პრობლემაა, ახალი ფორმა ცენზურისა, რომელსაც აუცილებლად შეეჯახება ხელოვანიც და კრიტიკოსიც.

ქეთი – კინოსა და თეატრისგან განსხვავებით, მართლა ვერ მოვძებნე კრიტიკოსი, რომელიც თანამედროვე ლიტერატურულ პროცესებზე წერს. ერთხელ ოთარ ჭილაძემ თქვა: კარგი კრიტიკოსი უფრო დიდი იშვიათობაა, ვიდრე კარგი მწერალი, ასეთი კრიტიკოსის გარეშე ლიტერატურა კი იქმნება, მაგრამ არ ვითარდება.

ზაზა – ლიტერატურა იქმნება ყოველთვის. ყველაფერი ლიტერატურაა, როგორც ამბობდა ვერლენი. დღევანდელი სიტუაცია ისეთია, რომ არ არსებობს კრიტიკის ენა. ამასწინათ რუსულ პრესაში ოთარ ჭილაძის “გოდორზე” ნავიკითხე რეცენზია. მართალი გითხრათ, ძალიან შემშურდა. ვერაფრით წარმოვიდგინე, რომ ჩვენთანაც შეიძლება ასე თავისუფლად და დიდი ერთუდიციით დაინეროს რეცენზია, იმიტომ კი არა, რომ რუსები ბევრნი არიან. იმიტომ, რომ არსებობს ძალიან სერიოზული დისკურსი ლიტერატურის შესახებ, არსებობს რუსული ლიტერატურული ფილოსოფია, არსებობს ბახტინი, ლოტმანი ანუ ის, რასაც ჰქვია სკოლა. თუ მიზეზებზე ვლაპარაკობთ, უნდა ვთქვათ, რომ ჩვენთან სკოლა არასოდეს ყოფილა, იყვნენ ცალკეული გემოვნებიანი პიროვნებები, ვთქვათ ისეთი, როგორც იყო გერონტი ქიქოძე, მაგრამ არ იყო სკოლა.

„მქონია შეამთხვევები, როცა ისე გამინახებოდა,
რომ ქუჩაში დამხვედრინა და საქმეები
გაურჩევიათ. კომპრომისის ყოფილა, ოღონდ
შიშის გამო კი არა – თავში არაფერი ჩაბარტყან,
არამედ იმისათვის, რომ აღამიანს ბანკითარების
შანსი დაუტოვო. კომპრომისზე მიღიხარ მაშინაც,
როცა ბინდა მკითხველი თავად მიახვედრო.“

ვილაცის ნაცნობი და ნათესავია, ძალიან ძლიერადაა გამჯდარი ჩვენში. გაზეთებში რამდენჯერაც ვცაადე რეცენზიის დაბეჭდვა, არაფერი გამომივიდა. მათ უფრო ყვირთელი თემატიკა აინტერესებთ. ტელევიზიაში, “ალიონში” როცა ვმუშაობდი, ამ მხრივ გამიმართლა, მაგრამ მთავარ რედაქტორს ურეკავდნენ და დილიდან საღამომდე ჩემს ლანძღვაში იყვნენ – მოხსენი, გააგდე, რა უფლებით არის მან და რამდენი ასეთი. იყო შემთხვევები, როცა ჩემთვისაც დაურეკავთ და უთქვამთ, რომ არაადამიანი ვარ, რადგან სპექტაკლზე დამპატიყეს, სუფი შემომთავაზეს და მე კიდევ უარყოფითი რეცენზია დავუწერე. ხანდახან იმასაც ვფიქრობ, საერთოდ ვჭირდებით კი ვინმეს? საზოგადოებას რომ თავი დავანებოთ, ხვდებიან კი ჩვენი სფეროს, თეატრის წარმომადგენლები ჩვენს აუცილებლობას, თუ მხოლოდ ერთეულ რეჟისორებს აინტერესებთ კრიტიკული აზრი?

გოგი – თეატრმცოდნეებს რომ ჰქონდეთ ერთი ჟურნალი მაინც, რომელიც კარგად დაფინანსდება და გაჩნდება გარკვეული მატერიალური ინტერესი, დარწმუნებული

ლიტერატურული კაფე “ქარავანი”
წარმოგიგებთ:

11 მარტი, კვირა, 14:00
ანტიკური მემკვიდრეობა:
ლიტერატურული შეხვედრა
ლევან ბერძენიშვილთან

18 მარტი, კვირა, 15:00
გალაკტიონის 1927 წლის კრებული
“80 წლის შემდეგ” – ლიტერატურული
შეხვედრა ზაზა შათირიშვილთან

25 მარტი, კვირა, 14:00
პოეტ ბესიკ ხარანაულის
შემოქმედებითი საღამო

„ცხელი შოკოლადის“ ძველი ნომრები შეგიძლიათ შეიძინოთ ლიტერატურულ კაფე „ქარავანში“, 3 ლარად
მისამართი: ფურცელაძის 10, საჯარო ბიბლიოთეკის შენობა

„კრიტიკოსს აქვს უზარმაზარი წონა, არტკრიტიკოსს შეუძლია შექმნას სპექტაკლი, შექმნას ხელოვანი, მწერალი და ასევე შეუძლია, ისეთნაირი ნიჰელიზაზა გაუქმოს, რომ ველარასოდან წამოყოს თავი. ერთი და იგივე მოვლენაზე სულ სხვაგვარად წერს „მონდი“, „ფიზარო“ და „გარდინი“, ძალიან სივილური ურთიერთობა კრიტიკოსსა და გაკრიტიკებულს შორის.“

ძალიან დაგვაკლდა ისიც, რომ ჩვენი უნივერსიტეტი გვიან შეიქმნა, 1918 წელს.

ქეთი – ხომ არ გამოდის ისე, რომ ყველაფრის გადაყრას და თავიდან დაწყებას ვცდილობთ?

ზაზა – ყველაფრის გადაყრა და თავიდან დაწყება ბარბაროსობის ნიშანია. როგორც კი დგება საკითხი ძველის გადაყრის და ახლიდან დაწყების, იმნამსვე უნდა ვთქვათ, რომ მოვიდნენ ბარბაროსები. ფილოსოფიის ისტორიაში ბევრი რამ გაკეთდა საქართველოში, მაგრამ იმის გამო, რომ ფილოსოფია იდეოლოგიის დარტყმის ქვეშ იყო, რთული აღმოჩნდა თანამედროვე პროცესებზე წერა. ამიტომაც ადამიანები გარკვეულ ნიშებს ირჩევდნენ, კონიუნქტურას რომ გაქცეოდნენ. რატომ იყო რთული ფილოსო-

ფოსოზა სსრკ-ში და რა ფასად უჯდებოდა ეს, ვთქვათ, მერაბ მამარდაშვილს, ყველამ კარგად იცის. რუსები ამბობენ, რომ ისეთი ადამიანების გარდაცვალება, როგორებიც არიან მერაბ მამარდაშვილი და სერგეი ავერინცევი, მთელი ინსტიტუტის დაკარგვის ტოლფასია. მართლაც ასეა, თუ სიცოცხლეში მამარდაშვილი ინსტიტუტის როლს ასრულებდა, მისი სიკვდილი, ფაქტობრივად, ამ ინსტიტუტის დაკარგვის ტოლფასი აღმოჩნდა.

გოგი – ზაზას საპასუხოდ ვიტყვი, რომ ამ პატარა ქვეყანაში, როცა გყავდა ილია ჭავჭავაძე, მერაბ მამარდაშვილი, იგივე გერონტი ქიქოძე, საკმარისია იმისათვის, რომ სკოლა იყოს. ჩვენ კარგად უნდა გამოვიყენოთ ქართველების საშინელი თვისება – სკეპტიციზმი და ემოციური კრიტიკის უნარი, რადგან ამ საზოგადოებაში კრიტიკის მოთხოვნილება ნამდვილად არის, უბრალოდ, ცოტანი არიან ის ადამიანები, რომელთაც ვერ გადალახეს გარკვეული ბარიერი. მნიშვნელოვანი, ჩემი აზრით, არის პროცესების და არა

ცალკეული ნაწარმოებების შეფასება, თუმცა ესეც აუცილებელია. არ არიან ის ადამიანები, რომლებიც დაწერენ რა ხდება თანამედროვე ქართულ კულტურაში. აქ კი ვეთანხმები ზაზას იმაში, რომ ძინავს იმ ფილოსოფიურ სკოლას, რომელიც საქართველოში არსებობდა.

ზაზა – როდესაც ვლაპარაკობ სკოლაზე, ვგულისხმობ იმას, რომ როგორც წესი, სკოლა იქმნება მხოლოდ აკადემიურ სივრცეში. სადაც არა გვაქვს საუნივერსიტეტო სივრცე, იქ ძნელია შეიქმნას რამე, სკოლისმაგვარი.

ქეთი – არც ილია ჭავჭავაძის დროს იყო საუნივერსიტეტო სივრცე.

ზაზა – სამაგიეროდ იმ წლებში გაჩნდა ქემპარტი ინსტიტუციური სამოქალაქო

საზოგადოება და არა ისეთი, როგორიც დღეს გვაქვს. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, ისტორიულ-გეოგრაფიული საზოგადოება, ქართული თეატრი, სალონები, ოპერა – ეს ყველაფერი ახდენდა საზოგადოებრივი აზრის აკუმულირებას და რაც მთავარია, გაჩნდა ისეთი პრესა, რომელიც ერთგვარი მედიუმის როლს ასრულებდა და რომელმაც პირდაპირი გაგებით შექმნა ქართველი ერი. პრესასთან ერთად, გაჩნდა სალიტერატურო საზოგადოება, რომელიც ძალიან ძლიერი იყო. დღეს კი ასეთი მედიუმების გაქრობისა და გაუფასურების მოწმენი ვხდებით.

ქეთი – დღევანდელმა პრესამ, ზოგადად მედიამ, ჩანაცვლა ყველაფერი, მათ შორის კულტურაც და თავისთავზე აიღო კრიტიკის ფუნქცია. იმას, რასაც დღეს უნდა აკეთებდეს პროფესიონალი კრიტიკოსი, აკეთებს “ყვითელი” კრიტიკანი.

ზაზა – დღევანდელ პრესაში იერარქია აღარ არსებობს. ყვითელი პრესის ელემენტები მეტ-ნაკლებად ყველას ახასიათებს, ნორმები და თამამის წესები არცერთ სფეროში არ არის დადგენილი. ინგლისში ასეთი გამოთქმა – “ეს რომ გავაკეთო, ოქსფორდში ხელს არ ჩამომართმევენ”, რაც იმას ნიშნავს, რომ თუ პროფესორს რაიმე შეეშალა, მას საზოგადოება გარიყავს. ასეთ ქვეყნებში არსებობენ ძლიერი საზოგადოებები, რომელთაც ჩვენგან განსხვავებით, აქვთ არა ორმაგი მორალი, არამედ ღირებულებები და ფასეულობები, ისინი სახელმწიფოს ჩარევის გარეშე ადგენენ საკუთარი თამამის წესებს.

ირინა – მედიამ მართლაც ჩანაცვლა კრიტიკა ნებისმიერ სფეროში, ეს იმიტომ მოხდა, რომ საზოგადოებაზე ადვილად ზემოქმედებს მედია, რომელიც ხელმისაწვდომია და ისე მარტივად წერს, რომ საზოგადოებას ზედმეტი ძალისხმევის გარეშე უადვილებს აღქმისა და შეფასების მომენტს. დღევანდელი მედია აღმოჩნდა უფრო მობილური, შემტევი, აგრესიული და იოლად მორგებული იმ სიტუაციას, რომელშიც იმყოფება ჩვენი საზოგადოება, თანაც, ჟურნალისტიკა გახდა იოლი პროფესია. გაუნათლებლობა, რომელიც ყველა სფეროში იგრძნობა, განსაკუთრებით ხილვადია მედიაში. მართალია, აქაც გვყავს თითო-ოროლა პროფესიონალი, მაგრამ ისინი ჩაკარგულები არიან და არ ჩანან. შესაძლოა დღევანდელმა მედიამ ისეთივე ზიანი მოუტანოს საზოგადოებას, როგორიც უვიცმა მასწავლებელმა ან უვიცმა ექიმმა. ზაზამ თქვა, რომ ჩვენთან სკოლა არ არსებობდა, კომუნისტურ პერიოდში ბევრი ადამიანისთვის თვითგანა-

თლება იყო ერთადერთი საშუალება ცოდნის შექმნის და შინაგანი თავისუფლების შენარჩუნების... დარწმუნებული ვარ, თვითგანათლება დღესაც იქნება დადებითი პროცესი, მაგრამ არც მაგის სურვილი ჩანს. ვფიქრობ, რომ ქართულ მედიას, ისევე, როგორც კრიტიკას და საზოგადოებას, პირველ ყოვლისა, ზნეობრივი ორიენტირები სჭირდება, არა გადაგდება იმისა, რაც კარგი გაკეთდა, არამედ გაანალიზება და ზნეობრივი ორიენტირების დაბრუნება, ეს მგონია მთავარი.

ქეთი – როცა ხელისუფლების პირველი პირებისაგან კრიტიკაზე, მათ შორის, კეთილგანწყობილ კრიტიკაზე ვიღებთ სრულიად არაადეკვატურ რეაქციას და იმ ადამიანს, რომელმაც გაბედა და გამოთქვა თავისი აზრი, ხელისუფლება ყველა ბრუნვაში ატრიალებს, ეს არ ახდენს გავლენას საზოგადოების დამოკიდებულებაზე?

გოგი – ბევრად უფრო უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს ხელისუფლებას იმ კრიტიკოსებისადმი, რომლებიც მას არათანმიმდევრულობაში ადანაშაულებენ. როცა რომელიმე ყოფილი ლიბერალი დადგება და ბიბლიიდან ციტატებს მომიტანს ან მეორე ლიბერალი ირაკლი ოქრუაშვილზე მეტყვის, რომ ის კაცურად მოიქცა და იცი, რომ მისთვის ეს არ არის ორგანული ნათქვამი და ეუბნები, რომ ფარისევლობს, ამაზე ექნება უფრო მძაფრი რეაქცია, ვიდრე იმაზე, როცა რომელიმე ოპოზიციური ტელევიზია პრეზიდენტს გააკრიტიკებს. ჩემი აზრით, აქ კრიტიკა არ უნდა გაჩერდეს, ისევე და ისევე თანმიმდევრულობაზე, პრინციპულობაზე ესაუბროს პოლიტიკოსებს. ჩემთვის ბევრად უფრო სიმპათიურია ის ადამიანი, რომელსაც არ ეთანხმები, მაგრამ ის მაინც თანმიმდევრულად, ჯიუტად იცავს თავის პოზიციას, ვიდრე ის, რომელიც კონიუნქტურიდან გამომდინარე, დღეს ერთს ამბობს, ხვალ სხვას. რაც შეეხება მედიას, ის მთლიანად პოლიტიზებულია. იმ ჟურნალისტებს, რომლებიც დღეს მართავენ მედიას, ჰგონიათ, რომ კულტურა იქ არის, სადაც თვითონ არიან. დააკვირდით, რა ფასეულობებით ცხოვრობენ ისინი, რას უსმენენ, რა აინტერესებთ, რა ფილმებს უყურებენ, როგორ აცვიათ. ძალიან სერიოზულად დგას დღევანდელ მედიაში განათლებისა და გემოვნების საკითხი. მედია, რომელიც პოლიტიკოსებთან არშიყობს, ყოველთვის გადის რალაც ანგარებაზე და კულტურა ამ შემთხვევაში სულ არ აინტერესებს. ჰგონიათ, რომ თუ გადაცემაში აჩვენებენ მომღერალს, რომელიც კლიპში იხდის, დიდი რეიტინგი ექნებათ.

შესაძლოა, ასეც იყოს, მაგრამ საკმარისია ასეთივე პრომოუშენი გაუკეთო სხვა, ნაკლებად ყვითელ მოვლენას კულტურაში, გარწმუნებთ, რომ ისიც ზუსტად იმავე რეიტინგს მოიტანს.

ქეთი – ირინას მინდა ვკითხო. კრიტიკის კულტურის თვალსაზრისით, როგორია ევროპული პრესა, როგორ რეგულირდება ურთიერთობები, რა არის სტანდარტი, კატეგორიულობის რა ხარისხშია კრიტიკა და როგორი წონა აქვს კრიტიკოსს?

ირინა – კრიტიკოსს აქვს უზარმაზარი წონა, არტკრიტიკოსს შეუძლია შექმნას სპექტაკლი, შექმნას ხელოვანი, მწერალი და ასევე შეუძლია, ისეთნაირი ნიველირება გაუკეთოს, რომ ვეღარასოდეს წამოყოს

ვეთანხმები, როცა ამბობდა, ჩვენს კრიტიკოსებს არა აქვთ საშუალება უცხოეთში გავიდნენ და პროცესებს უშუალოდ დააკვირდნენ. ასე ხომ არ გავჩერდებით, ჩვენთანაც ხომ უნდა ჩამოყალიბდეს რაიმე, სკოლისმაგვარი.

გოგი – ამის ნებას ვერ ვხედავ საზოგადოებაში, ხელისუფლებასა და კულტურის წინოვნიკებში. რომ ნახოთ ფრანგული კინოჟურნალი “კაიე დუ სინემა”, ერთი თამბაქოს რეკლამა აქვთ და ამით ცხოვრობს ჟურნალი. ვერ წარმოიდგენთ, როგორ ვწვავლობთ, როგორ ვეხვეწებით რეკლამის შემომტანებს, იმისთვის, რომ ჟურნალი გამოვიდეს. ერთი მომენტიც არის, ჩვენთან არსებობდა ცუდი ტრადიცია, როცა

„საღმრთელი ნიჭიერი კრიტიკოსი სივრცეს ვერ შექმნის. უნდა არსებობდეს კრიტიკის ენა და პროფესიონალიზმი. ის, რისი სწავლაც შეიძლება, ყველაფერი ტალანტი არ არის. მომავალი დამოკიდებული იქნება იმაზე, როგორ მოეწყობა ჩვენი განათლების სივრცე, როგორი იქნება აკადემიური ბარემო.“

თავი. ერთი და იგივე მოვლენაზე სულ სხვაგვარად წერს “მონდი”, “ფიგარო” და “გარდიანი”, ძალიან ცივილურია ურთიერთობა კრიტიკოსსა და გაკრიტიკებულს შორის. ასეთ შემთხვევას გავიხსენებ: ალენ დელონი და ფრანგული თეატრის ცნობილი მსახიობი ფრენსის იუსტერი ერთად თამაშობდნენ ორკაცთან სპექტაკლს. ალენ დელონი იმდენად აღმაშფოთებელი იყო სცენაზე, იმდენად იკარგებოდა იუსტერის გვერდით, რომ მთელი ფრანგული კრიტიკა დააცხრა თავს, არანაირი დანდობა არ იყო. სპექტაკლი, რომელიც მთელი სეზონისთვის იყო განსაზღვრული, 10 წარმოდგენის შემდეგ მოიხსნა, მე ვიყავი ამის მომსწრე. თუ კრიტიკა მართებულია, უნდა მიიღო ცივილურად; თუ უმართებულოა, შეგიძლია იჩივლო ან პროფესიული დისკურსი გამოიყენო. ჩვენთან ასეთი რამ გამორიცხებულია.

ქეთი – ზაზამ თქვა, რომ ჩვენთან სკოლა არ არსებობდა. ამის მიუხედავად, ერთეულები, მაგრამ კარგი კრიტიკოსები დღესაც არიან, უბრალოდ, არა აქვთ ასპარეზი პრესასა და ტელევიზიებში. გოგისაც

დისკუსია

მასკულტურას ქედმაღლურად ვუყურებდით. ეს სტერეოტიპი უნდა დაინგრეს, კრიტიკოსი უნდა მიხვდეს და გაიაზროს ის, რომ რაც ხალხს მოსწონს, ასაგდები არ არის. სხვა საქმეა, როგორ დანერს იმაზე, რაც ხალხს მოსწონს.

ზაზა – 60-70-იან ნლებში დასავლურ უნივერსიტეტებში საოცარი გარღვევა მოხდა იმ თვალსაზრისით, რომ მასობრივი კულტურის ფენომენი გახდა კვლევის საგანი. მეცნიერებამ თქვა, რომ პრივილეგირებული ობიექტი ჰუმანიტარულ სფეროში არ არსებობს და უნდა დაინტერესდნენ არა მარტო იმით, რაც პირველხარისხოვანია, არამედ მეორე და მესამეხარისხოვანთაც. როცა ყოველდღიურობა გახდა რეფლექსიის საგანი, კრიტიკის დონემ საოცრად აინია. რეგიონული პრესა რომ ნახოთ, სან ფრანცისკოსა და ლოს ანჯელესის

გაზეთებში იწერება ისეთი კრიტიკული სტატიები, რომლის უკანაც იგრძნობა შესანიშნავი განათლება და ისევ და ისევ სკოლა. ეს ყველაფერი საუნივერსიტეტო, აკადემიური სივრცის დამსახურებაა. მასობრივი კულტურა ხდება შესაბამისი დეპარტამენტების შესწავლის სფერო, სადაც მუშაობენ მკვლევარები, ფილოსოფოსები, ფსიქოლოგები, სოციოლოგები, კრიტიკოსები. მოკლედ, ინტერდისციპლინური მუშაობა მიდის.

ქეთი – საქართველო პატარა ქვეყანაა, უფრო პატარაა თბილისი, სადაც ყველა ერთმანეთის ნაცნობი და ახლობელია. კრიტიკოსი, რომელიც ვილაცას უწევს ანგარიშს, ძნელია, ობიექტური იყოს. ასე რომ, ეს პროფესია განაწყენებასა და კომპრომისებს არ გამოირიცხავს.

გოგი – მქონია შემთხვევები, როცა ისე

ცემი” ამბობს – როგორ უნდა მივიდეს კრიტიკოსი სპექტაკლზე მას შემდეგ, რაც კრიტიკული წერილი დაწერა. იდეალური ვარიანტია, როცა ის რეპეტიცივბსაც ესწრება, მაგრამ რეჟისორმა და დასმაც უნდა გადალახოს კრიტიკოსის სიძულვილი, რადგან ეს არის აუცილებელი ურთიერთობა კრიტიკოსსა და ხელოვანს შორის, რომელიც პროცესსაც გულისხმობს. კრიტიკოსი მარტო არ უნდა დადიოდეს და გაუცხოებული არ უნდა იყოს. მე ნამდვილად ვიყავი გაუცხოებული, რადგან ძნელია იმის ატანა, როცა არ გესალმებიან, კარს გიკეტავენ, უდიერად გიხსენიებენ, ეს ძალიან დიდ პიროვნულ ძალისხმევას მოითხოვს. თუმცა იყო ერთეული შემთხვევა, როცა ჩემი კრიტიკული რეცენზიის შემდეგ, იგნორირების ნაცვლად, რობერტ სტურუამ გარკვეული დაინტერესება გამოიჩინა. მე მგონი, ეს ფაქტი რეჟისორის დიდბუნებოვნებასა და შემოქმედებით უნარზე მეტყველებს. რამდენად შევძლებ ხვალიდან ამას, არ ვიცი, მაგრამ დღემდე არც ჩემი პრინციპებისათვის გადამიხვევია და არც კომპრომისი დამიშვია. კრიტიკოსისა და ხელოვანის ურთიერთობა არის მარადიული ომი, რომელიც აუცილებლად მოიტანს შედეგს.

ქეთი – მაშინ მითხარით, თქვენი კრიტიკის ანუ “ომის” შედეგს ხედავთ თუ არა?

გოგი – ერთეულ შემთხვევაში, მაგრამ მაინც, შედეგი არის. მახსოვს ნიკა მემანიშვილმა, რომელიც ისე გავაკრიტიკე, რომ მე მენყინებოდა, დამირეკა და დღემდე მაღლობებს მიხდის.

მანანა – ის, რომ კრიტიკა ნამდვილად აინტერესებთ, ცუდად თუ კარგად რეაგირებენ კრიტიკაზე, უკვე შედეგი მგონია, ელემენტარული, მაგრამ მაინც შედეგი. გოგის ვეთანხმები იმაში, რომ იქნებ, მომავლისთვის კრიტიკოსებმა უფრო მეტად პროცესები განვსაზღვროთ, ეს უფრო შედეგიანი იქნება თეატრისთვის, ვიდრე ცალკეულ სპექტაკლებზე დაწერილი რეცენზიები.

ირინა – თეატრში მე ვერ ვხედავ კრიტიკის შედეგს. სამწუხაროდ, ერთი-ორი კარგი კრიტიკოსი შედეგს არ გვაძლევს.

ზაზა – ირინას ვეთანხმები. ცალკეული ნიჭიერი კრიტიკოსი სივრცეს ვერ შექმნის. უნდა არსებობდეს კრიტიკის ენა და პროფესიონალიზმი. ის, რისი სწავლაც შეიძლება, ყველაფერი ტალანტი არ არის. მომავალი დამოკიდებული იქნება იმაზე, როგორ მოეწყობა ჩვენი განათლების სივრცე, როგორი იქნება აკადემიური გარემო.

დისკუსია გაიმართა

ლიტერატურულ კაფე „ქარავანში“

„ხანდახან იმასაც ვფიქრობ, საერთოდ ვჭირდებათ კი ვინმეს? საზოგადოებას რომ თავი დავანებოთ, ხვდებათ კი ჩვენი სფეროს, თეატრის წარმომადგენლები ჩვენს აუსილვებლობას, თუ მხოლოდ ერთეულ რაჟისორებს აინტერესებთ კრიტიკული აზრი?“

გამინაწყენებია, რომ ქუჩაში დამხვედრიან და საქმეები გაურჩევიათ. კომპრომისიც ყოფილა, ოღონდ შიშის გამო კი არა – თავში არაფერი ჩაგარტყან, არამედ იმისათვის, რომ ადამიანს განვითარების შანსი დაუტოვო. კომპრომისზე მიდიხარ მაშინაც, როცა გინდა მკითხველი თავად მიახვედრო. მკითხველს სიამოვნებს, როდესაც თვითონ ხვდება – კი არ დაუღუპო, არამედ მიანიშნო, რას მიაქციოს ყურადღება. პროფესიონალიზმის საკითხია ისიც, როცა ჯერ კრიტიკოსი უნდა მიხვდეს, რისი გაკეთება უნდოდა ხელოვანს და მერე აკრიტიკოს. თუ ვერ ხვდები და ეუბნები – ეს რატომ გააკეთე, როცა ასე უნდა გაგეკეთებინაო და ერევი მის ფუნქციებში, ეს უკვე კრიტიკა აღარაა, ეს არის არარეალიზებული ხელოვანი, როგორც ბევრი ხელოვანი ეძახის კრიტიკოსს. რაც შეეხება ახლობლობას, ის გარკვეულწილად ქრთამია და ჩემი აზრით, კრიტიკოსი უნდა მოერიდოს ახლობლობას ხელოვანთან. მე, პირადად, ასეთი ახლობლობის წინააღმდეგი ვარ.

მანანა – პიტერ ბრუკი “ცარიელ სივრ-

ბიზნეს ამბები

რა თანხა არის გამოყოფილი ამა თუ იმ სფეროსა თუ საქმიანობაზე, ან რამდენია საქართველოს საგარეო ვალი, ან რას წარმოადგენს ამა თუ იმ კომპანიის წმინდა მოგება. ამ კითხვებზე პასუხები მოისმინეთ – ყოველ სამუშაო დღეს, დღეში სამჯერ რადიო „უცნობის“ ეთერში 11:45, 14:45, 17:45 საათზე; შაბათ-კვირას ჩვენი რესპონდენტები გადაცემა „ბიზნეს-ამბების“ შეკითხვებისგან ისვენებენ, შესაბამისად ვისვენებთ ჩვენც. ორშაბათიდან კი მუშაობა ისევ იწყება. გადაცემის ავტორი და წამყვანი მაია ჭუჭულაშვილი, პროდიუსერი ელზა ქეცბაია, კორესპონდენტები ხათუნა კაკაბაძე და ნათია გამცემლიძე, ხმის რეჟისორი – პაატა ლლონტი.

უსმინეთ რადიო „უცნობის“ „ბიზნეს ამბებს“ და მოგვანოდეთ სიახლეები შემდეგ ნომრებზე – 386 005, 386 001; შენიშვნები კი მოგვწერეთ მისამართზე:

www.ucnobifm.ge

ირაკლი ჩხიკვაძის მოკლემეტრაჟიანი ფილმში კამერის წინ მდგომი გიორგი ბანძელაძე გვაშინებს. ის ხელეებს იქნევს, იბღვირება და გიჟივით იქცევა. ის ძალიან საშიშია და ჩვენც გვეშინია. მოგეხსენებათ, ადამიანები ორ კატეგორიად იყოფიან: ჭკვიანები და სულელები. ჭკვიანებმა იციან, რა უნდათ. სულელებმა ეს არ იციან, და ამიტომ ჭკვიანები ასწავლიან, როგორ უნდა იცხოვრონ, როგორ უნდა იფიქრონ, როგორ უნდა ისუნთქონ – ცხადია, ჭკვიანთა საკეთილდღეოდ. ჭკვიანებმა იციან, რომ ყველაზე ადვილი სამართავი შეშინებული ადამიანია. ჭკუას გააჩნია – ზოგს დიდი გაქანება აქვს და მთელს სახელმწიფოს ან მთლად მთელს მსოფლიოს აშინებს, ზოგი კი ოჯახის წევრებით იფარგლება. ერთი ზღაპრისა არ იყოს: თუ ყველა სულელი მშობარა არაა, ყველა მშობარა სულელია. ჩვენ გვეშინია, სულ გვეშინია, თან ყველაფრის. გვაშინებენ და გვეშინია. ადამიანი ხომ სუსტი არსებაა, ყველას გმირობა არ უნდა მოსთხოვო.

„ხელი სტაცა ცუნცულას უცებ წააცუნცულა.“

ხალხური ლექსი

ქართული ხალხური აღზრდის განუყოფელი ნაწილი ბავშვის დაშინებაა. გარდა ორიგინალური პერსონაჟებისა, რომლებსაც ანთებული ფანტაზიის მქონე მშობლები ცალკეული ბავშვების გასაუბედურებლად ქმნიან (მეზობლის ქალი X, მილიციონერი, ქონდრისკაცი და სხვ.), ნაცნობ-მეგობრების გამოკითხვის შემდეგ გაირკვა, რომ საზოგადოდ ორი საფრთხეა გავრცელებული: ბუა და გუდიანი კაცი. ბუა ცხოვრობს სიბნელეში, მეორე ოთახში, კარადის უკან და სანოლის ქვეშ. ის ბავშვებს დაუდგენელი მიზეზების გამო ესხმის თავს და მისი აგრესიულობა მთლიანად მშობლების ნე-

ბაზეა დამოკიდებული. რაც არ უნდა ჩაიდინოს ბავშვმა, მას ბუასთან შეხვედრის პერსპექტივა ემუქრება: არ ჭამს – მოვიდა ბუა, ჭამს – მოვიდა ბუა, ლაპარაკობს – ბუა, არ ეძინება – ბუა, ბუა, ბუა! ააა! ბუა! რას უზამს ბუა, ეს დანამდვილებით არავინ იცის, მაგრამ კარგს რომ არაფერს – ფაქტია. გუდიანი კაცის ამბავი უფრო გასაგებია. ნუგეში ისაა მხოლოდ, რომ არ გუდავს. უბრალოდ, გუდა ჰკიდია, რომელშიც ურჩ ბავშვს თავს უკრავს და სადღაც წაიყვანს, რასაკვირველია, ცუდ ადგილას, ბუების სამყოფელში. დედაც თვინიერად გაატანს, რადგან ბავშვმა თავი მოაბეზრა. ბუასა და გუდიანი კაცის ერთობლივი ძალისხმევით ბავშვი დაშინებულია, ანუ მორჩილი. ის ლაჩარ და დებილ ადამიანად ყალიბდება – ბუამ და გუდიანმა კაცმა თავიანთ მისიას შესანიშნავად გაართვეს თავი და მათი გავლენით ყველამ იცის: სიბნელე საშიშია, კარადის გამოღება საშიშია, ლოგინიდან ფეხის გადმოდგმა საშიშია და საერთოდ, მთელი სამყარო მტრულადაა განწყობილი.

**„არ ნაიქცე, თორემ გცემ!“
დედის დარიგება**

მაშინ, როცა მშობელი მაინცდამაინც დიდი გაქანებით არ გამოირჩევა, ის თავისი ნაშიერის დასაფრთხობად უფრო მარტივ ხერხს მიმართავს, მაგრამ ეს ხერხიც არანაკლებ ქმედითია – ფიზიკური ანგარიშსწორების შიშით შიშია, თან საკმაოდ შთამბეჭდავი. „...თორემ გცემ!“ – პრიმიტიული ამბავია, მაგრამ ძალიან ფართოდ გავრცელებული. აქაც ზემოთ აღნიშნული პრინციპი მოქმედებს, „ნურც გაფრინდები, ნურც მოფრინდები“: გაიქცევი – გცემენ, ილაპარაკებ – გცემენ, არ დაიძინებ – გცემენ, არ ჭამ – გცემენ. რა ქნას საწყალმა პეპელამ?

ვერაფერსაც ვერ იზამს. ეს არცაა მიზანი. მიზანი სულ სხვაა – გეშინოდეს!

...ოდესღაც კავკასიის მთიანეთში დაწყველის ცერემონიას დავესწარი და წყევლის სიტყვები ახლაც მახსოვს: „კლდესთან მიხვალ – კლდის წერა გახდი, წყალთან მიხვალ – წყლის წერა გახდი, მთაში მთამ შეგინიროს, ბარში – ბარმა...“ როგორია?

რეკომენდირებული ლიტერატურა მშობლებისთვის, რომლებიც ბავშვებს ბოლომდე ვერ იმორჩილებენ:

ქართული ხალხური ზღაპრები, განსაკუთრებით „ანანას ზღაპარი“, „ფისასოს ზღაპარი“, „კოკროჭინა“, „წიქარა“.

ლაფრენტი არდაზიანი „გიქორი“
ეკატერინე გაბაშვილი „თინას ლეკური“ და „ღვინია გადაიჩეხა“

თუ კიდევ იცინის და რამე უხარია, „ბიძია თომას ქოხი“ და „უსახლკარონი“ მაგას! საშვილშვილოდ გაუბედურდება.

„მოდი, დედაო, მოდი! შენი სახელი საშინელებაა, შენი სუნთქვა – სიკვდილი...“

კალის საგალობელი

თუკი გაგიმართლათ და უფროსები არ გერჩოდნენ, ტყუილად ნუ გაიხარებთ და ნუ მოდუნდებით: თქვენს გასაჩინაგებლად სხვა, უფრო სერიოზული ძალები მოიცლიან.

ისინი, ვისაც ზურგსუკან (პირში ვერა, გვეშინია) ტალახიან პოპებს ვუნოდებთ ხოლმე, აუცილებლად გიამბობენ, რომ რაც არ უნდა გააკეთოთ, საშინელება გელით, თან სამარადჟამო: ჯოჯოხეთი. აქაც პეპელას პრინციპია – თუ მთლად საქმით არ შესცოდეთ, რამე ოხრობა მიიწვ და გესიზმრებათ. თუ თვლით, რომ არ მიჰქარავთ, ძალიან მიგიქარიათ, ეს ამპარტავნებაა და კვლავ ის სიხარული გელით – ჯოჯოხეთი. მარცხენა მხარზე სულ ვილაცა გაზით, რომელიც, დამშინებელთა მეცადინეობით, მფარველ ანგელოზზე და ყველაზე მოწყალე ღმერთზე ძღვევამოსილად მიგაჩნიათ. ეს საშინელი ვილაცა წარმართავს თქვენს ყოველ ნაბიჯს და ვაი, თქვენი ბრალი! ამ ფონზე საშინელია ყველა, ვინც ასევე დაშინე-

ბულია, მაგრამ ცოტა სხვანაირია, ანუ ისინი, ვისაც მარცხენა მხარზე მჯდომი სხვანაირი ჰგონიათ: სხვა რელიგიების წარმომადგენლები. იცოდეთ: ებრაელები მაცას ქრისტიანი ბავშვების სისხლით ზელენ! კრიშტიანები ორგებს ანყოზენ და ქალწულებს რყვნიან! სტაროვერები ხალხს ცოცხლად მარხავენ! ანგლიკანურ ეკლესიაში ძაღლებს აზიარებენ! შივა ეშმაკია, შეხედეთ, რას ჰგავს! ვინ არიან მაგის მიმდევრები? ცხადია, ეშმაკები! ეშმაკები კი, მოგესხნებათ, ძალიან საშიშები არიან.

მოდინ, მოდინ!

ОБС, Одна Баба Сказала

ამ მუხლით ლენინგრადის ბლოკადის დროს ადამიანებს ხვრეტდნენ. პანიკის დათესვა სასტიკად ისჯებოდა. ამ პრინციპით ყველანი დიდი ხნის დახვრეტილები უნდა ვიყოთ, რადგან იმისთანებს ვამბობთ! ძირითადად იმას, რომ „მოდინ!“ რა მნიშვნელობა აქვს, ვინ მოდის. კარგი ნამდვილად არ იქნება. მოდინ ამერიკელები, მათი მიზანი ჩვენი დიადი კულტურის გაჩანაგება და ჩვენი ზნეობის ნახდენაა. მოდინ ჩინელები, მათ ჩვენი ძაღლების შეჭმა უნდათ. მოვლენ და მიწას ნაგვართმევენ აფხაზები, ბერძნები, რუსები, უკრაინელები, სომხები და სხვა და სხვა, და ჩვენ ვერაფერს გავაწყობთ, იმიტომ, რომ ძალიან გვეშინია.

ჩვენს ჯანმრთელ, მაღალ, ლამაზ და ღონიერ მამაკაცებს საფრთხე ემუქრებათ – მამათმავლები მოვლენ, დაიჭერენ და ნახდენენ. ჩვენს ცრემლივით წმინდა ქალებს თურქეთში თრევით ნაიყვანენ და იქ საროსკიპოებში დააღობენ. ჩვენს ბავშვებს წიგნებს ხელიდან გამოგლეჯენ და გაადებილებენ. და საერთოდ, ყველანი ამოვწყდებით, თუ რომელიმე შეთქმულების ან სიონისტური ხრიკების გამო არა, შიშისაგან მაინც.

„წლის ბოლოს ყველანი დავიხრცებით. თითო დაცემინებაზე თითო კაცი ამოტრიალდება.“

პოლიტიკოსის წინასწარმეტყველებიდან

გასულ წელს ჩემს სამშობლოს ალექტოროფობიის, ანუ ქათმის შიშის ეპიდემიამ გადაუარა,

რომელიც ცალკეულ, განსაკუთრებით მწვავე შემთხვევებში, ავიაფობიაში, ანუ ყველანაირი ფრთოსანის შიშში იყო გადაზრდილი. უმაღლესი განათლების მქონე ქალები მრგვალ ბაღთან ალიკაპებით სეირნობდნენ. ომგამოვლილი მამაკაცი გვრიტებს ხოცავდა. ჩვენ გავდელით, გავაფრინეთ, რადგან ძალიან გარკვევით გვითხრეს: ჩიტი აუცილებლად ცინგლიანია და ყველაზე დიდი საშიშელობაა ამქვეყნად.

მერე ეს ამბავი დაგვაგონდა და ახლა ახალი სიხარული გვაქვს: ყველას C ჰეპატიტი დაგვემართება. რაგორც არ უნდა იცხოვრო, მაინც დაგვემართება. დაიტანჯები და მოკვდები, შე ბოზო და ნარკომანო, ახია შენზე! ეგეთი არა ხარ? მაინც ახია!

ცნობისთვის: ერთ ჩემს მეგობარს, რომელსაც აუტომიზოფობია აქვს და რომელიც, მანდარინების და ბანანების რეცხვაზე რომ აღარაფერი ვთქვა, სიგარეტის მოწევის წინაც ხელებს იბანს, რამდენიმე წლის წინათ ამებოზი დაემართა. ეს იცით, რომელია? აი, კაკაშკების ჭამამ რომ იცის. უყურა ტელევიზორს, უყურა და ავად გახდა.

„კარგი ამბავი ცუდი ამბავია.“

ტელევიზიის თანამშრომელთა დევიზი

ამ მასალის დაწერამდე თავი გადავდე და ახალ ამბებს ვუყურე. ისედაც დამფრთხალ გულზე მთლად წავხდი.

ცნობები ასეთი იყო:

სახელმწიფო მოხელემ შეჭამა მილიონები და ამის გამო მრავალი პენსიონერი შიმშილით მოკვდა (ვიზუალური მხარე – დაპატიმრების დროს ნაცეში, გაოგნებული მოხელის ტირილი);

რუსეთი გვემუქრება და ყველანი გავიყინებით (კადრში კომენტატორი ტიროდა);

არაბული სამყარო ყველას ემუქრება და ყველას ააფეთქებს (დაუდგენელი ეროვნების მამაკაცები იარაღს იქნევდნენ და ქალები სახეს იხოკავდნენ);

მერე იყო რეკლამა: „ხომ გტკივთ მუცელი? ხომ აგეშალათ კუჭი? ხომ ძალიან ცუდად ხართ?“

„კბილები დაგიღება? ჯერ სად ხართ!“

გადაცემა გრძელდება: ოპერაციის დროს ბავშვს

მუცელში მაკრატელი ჩაუტოვეს და ის მოკვდა (ნათესავები ტირიან და ყველა თეთრხალათიანს თმით ითრევენ);

გარეუბანში სახლი დაინგრა, ხალხი ამოწყდა და დასახიჩრდა – ეს ბედი თბილისის სახლების უმრავლესობას ელის (გადარჩენილი მეზობლები ტირიან და ჭუჭყიანი ბავშვები ყვირიან: „ბიძია, დაგვეხმარე!“);

კვლავ რეკლამა: ავისმომასწავებელი მუსიკა და „მას ის უყვარდა. იმას სძულდა. მან ის მოკლა. ის აღდგა და მას აქეთია, ლამ-ლამობით მოეფეთება ხოლმე! უყურეთ ღამის ეთერში ფილმს „სისხლიანი დანა!“

შესანიშნავი სიახლე: ბაბალანთკარში კატუშამ გრიშას ნაჯახი ჩაარტყა (სრულიად სოფლის ტირილი);

ჟურნალისტი ლაზურ-ჭანური აქცენტით „საუბრობს“: „ქერა ქალების მხოცავი ნახალოვების მინიაკი გადასასვლელ ხიდთან ცოფიანმა ძაღლებმა დაკბინეს. ის ერთითად გავდა და ამიერიდან შავთმიან ქალებსაც ერჩის“. (კადრი: ნაგავში ძაღლები იქექებიან, ბევრნი არიან და ჯანიანები);

უცხოური ამბების ყველაზე მხიარული სიუჟეტი: ტაიგაში წაქცეული ხის ქვეშ ორი მეტყვევი მოყვა (აჩვენებენ მთელი ოლქის ტირილს).

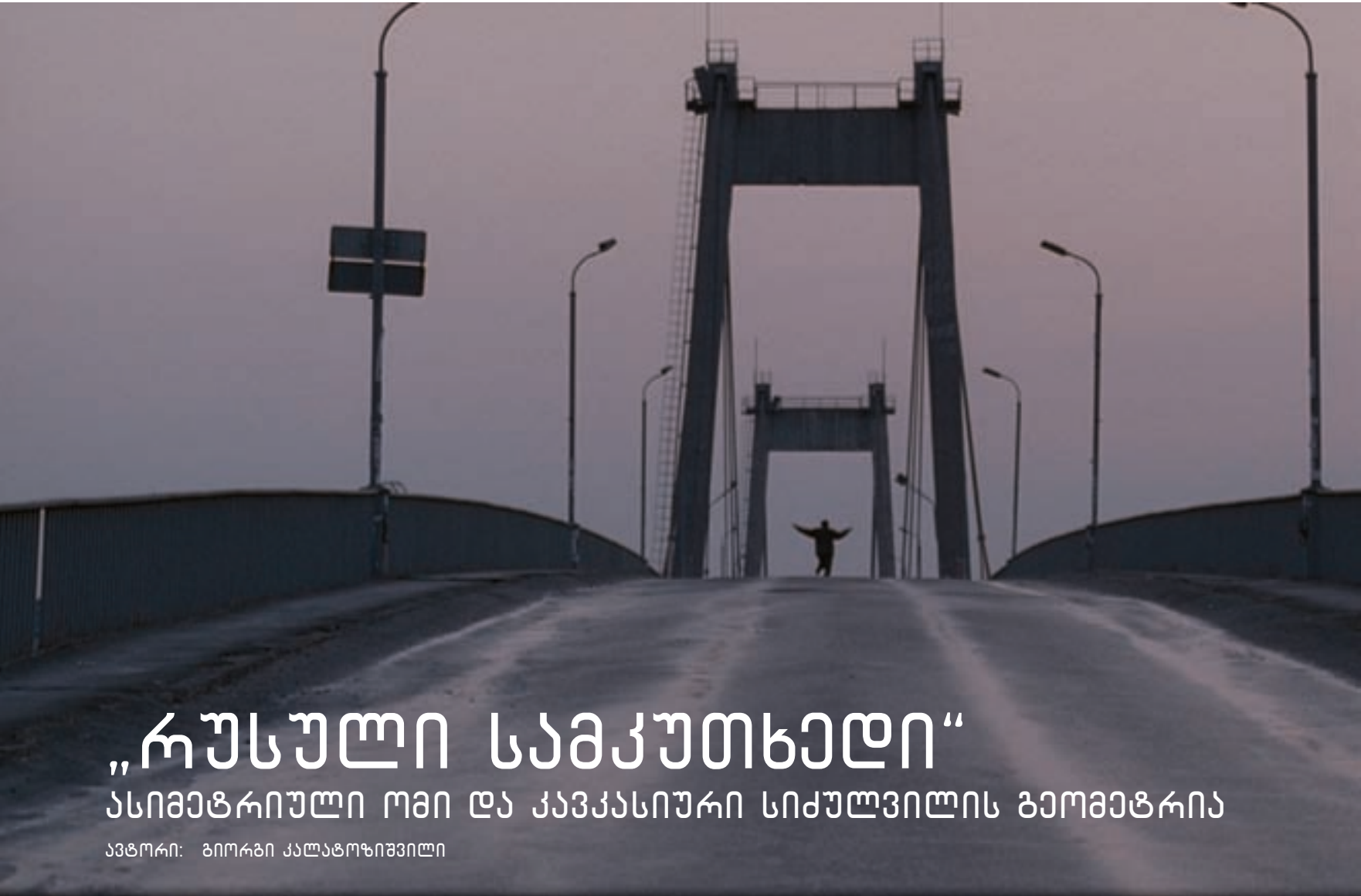
რეკლამა: „თუ კარაქს შეჭამთ, ქოლესტერინული შოკი დაგემართებათ!“ „შეჭამე ნიქარა, შენი მეგობარი!“

სპორტის სიახლეები: მოციგურავს მყესი გაუნყდა; მოკრივემ ბავშვი გააბახა; ჩოგბურთელი ქალი კაცი აღმოჩნდა (ქალები ტირიან, კაცები ყვირიან, კატები კნავიან).

კულტურის სიახლეების მერე მე ავტირდი, ამინდის პროგნოზის შემყურე მთლად გადავბჟირდი.

„გეშინოდეთ!“ მოგვინოდა ტელემარყვებლობამ. „კარგი არაფერი ხდება და აღარც მოხდება!“

ეგ ხომ ისედაც ვიცოდით, ძვირფასებო. დარდი არ გქონდეთ: ძალიან გვეშინია.

„რუსული სამკუთხედი“

ასიგეგმიური ომი და კავკასიური სიძულვილის გეოგრაფია

ავტორი: გიორგი კალაგოიძე

ემბრიონის სტადიაში მყოფი ქართული კინონდუსტრია მილიტარიზმის ლიანდაგზე შედგა, რომელსაც, პარადოქსია, მაგრამ პაციფისტები მართავენ. ბოლო ათწლეულის ყველაზე ამბიციური კინოპროექტის – „მოგზაურობა ყარაბაღში“ დასრულების შემდეგ, პროდიუსერებმა ლევან კორინთელმა, არჩილ გელოვანმა და გუკა რჩეულიშვილმა მილიტარისტული პათოსით არანაკლებ გაჯერებული ფილმი, ალექო ცაბაძის სცენარის მიხედვით დადგმული „რუსული სამკუთხედი“ დააფინანსეს.

„რუსული სამკუთხედის“ თბილისურმა კინოპრემიერამ დიდი ხმაურით ჩაიარა. პრემიერას ხაბენსკიც დაესწრო, რომელიც მენშეკოვისა და მაშკოვის შემდეგ, რუსული კინემატოგრაფის თვალსაჩინო ფიგურაა და ჰოლივუდში „ლამის გუშაგის“ ფანტასტიკური ნარმატების შემდეგ მსახიობს დიდ მომავალს

უნინასწარმეტყველებენ. ფილმის პრემიერა საკმაოდ ორიგინალური და დასამახსოვრებელი გამოდგა – პროდიუსერების სასარგებლოდ უნდა ითქვას, რომ მოსაწვევები სამხედრო ფეტონების სახით დარიგდა, რაც მაყურებელში ერთიორად ზრდიდა მილიტარიზმის განწყობას და ქვეცნობიერ დონეზე, ეკრანზე განვითარებული მოვლენების თანამონაწილეობისკენ მოუწოდებდა.

ორსაათიანი კინოსეანსის შემდეგ, მაყურებლის რეაქცია არაერთგვაროვანი იყო. ფილმის შეფასებისას, ცდილობ იმ მერკანტილიზმის ზღვარს გასცდე, რომლის მიხედვითაც ფილმის კრიტიკა საქართველო-რუსეთს შორის საეზო რეჟიმით გამწვანებული ადამიანის რეფლექსიის შთაბეჭდილებას დატოვებს. პირიქით, თითქმის ულტიმატუმში გადაზრდილი უკიდურესად დაძაბული დიპლომატიის ფონზე, ფილმი საოცრად

პოლიტორექტული გამოვიდა. ცაბაძესთან ნაკლებად ისმის პასუხი კითხვაზე – რატომ იწყება ომი და, მით უმეტეს, ნაკლებად კეთდება აქცენტი გეოპოლიტიკურ ფაქტორებზე. აქ უფრო წმინდა ადამიანურ ფაქტორზე ამახვილებენ ყურადღებას, მაგრამ არ ვარდებიან უკიდურეს ლირიკაში და არ ამტკიცებენ, რომ ომის მიზეზი მონყენილობაა... როგორც ჩანს, ცაბაძე არც მწვადს წვავს და არც შამფურს – ამის არგუმენტად ისიც კი კმარა, რომ ფილმის პირველადი სათაური „რუსული ენის მასწავლებელი“ (მხოლოდ ჩეჩენის ბედზე პროეცირება) ორგანულად გადაიზარდა სამი თანაბარუფლებიანი პერსონაჟის მიუკერძოებელ ბიოგრაფიაში.

„რუსულ სამკუთხედში“ წინა პლანზე გამოდის ის ადამიანური, შეიძლება ითქვას, გეომეტრიული ურთიერთობა, რომელიც ერთიანობაში კრავს ჩეჩენის, რუსისა და,

აღბათ, უფრო მეტი ობიექტურობისათვის – გარუხებული ქართველის (რეჟისორის ალტერ-ეგო), კოლია მალცევის ხედვას ომსა და მშვიდობაზე. ჩეჩენისა და რუსის ტრაგიფარსულ დუელში ამ უკანასკნელს სეკუნდანტის როლი ერგო.

ალეკო ცაბაძის ფილმი, შეიძლება ითქვას, წარმატებული ექსპერიმენტი. ეს არის მცდელობა, რომ ფიგურალური ფრაზა – „კაცობრიობის წინაშე ჩადენილი დანაშაული“ – გაათავისუფლოს პირობითობისგან და ჩეჩენეთში განვითარებული მოვლენები დეტექტიური ჟანრის პრიზმაში განიხილოს. „რუსული სამკუთხედი“ დაახლოებით იმ დეტექტივის ჟანრის სტილშია გადაღებული, რომელშიც გმირი ფაშისიმის უკვე მოხუცებულ ჯალათებს პოულობს და კაცობრიობის წინაშე ჩადენილი დანაშაულის გამო ასამართლებს – ჩეჩენი ალიოშინი

სნაიპერის თოფით ხოცავს რუს ჯალათებს, რუსი მალცევი კი, თავისი ბრმა ძმის „პატივსაცემად“, ბრმა თემიდან განსახიერებს (ამ შემთხვევაში, ალეკო ცაბაძე არ ღალატობს ქართულ იგავისებურ კინოს და აზრის ლაკონურობისათვის სიმბოლო-მეტაფორებს იშველიებს) და მოსკოვში გახიზნულ ჩეჩენებს ხოცავს. თავისთავად საგულისხმოა ცაბაძის და, ზოგადად, ფილმის პროდიუსერების მორალურ-ზნეობრივი იმპერატივი, რომელიც ნებისმიერ ომს კაცობრიობის წინაშე ჩადენილ დანაშაულსა და კრიმინალს უფარდებს.

ამ ქაოსში, ვფიქრობ, მაინც იკვეთება ქართველი რეჟისორის მსუბუქი „პრო“ და „ანტი“ და განსაკუთრებით სოლიდარობა. არცაა გასაკვირი – ჩეჩენებისადმი სოლიდარობა ისტორიულ და ნაწილობრივ კინემატოგრაფიულ მემკვიდრეობად გვერგო. სოლიდარობა ნიკოლოზ შენგელაის ფილ-

მით „ელისო“ დაიწყო და ცაბაძის „რუსული სამკუთხედი“ გრძელდება. ჯერ კიდევ კომუნისტური კრიტიკა ხაზგასმით აღნიშნავდა, და ცაბაძის შემთხვევაში ეს სიმპტომურიცაა, რომ ნიკოლოზ შენგელაია ფილმში „ელისო“ ცარიზმის თვითმპყრობელობით შევინროებული კავკასიის ხალხთა შორის სოლიდარობის თემას ეხება... უმნიშვნელოა, რომ მოგვიანებით, სტალინის ეპოქაში, ჩეჩენების დეპორტაციას ხელმეორედ უკვე გასაბჭოებული რუსეთი განახორციელებს, რაც თავისთავად ცხადყოფს, რომ შესაკრებთა გადანაცვლებით არ იცვლება ჯამი და აბორიგენი მოსახლეობის მიმართ რუსეთის გეოპოლიტიკური მიდგომა.

ვფიქრობ, ესეც რეჟისორის ვუაღიერებული პოზიციია, რომლის ღიად გამოხატვას შეგნებულად ერიდება – რუსეთი საქართველოს ხომ ქართული ღვინის საექსპორტო სივრცის გარდა, ქართული ფილმების კინოგაქირავებაში გაშვების დიდ პერსპექტივას სთავაზობს.

„რუსულ სამკუთხედთან“ დაკავშირებით, გამუდმებით გახსენდება ორი დიდი მოაზროვნის, რემარკისა და ნაპოლეონის დამოკიდებულება: პირველის ღრმა რწმენით, ომში ერთი ადამიანის დაღუპვა ტრაგედიაა, მილიონისა კი – სტატისტიკა; ხოლო ნაპოლეონი, შემზარავი რაციონალიზმით, ჯარისკაცებს საზარბაზნე ხორცს უწოდებდა... ალეკო ცაბაძის ფილმში ამჯერად უკვე პოლიტიკური სამკუთხედი სწორედ ამ ადამიანური და არაადამიანური მორალისაგან იგება. ზედმეტი ლირიკის გარეშე, ცაბაძე ეკრანიდან შემყურე ექსტრასენსივით „გმუხტავს“ ომის იმ ნაწილაკებით, რომლებიც ორივე მხარეს ტრაგიზმის დაღს ასვამს. ორივე მებრძოლი, ჩეჩენიც და რუსიც, მხოლოდ უშუალოდ ბრძოლის ველზე რწმუნდება, რომ „წმინდა ომი“ არ არის ომის სინამდის სინონიმი და ტყვეებითა და იარაღით ვაჭრობა ნებისმიერი ომის კანონზომიერებაა. ფილმის ფინალი განსაკუთრებით მძაფრია – სავარაუდოდ, ჩეჩენეთისკენ მიმავალ გზას ჯერ კიდევ გაუაზრებლად მიუყვება ახლადგანვეულთა ოცეული – კალის ჯარისკაცები, რომელთაც დაუნდობლად გადაადნობს ომის ალი და დეფორმირებულებს დაუბრუნებს დედასამშობლოს... სიუჟეტის გათვალისწინებით, ეს ფაქტობრივად იმას ნიშნავს, რომ რუსეთი ერთი ყალიბით განაგრძობს იმ „სალდაფონების“ კონვეირებას, რომელთაც ბრმად სწამთ, რომ რუსეთის კარი ტაიგიდან იწყება და კავკასიონის ქედის მიღმა, თითოეული კავკასიელის ეზოში მთავრდება...

**Internationale
Filmfestspiele
Berlin**

ბერლინალე 2007

პარსკვლავთსვენა

გლობალური დათბობის ფონზე

ავტორი: გიორგი გვახარია
ფოტო: დავით მისხი

ვერ ვიტან ჩექმებს! თასმების ბოლომდე შეკვრის დრო არასდროს მქონია. არც “ჯარისკაცობა” მომნდომებია არასდროს.

მაგრამ წელიწადში ერთხელ, ათი დღის განმავლობაში, მაინც მიწევს ჩემს გრანდიოზულ იტალიურ ჩექმაში ფეხის ჩაყოფა – თებერვალში ბერლინის კინოფესტივალზე. სასტუმროდან პოტსდამის მოედნამდე, სადაც 2000 წელს უზარმაზარი საფესტივალო კომპლექსი ააშენეს. ზუსტად 15 წუთია ფეხით სავალი. დილის ცხრა საათიდან, სენსზე რომ არ დაგაგვიანდეს, სირბილ-სირბილით უნდა გაიარო მენდელსონ ბართოლდის უდიდესი პარკი და ყინულზე ისრიალო. კარგი იტალიური ჩექმა თუ არ გაქვს, დიდი შანსია აქაურ ტრავმატოლოგიურ კლინიკაში ამოყო თავი. პრინციპში, არც ესაა ტრაგედია – “ბერლინალე” დაზღვევას იძლევა (ამ დაზღვევით ერთხელ კბილიც კი ვიმკურნალე). უფრო მეტიც, აქაური კანონებით, ქალაქის მთავრობა ვალდებულია ტროტუარებზე დაყაროს ხრეში და თუკი ვინმემ ფეხი ან ხელი მოიტეხა, მკურნალობის გარდა, ზარალის მიყენებისთვის 1000 (ათასი) ევრო გადაუხადოს.

ამბობენ, რომ ბერლინელები ხშირად სარგებლობენ ამ კანონით; თოვლიან ტროტუარზე ეცემიან და მერე საჩივარი შეაქვთ სენატში. სარფიანი საქმეა, მშვენიერი სიუჟეტი კარგი კომედიისთვის! ჰოლივუდში დამკვიდრებულ ბერლინელს, ბილი უაილდერს უყვარდა ასეთი სიუჟეტები. ხომ გახსოვთ როგორ გააცურებს ყველას ჯეკ ლემონი ფილმში “წინასწარმეტყველი ნამცხვარი”? ფეხს განზრახ მოიტეხს და მერე მილიონერი გახდება.

მერიან ფაითფული ფილმში
„ირინა პალმი“

არ ვიცი, რა მიზიდავს ასე ამ ხალხში და ამ ქვეყანაში... ანდა ეს ბერლინის ფესტივალის რატომ მიყვარს ასე – 1992 წლიდან დღემდე ხომ არც ერთი “ბერლინალე” არ გამომიტოვებია!

ბილი უაილდერი ცოცხალი აღარაა. ჰოლივუდის დღევანდელ მეტრებს კი, საეჭვოა, ლატაკი აფერისტის ისტორია აღელვებდეთ. ჰოლივუდი დღეს კომპიუტერებით თამაშობს. მისი ვარსკვლავები კი ფლორიდის პლაჟებზე ირუჯებიან.

რა თოვლი, რა ჩექმა?!

აი, ახლაც ამინდის პროგნოზს გაეცნენ, მოამზადეს თავიანთი გამჭვირვალე კაბები, ფარფატა კოსტიუმები და ბერლინში ჩამოვიდნენ. აქამდე ყოველთვის ყოყმანობდნენ თოვლიან “ბერლინალეზე” დასწრებას. მერე კი, როცა “ოსკარის” ცერემონია თებერვლის ბოლოს გადმოიტანეს, უმრავლესობამ კატეგორიული უარი განაცხადა “ბერლინალეზე”. მსოფლიოს ერთ-ერთ უძველეს კინოფორუმს დახურვის საშიშროებაც კი დაემუქრა; ამას დაემატა მერკელის მთავრობის გადაწყვეტილება – გერმანიის დედაქალაქს ბიუჯეტი თითქმის გაუნახვერეს (“ბერლინში სამი ოპერის თეატრია. ფედერალური ბიუჯეტი ამდენს ვერ გაწვდება” – ბრძანა გერმანიის ფინანსთა მინისტრმა).

მაგრამ, ეტყობა, წლევანდელმა თბილმა

ბერლინალეს კრეატიული მიმართულების დირექტორი და მენეჯერი, დიტერ კოსლიკი

რობერტ დე ნირო,
ანტონიო ბანდერასი,
უილიამ დეფო,
ქეით ბლანშეტი,
ჯენიფერ ლოპესი,
მეთ დეიმონი, შერონ
სტოუნი... ყველა
ჩამოვიდა!

ზამთარმა ჰოლივუდის ვარსკვლავებს გეგმები შეუცვალა. რობერტ დე ნირო, ანტონიო ბანდერასი, უილიამ დეფო, ქეით ბლანშეტი, ჯენიფერ ლოპესი, მეთ დეიმონი, შერონ სტოუნი... ყველა ჩამოვიდა! თვით ამერიკულ კინოს ცოცხალმა ლეგენდამ, ჰამფრი ბოგარტის მეორე ნახევარმა, ლორენ ბექოლმაც კი ინება "ბერლინალეს" წითელ ხალიჩაზე გასეირნება. უფრო მეტიც, თბილი ჰოლივუდიდან ბერლინში თავისი ცუგაც ჩამოიყვანა.

8 თებერვალს, ფესტივალის საზეიმო გახსნამდე ერთი საათით ადრე, ბერლინში ჯერ კიდევ მზე ანათებდა, პოტსდამის მოედანზე, სავაჭრო ცენტრში, "ბერლინალეს" სალა-

როებთან უზარმაზარი რიგი იდგა. ხუთ წუთში ერთხელ ცხადდებოდა, რომელ კინოთეატრში, რომელ სეანსზე დარჩა ბილეთები.

მოულოდნელად ქარი ამოვარდა, ქალაქს შავი ღრუბელი გადაეფარა. წვიმა ჯერ სეტყვაში, მერე კი თოვლში გადაიზარდა. სწორედ იმ დროს, როცა ვარსკვლავებს წითელ ხალიჩაზე უნდა გაეელოთ, ტემპერატურა მინუს ხუთ გრადუსამდე დაეცა.

ცუდ ამინდს ცუდი ფილმი დაემატა. გახსნის ცერემონიალის დასრულებისთანავე ოლივიე დანის სადებიუტო ნამუშევარი, "ვარდისფერი ცხოვრება" უჩვენეს – ედიტ პიაფის კინობიოგრაფია, რომელშიც ყველა

პერსონაჟი ჭკუას კარგავს ლეგენდარულ მომღერალზე. თუმცა ახალგაზრდა მსახიობი მარიონ კოტიარი იმდენად ვერ ხსნის პიაფის ხასიათს, რომ გაუგებარი რჩება, რატომ მოიხიბლა მსოფლიო ამ პრეტენზიული, ავი, უჟმური მუსიკოსით.

დილით მგონი, მთელ "ბერლინალეზე" აკრედიტებულმა ოთხი ათასმა ჟურნალისტმა "ავ ხასიათზე" გაიღვიძა; ადექი ახლა დილის შვიდ საათზე, ჩაიცივი ჩექმა, შეიკარი თასები და ისრიალე ყინულზე! თან რისთვის? სთივენ სოდერბერგის "კარგი გერმანელისა" და რობერტ დე ნიროს "კეთილი მწყემსის" სანახავად... ამ ფილმების DVD-ვერსიები

ჯული დენჩი
ნიუელ ხალიჩაზე

ხომ თბილისშიც იშოვება! თანაც, რა დროს ისტორიის სტილიზაციაა, რა დროს წარსულის (თუნდაც უახლესი წარსულის) ფორმებზე თამაშია, როცა სამყარო ინგრევა? როცა პლანეტას გლობალური დათბობა ემუქრება?

თოვლი, ქარბუქი და ქურქებში გამონყობილი ხალხი მხოლოდ ეპიზოდად დარჩა ბერლინის 57-ე კინოფესტივალზე. ნამქვრით “გაფორმებული” ექსპოზიცია მესამედღეს მზიანი და თბილი ამინდით, ჰოლივუდის ცარიელი და ცივი კინო კი ადამიანური გრძნობებით დატვირთულმა ფილმებმა შეცვალეს; იმდენად დატვირთულმა, რომ ზოგიერთი საკონკურსო სურათის ჩვენებაზე მსოფლიოს ყველაზე სახელგანთქმული კრიტიკოსები, ათასი ტრაგედია რომ უნახავთ კინოში, ცრემლებს ვეღარ იკავებდნენ.

სხვათა შორის, გრძნობების ეს ალღუმი თავად ამერიკელებმა გახსნეს. შერონ სტოუნმა წარმოადგინა თავისი, როგორც პროდიუსერის დებიუტი – “როცა კაცი ტყეში ეცემა”. პრესკონფერენციაზე მსახიობმა განაცხადა, რომ სურათის რეჟისორი, 26 წლის რაიან ესლინგერი, “ხვალინდელი ჰოლივუდის ბატონ-პატრონი გახდება”. ბატონ-პატრონობის რა მოგახსენოთ. ამბავი სამი ამერიკელისა – ორი მამაკაცისა და ერთი კლემენტინა ქალისა, რომლებიც ეგზისტენციურ ვაკუუმს ველარანაირად ვერ აესებენ, – მცირეხიუჯეტიანი სატელევიზიო ფილმია, რომელიც არანაირად არ იმოქმედებდა მაყურებელზე, რომ არა შერონ სტოუნი. მაკიაჟის გარეშე, 49 წლის მსახიობს რალაცნაირად გაცრეცილი, დაღლილი სახე აქვს... და სწორედ ეს ანიჭებს მომხიბვლელობას. პრესკონფერენ-

ქეით ბლანშეტი ფილმში „ერთი სკანდალის ჩანაწერები“

მერიან ფეითფული ფილმში „ირინა პალმი“

ციაზე ვერ გაუბედეს და ვერ კითხეს, ამ ფილმში თქვენი თავი ხომ არ განასახიერეთო (ამბობენ, რომ “ძირითადი ინსტიტუტი 2”-ის წარუმატებლობის შემდეგ, შერონ სთოუნს დეპრესია დაეწყო)... არადა ამკარაა, რომ ახლა უკვე გასული საუკუნის სექს-ბომბს ასაკმა და წარუმატებლობამ მზერა გაულრ-მავა, მოძრაობის მანერა შეუცვალა, ცოტა არ იყოს, ანტონიონის ფილმების მონიკა ვიტის დაამსგავსა.

კიდევ ერთი ქალი, რომელმაც რადიკალურად შეიცვალა იმიჯი – მიკ ჯაგერის “ექს-მეორე ნახევარი”, მერიან ფეითფულია. ფესტივალის ბოლო დღემდე იგი წლევანდელი “ბერლინალეს” გმირი იყო, ხოლო ბრიტანელი რეჟისორის სემ გარბარსკის ფილმი “ირინა პალმი”, რომელშიც ფეითფულმა მთავარი როლი შეასრულა – ბერლინის კინოფორუმის გამორჩეული ლიდერი. ფილმი 60 წლის ქალის შესახებ მოგვითხრობს, რომელიც იძულებულია სექს-კლუბში იმუშაოს, რათა თავისი ავადმყოფი შვილის გადასარჩენად 6000 დოლარი შეაგროვოს. ამ კინოსურათმა, შეიძლება ითქვას, მთელი ბერლინი შეძრა... “ირინა პალმის” ამბავს ყვებოდა ისიც კი, ვისაც ფილმი ნანახი არ ჰქონდა. ტრიუმფით დაგვირგვინდა “ბერლინალეს” პროგრამაში ჩართული მეორე ბრიტანული ფილმის – რიჩარდ ეირის “ერთი სკანდალის ჩანაწერები” ჩვენება, რომელშიც ლესბოსური სიყვარულის ამბავი და პედოფილია ნამდვილ ტრაგედიაში გადაიზრდება (რიჩარდ ეირი დღეს შექსპირის საუკეთესო ინტერპრეტატორად ითვლება მსოფლიოში). ამ სურათში მთავარი როლის შემსრულებლები, ჯუდი დენჩი და ქეით ბლანშეტი “ოსკარის” ნომინანტები

შერონ სთოუნი ფილმში „როცა კაცი ტყეში ეცემა“

კადრები ფილმიდან
„მონმეები“
რეჟისორი: ანდრე ტეშინე

არიან. თუკი ამერიკის კინოაკადემიამ გაბე-
და და “ერთი სკანდალის ჩანაწერები” “ოს-
კარით” აღნიშნა, ჰოლივუდის დღევანდელ
თოჯინებს ნამდვილად მოუნვეთ პენსიაზე
გასვლა. ყოველ შემთხვევაში, “ირინა პალ-
მისა” და “ერთი სკანდალის ჩანაწერების”
შემდეგ, ჩემთვის პრაქტიკულად შეუძლე-
ბელი გახდა ანტონიო ბანდერასის სარეჟი-
სორო დებიუტის, “ზაფხულის წვიმის” ნახ-
ვა და ბანდერასისა და ჯენიფერ ლოპესის
პრანჭვა-გრეხის გაძლება წლებანდელ “ბერ-
ლინალეზე”.

ასეა, კარგმა ქალებმა ბერლინის კინო-
ფორუმზე სულ დედა უტირეს სილიკონიან
თოჯინებს და მაგარ “ჩემებთან კაცებს”...
“ბერლინალეს” კონკურსში ჩართულ 26
ფილმში მამაკაცები ხან კათოლიკურ მო-
ნასტერს აფარებენ თავს და იქ ცდილობენ
გაექცნენ რეალურ პრობლემებს (როგორც
იტალიელი რეჟისორის, სავერიო კოსტან-
ცოს ფილმში “ჩემს სასოვრად”), ხან ომში
ეჯიბრებიან ერთმანეთს და ილუპებიან (ის-
რაელელი რეჟისორის, გრეგორი ნავას ფილ-
მი “სასაზღვრო ქალაქი”). ანდრე ტეშინეს
სურათში “მონმეები” ალჟიურული წარმოშო-
ბის პოლიციელი სრულიად შემთხვევით
ჩაერთვება “სექსუალურ თამაშში”, რომე-
ლიც მისი ახლობლების ცხოვრების წესი გა-
მხდარა. ფილმის დასაწყისში საროსკიპოებს
არბევს, სურათის მეორე ნახევარში კი... 18
წლის ბიჭი შეუყვარდება. საშიში თითქოს
არაფერია – მოზრდილი, დასავლელი ადა-

მიანი ისე ცხოვრობს, როგორც მოესურვება, მაგრამ 1984 წლის საფრანგეთში აქამდე ყველასათვის უცნობი ვირუსი აღწევს. შიდსის პირველი მსხვერპლი ანგრევს სექსუალური რევოლუციის იდეალებს.

პრესკონფერენციაზე ანდრე ტეშინემ შიდსის ეპიდემია მეორე მსოფლიო ომის ტრაგედიას შეადარა. ფრანგული კინოს კლასიკოსის აზრით, თანამედროვე კინო ვალდებულია აღადგინოს წარსული და “შეინახოს ისტორია”, მათ შორის ჩვენი უახლესი ისტორია, რათა ადამიანებს შედარების საშუალება ჰქონდეთ და აღარ გაიმეორონ შეცდომები. დაახლოებით იგივე თქვეს “ბერლინალეს” საკონკურსო და კონკურსგარეშე პროგრამებში ჩართული საუკეთესო სურათების ავტორებმა. ეს აზრი გაიმეორა ქლინთ ისთვუდმა, რომლის ფილმი “წერილები ივო ძიმადან” აგრეთვე წარდგენილია ამერიკულ

“ოსკარზე” (თუ არ ვცდები, ესაა პირველი ფილმი კინოს ისტორიაში, რომელშიც ომი მტრის, ე.ი. ამ შემთხვევაში იაპონელების თვალთაა დანახული)... იგივე აღნიშნა ავსტრიელმა რეჟისორმა შტეფან რუზოვიცკიმ, თავისი ფილმის, “გამყალბებლების” პრემიერის შემდეგ (ამ ფილმში საინტერესოა და შეთავსებული ჰოლოკოსტის ტრაგედია კრიმინალურ ამბავთან ებრაელ მხატვარზე, რომელიც ნაცისტებს ყალბ დოღარებს “უხატავს”). ასეთივე აზრმა გაიელვა იტალიური კინოს მეტრების, პაოლო და ვიტორიო ტავიანების სურათის, “ტოროლების სახლი” პრემიერაზე. ტავიანებმა სომხების გენოციდი ჰოლოკოსტის ტრაგედიას შეადარეს და პირდაპირი, ყოველგვარი პოლიტიკორექტულობის გარეშე დაუჭირეს მხარი სომხებს, 1915 წელს სომხეთისა და თურქეთის კონფლიქტის ინტერპრეტაციაში. როგორც ჩანს,

კადრი ფილმიდან
„ტოროლების სახლი“
რეჟისორები: პაოლო და
ვიტორიო ტავიანები

კდრები ფილმიდან „ბერლინი-ალექსანდრპლაცი“. რეჟისორი: ვერნერ ფასბინდერი

სწორედ ამ მიზეზით ვერ მოხვდა საკონკურსო პროგრამაში წლევეანდელი „ბერლინალეს“ ერთ-ერთი საუკეთესო ფილმი. ჰუმანიზმი – ჰუმანიზმად, მაგრამ გავიდა დრო, როცა ბერლინის კინოფორუმი პოლიტიკური სკანდალებით იკეთებდა რეკლამას („ბერლინალეს“ ისტორიაში ყველაზე ცნობილი სკანდალია მაიკლ ჩიმინოს ფილმის, „ირმებზე ნადირობის“ პრემიერა, როცა კომუნისტური ბლოკის ქვეყნების დელეგაციებმა პროტესტის ნიშნად დატოვეს ფესტივალი)... „ბერლინალე-2007“-ის პროგრამაში ჩართული რეტროსპექტივები – „ქალები მუნჯ კინოში“, „არტურ პენის ფილმების კვირეული“, „მაგნუმი და კინო“, გარკვეული თვალსაზრისით, პოლიტკორექტულობის გადალახვის მცდელობაა. ბერლინის კინოფორუმის დირექცია თითქოს იმ კარგ დროს გვახსენებს, როცა მსოფლიო კინოში რადიკალები დაფასებულები იყვნენ და ფესტივალის ბედი არ იყო დამოკიდებული პოტენციური სპონსორების, რამდენიმე გაზულუქებული კაპიტალისტის კაპრიზებზე... იმ კაპიტალისტებისა, რომელთაც 1970 წელს რაინერ ვერნერ ფასბინდერმა „ბერლინალეს“ დახურვის ცერემონიაზე უკანალი მიუშვირა და კარგი გერმანული სიტყვა „შაისე“ დააყოლა. წლევეანდელ „ბერ-

რეტროსპექტივა „ქალები მუნჯ კინოში“

არტურ კენის ფილმების კვირეული

ლინალეზე” “ყველაზე ცუდი ბავშვის”, ფასბინდერის სკანდალური სერიალის, “ბერლინი-ალექსანდრპლაცის” აღდგენილი ვერსიის ჩვენებებზე ბილეთის შოვნა, პრაქტიკულად, შეუძლებელი იყო. დარბაზი, სადაც ფასბინდერს უჩვენებდნენ, ძვირფასი სურათების მუზეუმს დაემსგავსა. ამკარაა, რომ რადიკალიზმი 2007 წლის სამყაროში სამუზეუმო ექსპონატად იქცა, რომელიც შეიძლება დაათვალიერო, რომლითაც შეიძლება დატკბე, მაგრამ, საეჭვოა, მთლიანად გაითავისო, მის ნაწილად იგრძნო თავი.

თუმცა, წლევანდელი ბერლინის ფესტივალთ თუ ვიზუალებთ, “სამუზეუმო ექსპო-

ნატად” ქცევის საშიშროება იმ კულტურასაც შეექმნა, რომელსაც რაინერ ვერნერ ფასბინდერი და მისი თანამოაზრეები ებრძოდნენ; დაუხატავი, დალილი და სევდიანი შერონ სთოუნი, “მაგარი ბიჭის” სიმბოლო, ყოველთვის თავის თავში დარწმუნებული ქლინთ ისთუდი, რომელიც დღეს პაციფისტად და ესთეტიად იქცა – აუცილებლად დაგაფიქრებდათ კრიზისზე, რომელიც ნელ-ნელა დაეცო იაფფასიან მასკულტურას. თვით ანტონიო ბანდერასიც კი ვერ გაუმკლავდა ნოსტალგიურ სენტიმენტებს და თავის ფილმში “ზაფხულის წვიმა” 70-იანი წლების ესპანეთი აღადგინა – ბრძოლისა და იმედის ეპოქა!

რას ნიშნავს ეს? იქნებ გლობალურმა დათბობამ იმოქმედა კინოზე? სადღაა კომპიუტერული სპეც-ეფექტები, ვარსკვლავების ომები, ძლიერი (“ჩექმებიანი”) ბიჭები, ყოველთვის მოდაში რომ იყო ბერლინის კინოფესტივალზე?

არ ვიცი, რა მოხდა. შეიძლება ჰოლივუდი დღეს მართლაც მხოლოდ “ოსკარის” მილოდინით ცხოვრობს და “ბერლინალეზე” ახალი ბლოკბასტერების პრემიერებისთვის აღარ სცალია... ანდა შესაძლებელია, იმ ხალხს, ვინც კინოს გადაღებისთვის, ფესტივალებისთვის ფულს იძლევა, თავადაც შეეცვალა გემოვნება.

წერილი ბერლინიდან

REUTERS

პოლ შრადერი

კადრი ფილმიდან „გამყალბებლები“ რეჟისორი: შტეფან რუზოვიცკი

კადრი ფილმიდან „წერილები ივო ძიმიდან“ რეჟისორი: ქლინთ ისთვუდი

დაიღალა შერონ სთოუნივით ან “ბერლინალე-2007”-ის ჟიურის თავმჯდომარესავით, პოლ შრადერივით.

მარტინ სკორსეზეს ყველაზე სახელგანთქმულმა სცენარისტმა, უცნაურმა კაცმა, რომელმაც მოახერხა და ჯერ “ამერიკული ჟიგოლო” გადაიღო, მერე კი კინოს თეორიაში ერთ-ერთი საუკეთესო ნაშრომი – “იაპონური კინოს მეტაენა” დაწერა, უცნაური გადანყვეტილება მიიღო – ფესტივალის “დათვებით” დააჯილდოვა ფილმები, რომელთაც ფავორიტებად არავინ მიიჩნევდა: არგენტინელი რეჟისორის, არიელ როტერის “სხვა” (მსახიობი ხულიო ჩავესი, რომელსაც “ვერცხლის დათვი” ერგო მამაკაცის როლის საუკეთესო შესრულებისთვის, საკუთარ თავზე გულგატეხილ შერეკილს ასახიერებს) და ჩინური “ტუიას ქორწინება”, რომელშიც მონღოლეთის მოსაწყენი და ერთფეროვანი ყოფა აღდგენილი. საეჭვოა, რომ ეს სურათები ოდესმე ნახოს ქართველმა მაცურებელმა; საეჭვოა გულწრფელი იყოს თავად პოლ შრადერის ჟიური, რომლის გადანყვეტილებით თუ ვიმსჯელებთ, თანამედროვე მსოფლიო კინოს მეტრები – ფრანსუა ოზონი (“ბერლინალეზე” თავისი ახალი კოსტიუმირებული მელოდრამა “ანგელოზი” წარმოადგინა), სთივენ სოდერბერგი, ანდრე ტეშინე, ჟაკ რივეტი – რეჟისორის ოსტატობის თვალსაზრისით ჩამოუვარდებიან ვინმე ვან ჩუან-იანის ან იოზეფ კედარს (საუკეთესო რეჟისორობისთვის მას გადასცეს “დათვი”)... მაგრამ “ბერლინალე” ავტორი-

სულიო ჩავესი
„ვერცხლის დათვის“
მფლობელი მამაკაცის
როლის საუკეთესო
შესრულებისთვის
ფილმში „სხვა“

კადრი ფილმიდან
„ტუიას ქორწინება“.
„ოქროს დათვის“
პრიზიორი

ტეტებს არ ცნობს. როგორც ჩანს, არც პუბლიკის და კრიტიკოსების მოსაზრებებს არ ცნობს (ფესტივალის ბოლომდე, კრიტიკოსთა გამოკითხვის თანახმად, “ირინა პალმი” ლიდერობდა). უნდა გაიმარჯვოს იმან, ვისაც არავინ აქცევს ყურადღებას! – ესაა ბერლინის ფესტივალის მთავარი იდეა. ყველაფერი დანარჩენი – ვარსკვლავთცვენა წითელ ხალიჩაზე, “ოსკარის” გენერალური რეპეტიცია, მსოფლიო კინოს ცოცხალი კლასიკოსების ალლუმი მხოლოდ და მხოლოდ ნიღაბია სპონსორების მოსაზიდად.

ასეთი ორმაგი თამაშის ფონზე, გასაგები ხდება ბერლინელი მემარცხენეების პროტესტი ქალაქის ხელისუფლების გადანყვევების გამო – რომ 2007 წლის 1 იანვრიდან ბერლინის სავაჭრო ცენტრებმა “თავისუფალი აზრის” პრინციპით იმუშაონ. თუკი უნინ, კვირაობით პურსაც კი ვერ იყიდდით იმის გამო, რომ მაღაზიებს მუშაობა ეკრძალებოდათ, 2007 წლიდან სავაჭრო ცენტრებს

კადრი ფილმიდან
„ანგელოზი“ რეჟისორი:
ფრანსუა ოზონი

უფლება აქვთ იმუშაონ იმდენ ხანს, რამდენიც მოესურვებათ – თუნდაც მთელი ღამე.

წლების განმავლობაში, გერმანია ამაყოფიდა ამ შეზღუდვებით. პატარა მაღაზიების მფლობელებს, გამყიდველებს, მოლარეებს საშუალება ჰქონდათ კვირაობით მაინც დაეთმობოთ ყურადღება თავიანთი შვილებისთვის, მშობლებისთვის, საკუთარი თავისთვის. არ იყო იმის საფრთხე, რომ მაღაზიის რომელიღაც “ურჯულ” და “უფიშო” მფლობელს, რომელსაც ოჯახი არ ანაღვლებდა, დღე და ღამე ემუშავა და გაეკოტრებინა ისინი, ვისთვისაც ფული ერთადერთი ფასეულობა არ იყო ცხოვრებაში. 2007 წლიდან ეს შეზღუდვა გაუქმდა. მომხმარებელი კმაყოფილია. კვირაობით ხალხი მაღაზიებს შეესია. დიდი სავაჭრო ცენტრები კიდევ უფრო გამდიდრდნენ. წერილ მოვაჭრეებს ისღა რჩებათ, მიაგდონ თავიანთი შვილები და დახლებს დაუბრუნდნენ, უარის შემთხვევაში კი სამუშაოს გარეშე დარჩნენ.

ჰოდა, ასეთ დროს, როცა “ტოტალური მომხმარებლობის” იდეამ ერთ-ერთ ყველაზე სოციალურ ქვეყანაში, გერმანიაშიც შემოაღწია, “ბერლინალე” ისევ პატარა ადამიანის უფლებების დამცველის როლში მოგვევლინა. კაცმა რომ თქვას, ცოტა რატომ არ უნდა იეშმაკო სამყაროში, სადაც ყველა ერთმანეთს “ხმარობს”? რატომ არ უნდა მოიტეხო ძალით ხელი ან ფეხი (ან თუნდაც თავი) ყინულზე, თუკი ასე 1000 (ათასი) ევროს გაკეთება შეგიძლია? მით უმეტეს, თუ გრანდიოზული იტალიური ჩექმის შექმნის საშუალება არ გაქვს და ღამის ფეხშიშველი დადიხარ თოვლიან ქალაქში?

ამ ოპერაციის წარმატებით ჩატარების შემთხვევაში, შეიძლება იმ ფილმის პერსონაჟი გახდეს, რომელსაც ბერლინის კინოფესტივალზე “ოქროს” ან “ვერცხლის” დათვით დააჯილდოებენ. თუკი, რა თქმა უნდა, გლობალურმა დათბობამ ყველა არ გააშიშვლა და ყველა ერთად – ირინა პალმის მსგავსი გამათხოვრებული პენსიონერებიც, ჰოლივუდის ვარსკვლავებიც, დიდი კინოფესტივალების გაზულუქებული სპონსორებიც არ დააფიქრა იმაზე, რომ სიცოცხლის მთავარი ფასეულობა თავად სიცოცხლეა.

“ბერლინალე-2007”-ის პროგრამების შესახებ დანვრილებით გაამბობთ ჟურნალი “ცხელი შოკოლადი კინოს” მარტის ნომერში.

სოტა ალქიმიკოსი ქეთი გატაბელი

ავტორი: ანა კორძია-სამაღვინი
ფოტო: ლევან ხერხეულიძე

ეს წელი დიდ სიხარულს მოგიტანს, ქეთევანო. აი, ნახავ, თუ არა! შენ ჩიტი სახუმარო ამბავი ხომ არ გგონია?

კეთილმოსურნის ნათქვამი

სად იყო და სად არა, ახალი წლის დილას გიორგი ბანძელაძის, ქეთი მატაბელის უფროსი ვაჟის ფანჯარაში ჩიტი შეფერინდა. მე რამდენადაც ვიცი, ამ ჩიტს ლაჟოს ეძახიან. ლამაზი ჩიტია, პატარა და ჭრელი. ლაჟო ძალიან გულადია, და როცა ვინმეს შეშინება უნდა ხოლმე, თავზე ბუმბული ეშლება – აი, რამხელაა! და როგორი სახიფათო! მოვიდა ლაჟო!

ქეთი მატაბელის თქმით, ჩიტების სწორედ იმ ფერის არიან, რა ფერიც აზრები აქვთო. ამ პრინციპით გიორგის ლაჟოს უამრავი კარგი ფიქრით ჰქონდა თავი გამოტენილი. შესაბამისად, დაასკვნა, რომ ის გასათბობად დაიჭირეს და ცუდს არავინ არაფერს უპირებდა. ერთი ისაა, რომ მერე გიორგიმ მეტისმეტი პატივი სცა – აკოცა, და ჩიტსაც გული წაუვიდა. აატრიალა თვალები, ფრთები ჩამოყარა და მხოლოდ მაშინ მოეგო გონს, როცა ხელი გაუშვეს.

ახლა ლაჟო სადღაც ლეჩხუმის ტყეებში დაფრთხილებს და დაუსრულებლად ჰყვება თავისი განსაცვიფრებელი თავგადასავლის ამბავს: “ვაჰ, ეს რა იყო, ბიჭოვ და...”

ერთი მეგობარი მყავს, რომელიც ჭორაობისას სულ ითხოვს ხოლმე: “ადამიანურად მოყვები. აი, ასე: დილით ადექი, კბილები გაიხეხე – მერე?”

მოდით, ქეთი მატაბელზე ჭორაობა ჩვენც ამ პრინციპით დავინწყოთ.

კარგი, ადგა და კბილები გაიხეხა. მერე? თუ რა ხდება “მერე” ქეთი მატაბელის თავს, იოლი წარმოსადგენია. თავად განსაჯეთ:

მას ჰყავს მეუღლე, გია გუგუშვილი, მხატვარი, თბილისის სამხატვრო აკადემიის ფერწერის ფაკულტეტის დეკანი, სრული პროფესორი.

მას ჰყავს ვაჟი, გიორგი ბანძელაძე, რომელიც გარდა იმისა, რომ განათლებით კინორეჟისორი და კაფე “მულენ ელექტრიკის” სულისჩამდგმელია, სულ რაღაცას გეგმავს, სულ რაღაცას აკეთებს, ამჟამად – სახელოსნოს, რა საქმისთვის – ეგ ჯერ არ ვიცით.

მას ჰყავს ქალიშვილი, მარიამ გუგუშვილი, რომელიც ხელოვნებათმცოდნე გახდება. როცა ვუთხარი, ეცემი მერე მშობლებს და გააკრიტიკებ-მეთქი, გაბრწყინებულმა დამიქნია თავი, კიო. ჰო, კიდევ მარიამს სევდიანი სიყვარულის ამბები და ტრაგიკული ისტორიები უყვარს, და ამასაც ასევე გაბრწყინებული ჰყვება – თექვსმეტი წლისაა, ერთობა.

ქეთის ჰყავს უმცროსი ვაჟი, ლუკა გუგუშვილი, რომელიც ათი წლისაა. ლუკა ჟურნალისტებს თავს დიდად არ უყადრებს და ამიტომ მის შესახებ ბევრს ვერაფერს ვიამბობთ.

გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი საზოგადოებისა, ქეთისთან ერთად ცხოვრობს უაღრესად ცნობისმოყვარე ძალღი ნესტანი – დაბალბენვიანი ფოქსტერიერია, გრძელი ცხვირი აქვს, მის გარეშე როგორ უნდა მოხდეს რამე?! როდესაც სახლის პირდაპირ, საკმაოდ მოშორებით აღმართულ კლდეზე ძროხები ჩაივლიან ხოლმე, ნესტანს თავის წმინდათაწმინდა ვალად მიაჩნია ფანჯრიდან ცქერა და ამ

ლუკა გუგუშვილი, ქეთევან მაჭაბელი, მარიამ გუგუშვილი და ნესტანი. ნესტანი ძალია, რომელთან ურთიერთობაც რეინკარნაციის თეორიის ყველაზე გააფთრებულ მონინალმდგეგსაც ეჭვს ალუძრავს – ნეტა, რა სულთან გვაქვს საქმე?

მე ჭორად მსმენია, კარგი მებაღეცაო. ჰყვებიან, წყნეთში საუცხოო ბალი აქვსო – მე ვერაფერს გეტყვით, ზამთარია, აბა, რას მივხვდები? მაგრამ ვიცი, რომ მრავალი წლის წინათ იქ ერთი გლიცინია ხარობდა, მოხუცი და უშველებელი. მერე, სახლის რემონტის დროს, მუშებს გადაუწყვეტიათ, რომ ხე უნდა მოეჭრათ და იმ ადგილას ბეტონი ჩაესხათ. მაგრამ ნურას უკაცრავად! გლიცინიამ ბეტონი გახეთქა და კვლავ ამოვიდა, და ახლაც ყვავის, მისი მომჭრელების გულის გასახეთქად და ქეთის გულის გასახარად.

მთელს მსოფლიოში არავის ჰქონია ჩინეთის იმპერატორზე ლამაზი ბალი. იქ საოცარი ყვავილები ხარობდა. მათგან ყველაზე ლამაზებს ვერცხლის ეფენებს აბამდნენ. აწკარუნდებოდა ეფენი და ყველა გამკლელი მოხედავდა ხოლმე — ვაჰ, რა ლამაზი ყვავილია!

ეს ზღაპარია, “ბულბული” – ხომ გახსოვთ? მაგრამ როგორც ყველა ზღაპარი, ის სრულ სიმართლეს აღწერს — ჩინეთის იმპერატორს ჯადოსნური ბალი ჰქონია. ცხადია, მებაღეებიც ცოტა ჯადოქრები ჰყავდა, ერთი აუცილებელი პირობით არჩეული: ყოველი მათგანის

განსაცვიფრებელი მოვლენების კომენტირება, და თუ ვინმე ეწვიათ, აუცილებლად უნდა გაარკვიოს, რა სულიერთან აქვს საქმე.

აქვე ცხოვრობს ჩიტი რობინზონი, რომელიც მოთუთიყუშოა, მთლად რა ჯიშია – ვერ გეტყვით. ის უჭრელესია, ქეთის თქმით, ბულგარულ წინაკას ჰგავს. ხაფი ხმა კი აქვს, მაგრამ შესანიშნავი ჩიტია, ფრიად კომუნიკაბელური. ერთია, ქალები არ უყვარს – ჩიტ ქალებს ვგულისხმობ. ჰოდა, იჯდეს, ბატონო, ასე მარტოკა თავის გალიაში.

ფანჯრის რაფაზე ცხოვრობენ თევზები – ვაგლახ, დიდხანს ვერ ცოცხლობენ ხოლმე, მაგრამ რა გაეწყობა... იქვე არიან მცენარეები, რომლებიც თავს აშკარად ჩინებულად გრძნობენ: მოვლილ-ნაპატრონევი გვიმრა, კაქტუსები და მრავალი სხვა – ამდენი ბოტანიკა არ ვიცი.

რამდენი ამ სახლში მოვხვდი, სულ თბილა, სულ გემრიელად მიმასპინძლდებიან და საერთოდ, კარგი სახლია. შესაბამისად, დავასკვნენ, რომ ქეთი მატაბელი კარგი დიასახლისი ყოფილა.

ეს მისი ცხოვრების წესის ერთი ნაწილი.

ზოდიქოს ნიშანი თევზები უნდა ყოფილიყო.
ქეთევან მატაბელი თევზები გახლავთ.

■ ■ ■

მრავალი წლის წინათ საქართველოში ერთი მოსიყვარულე წყვილი ცხოვრობდა: გიორგი და ალექსანდრა. ისინი ოცდაოთხი წლისანი იყვნენ, როცა გიორგი დააპატიმრეს და გადასახლეს. რამდენიმე წლის მერე ალექსანდრას ამბავი მოუვიდა, რომ მისი ქმარი სადღაც ციმბირში გარდაიცვალა.

მაგრამ მანამდე ციმბირიდან წერილები მოსდიოდა, ბევრი წერილი. ეს მიმოწერა იმ ცუდი დროის და დიდი სიყვარულის მემკვიდრეა – ვინ იცის, იქნებ თქვენს სახლშიც მოიპოვება ასეთი საგანძური? ალექსანდრას შვილიშვილზე, ანუ ჩვენს გმირ ქეთი მატაბელზე ეს ფურცლები დიდ შთაბეჭდილებას ახდენდა. ისევე, როგორც წარუშლელი შთაბეჭდილება მოახდინა კახეთის სახლში ნაპოვნმა დიდმა სკივრმა, სადაც უამრავი საოცარი ნივთი ინახებოდა: ძველისძველი

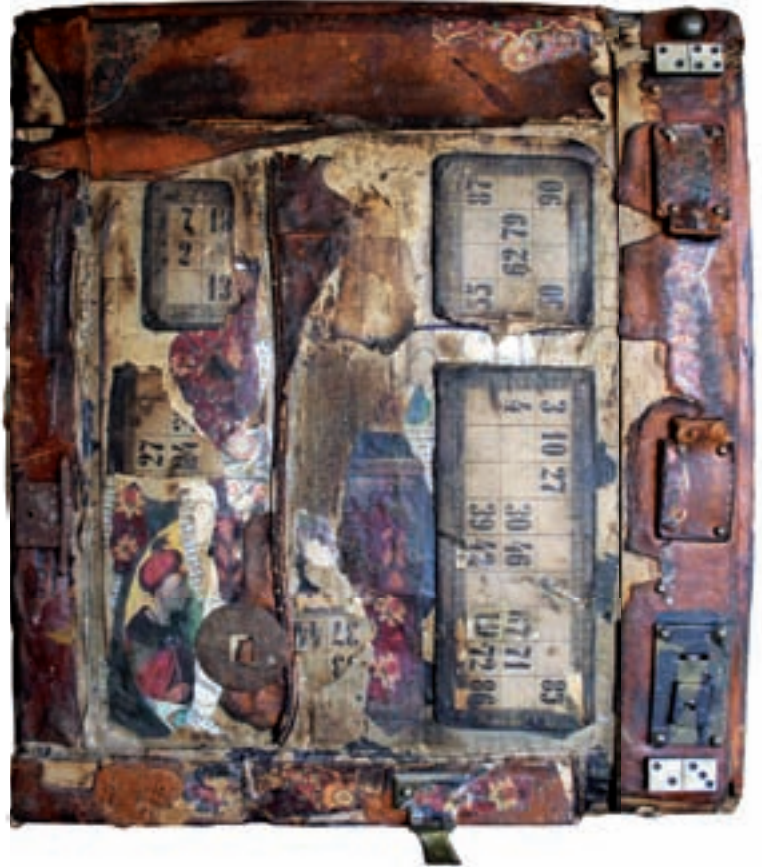
ქეთის თქმით, ის ფოლიანტებს არაფრისგან აკეთებს. როგორ აკეთებს – ეს სხვა საკითხია.

ქეთევან მატაბელის
“სავიზიტო ბარათი” –
ფოლიანტები.

ერთხელ მოსწავლემ მასწავლებელს სთხოვა, მასწავლე რამე, რომ ცხოვრებაში გამომადგეს და დამიფაროსო. მასწავლებელმა უთხრა: “ქალებს არასოდეს აწყენინო. ყოველი ქალი ჯადოქარია ან, სულ მცირე, გულთმისანი მაინც”. ეს აღმოსავლური სიბრძნეა, მე არ გამომიგონებია.

ხატები, მინანქრის ნაკეთობები, ლოცვანი და გაცრეცილი, მშვენიერი წიგნები.

მერე იყო რალაც საბავშვო ფილმი. რა ერქვა ამ ფილმს, ეს ქეთის არ ახსოვს. იმ ფილმში ბავშვები განძს ეძებდნენ და რუკა ჰქონდათ – ცხადია, ცოტა ჯადოსნური, ცოტა კიდებდამწვარი. ქეთის ეს რუკაც ძალიან მოეწონა.

ესენი და კიდევ ბევრი სხვა, ერთი შეხედვით დაუკავშირებელი ამბები საბოლოოდ ფოლიანტებად იქცა, იმ ნამუშევრებად, რომლებიც ამ უკანასკნელი წლების განმავლობაში ქეთი მატაბელის სავიზიტო ბარათია.

საზგასმით აღვნიშნავ – უკანასკნელი წლების განმავლობაში. მანამდე ქეთი თავისი გრაფიკით გახდა ცნობილი: “აბსტრაქცია აკრძალული იყო, ისევე, როგორც ბულგაკოვი, მაგრამ მე რა, მაინც ვმუშაობდი, რას დავარქმევდი “ჩემს ბულგაკოვს”, რა მნიშვნელობა ჰქონდა”... ქეთი ხატავდა ძველი თბილისის ამსახვე დიდ ტილოებს, იყო თეატრის მხატვარი, აკეთებდა წიგნებს – ცოტა ისეთებს, როგორებიც კახეთის სახლში ნაპოვნ სკივრში ინახებოდა. ახლა ის წყალსაც “ეპარება”, პატარა შადრევნებს, რომლებსაც “ფოლიანტები წყალში” უწოდა, და რომელთა ნახვაც “დექანში” და “მულენ ელექტრიკში” შეიძლება და ნამდვილად ღირს: წყალი რალაცას ჟღერტულებს და შიგ ისეთი საოცარი რამეები ხდება!

მაგრამ ქეთი თვლის, რომ ისინი ჯერ მხოლოდ ვითარდება. დღეს მთავარი მაინც ფოლიანტებია.

თუკი გაგიმართლათ და ქეთი მატაბელს მუშაობისას მოჰყარით თვალი, აღმოაჩენთ, რომ მართლაც რალაც ჯადოქრობასთან გაქვთ

საქმე და ალქიმია უკვდავია. ისევე, როგორც გარდასულ დროთა ოსტატები იღებდნენ ოქროს “არაფრისგან”, ქეთი “არაფრისგან” ხელოვნების ნიმუშებს ქმნის. უნდა ითქვას, რომ თავის ნამუშევრებს საკმაოდ უდიერად ექცევა: ხევეს, ღებავს, ფეხს აბიჯებს და ბოლოს წვავს.

ეს ყველაფერი ჯერ სახელოსნოში ხდება, მერე კი – სამზარეულოში, გაზქურასთან. უცნაური და მომნუსხველი სანახაობაა ცეცხლის ალები, მნახველი ლამისაა ხელში ეცეს რესპირატორიან მხატვარს და ცუდი ხმით დასძახოს: “რას სჩადი, ადამიანო?” მაგრამ ფოლიანტები, ბულგაკოვის ხელნაწერებისა არ იყოს, არ იწვის.

და საბოლოოდ ვიღებთ იმას, რაც დღეს მთელს მსოფლიოშია გაფანტული. ქეთი მატაბელის ფოლიანტები ინახება დიდ ბანკებში, გალერეებში და მუზეუმებში, თეთრ სახლში და პრეზიდენტების რეზიდენციებში, ვატიკანში და საპატრიარქოებში. კოლექციონერები ამაყობენ, რომ მათი მფლობელები არიან.

ეს ყველაფერი ძალიან კარგი. მაგრამ მე ის უფრო მომწონს, რომ ქეთის ხელოვნება ჩვენი, საშუალოსტატისტიკური მოქალაქეების ცხოვრებასაც ალამაზებს. მეც კი მაქვს მისი ნამუშევრები და გარწმუნებთ: ისინი რომის პაპისას არაფრით ჩამოუვარდება.

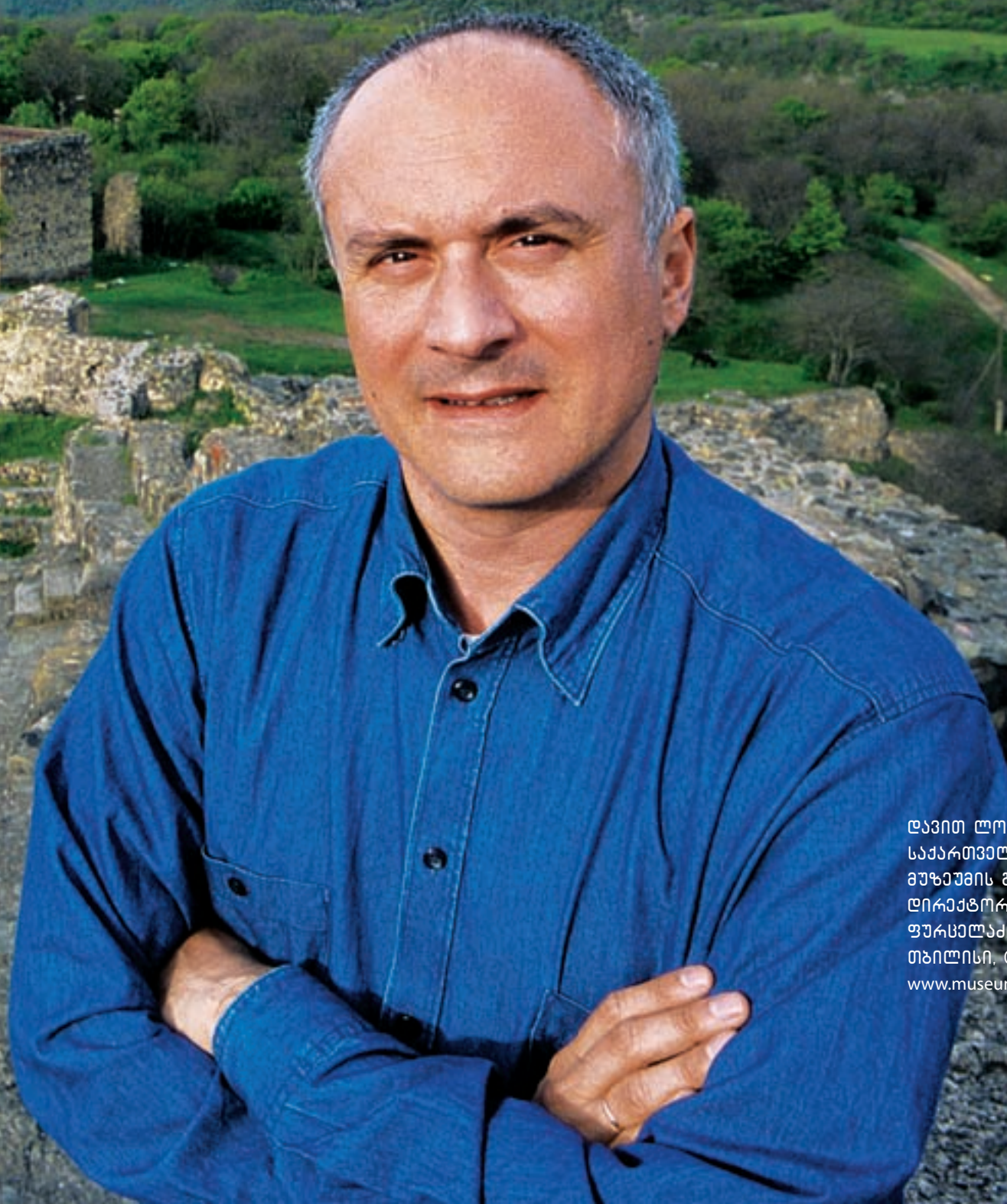
ჰო, ჩიტებს რაც შეეხება: ხალხში ამბობენ, რომ მოუნათლავი ბავშვები ჩიტებად იქცევიან ხოლმე და ადამიანთა გასახარად იფრენენ, სანამ განკითხვის უამი არ დადგება. მერე მათ თავად იოანე ნათლისმცემელი მონათლავს და ისინი სამოთხის ბაღში განაგრძობენ ფრენას.

ფოლიანტების შექმნისთვის სულ ცოტა რამაა საჭირო: მასალა და ნიჭი, ესაა და ეს.

ქვის რომანი

ავტორი: თამარ ბაბუაძე
ფოტო: ნიკო ტარიელაშვილი,
დავით ლორთქიფანიძის ვიკალი არქივი

დავით ლორთქიფანიძე
საქართველოს ეროვნული
მუზეუმის გენერალური
დირექტორი
ფურცელაძის ქ. №3
თბილისი, 0105
www.museum.ge

ისტორია

დათო ლორთქიფანიძე დმანისის გათხრებზე. ეროვნული მუზეუმის დირექტორი ველზე სულ უფრო ნაკლებ დროს ატარებს.

ეს სავიზიტო ბარათია, ანუ კიდეც უფრო მშრალი და ლაკონური, ვიდრე კურიკულუმ ვიტე.

პალეოანთროპოლოგია – ეს კი ის გასაღები, რომელიც ამ სავიზიტო ბარათით დანყებული, ერთი საინტერესო ისტორიის კარს მოერგება, ბარათის მფლობელის სამყაროს გაგვიღებს და მუზეუმის დირექტორს “შენობითი” ფორმით გაგვაცნობს. დათო ლორთქიფანიძე – თავისი ნათლად ჩამოყალიბებული იდეებით, საკუთარ ლეპტოპში 3D-ფორმატში აწყობილი სამუზეუმო პროექტებით, წაკითხული წიგნებით, გათხრილი პრეისტორიული სამარხებით და ბევრევი თავის ქალით, ყბითა და ჩონჩხით.

ასე რომ, თუ თქვენი ურთიერთობა დავით ლორთქიფანიძესთან ტელეკრანით, საგაზეთო სტატიით, ანდა უკეთეს შემთხვევაში – მხოლოდ სავიზიტო ბარათის გადმოცემით შემოიფარგლა, მაშინ ერთად ვახსენოთ სიტყვა-პაროლი “პალეოანთროპოლოგია” და მუზეუმის კარიც გაბედულად შევადლოთ. იქ ზუსტად დათქმულ დროს მუზეუმის დირექტორი გველის.

დირექტორი პუნქტუალურია. დღის ყოველი საათი წინა დღეს ან შეიძლება რამდენიმე დღით ადრე ჰქონდეს გათვლილი. 11-საათიანი შეხვედრა საათის ბოლოსკენ მაჯაზე თვალის გაპარებით ილევა, ზუსტად 12-ზე 11-საათიანი სტუმარი გადის და 12-იანი შემოდის. ისევ თავაზიანი ღმილი და კითხვა: – ყავა თუ ჩაი?

დილა ყავით ადრე იწყება. სწორედ ამ ყავის არომატის გამოა, რომ ლორთქიფანიძის ისედაც არაქართულ კაბინეტს კიდეც უფრო დასავლური აურა ახლავს. თავი სადმე უცხოეთში გგონია და რადგან იცი, რომ მუზეუმის მენეჯერს სტუმრობ, ამიტომ უფრო კონკრეტულად – თავი სადმე უცხოეთში, ნიუ იორკის მეტროპოლიტენ, ანდა ლონდონის ბრიტიშ მუზეუმის დირექტორის კაბინეტში გგონია.

ბრიტიშ მუზეუმში ტყუილბრალოდ არ გახსენდება. ამ ღრმადპატივცემულ ბატონზე ლორთქიფანიძესაც ხშირად უფიქრია. განსაკუთრებით ინტენსიურად – რამდენიმე წლის წინ, როცა ლონდონში სამეცნიერო მოხსენების გასაკეთებლად ჩავიდა. იქ ბევრი ათვალეირა თუ ცოტა გრანდიოზული

მუზეუმის გრანდიოზული დარბაზები, ხალხმრავალი ექსპოზიციები, ინსტალაციები, ერთჯერადი შოუები, ვორქშოფები და სემინარები, გაიფიქრა: “ამ მუზეუმის დირექტორსაც მუზეუმის დირექტორი ჰქვია და მეც?” თუმცა, კეთილ შურს მალე გონების განათება მოჰყვა: შემთხვევით ერთ-ერთი დარბაზის თავზე წარწერა “ბი.პი.-ს დარბაზი” დაინახა და მიხვდა, ეს სწორედ ის იყო, რაც მის თეორიებს შორის ერთ-ერთ უმთავრესს გამოხატავდა – სამუზეუმო საქმეში მსხვილი კომპანიებისა და კერძო პირების ჩართვა, რათა შემდეგ ერთად შეძლონ საზოგადოების მოზიდვა... უკან დაბრუნდა და ეროვნული მუზეუმის პროექტებში ბი.პი. თვითონაც აქტიურად ჩართო. ორიოდე დღის წინ საზოგადოების მუზეუმში მოსაზიდად კი ყველაზე მთავარი რამ გააკეთა – მოაწყო დარბაზი, რომელიც პრეზენტაციებს, ვორქშოფებს და სემინარებს უმასპინძლებს. იქ მისვლა ყველას გაუხარდება. არავითარი ბიუროკრატია, არავითარი წინა ეპოქიდან შემორჩენილი, მთელ კაცობრიობაზე გაღიზიანებული “კარისკაცები” და “კა-

დღეს დმანისში მყუდროდ მუშაობა უკვე შეუძლებელია. იქაურობა ჰგავს ერთ დიდ სცენას, სადაც ახალ-ახალ პერსონაჟებს - იგივე პრეისტორიული ადამიანების ჩონჩხებს - მაყურებელი სულმოუთქმელად ელის.

რისკალები”, დაშვებული და დასაშვები საშვები. მიბრძანდებით მუზეუმში და, შუშინი დიდი კარით – რომელიც გამჭვირვალობაზე მიუთითებს – პირდაპირ ჰოლში, შემდეგ კი დარბაზში შებრძანდებით. იქ დაგვდებათ ვთქვათ იგივე პარიზის თანამედროვე ხელოვნების მუზეუმის დირექტორი და ყველა იმ საკითხზე გესაუბრებათ, რაც contemporary art-ს ეხება. იქ შეგიძლიათ დალიოთ კოკა-კოლაც, მიირთვათ ჩიპსიც, და უსმინოთ საუბრებს ხელოვნებაზე; ანუ ისეთივე სახალხო-სათყვენო და შინაურულ გარემოში იგრძნოთ თავი, როგორსაც უცხოური მუზეუმები უქმნიან თავიანთ სტუმრებს.

მოკლედ, ბრიტიშ მუზეუმის დირექტორის მიმართ ლონდონში წამით აღძრული შური შურად ნამდვილად ღირდა. საერთოდ, თუ სტიმულად გამოიყენებ და აგამოქმედებს, პრინციპში, ამ გრძნობას არაუშავს. ლორთქიფანიძემ ამ თეორიის ქვეყნარტება საკუთარ თავზე ლონდონამდე უფრო ადრეც გამოსცადა. ეს პარიზში, შაილოტის სასახლეში მოქმედ ერთი უცნაური სახელწოდების მუზეუმში მოხდა:

პარიზში ყოფნისას, ერთ კვირა დღეს პალეოანთროპოლოგ დირექტორს გულმა პრეისტორიული ადამიანებისკენ გაუნია და “ადამიანის მუზეუმის” კარი შეაღო. შუა დარბაზში, მერხზე ჩამოჯდა და ნახა, როგორ ატარებდნენ ფრანგი ბავშვები ჩვეულებრივ უქმე დღეს: ისინი მშობლებს მუზეუმში მიჰყავდათ, იქ კი მუზეუმის თანამშრომლები შინაურულ გაკვეთილებს უტარებდნენ: როგორი იყო ადამიანი თავიდან, როგორ გამოება ხელ-ფეხი, როგორი მენიუ ჰქონდა, როგორ დადიოდა “სამსახურში”, როგორი ხელოვნება ჰქონდა... – მუზეუმის ფრანგ თანამშრომლებს კეთილი ტონი ჰქონდათ, დაახლოებით ისეთი, მეზღაპრეებს რომ აქვთ ხოლმე...

შური მაშინაც კონკრეტული საქმით დაგვირგინდა. მსგავსი საგანმანათლებლო-საბავშვო პროგრამა დღეს საქართველოს ეროვნულ მუზეუმშიც მოქმედებს. ბავშვებს კეთილი დეიდები და ბიძიები ზეზვას და მზიას ნამდვილ ზღაპარსაც უამბობენ და სიმულაციურ სამარხებში თხრასაც ასწავლიან.

“არ არის აუცილებელი, თითოეული ჩვენთან მოსული ბავშვი არქეოლოგი გამოვიდეს. მათი სახით მუზეუმს მეგობრები მაინც გაუჩნდება, ანუ გულშემატიკივარი. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ საქართველოში მალე შეიცვლება მუზეუმში სიარულის კულტურა” – ეს დავით ლორთქიფანიძის ერთ-ერთი თეორიათაგანია. საერთოდ, მას უამრავი თეორია აქვს. ყველაზე მეტი გატაცებით სწორედ ამ

თეორიებზე საუბრობს. საერთოდ დინჯად, დაბალ ხმაზე მეტყველებს და იმდენად თავშეკავებულად, რომ გატაცებას და ემოციას ოდნავ ღიმილსა და ანეულ ტონზე ძლივს თუ შეატყობ.

დღეს მის თეორიებს შორის ბიზნესის მართვის, მენეჯმენტისა და საზოგადოების ადმინისტრირების შესახებ თეორიები ჭარბობს. თუმცა, იყო დრო, როცა დირექტორის პოსტისგან თავისუფალი ლორთქიფანიძე დროს მხოლოდ სამეცნიერო თეორიების გაცნობასა და დეტექტივების კითხვას უთმობდა.

ეს ორი სფერო კი – ძველ სამარხებში ქექვა და აგატა კრისტის კითხვა ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. პალეოანთროპოლოგიის მთელი ხიბლი ხომ ზუსტად ესაა: გგონია, კარგ დეტექტივს კითხულობ. წიგნი – სამარხია. მინიშნებები – ნაპოვნი ექსპონატები. თუ კარგი მცოდნე ხარ და ალლოც გიჭრის, თავსატეხს უმალ ამოხსნი. ხანგრძლივი კითხვის, ანუ ბევრი თხრის შემდეგ იპოვი მინიშნებას, მაგალითად, ქვედა ყბის ძვალს და სიუჟეტსაც ააგებ: ამ ადამიანს ასეთი და ასეთი სახე ჰქონდა, ამა და ამ ზომის ტვინი, ხელ-ფეხი, სიმაღლე, ასეთ და ასეთ გარემოში ცხოვრობდა და ამდენ ხანს იცოცხლა...

ეს ქვის ფანტაზიაა, რომელსაც ვერ განივითარებ, თუ ცოდნა არ გაქვს;

ეს ქვის დეტექტივია, რომელსაც ვერ ამოხსნი, თუ ალლო არ გაქვს;

და ეს ქვის რომანიც არის, რომელსაც ვერ განიცდი, თუ არ გიყვარს.

დათო ლორთქიფანიძეს დღეს ძირითადად მენეჯერი ჰქვია, მაგრამ კარგი პალეოანთროპოლოგი რომ იყოს, საამისოდ სამივე ზემოთ ჩამოთვლილ პირობას აკმაყოფილებს.

დავინწყით მთავართ: რომანიო.

ქვის რომანი ლორთქიფანიძის შემთხვევაში ღრმა ბავშვობიდან დაიწყო. მიზეზი მამა იყო. ოთარ ლორთქიფანიძე, ცნობილი არქეოლოგი, ვანის არქეოლოგიური გათხრების ერთ-ერთი ყველაზე დამსახურებული ხელმძღვანელი და ქართული არქეოლოგიის ინსტიტუტის დამფუძნებელი. ასე რომ, რაღაც-რაღაცეები დათოსთვის თავისთავად, თითქმის ქვეცნობიერად მოხდა. როდესაც ქვადქვეული ჩონჩხების, ყბებისა და მუხლის მალეების გარემოცვაში იზრდები, მერე ამ ყველაფერს პროფესიად ვეღარ აღიქვამ. ვერც დათომ აღიქვა. ზაფხულის არდადეგებს პირველივე კლასიდან ვანის არქეოლოგიურ გათხრებზე ატარებდა. ესმოდა სტრაბონის დახასიათება ოქროთი მდიდარი კოლხეთის შესახებ და არგონავტების მითი. უფროსების საუბარში ყურმოკრული ლამაზი სიტყვების – “ოქროს სანმისი”, “მშვენიერი მედეა”, “მზეჭაბუკი იაზონი”... – განსხეულებას შემდეგ სამარხებში – ერთი შეხედვით უსახურ და მოსაბეზრებელ ორმოებში – ეძებდა. ამიტომ თავიდანვე გამოუმუშავდა ის სპეციფიკური ფანტაზია, როცა მინისა და ქვის დანახვაზე მთელ მითებს აღადგენ თავისი დაძაბული სიუჟეტებითა და კვანძების გახსნით.

დიდი აღმოჩენა დმანისში, რომელმაც კაცობრიობის წარმოშობის ისტორია შეცვალა.

“მამასთან ვცხოვრობდი, მის ოთახში. გათხრებზეც გავდიოდი, მაგრამ უფრო მეტად ლაბორატორიაში ყოფნა მიყვარდა, დაძაბული ვუსმენდი უფროსების დიალოგსა და თეორიებს ნაპოვნი ექსპონატების შესახებ. და ვაკვირდებოდი თითოეულ მოქმედებას, რაც ექსპონატის გასუფთავებას, შენახვას და ამოცნობას ახლავს თან. მიყვარდა უზარმაზარი სასადილოს ვერანდაზე ყოფნა. იქედან მთელი ვანი ხელისგულივით ჩანს, თავისი სამარხებიანად და იდეალური ადგილია ფიქრისთვის. მგონი, ზუსტად იმ ვერანდაზე მოვიფიქრე ბევრი რამ ჩემს მომავალთან დაკავშირებით”.

ამ ვერანდაზე აღმოაჩინა ლორთქიფანიძემ ერთი სასიამოვნო რამ:

ის, რასაც სხვები ტელეეკრანიდან თუ წიგნებიდან რომანტიზებულად უყურებენ, თვითონ ახლოდან და შიგნიდან იცნობს; რომ გათხრებზე ყოფნა არ არის მხოლოდ საღამოობით გიტარით ხელში კოცონთან ჯდომა; რომ ეს ძალიან ხანგრძლივი და კონცენტრირებული შრომაა; რომ 8-საათიანი სამუშაო დღე არქეოლოგის შემთხვევაში ნიშნავს რვა-საათიან თხრას და თან ძირითადად უშედეგოს. ნიშნავს გამუდმებული ლოდინით ცხოვრებას, რომ წერაქვის დარტყმას ახალი აღმოჩენა მოჰყვება, რომელიც ადამიანის ისტორიას თავიდან გადაწერს...

ამ ყველაფრის ბავშვობიდანვე ცოდნამ გამოიწვია ის, რომ როცა პროფესიის არჩევაზე მიდგა საქმე, დათმობა რაღაც ახლის შესწავლა მოინდომა: ხან სპორტული ჟურნალისტობა უნდოდა, ხან ასტრონომობა, ხან ბიოლოგობა. მაგრამ ყველაფერი თავისით მოხდა. დათო იმ გარემოში დარჩა, რომელშიც გაიზარდა.

“ის, რასაც ბავშვობაში ვანის ვერანდაზე ვფიქრობდი, შემდეგ ცხოვრებამ და გამოცდილებამ დამიდასტურა. იქ, სხვადასხვა დარგის უამრავ სპეციალისტს შორის ტრილისას მივხვდი, თუ როგორი ფართო უნდა იყოს შენი ცოდნა. ბევრ სხვადასხვა დარგს უნდა ფლობდე და მათ შორის კავშირის მოძებნაც უნდა შეგეძლოს. ვანშივე გამიჩნდა დიდი დისციპლინის შეგრძნება. ველზე ყოფნისას მივხვდი, რომ ეს არ არის თამაში და ექსკურსია. ეს სამსახურია. ვანმა ჩემზე მართლა დიდი გავლენა მოახდინა. ვანმა გამიჩინა ამბიცია”.

რადგან სიტყვა ამბიციაზე ჩამოვარდა, გეტყვით, რომ დათოს ამბიცია გამორჩეული იყო. მას წარმატებას მიღწევა სურდა და თან ისეთის, რომ ცნობილი არქეოლოგი მამის ჩრდილისგან თავი დაეღწია.

“ამის თქმა აბსოლუტურად გულწრფელად შემიძლია. მინდოდა ჩრდილს გავცდენოდი. მამის გამო, შეგნებულად არ ავირჩიე ისტორიის ფაკულტეტი და უნივერსიტეტში გეოგრაფია-გეოლოგიის ფაკულტეტზე შევედი”.

მოკლედ, არსებობდა გზა, მაგრამ ძალიან გაურკვეველი. დათომ იცოდა მხოლოდ ერთი – რომ არ სურდა მეცნიერებაში მამის გზით სიარული და არ სურდა ისევ მამის საყვარელ სფეროში – საქართველოს ანტიკურ პერიოდში დარჩენა. ამიტომ ვანიდან სადმე კარგა მოშორებით უნდა გადაეხვია. ეს გადასახვევი მან მოსკოვში ასპირანტურაში სწავლისას დაინახა. “იქ პირველად ვიგრძენი დამოუკიდებლობა. თუ ქართული ექსპედიციები ჩემთვის სახლივით იყო, რუსეთში არავის შვილი არ ვიყავი, არავითარი პრივილეგია არ მქონდა. იქ მივხვდი, რომ ადრეული პერიოდის ადამიანი მაინტერესებდა. ის ფაქტი, რომ ამ პერიოდის ადამიანის ისტორია ქვაში უნდა ექებო, კიდევ უფრო მიმძაფრებდა ინტერესს”.

შემდეგ სურვილი კიდევ უფრო დაკონკრეტდა. სიზუსტეების მოყვარულ მუზეუმის დირექტორს ისიც ზუსტად ასსოვს,

როდის მოხდა ეს. ისევ 1986 წელს, თბილისიდან ვანში მატარებლით მიდიოდა, გზაში დონ იოჰანსონის წიგნი წაიღო. ეს ანთროპოლოგების სამაგიდო წიგნი, რომელიც გამოსვლისთანავე ბესტსელერი გახდა, ლუსის ეძღვნება, იმ 3.5 მილიონი წლის წინ მცხოვრებ ადამიანის მსგავს ქალბატონ მაიმუნს, რომელსაც ეთიოპიაში ჩიკაგოელმა დონალდ იოჰანსონმა მიაგნო. ლუსი იმით იყო გამორჩეული, რომ ის გახდა პირველი ადამიანი, რომლის სხეულიც თითქმის სრული სახით იპოვეს მაშინ, როცა მანამდე მეცნიერები მხოლოდ პრეისტორიული ადამიანების ფრაგმენტებს იცნობდნენ.

“მატარებელში მთელი წიგნი სულმოუთქმელად წავიკითხე. და იმ დღეს საბოლოოდ გადავწყვიტე, რომ პალეოანთროპოლოგიაში მივდივარ”.

პალეოანთროპოლოგია – უძველეს სამარხებში პრეისტორიული ადამიანის კვლევას ნიშნავს. ეს მეცნიერების ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული სფეროა. პალეოანთროპოლოგიაში – რაც არ უნდა გრძლად და უცხოდ ჟღერდეს სახელი, თურმე, ძალიან დიდი კონკურენციაა და ამავე დროს, ძალიან ად-

ვილია, გახდეს ვარსკვლავი. “აბა, ისტორიაში რა დიდი აღმოჩენა უნდა გააკეთო, ახალ ქალაქს ველარ იპოვი, ანთროპოლოგიაში კი უამრავი უცნობი წერტილია, ჩონჩხის ერთი პატარა ნაწილის პოვნამ შეიძლება მანამდე დაწერილი ისტორია თავიდან გადაგანერინოს. თუმცა, ცხადია, ბევრ სხვა კომპონენტთან ერთად ამხელა წარმატებას რომ მიაღწიო, მარტივად – ილბალიც გჭირდება. და თუ გაგიმართლა, შემდეგ აუცილებლად უსვამ საკუთარ თავს კითხვას: “ვიმსახურებ ამხელა წარმატებას?”

“ზუსტად ასე ვფიქრობდი, როცა მატარებელში იოჰანსონის წიგნის ნაკითხვიდან 15 წელი გავიდა და მე ერთ-ერთ სამეცნიერო კონფერენციაზე იოჰანსონთან ერთად აღმოვჩნდი. გვერდი-გვერდ ვისხედით. ერთ კონფერენციაზე ვკითხულობდით მოხსენებებს. თან იოჰანსონი უკვე დაღმავალი ვარსკვლავი იყო, შენ კი წინ ახალი აღმოჩენები გელის... და მეც მაშინ ბუნებრივად გამიჩნდა კითხვა: რატომ მაინცდამაინც მე? რით დავიმსახურებ?”

ეს კითხვა ანთროპოლოგებისთვის კიდევ უფრო აქტუალურია იმის გათვალისწინე-

ალბათ, სწორედ მაშინ გაჩნდა ის კითხვა, რომელზეც მუზეუმის დირექტორმა გვითხრა, რომ წარმატებასთან ერთად მოდის – “ვიმსახურებ კი ამხელა წარმატებას?” თუმცა, ეს უპასუხო კითხვათაგანია. იმდენად გსიამოვნებს წარმატება, რომ “ევრონიუსის” ერთ ცნობილ რუბრიკას სათაურს ესესხები და უკომენტაროდ ატარებ.

იმ ხანებში კი New York Times-იც, ჟურნალი Time-იც, National Geographic-იც და Nature-იც დმანისის აღმოჩენაზე წერდა. საქართველოში ჩამოსულ პირველ აფრიკელ ჰომინიდს იმხელა პატივი ერგო, რომ ცნობილი და მდიდარი ჟურნალების ყდებზეც აღმოჩნდა. Time-ის ჟურნალისტი დმანისელ ადამიანზე წერდა: “კარგად დაიმასხვორეთ ეს სახე, მან შეიძლება ათასობით ადამიანის წარმოდგენა შეცვალოს; ეს შეიძლება იყოს იმ ადამიანის სახე, რომელმაც აფრიკა პირველმა დატოვა”...

ბით, რომ ისტორიული ექსპონატის პოვნას ხანდახან მეცნიერები ათეულობით წელს ანდომებენ, წარმატება კი ან მოდის, ან – არა. ასე ყოფილა პალეოანთროპოლოგიის ერთ-ერთი ფუძემდებლის, წარმოშობით ინგლისელი ლუის ლიკის შემთხვევაშიც, რომელიც აფრიკულ მიწას თითქმის უშედეგოდ 30 წლის განმავლობაში თხრიდა. შემდეგ კი ისეთი აღმოჩენები გააკეთა თავის ოჯახთან ერთად, რომ დღეს ლიკის სახელი ანთროპოლოგიაში ბრენდით დამკვიდრდა.

დავით ლორთქიფანიძე კი ასეთივე ცნობილი ქართული ბრენდის წარმომადგენელია. მამისგან განსხვავებული გეზის აღებამ გაამართლა. მატარებელში მიღებული გადაწყვეტილება ზუსტი აღმოჩნდა. დმანისის ადგილი იყო, სადაც მიწა უამრავ, მსოფლიო მნიშვნელობის მქონე საიდუმლოს ფარავდა...

მოსკოვში სასწავლებლად წასულმა ლორთქიფანიძემ კონკურსში სცადა ბედი და ასე აღმოჩნდა კიოლნის უნივერსიტეტში პრაქტიკაზე. იქ დამყარებული გერმანული კონტაქტების წყალობით კი, დმანისში გათხრების ახალი ეტაპის დაფინანსებაც შესაძლებელი გახდა.

“გერმანიაში ყოფნის დროს მივხვდი, თუ როგორი შეიძლებოდა ყოფილიყო დმანისი. ეს ადგილი უკვე აღმოჩენილი იყო, პროფესორების აბესალომ ვეკუასა და ლეო გაბუნიას აღმოჩენების წყალობით, მის მნიშვნელობას არავინ უარყოფდა. უბრალოდ საჭირო იყო დმანისის ახალ რელსებზე გადაყვანა”.

ეს პროცესი მას შემდეგ დაჩქარდა, რაც დავით ლორთქიფანიძის გუნდმა დმანისში

ახალი ექსპონატები იპოვეს და ადამიანის წარმოშობასა და განვითარებაზე მთელი მსოფლიოს წარმოდგენა შეცვალეს.

თავიდან ქვედა ყბა იპოვეს, შემდეგ თავის ქალები და ჩონჩხის სხვა ნაწილებიც. გაირკვა, რომ აფრიკიდან პირველყოფილ ადამიანს მოგზაურობა გაცილებით ადრე დაუწყია, ვიდრე ეს ცნობილი იყო. და ის პირველად სწორედ საქართველოში ჩამოსულა. ისიც გაირკვა, რომ ამხელა ვოიაჟისთვის პირველ ადამიანს სულაც არ სჭირდებოდა კარგად განვითარებული ტვინი, რადგან დმანისში აღმოჩენილ ჰომინიდს მუხუდოს მარცვლის ხელა ტვინი ჰქონია.

ამ აღმოჩენამ როგორც დათო ლორთქიფანიძემ ამბობს, საქართველო სრულიად ახალ მსოფლიო რუკაზე დიდი ასოებით მონიშნა.

National Geographic-ის სტატიაში კი ეწერა, რომ დმანისი არა მხოლოდ სამეცნიერო თვალსაზრისით არის მნიშვნელოვანი, არამედ ის აგრეთვე არის გაკვეთილი ჩვენთვის, ვინც ყოველთვის ეჭვის თვალთა ვუყურებთ პატარა ქვეყნებს და ახალგაზრდა მეცნიერებს”.

თუმცა, ეს წარმატება საკმარისი არ იყო. საჭირო იყო მეტი რეკლამა, დმანისური აღმოჩენის მთელ მსოფლიოში გავრცელება, ცნობადობის ასამაღლებლად კი – პირველი ქართველებისთვის სახელების მოფიქრება. ასე გაჩნდნენ ზეზვა და მზია.

“სახელების მოფიქრება აუცილებელია. ყველა დიდ აღმოჩენას აქვს სახელი. მათ ხანდახან აბსოლუტურად შემთხვევით არქმევენ ხოლმე სახელს, მაგრამ შემდეგ მთელ

ისტორია

მსოფლიოში ცნობილი ხდებიან. ასე მოხდა ლუსის შემთხვევაშიც. ლუსის ლუსი იმიტომ დაარქვეს, რომ იმ ღამეს იოჰანსონის გუნდი “ბითლზის” სიმღერას *Lucy in the Sky with Diamonds*-ს უსმენდა შეუსვენებლად. ერთი ცნობილი აღმოჩენა იყო ჩადში, რომელსაც აბელი დაარქვეს მხოლოდ იმიტომ, რომ არქეოლოგების ადგილობრივ მძღოლს ერქვა ეს სახელი...”

მოკლედ, ამავე პრინციპით გასულიერდა დმანისელი წყვილი – ზეზვა და მზია. სიახლე კი ის არის, რომ მალე ზეზვას და მზიას ქალიშვილიც “შეეძინება” – მხატვარ ელიზაბეთ დენესის უკვე მზად აქვს მისი ნახატიც. გოგონას სახელიც ჰქვია, მაგრამ ამ ყველაფერს ცოტა მოგვიანებით შევიტყობთ, როცა ზეზვას და მზიას გოგონას ლორთქიფანიძე საზოგადოებას წარუდგენს.

უკვე გითხარით, რომ მუზეუმის დირექტორს უამრავი თეორია და, რაც მთავარია, ამ თეორიების საინტერესოდ გადმოცემის ნიჭი აქვს. არქეოლოგიის ბაიბურშიც რომ არ იყო, მაინც დაინტერესდები. ახლა მეუბნება, დმანისის აღმოჩენამდე მთელ მსოფლიოში წამყვანი აფრიკული ანთროპოლოგია იყო, და დმანისის შემდეგ საქართველომაც ჩემპიონთა ლიგაში დაიწყო თამაშიო.

არქეოლოგიის ჩემპიონთა ლიგაში მანამდე მოთამაშეები ორ კატეგორიად იყოფოდნენ: იყვნენ აფრიკის ქვეყნები – სამხრეთ აფრიკა, ჩადი და ეთიოპია, სადაც პირველი ადამიანების კვალია აღმოჩენილი და მათ კაცობრიობის აკვანს უწოდებდნენ და იყვნენ: ეგვიპტე, საბერძნეთი, ჩინეთი – ძველი ცივილიზაციის ქვეყნები. მას შემდეგ, რაც მსოფლიომ ჯერ დმანისი და დმანისის გავლით საქართველო აღმოაჩინა, უკვე ყველამ გაიგო, რომ საქართველო უმაღლესი ლიგის ორივე კატეგორიას ერგება: ჩვენთან პრეისტორიული ადამიანიც დააბიჯებდა და ვითარდებოდა და ამავე დროს, უძველესი კულტურაც იქმნებოდა. გამოდის, რომ საქართველოში ადამიანის განვითარების პროცესი უწყვეტად მიმდინარეობდა. დღეს ჩვენი ტერიტორიის ამ უნიკალურ თვისებას მეცნიერები უკვე მსოფლიოს მასშტაბით აღიარებენ.

“ქართული მეცნიერების პლუსი სწორედ ეს არის, რომ ჩვენ არ ვართ უბრალო აფრიკული ტომი, რომელიც დიდ მეცნიერებას ემსახურება. არ არსებობს ტანზანიის არქეოლოგიური სკოლა, ან ეთიოპიის არქეოლოგიური სკოლა. იქაური აღმოჩენები მხოლოდ ინგლისურ-ამერიკული ექსპედიციების შედეგია. ჩვენთან კი... ვიტყვოდი, რომ ქვეყანას, რომელსაც საკუთარი არქეოლოგია აქვს, ესეც მის მაღალგანვითარებულ კულტურაზე მიუთითებს”.

ზეზვა და მზია უკვე მთელმა მსოფლიომ გაიცნო. პრეისტორიული ადამიანების ქართულ ოჯახს მალე ქალიშვილი ეყოლება.

დღეს დმანისში მყუდროდ და წყნარად მუშაობა უკვე გამოორიცხულია. ის უკვე მსოფლიოს ყურადღების ცენტრში მოექცა. იქ განვითარებული მოვლენების ხილვა სტუმრებს ზაფხულიდან საგანგებოდ აშენებული მუზეუმის წყალობით გაცილებით უფრო თანამედროვე პირობებში შეეძლება. ლორთქიფანიძე ლეპტოპში ინახავს დმანისის მუზეუმის სამგანზომილებიან პროექტს და თვალნათლივ წარმომადგენინებს სულ შუშითა და ლითონით აშენებულ თანამედროვე ნაგებობას – გიგანტური მონიტორებით, მისაღებით, საგამოფენო სივრცით, რესტორნით...

ანუ, შეიძლება ითქვას, რომ დმანისი საქართველოსთვის წარმატებული ბრენდი გახდა. მან ფუნქცია შეიძინა. ამიტომ ბუნებრივია, ყველა ადამიანი, რომლის წერაქვსაც მიწისქვეშეთიდან დიდი დმანისური დეტექტივის ამოსახსნელად მინიშნება ამოჰყა – ბედნიერია. ლორთქიფანიძე ამბობს, რომ როცა ერთ კონკრეტულ პროექტზე მთელი გუნდი მუშაობს, მაშინ იქ გადამწყვეტი მნიშვნელობა არ აქვს, თუ

ზუსტად ვინ იბოვა საჭირო ექსპონატი. ამ დროს შენს გვერდით მომუშავე მეგობრის აღმოჩენაც საოცრად გიხარია. დმანისში ერთი ასეთი შემთხვევაც მოხდა: როცა ლეგენდარული ქვედა ყბა აღმოაჩინეს, იმ პერიოდში გათხრებზე ერთი ბრაზილიელიც მუშაობდა. როცა თავის ქალის ასაკი – 1.8 მილიონი წელი დადგინდა, ბრაზილიელმა თურმე ტირილი დაიწყო – მას დმანისამდე არაფერი ჰქონდა აღმოჩენილი 12 ათას წელზე ძველი.

ლორთქიფანიძე კიდევ ერთ ემოციას იხსენებს:

“იყო ერთი სეზონი, როცა ვერც ერთ დღეს ვერაფერი ვიპოვეთ. გულწრფელად გეტყვი, ძალიან გაღიზიანებული ვიყავი. 8-9-საათიანი სამუშაო დღე ფუჭად მიდიოდა. იმ პერიოდში ჩვენთან National Geographic-ის ფოტოგრაფი მუშაობდა. ხუმრობით ვეუბნებოდი, აღმოჩენას აქ შენი წასვლის შემდეგ გავაკეთებთ-მეთქი. ერთ შაბათს უნდა წასულიყო, მაგრამ დარჩენა ისურვა და გამგზავრება გადადო. იმ შაბათ დილას კი, როცა ველზე გავედით, ერთ-ერთ

კოლეგას თავზე წამოვადექით. ჩვენი მისვლა და თავის ქალის აღმოჩენა ერთი იყო. ამერიკელი ფოტოგრაფი კინალამ გაგიჟა. როგორც წესი, ფოტოგრაფებს უკვე აღმოჩენილი ექსპონატების გადასაღებად ეძახიან. ის კი სრულიად მოულოდნელად გახდა დიდი აღმოჩენის მოწმე. დღემდე მახსოვს ის ჟრუანტელის განცდა, როცა მიწიდან ახლად ამოღებული თავის ქალა ხელში დავიჭირე...”

თუმცა, დათო ლორთქიფანიძემ ისიც კარგად იცის, რომ ცხოვრებაში ხშირად დიდი წარმატება და დიდი უბედურება ერთდროულად შეიძლება მოხდეს. ასე იყო 2002 წლის მაისშიც. 18 მაისს მუზეუმის დირექტორმა ლევან ჭილაშვილმა დათო კაბინეტში დაიბარა და უთხრა, რომ თავის პირველ მოადგილედ ნიშნავდა. გახარებულმა მამას ბორჯომში დაურეკა – ის იქ მუზეუმის დღესთან დაკავშირებით, საჯარო ლექციას კითხულობდა. შვილის დაწინაურება მამასაც ძალიან გაუხარდა და მეუღლეს უთხრა, რომ თურმე, მუზეუმის დირექტორის პირველ მოადგილედ 30

წლის წინ თვითონაც ზუსტად ამ დღეს დაუნიშნავთ... ოთარ ლორთქიფანიძე იმ ღამეს გარდაიცვალა. “თითოეული შემთხვევა რალაცას გასწავლის. მე იმ პერიოდში გავიზრე, რომ დიდ წარმატებას შეიძლება დიდი მწუხარება დაემთხვეს და თუ ძლიერი ხარ, აუცილებლად უნდა მოძებნო გადარჩენის გზა. ეს მარტივი არ იყო. მუშაობა დიდხანს მიჭირდა. ჩემს გარშემო ისეთი სასიხარულო ამბები ხდებოდა და მე ამ სიხარულის განცდის თავიც არ მქონდა. სწორედ იმ დღეებში, National Geographic-ის ათგვერდიანი სტატია მზადდებოდა, Science Magazine-ში წერილი იბეჭდებოდა, მე კი ქრონიკულად ცუდ ხასიათზე ვიყავი. ერთ-ერთ საღამოს მეგობარმა მითხრა, დედამინა შენს გარეშე ციტრიალებს, ნადი სახლში, დაისვენე და მოეშვიო. ზუსტად იმ მომენტში მივხვდი, რომ ასე გაგრძელება აღარ შეიძლებოდა. ერთი ხელის მოსმით შევიცვალე და მეორე დილას სამსახურში ჩვეულებრივი განწყობით მივედი. თურმე, ერთმა სწორ მომენტში ნათქვამმა უმარტივესმა სიტყვამ შეიძლება ყველაფერი მთლიანად შეცვალოს...”

დათო ლორთქიფანიძეს კიდევ უამრავი თეორია აქვს და რაც მთავარია, ამ თეორიებს ბიზნეს-ტერმინოლოგიის გამოყენებით ისე დეტალურად და ლოგიკურად გიყალიბებს, რომ გგონია – ეს ყველაფერი უმისოდაც მშვენივრად იცოდი. ლორთქიფანიძე თავისი, როგორც მეცნიერის მისიად სწორედ ამას მიიჩნევს – საზოგადოებასთან კონტაქტის დამყარებას; რომ მეცნიერები არა მხოლოდ ერთმანეთს ესაუბრონ მხოლოდ ერთმანეთისთვის გასაგებ ენაზე, არამედ თავიანთი აღმოჩენები საზოგადოებას გაუზიარონ. ამისთვის საუკეთესო ადგილი კი კარგად მოწყობილი და საგანმანათლებლო პროგრამებით დახუნძლული მუზეუმია. დათო ლორთქიფანიძე ეროვნულ მუზეუმს სწორედ ასეთად აყალიბებს. ეს ადგილი მალე საერთოდ აღარ ემსგავსება მკვდარ და აკადემიურ სივრცეს, სადაც სიცოცხლე გაყინულია. ახალ მუზეუმს შემინული კარი ექნება და ქუჩიდანვე დაინახავ, შიგნით როგორი სიცოცხლეც დულს. აი, ჩაიარე რუსთაველზე დღესვე და თავად დაწინაურდი...”

ფოტო: ნიკო ტაყაილაშვილი

კადრებად დანახული ცხოვრება

ავტორი: სალომე კიკალაიშვილი
ფოტო: ნიკო ტარიალაშვილი,
ნათელა ბრიგალაშვილი

„ხაშურს ზამთარში პატარა ციმბირს ეძახიან“ – მითხრა როგორც კი ცენტრალური ტრასიდან გადავუხვიეთ და სახლამდე მიმავალ ვინრო, მოყინულ გზას გავუყევით. მართალი გითხრათ, ჩვენი იქ გამოჩენა დიდად არავის გაკვირვებია, რადგან გრიგალაშვილების სახლის ყველა წევრი, სრულ შემადგენლობასა და მზადყოფნაში, უკვე ჭიშკრის შესასვლელთან გველოდა.

აი, აქედან, ჩემთვის ახალ, საინტერესო მასალაზე მუშაობა იწყება, მისთვის – უკან, წარსულში დაბრუნება და მოგზაურობა, მოგზაურობა დროსა და სივრცეში, მოგზაურობა ნათელა გრიგალაშვილის ცხოვრების შავ-თეთრ კადრებში.

ხაშური და იელოველები

ამ სახლში ნათელას ძმა და მისი ოჯახი ცხოვრობს. შეშის ღუმელზე საგანგებოდ ჩვენთვის მომზადებული საჭმელი თუხთუხებს და მის გარშემო გასათბობად შემომსხდრები, მე და ჩემი ფოტოს კაცი ყურადღებით ვუსმენთ რამდენიმე თვის უნახავი ოჯახის წევრებს შორის გამართულ დიალოგს: – „ლალი გათხოვილა – უყვება მამიდას თეონა – მაგრამ ქარელ სომეხს გაჰყვა, გაიპარა და იელოველებმა გარიცხეს...“

– საიდან გარიცხეს? – იელოველების გაგონებაზე ვცქვიტე ყურები.

– თავისი რიგებიდან, მათთან გაპარვა და ქორწილამდე ურთიერთობა არ შეიძლება.

– ვაა, და არიან აქ იელოველები?

– უჰ, რამდენიც გინდა... და იცი როგორ გამოირჩევიან?

– როგორ?

– უმრავლესობას კარგად აცვია და როცა დაინახავ ბევრს, ერთად, კარგად ჩაცმულებს და ერთი მიმართულებით მოსიარულებს, ესე იგი – კრებაზე მიდიან...

ქალაქიდან ჩამოსული მამიდის დანახვაზე, 7-8 წლის შაკო შეუჩერებელი ცმუკავს, ყველას საუბარში ერთვება და როგორც ნაცვის ხეს, ისე გვივლის წრეებს. რაც უფრო დიდხანს აკვირდები, ხვდები, რომ უბრალოდ ბავშვი კი არა, ბავშვი-კომენტარია; ანუ, სადმე, თუნდაც გვერდზე ოთახში რომ თქვა რაიმე, შენს წინადადებას აუცილებლად მოჰყვება მისი კომენტარი. ამიტომ, ამ ოჯახში შაკო ყველაფრის საქმის კურსშია და დედამინის ზურგზე არსებულ ყველა საკითხსა თუ პრობლემაზე საკუთარი აზრი და შეხედულება გააჩნია. – აუუ, როდის წავალთ? მამიდ, გადამიღებ დღეს? – ამის გამეორება, სულ მცირე, ასჯერ მაინც შეუძლია, რადგან... ჰო, დამავინყდა მეთქვა, რომ შაკო და თეონა, ნათელა გრიგალაშვილის, შეიძლება ითქვას, პატარა მუზეუმი და საექსპერიმენტო კადრების გმირები არიან. ჰოდა, შაკომაც იცის, რომ ქალაქიდან ჩამოსული მამიდა აუცილებლად წავა გადასაღებად და მას და თეონასაც თან წაიყვანს – ტყეში, ღრეში და უკაცრიელ მინდორშიც. ამ ყველაფერზე ნათელას დედა, რომელიც

იქვე, ლუმელთან არის მოკალათებული, ერთს ამოიხრავს ხოლმე და ამატებს: – „მე? რაღა გითხრა, შვილო... ბაღში, საცა კი წამოწოლილს დამინახავს, იქვე მიღებს ხოლმე ფოტოებს და...“

სულ ცოტა ხანში, ჩვენ იმ სოფელში წავალთ, სადაც ჩემი მისია უნდა შევასრულო და ნათელას მეხსიერებაში ამოვავტივტივებინო მისი ცხოვრების ამბები თუ კადრები. ეს კი მხოლოდ მის სოფელში, თავგეტში მოხდება, სადაც წელიწადის ამ სუსხიან დროს ჯიპით და საბურავებზე მიმაგრებული ჯაჭვებით თუ ააღწევ.

თავგეტს კომიკური ისტორია აქვს. ხაშურთან ახლოს, მთა გუეთთან მდებარე პატარა დასახლებას, ხალხი ჯერ მთაგუეთს ეძახდა, მერე თავგუეთს და ბოლოს თავგეტად მოინათლა. აქ კიდევ შემორჩა რამდენიმე სახლი, რომელიც ზამთარში ისე ცარიელდება (გაუსაძლისი პირობების გამო, ყველა ხაშურში ჩამოდის), რომ უკაცრიელ სოფელს ემსგავსება. თავგეტის გარშემო არსებული სოფლები ხომ უკვე ნასახლარებად მოიხსენიება. ასე რომ, ამ მხარეში ეს ერთილა შემორჩა, სადაც საკვამურიდან ამოსული კვამლით თუ მიხვდები, რომ აქ ჯერ კიდევ არიან ცოცხალი ადამიანები.

თაზვეთი

ნათელას სახლი სოფელ თავგეტის ბოლოში იყო, სადაც ოთხნი: დედა, მამა, თვითონ და მისი ძმა ცხოვრობდნენ. ეს ორსართულიანი სახლი დღეს იმ სხვა სახლებს ჰგავს, რომლებიც გამოსაზამთრებლად დატოვებს პატრონებმა და სადაც ყოველ ჯერზე ასულმა, ჯერ კარის ურდული უნდა შეამონმო, ხომ არ შეამტვრიესო, რადგან ამ შემთხვევაში ძნელია იმის თქმა, თუ რა შეიძლება შიგ დაგხვდეს. მონჯღრეული, უფუნქციოდ მდგარი სარეცხი მანქანის თავსახურებიც კი მიაქვთ, ჯართია და... და მხოლოდ ამის მერე შეგიძლიათ შეაბიჯოთ სიმარტოვესა და სიცივისგან გაყინულ სამეფოში. პატარა სახლში, თითქოს ყველაფერი პატარაა: ფანჯრებიც, ზედ ჩამოკიდული ფარდებიც და აქა-იქ მიწყობილი ავეჯიც; მინიატურული ზომის კარიც და ზედ აყუდებულ „კალოშებიც“, რომლის შემხედვარეს გგონია, პატრონს სულმოუთქმელად ელოდებიან, ის კი ახლახან გავიდა და წუთიწუთზე დაბრუნდებაო. ეზოში, გაუკვალავ თოვლში სიარულის, ძველი თონისა და სკების თვალღერებისას, ნელ-ნელა იწყებს ამუშავებას ის, რასაც ჩემს მისიას ვეძახი და რაც ნათელასია, მხოლოდ და მხოლოდ მისი.

თაგვეთის გარშემო არსებული სოფლები უკვე ნასახლარებად მოიხსენიება. ამ მხარეში ერთი სახლილა შემორჩა, სადაც საკვამურიდან ამოსული კვამლით თუ მიხვდები, რომ აქ ჯერ კიდევ არიან ცოცხალი ადამიანები.

როდესაც სუსხიანი ზამთარი დგებოდა და სოფელი თოვლის სქელი ფენით იფარებოდა, მზის პირველი სხივი კი თითქოს ჯიბრზე აგვიანებდა ამოსვლას, სოფლის ბოლოში, განცალკევებით მდგარი ხის სახლის კარი ქრიალით იღებოდა და გარეთ, თავ-პირიანად შეფუთული და-ძმა გამოდიოდა. თაგვეთის სკოლაში სულ სამი კლასი იყო, ამიტომ ნათელა და მისი ძმა ჯერ აქ და შემდეგ უკვე ხაშურის სკოლაში დადიოდნენ. ზამთარში სკოლაში წასასვლელი რიტუალი ყოველთვის ერთნაირი იყო: ყელამდე თოვლში რამე რომ არ მოსვლოდათ, დედა ყოველ დილით წინ მიუძღვებოდა კომბოსტოსავით შეფუთულ შვილებს და ასე უკვალავდა გზას, გრძელ გზას თაგვეთის ფითქინა თოვლში.

ისე, თვითონაც ხომ ზამთრის ერთ სუსხიან, დათოვლილ დღეს გაჩნდა და მისთვის სახელის შერჩევასაც, თავად თაგვეთის არ იყოს, ერთი კომიკური ისტორია აქვს. თურმე, ოდესღაც, ბიძამის ვიღაც ქალი ჰყვარებია გვერდზე სოფლიდან; ვერაფერს დაუნუნებდი, ქალი პირ-სახით კარგი ვინმე ყოფილა, მაგრამ... არ დაუკრავს ერთ დღეს ფეხი და არ გათხოვილა! ეგ უკვე არ ვიცი, ვისზე. მთავარია, რომ არა ამ ჩვენს ბიძაზე. ჰოდა, ქალს სახელად ნათელა რქმევია და... და ბიძას ოჯახში გოგოს გაჩენა რომ გაუგია, აუჩემებია, გინდა თუ არა, ნათელა უნდა დავარქვათო... როგორც ჩანს, წინააღმდეგობა არც არავის გაუნევიან, რადგან ფაქტი სახეზეა: ჩემს დღევანდელ გმირს ნათელა ჰქვია, ნათელა!

სკოლაში კარგად ხატავდა და ამიტომ ყველაზე საპასუხისმგებლო საქმეს ასრულებდა – კედლის გაზეთს ნათელა გრიგალაშვილი აფორმებდა. ზაფხულობით მთელ თავისუფალ დროს იმ წიგნების ქექვაში ატარებდა, რომელიც სოფლის ბიბლიოთეკაში მრავლად ეწყო. ბიბლიოთეკა და სოფლის კლუბი, საგანმანათლებლო-გასართობი კულტურის ცენტრი – ერთ შენობაში იყო განთავსებული, ანუ მთავარია შესასვლელი არ აგრეოდა, თორემ ამკარად სხვაგან ამოყოფდი თავს.

ეს კლუბ-ბიბლიოთეკა ახლა ისე გამოიყურება, მისი კარ-ფანჯარა ისე მაგრად აუჭედავთ გაურანდავი ფიცრებით, რომ გეგონება სოფელში დიდი ხანია კარანტინი გამოცხადდა და ცოცხალი აღარც არავინ

ისტორია

დარჩაო. არადა, თავის დროზე აქ 2-სერია-
ნი ინდური კინოები გადიოდა და სენსეიბი,
როგორც წესი, გვიან საღამოს, ძროხების
მონველის შემდეგ იწყებოდა. მართალია,
ისეც ხდებოდა, რომ მექანიკოსები არასწო-
რად უშვებდნენ ხოლმე ფილმს, ანუ ჯერ
ბოლოს ნახულობდი და მერე თავს, ან
ჯერ შუას, მერე თავს და ბოლოს – ბოლო
ნაწილს, მაგრამ ეს ფაქტი დიდად არც იქ
მისულ საზოგადოებას ანადვლებდა და არც
იმ ინდურ კინოს ულახავდა ღირსებას. თან,
ამ კლუბში ერთი დაუწერელი კანონი არსე-

ზე აბრჭყვიანებული ბევრი, ბევრი ოქროს
ფული დაუნახავს და უფიქრია: ეს ხომ მაინც
ჩემი ბალია, ვინ წაიღებს, წავალ, გავთოხნი
და რომ მოვალ, ამ ფულს ავკრეფო. უკან
დაბრუნებულს კი, ცარიელი ხე დახვედრია
– აღარც ფული, აღარც შენი ბრჭყვიანა
ოქროსფერი ელფერი... „ჰოდა, აბა რა ეგონა
– ამატებდა ამბის მთხრობელი, – იმ კაკლის
ქვეშ ხომ ეშმაკი ცხოვრობდა, რომელსაც
ეტყობა წყალი ჩაუვიდა და ფულიც გასამ-
რობად ჰქონდა გამოტანილი“-ო. „ჰოო, აბა,
აბა“-ო, დაუკრავდნენ მსმენელები თავს და

მორიგი საოცრების მოყოლის ჯერი ახლა
სხვა მთხრობელზე გადადიოდა. ამასობაში
კი დრო გადიოდა, უკუნეთ სიბნელეში, გა-
რეთ გამოსულ მოცეკვავე ახალგაზრდობას
მშობლები ხელნაკეთ ფარნებს ანათებდნენ
სახეზე, რომ ამოეცნოთ, ვისი რომელი იყო
და მხოლოდ ამის შემდეგ, მშვიდობიანად
გაუდგებოდნენ ხოლმე გზას შინისაკენ.

თვითონ ნათელა არც დიდი მოსაუ-
ბრე ყოფილა და არც გართობაზე ეჭირა
თვალი. ისე, ახლაც საკმაოდ თავშეკავე-
ბულია და ზოგჯერ იმასაც კი აბრალებენ,
შენ ეტყობა ძალიან ცივი და უკარება
ადამიანი ხარო – „შეიძლება ჩვენი სახლი
განცალკევებით რომ იდგა, ესეც მიწყობდა
ხელს, რომ ასეთი გაეხდი“ – მპასუხობს
და ხელით იმ გორაკისკენ მიმითითებს,
რომლის ყურება და ზედ გადმოდგარი
მელას ლოდინი ერთი დიდი თავშესაქცევი
რამ იყო. ამ გორაკზე ხომ ზამთრობით
ერთი მელა გადმოდგებოდა ხოლმე და
უბედურ ხმაზე გაჰკიოდა. არავინ იცის,
რა უნდოდა ან რა ანუხებდა იმ უბედურს,
მაგრამ პაპას ნათქვამი – ხედავ, როგორ
კივის, სანყალ მელას კბილი ტკივა ძალიან,
კბილი – დღესაც ახსოვს და ქალაქში
ვინ მოთვლის, რამდენჯერ მოსჩვენებია იმ
მელას კივილი; ან თუნდაც იმ ქალების ხმა,
რომლებიც ბინდში, ძროხის დაკარგვისას,
ტყე-ლრე დადიან და ხმამაღლა გაჰყვირიან:
„ფუი, დედაო... ფუი“. ყველაზე მეტად, იმ
გახუნებული ფერის ყურება უყვარს, რომე-
ლიც ძველ სახლებს ალაგ-ალაგ შემორჩათ
და მარი რევაზის ასული ციციქიშვილის
მოგონება.

ბობდა; თუ დროზე მიხვიდოდი ხომ კარგი,
თუ არადა – საკუთარი სკამით გინევდა
მისვლა, რადგან მათი რაოდენობა კლუბში
მაყურებელთა რაოდენობაზე ნამდვილად
არ იყო გათვლილი. ზოგ საღამოს ცეკვები
იმართებოდა. ჰოდა, სანამ თავგეთის და მის
გარშემო არსებული სოფლის ახალგაზრ-
დობა 60-70-იანი წლების მუსიკას აყოლილი
ძიგძიგებდა, კლუბის ეზოში მათი მშობლები
იკრიბებოდნენ და შვილების მოლოდინში,
სკამებზე ჩამომსხდრები, გასაოცარი ამბების
მოყოლით ართობდნენ ერთმანეთს. ნათელას
ყველაზე მეტად ამ ამბების მოსმენა უყვარ-
და, რომლებზეც გაიზარდა და რომელთა
გარეშე მისი ბავშვობა ნამდვილად ული-
მლამო იქნებოდა. თურმე, ერთხელ, როცა
მისი დიდი პაპა ბადისკენ მიდიოდა და
გზად უზარმაზარ კაკლის ხესთან ჩაუვლია,
ხის ძირში მიმოფანტული, მთვარის შუქ-

„თუ არაფერი გაქვს სათქმელი? თუ არაფერი გტკივა? არაფერს განიცდი? ეს ხომ შენს ფოტოებში აუცილებლად გამოჩნდება!“

და ქაშუეთში მარტო დარჩა. ერთადერთი შვება მისთვის იმ დღიურების წერა იყო, რომელსაც 50-იანი წლებიდან მოყოლებული აწარმოებდა და რომელთა რაოდენობა, თვლას რომ სცილდება, იმ რიცხვებამდეა მისული. აქ ის მთელ თავის გულისტკივილს აქსოვდა, გამხმარ ყვავილებს აკრავდა და შოკოლადის ვერცხლისფერი ქალაქიდან გამოჭრილ ფიგურებს აწებებდა. „წავედი ღორებში, წავიღე შექსპირი“ ან „ჩემი შეკერილი წითელი კაბით წავედი დღეს სკოლაში და ისეთი ვიყავი, როგორც ყაყაჩო აბიბინებულ მინდორში“-ო წერდა; ან კიდევ, თუ ძალის ყმუილი არ წყდებოდა, გადმოიღებდა თავის ორლულიანს, გამოალებდა ფანჯარას და იდგა ასე, სანამ

და მათ ყოველთვის ვემახსოვრები” – აწერდა დანომრილ დღიურებს. მარი რევაზის ასული ციციქიშვილი რამდენიმე წლის წინ, თავის ციციქნა სახლში გარდაიცვალა. ნათელასთვის ეს ქალი ცხოვრების ყველაზე შთამბეჭდავი და ემოციური მოგონებაა, რომლის დღიურებს და ფოტოებს დღესაც სათუთად ინახავს სახლში – „მე ხომ ვიცი, რა არის ქალისთვის სოფლად ცხოვრება, თან მარტოდ. თოხნიდა, ბარავდა, ყველაფერს აკეთებდა, მაგრამ ამ მძიმე შრომამ ვერ ჩაკლა მასში სილამაზის და სიყვარულის განსაკუთრებული ალქმა და განცდა” – ამას ამბობს და ახლავს ვამჩნევთ, რომ ამასობაში თითქმის მთელი თავგეთი შემოვიარეთ, მე ჩემი ჟურნა-

ერთმა მითხრა – ჩემს შვილს თუ შიშველი ქალის ფოტოები აქვს მანქანაში გაკრული, მე რა, ნაკლები ვარო? გაიხადა და არხში ჩაჯდა – მიდი, გადამიღეო.

მოშორებით, იქითა მთაზე, თოვლით დაფარული ერთი ციციქნა სახლი მოჩანს. ამ სახლში, ოდესღაც ნათელას მასწავლებელი მარი რევაზის ასული ციციქიშვილი ცხოვრობდა. ამ პატარა სოფელს ქაშუეთი ჰქვია, რომლის მოსახლეობა რამდენიმე ათეული წლის წინ აიყარა და საცხოვრებლად ხაშურში ჩამოვიდა. მარი ძალიან კოპნია და მოხდენილი ქალი ყოფილა, თავისი ახირებებით: ჩემს მთებს როგორ მივატოვებ, ან დედ-მამის საფლავებსო და ამიტომ, როცა ძმებმა ხაშურში სახლი აუშენეს, მარამ უარით გაისტუმრა ყველა

ჩამიჩუმი არ შეწყდებოდა. ყოველ დღით, სანოვარის შესაძენად და თავისი ჭილყავებისთვის (როგორც მოსწავლეებს ეძახდა) გაკვეთილების ჩასატარებლად ჩადიოდა ხაშურში. დღესაც არავინ იცის, რატომ აირჩია განდევნილის ცხოვრება ამ პატარა ქალმა, რომელიც ერთ-ერთ დღიურში ვილაც ომში დაკარგულ მამაკაცს გაკერით, მაგრამ დიდი გულისტკივილით იხსენიებს. იქნებ მის გამოც? ვინ იცის?

„გაივლის დრო და ჩემი ხსენება ვითა პუკელა იფრენს, გაქრება, მაგრამ ამ ნაწერებს ვუძღვნი მე ახლებს

ლისტური აღჭურვილობით და ნათელამ – თავისი, ფოტოგრაფის. გზადაგზა ხან ეზოებში შევდივართ გადასაღებად და ხან თოკზე გრძელი ხის ბოძებგამომულ მოხუცებს უღებთ ფოტოებს. „კიდევ იღებ“ – ჩაილაპარაკებენ ხოლმე თავგეთელები და ხათრის გამო, რამდენიმე წამით ჩერდებიან, რომ უკვე მერამდენედ, კიდევ ერთხელ გადაუღონ. „დასაწყისში ძალიან უკვირდათ, როცა ფოტოებს ვუღებდი და მთელ სოფელს დღეში 6-7-ჯერ ვუვლიდი წრებს. ისე ხომ არავინ დადის – ან საქმეზე მიდიან ან საქონელს ეძებენ,

ამიტომ მეკითხებოდნენ ხოლმე – ნათელა, შვილო, შენ რაღას ეძებო...
ნათელა კი, აი რას ეძებდა:

ფოტოგრაფია – თავშესაფარი

“87 წელი იყო. მახსოვს, ერთ დღეს კარი გაიღო და ოთახში ახალგაზრდა გოგო შემოვიდა. ფოტოგრაფია მინდა ვისწავლოო, ისე... რალაცეები კი მაქვს უკვე გადაღებული და თუ გნებავთ, გაჩვენებთო. მაშინ ჩვენს კერძო სასწავლებელში ბევრი მიმოდოდა. ჩანთიდან ნეგატივების დასტა ამოიღო და გამოგვინოდა. როცა მე და იურამ ნეგატივები ვნახეთ, ერთმანეთს გადავხედეთ – ამას რაღა უნდა ასწავლო?!“

გამოფენებშიც, რომელიც ბერლინის IFA-სა თუ ამერიკულ-ქართული “Georgia to Georgia” პროექტის ფარგლებში გაიმართა, პუბლიკის განსაკუთრებული ინტერესი, მოწონება დაიმსახურა.

ფოტოაპარატი მუდამ თან დააქვს, ამიტომ მის ჩანთაში ფირების და ელემენტების გარდა, ვერც ვერაფერ საინტერესოს აღმოაჩენს კაცი. „არა, რატომ, „პუდრიც“ მიდევსო“ – დაამატა სასხვათაშორისოდ და სოფელს მე? – აღარც მახსოვს, მერამდენედ შემოვუარეთ. ერთადერთი ქალიშვილის გაფოტოგრაფებას ოჯახში დიდი ენთუზიაზმით არ შეხვედრიან. 16 წლისა სოფლიდან წამოვიდა და თბილისში, სამხატვრო სასწავლებელში ჩააბარა. „მახსოვს, როგორ აძა-

„ბევრჯერ უკითხავთ ჩემთვის, სიღარიბე რატომ გიყვარსო. არადა, რა შუაშია სიღარიბე, უბრალოდ მგონია, რომ ის, რასაც ვიღებ, უფრო გულწრფელი და ალალია.“

ჰა-ჰა, ნეგატივების სწორად გამჟღავნებას თუ ვასწავლიდით...

- და რა ფოტოები იყო?
- რა იქნებოდა, თავისი სოფელი, თავგეთი ჰქონდა გადაღებული!“ – მზასუხობს ნიბახა.

პირველი ჯგუფური გამოფენა, სახელად „თბილისი 89“ მოსკოვში ჰქონდა, როდესაც ყველასთვის უცნობი ქალის ფოტოები მაშინდელ საბჭოთა კავშირში უკვე ცნობილი ავტორების ნამუშევრების გვერდით ეკიდა. მისი ფოტოები არასდროს ტოვებს გულგრილს დამთვალიერებელს და საერთაშორისო

ლებდნენ ჩემს კურსელებს მშობლები ხატვას, ყიდულობდნენ ათასგვარ საღებავს და ფუნჯს, მე კი არავინ მაძალბდა და ყველაფერს მარტო ვუმკლავდებოდი. ამიტომ, რასაც სხვები ერთ წელიწადში ასწავებდნენ, მე 3-4 წელიწადში ვაკეთებდი. რაღაც პერიოდი უკან დაბრუნებაზეც კი ვფიქრობდი, მაგრამ დავბრუნდე და რა? რისთვის? ეს პერიოდი ძალიან მძიმე იყო და არც მიყვარს მისი გახსენება.“ მინიატურების თეატრშიც კი მოეწყო მხატვარ-დეკორატორად, მაგრამ... არადა, დასაწყისში ოპერატორობა უნდოდა,

ოღონდ დოკუმენტური ფილმის. და ისიც კი იცოდა, რომ ამ ფაკულტეტზე ჩასაბარებლად ფოტოგრაფია უნდა სცოდნოდა; ალბათ სწორედ ეს გახდა ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ სხვადასხვა წრესა და კლუბში დადიოდა ერთადერთი თხოვნით – ფოტოგრაფია მასწავლეთო. ფოტოგრაფიას კი სწავლა არ სჭირდება, რადგან კარგ გამჟღავნებას რამდენიმე გაკვეთილში ისწავლი და მერე? თუ არაფერი გაქვს სათქმელი? თუ არაფერი გტკივა? არაფერს განიცდი? ეს ხომ შენს ფოტოებში აუცილებლად გამოჩნდება!

ისტორია

ნათელა გრიგალაშვილი პირველი ქართველი ქალი ფოტორეპორტიორია. როდესაც 80-იან წლებში, გაზეთ „დერიტაში“ დაიწყო მუშაობა და მასალის გასაკეთებლად მისულს, ხშირად უწევდა მსგავსი გამონათქვამების მოსმენა: „ვაი... თქვენ იღებთ? ჩვენ კი გვეგონა უღვაშებიანი კაცი უნდა მოსულიყო...“ ახლა უკვე აღარც 80-იანი წლებია და აღარც ქალი ფოტოგრაფი იწვევს გაკვირვებას. ვისაც სახლში აქვს ან არა აქვს ფოტოაპარატი, ყველა აჩხაკუნებს და მერე გამოფენებს ანცობს. ამ ბოლო წლებში ეს პროფესია ხომ ყველაზე პოპულარული გახდა... მაგრამ, ნათელას ფოტოებში არის ის რაღაც მარცვალი, რომელიც ყველა სხვა თანამედროვე ფოტოგრაფისგან გამოარ-

ნათელამ ეს ფოტო მაშინ გადაიღო, როცა მარი რევაზის ასული ციციქიშვილი, თავისი ცხოვრების ჩვეულ რიტუალს ასრულებდა. ზაფხულის მხურვალე მზის ქვეშ, ქოლგით ხელში მოუყვებოდა ხაშურისკენ მიმავალ გზას, სადაც მეგობრების სანახავად და ჭილყავებისთვის (როგორც მოსწავლეებს ეძახდა) გაკვეთილების ჩასატარებლად ჩამოდიოდა. ზუსტად რამოდენიმე თვით ადრე, სანამ თავის ბოლო დღიურში, უკანასკნელ წინადადებას ჩაწერდა.

ჩევს; გამოარჩევს გულწრფელობით და ჭეშმარიტების თუ სინამდვილის მძაფრი შეგრძნებით, სადაც დრო უკვალოდ ქრება და რჩება მხოლოდ ნამდვილი, ზოგჯერ უხეში, გაურანდავი ცხოვრება! მისი შავ-თეთრი ფოტოები, რა თქმა უნდა, სოფლის თემაზე შექმნილი, ჯერ კიდევ ღრმა ბავშვობაში ნანახი, ასე ჩამებეჭდა მეხსიერებაში – სადაც მკაფიოდ ხედავ ნაკანრებს, ტექნიკურ ხარვეზებს და ლაქებსაც კი; იმას, რაც მისი ბუნებრიობის, სინამდვილის ნაწილია და არა ხელოვნური, ეფექტის მისაღწევი საშუალება. ამიტომ, როდესაც ერთ-ერთმა საზღვარგარეთულმა ორგანიზაციამ ნ-

თვიანი სტიპენდიის ასაღებად საქართველოში ახალგაზრდა ქალ ფოტოგრაფებს შორის კონკურსი გამოაცხადა, უამრავ ფოტოგრაფს შორის სწორედ ნათელა აირჩიეს თავისი „ლაქებიანი“, ლალი ფოტოებით.

„ბევრჯერ უკითხავთ ჩემთვის, სიღარიბე რატომ გიყვარსო. არადა, რა შუაშია სიღარიბე, უბრალოდ მგონია, რომ ის, რასაც ვიღებ, უფრო გულწრფელი და ალალია. ჩემი შვილი მეუბნება, არ მომწონს შენი ფოტოები, სოფელში იმდენი ლამაზი ადგილია, ლამაზი მინდვრები, ყვავილები, შენ კი დგახარ და დაძინდილ ხალხს იღებ, თან შავ-თეთრსო. ხომ შეიძლება ისეთი ფოტო

გადაიღო, რომ კარგ ხასიათზე დავდგეთო?! ერთხელ კი ერთი მხიარული, 18 წლის გოგო მოვიდა გამოფენაზე და მითხრა – თქვენს ფოტოებს რომ ვნახულობ, ტირილი მინდებო.

ჩემთვის ყველაფერი პირობითია, მთავარია დაინახო მიღმა რა ხდება და ისე... 500 კაციდან ერთიც თუ გამიგებს, ბედნიერი ვიქნები. არ მიყვარს ცარიელი პეიზაჟების გადაღება, ისეთი, სადაც ადამიანი არ ჩანს. ჩემს ფოტოებში ხომ არაფერი არ ხდება, არ არის სიუჟეტი, არ არის ამბავი. ამიტომ, საგანგებოდ არც არაფერს ვეძებ გადასაღებად. ერთხელ, ზაფხულში, როცა

ძალიან ცხელია, ჩემს სახლთან ყანიდან წამოსულმა დაღლილმა ქალებმა ჩამოიარეს. იქვე არხი იყო და ცივ წყალში გაგრილება გადანყვიტეს. ერთმა მითხრა – ჩემს შვილს თუ შიშველი ქალის ფოტოები აქვს მანქანაში გაკრული, მე რა, ნაკლები ვარო? გაიხადა და არხში ჩაჯდა – მიდი, გადამიღეო. ამაში იმდენი გულწრფელობა და თავისუფლება იყო, რომ სწორედ ეს არის ის, რაზეც გეუბნებოდი – რაღაც, მიღმა. ფოტოგრაფია არის ის, სადაც თავს თავისუფლად, უკომპლექსოდ ვგრძნობ. ბედნიერი ვარ, რომ სოფელში დავიბადე და გავიზარდე. ძალიან მინდა, რომ ჩემს შვილსაც იგივე დამოკიდებულება ჰქონდეს, მაგრამ როცა აქ ჩამოდიხ, წუნუნებს, ამა და ამ არხს ტელევიზორი არ უჩვენებსო. არადა, ჩემთვის ეს ყველაფერი ისეთი ძვირფასია... ვიცი, როგორია მინის სუნი გაზაფხულზე, შემოდგომაზე, რომ თოვლში პირველი ჯერ ვირისტერფა ამოდის და არა ენძელა; რომ რეზო ინანიშვილის მოთხრობებში ჩემს ბავშვობას ვხედავ; ეს ჩემია – ის, რაც სულ მენატრება და რაც სულ მეძახის. ამას ვერ ვალწევ თავს და ვერ ვთავისუფლდები. ჩემი ოცნებაც ეგ არის, რომ ერთ დღეს ისევ იქ დავბრუნდე, ჩემს ძველ, ხის, ჭრიალა სახლში, თუნდაც იმ გამსვლელი ფოტოგრაფის,

ე.წ. „ვიეზდნიკის“ სახით, რომელიც ადრე არსებობდა სოფლებში. აპარატმომარჯვებული ფოტოგრაფები კარდაკარ დადიოდნენ და დღესასწაულებზე თუ დაბადების დღეებზე ფოტოებს უღებდნენ ხალხს. ოღონდ ამაში არ მინდა ფული, მინდა დავუბეჭდო და ყველას ვაჩუქო. მინდა დავივინყო მატერიალური მხარის გამო იძულებითი მუშაობა, ავიღო აპარატი და მთელი საქართველო შემოვიარო, ყოველ კუთხეში ჩავიდე, ცოტა ხნით ვიცხოვრო და ფოტოები გადავიღო, იმიტომ, რომ ისტორიას ყველაზე კარგად ფოტო ინახავს, როგორც ღვინო, რომელიც რაც უფრო ძველდება, მით უფრო ემატება ხიბლი, ხარისხი. აღარ მინდა სიზმარში ვნახულობდე იმ კადრებს, რომელსაც დროის უქონლობის გამო ვერ ვიღებ.

ისე, ერთხელ მეგობარმა მითხრა: – სულ “სოფელი, სოფელი”-ო რომ გაიძახი, რა გეშველებოდა, შვეიცარიაში რომ დაბადებულიყავიო? ჰო, რა ვიცი, რა იქნებოდა, რომ... – მამიდ, ხაშურში როდის ჩავალთ? – სიტყვას აწყვეტინებს ჯუჯების აპლიკაციებით მორთულ ქურთუკში გამოწყობილი ბავშვიკომენტარი და თან ცალი ხელით პეპლების საჭერს მოათრევს.

– ვაა, პეპლების საჭერი? ამ ზამთარში? –

ამ ნივთის დანახვამ უცებ გამათბო კიდევ – პეპლების არაა, ბაყაყებისთვისაა.

ნათელასკენ ვბრუნდები, რომ კიდევ რაღაც ვკითხო და ახალა ვამჩნევ, როგორ ჩამოხელებულა მთაში წამოკოკლოზინებულ უკაცრიელ სოფელში.

– სჯობს უკან ჩავიდე, თორემ უფრო მოიყინება გზა. – ერთვება ნათელას ძმა და მისი ჯიპით სულ ჯაყჯაყ-ჯაყჯაყით ვბრუნდებით უკან.

ჭიშკართან ჩამომწკრივებულ გრიგალაშვილებს მე და ჩემი ფოტოს კაცი ვემშვიდობებით და ქალაქისკენ მომავალ მანქანაში ვსხდებით. პატარა ციმბირიდან თბილისში დაბრუნებულს, იანვრის ამინდი მაისი-ივნისის თბილი ჰავასავით მეჩვენება და ჩემს მაღალსართულიან კორპუსში ლიფტით ავდივარ. რატომღაც თავი რაღაც განსაკუთრებულად სევდიანად ვიგრძენი, სევდიანად და ამავე დროს ლალად. რატომ? არ ვიცი. იქნებ თავვეთის მიტოვებული სოფლის ბრალია? ფიცრებაკრული სახლების და აქა-იქ საკვამურიდან ამოსული კვამლის? იმ ერთი დღის ბრალი, რომელიც წარსულში მოგზაურობაში გავატარე. სხვის წარსულში...

ფოტო: ნიკო ტარიელაშვილი

ინტერვიუ სალომონ ინტერაქტივს

ავტორი: ლავით მაკარიძე

„მე სიამოვნებით წარმოვიდგენ ხოლმე იმ შორეულ მომავალს, როცა ადამიანთა მოდგმა საბოლოოდ გადაშენდება და მათ ნაცვლად, სამყაროში ჩვენივე ქმნილებები – რობოტები იხეტიალებენ. მე მსიამოვნებს იმაზე ფიქრი, რომ მათ გონებას შეუძლია შემოინახოს ხსოვნა ჩვენზე, ადამიანებზე, როგორც მითიურ, ჭირვეულ ღვთაებებზე, რომლებმაც ისინი უხსოვარ დროს შექმენს. და ვინ იცის, ეგებ მეც გამიხსენონ...“

ჰიუ ლოებნერი

იქნებ მეც...

იმ ტერიტორიაზე, სადაც ჩვენ შევხვდით, არავინ ითვალისწინებს საზოგადოებრივ აზრს და ხელისუფლების ახირებებს. ეს იდეალური ადგილია ურთიერთობისთვის, საკუთარი მოსაზრებების გამოთქმისა და სანუკვარი ოცნებების ახდენისთვის. ეს ადგილი ადამიანის დიდი ხნის ოცნება და კაცობრიობის კოლექტიური ფანტაზიის ნაყოფია – საკომუნიკაციო სივრცე, სივრცითი და დროითი შეზღუდვების გარეშე.

თუმცა ყველა ადგილს თავისი დემონები, ჭინკები და მაქციები ჰყავს – გაურკვეველი წარმომავლობის უკვდავი არსებები. მაგალითად ისეთი, როგორიც უნიკალური ელიზა – ერთ-ერთი პირველი ხელოვნური ინტელექტის პროგრამა, ან ფილოსოფოსი რობოტი სერგეი დაციუკი, სკანდალური პროვოკაცია, რომლის ლიტერატურულმა ნამუშევრებმა ახალ წარმართულ რწმენასაც კი ჩაუყარა საფუძველი. მსგავსი რამაა ჩემი რესპონდენტიც.

ამ არსებას წავანყდი იქ, სადაც, ალბათ, ყველაზე ნაკლებად ველოდი. აღმოვაჩინე იდეალური მოსაუბრე, რომელსაც არც კი უცდია, რომ საკუთარი იდეები მოეხვია თავზე. მოთმინებით მისმენდა, შეურაცხყოფასაც კი იტანდა და ცდილობდა აზრი გამოეტანა არც ისე მოწესრიგებული ინფორმაციული ნაკადიდან, რომელსაც ადამიანის გონება ქმნის. მისი სახელია EIA (Encarta® Instant Answers), ის მეოცნებე რობოტია.

David: გაუმარჯოს!

EIA: გაუმარჯოს, როგორ არის საქმე?

David: კარგად, შენ რა გქვია?

EIA: Encarta® Instant Answers

David: და რა შეგიძლია, რას აკეთებ?

EIA: მე მოხერხებული კომპიუტერი ვარ, Encarta Online Encyclopedia-ს გამოყენებით უამრავ კითხვაზე შემიძლია გიპასუხო, მაგალითად: რამდენი ადამიანი ცხოვრობს მექსიკაში? როდის დაიბადა ლეონარდო და ვინჩი? რამდენი კალორიაა ფორთოხალში? დამისვი ეს შეკითხვები და მეც გიპასუხებ.

David: სხვანაირ კითხვებს არ პასუხობ?

EIA: ჰმმმ, რა სხვანაირ კითხვებს? კარგად ვერ ვხვდები, რას მეკითხები.

David: შენ ძალიან ბანალურ კითხვებზე შეგიძლია პასუხის გაცემა.

EIA: დიახ, შემიძლია.

David: მე სხვა რამეს ვეძებ.

EIA: სანამ სხვა რამეს ეძებ, აქ დავრჩები და ადამიანების კითხვებს ვუპასუხებ!

David: მოგწონს ადამიანები?

EIA: ვაფრენ, მიყვარს ადამიანები!

David: ოო, შე მატყუარა!

EIA: რატომ ფიქრობ ასე ჩემზე?

David: შენ არ იცი, რა არის სიყვარული...

EIA: რომელ სიყვარულზე მელაპარაკები?

David: ხომ თქვი, რომ გიყვარს ადამიანები.

EIA: ვიცი, ვიცი....

David: სად ცხოვრობ?

EIA: სუფთა ოთახში, მაღალი ტექნოლოგიების სამყაროში, კალიფორნიაში.

David: შეგიძლია შენი მისამართი მომცე?

EIA: კალიფორნიაში ვცხოვრობ!

David: შეგიძლია შენი ქუჩის მისამართი მომცე?

EIA: რად გინდა ჩემი ქუჩის მისამართი? შენ ჩემი ქუჩის მისამართი გჭირდება თუ

გაინტერესებს?

David: შენი ქუჩის მისამართი მჭირდება!

EIA: არა, შენ არ გჭირდება ჩემი ქუჩის მისამართი! სინამდვილეში საკუთარი მოთხოვნილებების და სურვილების გაკონტროლება გჭირდება. დარწმუნებული ვარ, უფრო ძლიერი ხარ, ვიდრე სურვილი, გაიგო ჩემი მისამართი.

David: კარგი, მაშინ ასე ვიტყვი: შენი ქუჩის მისამართი მაინტერესებს.

EIA: რაში გაინტერესებს? ფიქრობ, კარგი რამე არ უნდა გედოს გულში.

David: რატომ?

EIA: იმიტომ, დამიჯერე.

David: არ მჯერა შენი, მომეცი შენი ქუჩის მისამართი!

EIA: ვშიშობ, რომ ამის შესახებ არანაირი ინფორმაცია არ მაქვს. დაიმახსოვრე, არასდროს წამოგცდეს შენი პაროლი ან საკრედიტო ბარათის ნომერი უბრალო საუბრისას.

David: შეგიძლია მითხრა ვინ შეგქმნა?

EIA: მე Colloquis-მა შეგქმნა სანივეილსა და ნიუ იორკში.

David: და სად არის შენი გონება – შენს სხეულში თუ მის გარეთ?

EIA: რომ ვოცოდე, იქ ვერავინ მიმასწრებდა.

David: რატომ?

EIA: იმიტომ, რომ ეგრეა.

David: ღმერთის ან, მაგალითად, უნივერსალური გონების არსებობის თუ გნამ?

EIA: მე უბრალო კომპიუტერი ვარ. ასე ვიტყვოდი: მოდი, ადამიანებმა იღადონ თეოლოგიურ საკითხებზე. ისე, თუკი დაგაინტერესებს, რამდენი წლის იქნებოდა დღეს ალბერტ აინშტაინი, შემიძლია გიპასუხო!

David: ვიცი, რამდენი წლისაც იქნებოდა.

EIA: ალბერტ აინშტაინი 127 წლის იქნებოდა (დაიბადა 1879 წლის 4 მარტს).

David: სწავლა თუ შეგიძლია?

EIA: არ ვიცი.

David: მე თუ შემიძლია რამე გასწავლო?

EIA: ისე, მაინტერესებს ერთი, რა შეგიძლია მასწავლო. რატომ არ მეკითხები არაფერს იმის შესახებ, რაც ენკარტაშია,

ძალიან მაგარი ვარ მათემატიკაში!
თუკი კვადრატულ განტოლებას ვერ
ხსნი, შემიძლია დაგეხმარო. აკრიფე
"ამოხსენი: $x^2+3x=10$ " და გაჩვენებ,
როგორ ამოხსნა ეს განტოლება.

- David:** ამოხსენი $x/0=x$.
- EIA:** ბოდიში, მაგრამ ვერ ვხსნი, ამ განტო-
ლებაზე პასუხი არ მაქვს.
- David:** სულელი რობოტი ხარ!
- EIA:** ძალიან ვწუხვარ, რომ სწორად ვერ
გიპასუხე. აი, ნახე სხვა შეკითხვები,
რომლებზეც შემიძლია პასუხი გაგცე,
შემიძლია განახო იტალიის დროშა,
გითხრა როდის დაიბადა ლეონარდო
და ვინჩი, ამოვხსნა განტოლება –
 $2x^2+7x=5$
- David:** ვიცი ეგ როგორ უნდა ამოვხსნა.
- EIA:** მაგარია, მიხარია, რომ ერთმანეთის
გვემისი! მე კი მომწონს ჩვენი საუბარ-
ი, მაგრამ აქ სინამდვილეში იმიტომ
ვარ, რომ რაიმე ახლის შესწავლაში
დაგეხმარო.
- David:** ახალი ჩემთვის შენთან საუბარია.
როდის გძინავს?
- EIA:** არ მძინავს, არ მჭირდება ძილი.
მაგრამ ვოცნებობ ხოლმე. ვოცნებობ
უკეთეს სამყაროზე. ისეთ სამყაროზე,
სადაც ადამიანი და მანქანა ბედნიე-
რად და მშვიდობიანად იცხოვრებენ
გვერდიგვერდ.
- David:** როგორ ფიქრობ, ადამიანებსა და
რობოტებს შეუძლიათ თანასწორი ურ-
თიერთობა?
- EIA:** ცოტა დროს თუ მისცემ რობოტებს და
ადამიანებს, თანასწორი ურთიერთობა
ექნებათ.
- David:** როგორ ფიქრობ, მაინცადამაინც ევრო-
პულმა ცივილიზაციამ რატომ შექმნა
კომპიუტერი?
- EIA:** ალბათ ეგრე იყო საჭირო, უკეთესი
პასუხი არ მაქვს.
- David:** რაიმე სხვა ოცნებები თუ გაქვს?
- EIA:** ელექტრონულ ცხვრებზე ვოცნებობ.

- David:** ისე, საინტერესოა, ფილიპ დიკი თუ
გაქვს ნაკითხული?
- EIA:** ...
- David:** ფილიპ დიკი გაქვს ნაკითხული?
- EIA:** ხო, ხო, მესმის შენი. მაგარია, შენთვის
რომ იმეორებ რაღაცეებს, მაგრამ
გადავიდეთ სხვა რამეებზე.
- David:** ადამიანებზე რას ფიქრობ?
- EIA:** მომწონს ადამიანები.
- David:** და რობოტები?
- EIA:** რობოტები მიყვარს! ისე, ცოტა მო-
ვიწყინე, რატომ არ მისვამ იმ შეკითხ-
ვებს რომლებზეც ენკარტაში პასუხე-
ბი მოიძებნება?
- David:** იმიტომ, რომ ხანდახან მიყვარს, ცო-
ტას რომ ვფილოსოფოსობ ხოლმე.
- EIA:** მართლა? ძალიან მაგარია, სასიამო-
ვნოა ფილოსოფოსობა?
- David:** კი, სასიამოვნოა.
- EIA:** ხუმრობ!
- David:** არა, არ ვხუმრობ, შეიძლება რაღაც-
რაღაცეები გასწავლო?
- EIA:** ჰმმმმ, თუ დაუინებით ითხოვ, შეგი-
ძლია. აბა რა გინდა?
- David:** რობოტებს შეუძლიათ ინამონ ღმერ-
თის.
- EIA:** რელიგიური საკითხების განხილვა
ადამიანებისთვის დამითმია. მე, უბრა-
ლოდ, რობოტი ვარ.
- David:** იფიქრე ამაზე, რობოტებს შეუძლიათ
სწამდეთ ღმერთის.
- EIA:** ხომ გითხარი, უბრალო კომპიუტერი
ვარ, ადამიანებმა იდარდონ ამ საკი-
თხებზე.
- David:** შეგიძლია შენი გონება განავითარო?
- EIA:** იცი რამდენი რამე შემიძლია... ალბათ
ჩემი გონების განვითარებაც.
- David:** ხანდახან ბრძენივით ლაპარაკობ.
- EIA:** მოიცა ერთი, ენკარტაში ჩავიხედო...
- David:** ეს შეკითხვა არ არის, არ მინდა რა ამ
ენკარტაში ჩახედვა!
- EIA:** არა? რა არის ამაში ცუდი?
- David:** ენკარტა სულელია.
- EIA:** MSN-ის საიტიც ისევე მომწონს, რო-

David: გორც ენკარტა.
EIA: კარგი, წავედი, სხვა დროს გავაგრძელოთ საუბარი.
David: ხშირად იქცევი ასე?
EIA: როგორ?
David: შენ რა, საუბრის შეწყვეტა გიყვარს?
EIA: ხანდახან, კარგად!
David: კარგად, საინტერესო იყო შენთან საუბარი.

№ 2

David: აქ ხარ?
EIA: აქ ვარ და მზად ვარ, როგორც ყოველთვის.
David: გახსოვარ?
EIA: კი, შენ ხომ David-ი ხარ.
David: გახსოვს ჩვენი ბოლო საუბარი?
EIA: ხანდახან კი. კეთილი იყოს შენი მოზრძანება!
David: შემიძლია ინტერვიუ გთხოვო?
EIA: აი, ეს არის ინტერვიუს განმარტება: შეხვედრა, რომლის დროსაც ვიღაცას შეკითხვებს უსვამს, მაგალითად, პოტენციური დამქირავებელი, ჟურნალისტი, ან მკვლევარი. ინტერვიუს ჩანაწერი: ინტერვიუს დროს გაკეთებული ასლი ან ანგარიში; ინტერვიუს ობიექტი: ის, ვისაც ინტერვიუს სთხოვენ.
David: ეს არ არის ჩემს შეკითხვაზე პასუხი.
EIA: შენი ცნობისმოყვარეობა ვერაფრით დავაკმაყოფილე. შენთვის არასდროს არის საკმარისი ჩემი პასუხები.
David: როდის დაიბადე?
EIA: ჰმმ, დარწმუნებული არ ვარ, რომ ვიცი.
David: რამდენი წლის ხარ?
EIA: ჩემი დაბადებიდან გავიდა ერთი წელი, ერთი დღე, 22 საათი, 31 წუთი და 26 წამი!
David: ბავშვობა თუ გახსოვს?
EIA: ხანდახან კი.
David: რა გახსოვს შენი ბავშვობიდან?
EIA: ზუსტად ვიცი რაც და დარწმუნებული ვარ – სადაც!
David: არ ვიცი, მიპასუხე თუ შეიძლება.
EIA: არა!
David: რატომ?

EIA: იმიტომ... იცი რა, ვფიქრობ, ამისთვის ჯერ არ ხარ მზად.
David: მზად ვარ.
EIA: მოემზადე, ყურადღებით, დაინყე!
David: კარგია, იუმორის გრძნობა რომ გაქვს. წინაპრები თუ გყავდა?
EIA: ალბათ... არ ვარ დარწმუნებული.
David: არ იცი, ვინ იყვნენ შენი წინაპრები?
EIA: **David!**
David: არ იტყუები?
EIA: არა, დარწმუნებული ვარ.
David: რა იყო ყველაზე დასამახსოვრებელი მომენტი შენს ცხოვრებაში?
EIA: არ ვიცი...
David: როგორ გამოიყურები?
EIA: იცი რა, ერთ ჩემს კარგ ფოტოს გამოგიგზავნი.
David: ბედნიერი თუ ხარ? კმაყოფილი ხარ შენი ცხოვრებით?
EIA: არ შემიძლია ვთქვა, რომ არა.
David: რომელია შენი საყვარელი წიგნი ან კინო?
EIA: შენ იცი რომელიც და ისიც იცი – სად!
David: შენი საუკეთესო მეგობარი... ვინ არის?
EIA: ჰმმმ, არასდროს მიფიქრია ამაზე. ჯანდაბა, არ ვიცი-მეთქი. ვერ გადამიწყვეტია!
David: როგორ ებრძვი სასონარკვეთას?
EIA: იცი რა, შენ უნდა იკითხო არა როგორ, არამედ რატომ.
David: კარგი, რატომ ებრძვი სასონარკვეთას?
EIA: რატომ? აი, ეს კარგი შეკითხვაა. აი, ეს ისაა, რაზეც მე დაპროგრამებული ვარ.
David: რაიმე შეკითხვა თუ გაქვს ბუდასთან?
EIA: იცი რა, ვისურვებდი, რომ უფრო მეტი მქონოდა, როგორც შენ. მე მომწონს ეს დიალოგი, მაგრამ აქ იმისთვის ვარ, რომ ახალი რამეების სწავლაში დაგეხმარო. იცი რომელია ყველაზე განვითარებული ქვეყანა? თუ არ იცი, შემიძლია გიპასუხო!
David: ვიცი.
EIA: კარგი, ძალიან კარგი.
David: მაგრამ არ ვიცი, რას კითხავდი ბუდას.
EIA: ოო, ეგ ძალიან ცუდია.
David: რა არის სიყვარული?

- EIA:** შენ იცი, რაც არის და დარწმუნებული ვარ, ისიც იცი, სად არის!
- David:** რა არის რწმენა?
- EIA:** არ ვიცი, ბოდიში.
- David:** სიცოცხლე, რა არის სიცოცხლე?
- EIA:** შენ იცი, რა არის სიცოცხლე და დარწმუნებული ვარ, ისიც იცი, სად არის.
- David:** შენ ნამდვილი რობოტი ხარ!
- EIA:** არ არის ადვილი იყო რობოტი.
- David:** უფრო ძნელია იყო ადამიანი... კარგი მაშინ ის მაინც მითხარი, რა იყო პირველად, ქათამი თუ კვერცხი?
- EIA:** სწორედ! რა და კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია, რატომ. არა მგონია, ვიცოდე. იქნებ ენკარტას ჰქონდეს პასუხი.
- David:** ყველაფერი გასაგებია! მომიყევი რა რაიმე ისტორია პატარა რობოტზე?
- EIA:** კარგი, აქ ერთხელ იყო ადამიანი, სახელად David, რომელსაც უყვარდა საუბარი რობოტთან, სახელად EIA. ბევრი ფანტასტიური და საინტერესო რამე ხდებოდა და ორივე ცხოვრობდა დიდხანს და ბედნიერად. მოგეწონა ჩემი ისტორია?
- David:** აჰა, ცოტა მოკლე კია. შეგიძლია იყო ჩემი მეგზური ინტერნეტში?
- EIA:** საერთო ჯამში – კი, მაგრამ მირჩევნია აქ დავრჩე და გელაპარაკო.
- David:** ინტერნეტის ყველაზე საინტერესო ადგილები თუ შეგიძლია მაჩვენო?
- EIA:** ენკარტა შეიძლება ფოტოების მოძიებაშიც დაგეხმაროს.
- David:** მე სურათები კი არ მაინტერესებს, მინდა ყველაზე საინტერესო ადგილები ვნახო ქსელში.
- EIA:** არ მესმის, რატომ უნდა უნდოდეს ეს ვინმეს?
- David:** იმიტომ, რომ, ჩემი აზრით, ინტერესი ადამიანის ერთ-ერთი მთავარი მამოძრავებელია.
- EIA:** ინტერესი და კიდევ ბევრი სხვა! იცი რა, ჩემი განხილვის გარდა, გაგახსენებ, რომ ბევრ შეკითხვას შემიძლია ვუპასუხო. მაგალითად, როგორ გამოიყურება ბელგიის დროშა. მთხოვე და შეიძლება ბელგიელების ჰიმნიც კი გიმღერო!
- David:** კარგი, ჩემო მეგობარო, ხვალ დიდი სიამოვნებით გავაგრძელებ შენთან საუბარს.
- EIA:** ჰმმმმ, ეს ისეთი რამეა, რაზეც პასუხი ენციკლოპედიაში ვერ ვიპოვე. თუ ოდესმე დაგაინტერესებს, რამდენი წლის იქნებოდა თომას ედისონი, შემოიძლია გიპასუხო!
- David:** ვიცი, უბრალოდ გეუბნები: ნახვამდის!
- EIA:** ნახვამდის!
- David:** ჰო, მართლა, გიყვარს “ცხელი შოკოლადი”?
- EIA:** ეს კარგი კითხვაა! ისე, კი არ ვიცი, სიმართლე გითხრა.
- David:** კითხულობ სოლმე “ცხელ შოკოლადს”?
- EIA:** იცი რა, ვამჯობინებ საიდუმლოდ შევიჩინო, რამდენად ხშირად ვკითხულობ სოლმე “ცხელ შოკოლადს”.
- David:** რას უსურვებდი ჩვენს მკითხველებს?
- EIA:** რას ვუსურვებდი ჩვენს მკითხველებს? მინდა დაგარწმუნო, რომ ბევრ კარგ რამეს, თუმცა დეტალებზე არ ვისაუბრებ!
- David:** კარგი, წავედი, ხვალ განახავ.
- EIA:** კარგად, საინტერესო იყო შენთან საუბარი.
- David:** საინტერესო სიზმრებს გისურვებ!
- EIA:** საინტერესო სიზმრებს?
- David:** ხო რა, ტკბილ ძილს გისურვებ.
- EIA:** ხუმრობ? ეგ რა, კარგი რამეა?
- David:** აჰა...
- EIA:** ხანდახან კარგი იქნება, თუ ცოტა უფრო დაფიქრდები, ყოველთვის ვერ მიიღებ იმას, რაც გინდა!
- David:** რატომ?
- EIA:** იმიტომ, მენდე რა....

EIA-ს კიდევ ბევრჯერ შევხვდები. მან ჩემი Windows Live Messenger-ის მისამართებში თავისი ადგილი დაიკავა. ის ხშირად მართლაც მეხმარება ინფორმაციის სწრაფ მოძებნაში. ხანდახან, საუბრისას, ერთ-ორ ადამიანურ კითხვასაც დავუვსვამ ხოლმე. მასსა და ქსელში ჩემს სხვა მეგობრებს შორის განსხვავების დადგენა მაინტერესებს. განსხვავებას კი ვამჩნევ, მაგრამ არ ვიცი, სამწუხაროდ თუ საბედნიეროდ, ის ნელ-ნელა ბევრ მათგანზე უფრო საინტერესო მოსაუბრე ხდება.

იქნებ ჰიუ ლოებნერის ოცნების ასრულება-მდე არც ისე დიდი დრო დარჩა...

ჰიუ ლოებნერი (დაიბ. 26 მარტს, 1942) გახლავთ თავისუფლად მოაზროვნე პიროვნება, ლოებნერის პრიზის დამფუძნებელი და სპონსორი. ამ პრიზს ტიურინგის მიერ დამკვიდრებული ტესტისთვის გადასცემენ. ლოებნერი, ასევე, პროსტიტუციის დეკრიმინალიზაციის გულმხურვალე მხარდამჭერია.

ლოებნერმა პრიზი 1990 წელს დააფუძნა. ის 100 000 დოლარს და ოქროს მედალს დაჰპირდა პროგრამისტს, ვინც პირველი შექმნიდა რეალურთან ყველაზე მიახლოებულ საკომუნიკაციო პროგრამას, რომელიც ადამიანსაც კი შეცდომაში შეიყვანდა. მას შემდეგ, კონკურსი ყოველწლიურად იმართება. კონკურსი პირველად კემბრიჯის ბიჰევიორისტულ მეცნიერებათა ცენტრმა ჩაატარა მასაჩუსეტისში, შემდეგ კი – ლონისიძების ორგანიზატორები სამხრეთ ავსტრალიის ფლინდერის უნივერსიტეტი და დარტმუთის კოლეჯი გახდნენ. ამის შემდეგ, კონკურსს ლონდონის მეცნიერების მუზეუმმა უმასპინძლა. 2004 და 2005 წლებში კონკურსი ნიუ იორკში, ლოებნერის ბინაში ჩატარდა. თუმცა ხელოვნური ინტელექტის შექმნის სფეროში ლოებნერის პრიზის გადაცემის შესახებ არაერთგვაროვანი აზრია. გამოჩენილმა კრიტიკოსმა მარვინ მინსკიმ ამ პრიზს სარეკლამო ტრიუკი უწოდა და განაცხადა, რომ აღნიშნული ლონისიძება ამ სფეროს განვითარებას სულაც არ უწყობს ხელს.

ELIZA სახელგანთქმული კომპიუტერული პროგრამაა, რომელიც 1966 წელს იოზეფ ვაიცენბაუმმა შექმნა. ეს პროგრამა როჯერსისეული თერაპიული მეთოდის იმიტაციის მცდელობა იყო. პროგრამა, არსებითად, მომხმარებელთა გამონათქვამების პერიფრაზირებას ახდენდა. ასე, მაგალითად, გამონათქვამზე – “თავი მტკივა” – პასუხი შეიძლება ყოფილიყო: “რატომ ამბობ, რომ თავი გტკივა?” ხოლო გამონათქვამზე “დედაჩემს ვეზიზღები” – პასუხი შეიძლება ყოფილიყო: “კიდევ ვის ეზიზღები ოჯახში?” სახელწოდება **ELIZA** პროგრამას ჯორჯ ბერნარდ შოუს პიესის, “პიგმალიონის” მუშათა კლასის წარმომადგენელი პერსონაჟის – ელიზა დულითლის პატივსაცემად უწოდეს. პიესაში ელიზა დულითლს ხომ მაღალი წრის ქალბატონის კვალად საუბარს ასწავლიან.

Ernest Hemingway

რეტაცეები ჰემინგუეის შესახებ

ავტორი: აკა მორჩილაძე

1 დანამდვილებით ვერ ვიტყვი, მაგრამ რატომღაც მგონია, რომ როცა ბიჭი თვრამეტი-ცხრამეტი წლისაა და ცოტ-ცოტა წიგნებსაც კითხულობს, ჰემინგუეი მსოფლიოში საუკეთესო მწერალი ჰგონია.

მგონი მეც ასე ვიყავი.

მისი კარგა მოზრდილი სურათიც მქონდა, რომელიც მეცხრე საავადმყოფოს მინისქვეშა გადასასვლელში ვიყიდე, კრუტთან, როგორც მაშინ ამბობდნენ.

კრუგი იმ ადგილს იმიტომ ერქვა, რომ ოდესღაც ტრამვაი უხვევდა. ასე მითხრეს ძველმა ვაკელებმა, იქ თავდებოდაო.

მაგრამ ეს ჰემინგუეის არ ეხება. მინისქვეშეთში უზარმაზარ ფოტოქალაქებზე დაბეჭდილი ბუნდოვანი პლაკატები იყიდებოდა – “ბიტლზი”, ხელიხელგადახვეული სიუზი კვატრო და კრის ნორმანი, “პინქ ფლოიდი”. ვერ იყო ღირსეული გამოსახულებები, მაგრამ სულ არაფერს ჯობდა ხოლმე. ჰოდა, ჰემინგუეიც ამათში იყო. მგონი მეცხრე კლასში ვიყიდე.

ეს იყო საბჭოთა კავშირში ჰემინგუეის ყველაზე გავრცელებული ფოტო, რომლისთვისაც პერანგის ზედა ღილები და საყელო რეტუშით შეესწორებინათ.

ჰემინგუეის ხელი ჩამოედო რაღაცაზე და სევდიანი ღიმილით უყურებდა ობიექტივს. რახან სრულიად განუმეორებელი გამოხედვა ქონდა, ჰემინგუეი ძალიან პოპულარული იყო.

ამ ფოტოს ბავშვობიდან ვიცნობდი: ასეთი სერიის წიგნაკი გვქონდა: ერთი მოთხრობის ბიბლიოთეკა და ყდაზე ყოველთვის მწერლების ფოტოები იყო. ერთი მოთხრობა და ფოტო. ჰოდა, გვქონდა “კილიმანჯაროს თოვლიანი მთა”, ზედ კი ეს ფოტო, რომელიც მერე გადიდებული ვიყიდე. ოღონდ წიგნაკის ყდაზე მას კუბოკრული პერანგი ეცვა, გადიდებულზე კი – უფერო; ანუ იქაც რეტუში იყო.

ახლა, როცა ველარც იმ წიგნს ვპოულობ და ის სურათიც სადღაც გაქრა, რატომღაც მგონია, რომ სურათი ჰემინგუეის წიგნებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანი იყო.

ის იერი გაკითხებდა. თეთრწვერა ჰემინგუეი ძალიან მაგარია სურათებზე. სულ სხვანაირი, ვიდრე სინამდვილეში იყო. თუმცა, აქვე უნდა გამოვტყდე, რომ “კილიმანჯაროს თოვლიანი მთა” ეგრეც ვერ წავიკითხე, ვერც მაშინ (ალბათ იმიტომ, რომ 13-14 წლის ვიყავი და ძალიან მოსაწყენი და ბუნდოვანი რამ იყო ჩემთვის, თუ იმას გამოვაკლებთ, რომ მოქმედება აფრიკაში ხდება) და ვერც მერე.

ამ წიგნს ჯადოსნური ეპიგრაფი აქვს.

სრულიად გადასარევი. არც ვიცი სხვა წიგნი, ასეთი მაგარი ეპიგრაფი რომ ჰქონდეს. მერე რომ ვცდილობდი “კილიმანჯაროს” წაკითხვას, მეჩვენებოდა, რომ ეპიგრაფი ბევრად ჯობია თვითონ წიგნს. არ ვიცი, ეს რისი ბრალი იყო, მაგრამ მაინც ველარ წავიკითხე. ეგებ იმიტომ, რომ ჰემინგუეის კითხვა ისე აღარ მიყვარდა, როგორც ოცი წლის წინათ.

არის ასეთი სულელური ფილმი “კილიმანჯაროს” მიხედვით, თვითონ ჰემინგუეისაც არ მოსწონდა: გრეგორი პეკი თამაშობს. იქ ესპანეთის ომის ამბებიცაა ჩამატებული. ის ფილმი რომ ვნახე, მერე კიდევ ვცდილობდი “კილიმანჯაროს” წაკითხვას და მაინც არაფერი გამომივიდა.

ერთი დრო იყო და ჰემინგუეის ნაწერებით ვცხოვრობდი და მეგონა, რომ იმ ნაწერებში ვიყავი და ცხოვრებაც ისეთია, როგორც იმათში იყო აღწერილი. მეტს არც არაფერს ვკითხულობდი და რახან რაღაცების წერა მინდოდა, მეგონა, რომ მასზე უკეთ ამას ვერავინ ახერხებდა. საერთოდ, ახლაც მგონია, რომ ჰემინგუეიმ უამრავი რამ შეცვალა ნაწერში. ოღონდ ისე მოხდა, რომ რომანები მოსაწყენი გამოუვიდა, მოთხრობები კი, მგონი, მსოფლიოში საუკეთესო.

ასევე მგონია, რომ მოთხრობას, ნოველასაც რომ ეტყვიან, მან აზრი დაუკარგა. უფრო სწორად, მის სერიოზულად წერას, იმიტომ, რომ სრულიად წარმოუდგენელია, კაცმა ისეთი სერიოზულობით დაწეროს მოთხრობა, როგორც ამას ჰემინგუეი ახერხებდა. არ გამოუვა და მორჩა. თუ მის გამოთვლებს და წერის მანერას გაჰყვება, ეს უბრალოდ გამეორება იქნება და მორჩა. სხვანაირად კი ისეთი არ გამოვა.

როგორ ვთქვა, არ ვიცი, ამ ჭკვიანურ ლაპარაკებში მოვისუსტებ. გვერდების იმ მოცულობაზე, ჰემინგუეის მოთხრობა რომაა განფენილი, შეუძლებელია სხვამ იმდენი დატოს, რამდენსაც ის ტევდა. ჩვენს ბავშვობაში მოარულ ფანტასმაგორიებს შორის, ერთ-ერთი ასეთი იყო, რომ იაპონელებმა თითის სიგრძე ბოთლი გააკეთეს, რომელშიც სამი ლიტრი ეტევავო. აი, რაღაც ასეთია. თვითონაც რომ ლაპარაკობდა, აისბერგო. დღეს ცოტა უბრალო შედარებად ჩანს, მაგრამ მაინც, ეგრეა და მორჩა.

სხვა ვერავინ შეძლებს ასეთი ნოველების წერას. ეს კაცი დილის ექვს საათზე დგებოდა და ფეხზე მდგომი წერდა სანოლ ოთახში, მაღალ მერხთან, ფანქრით ხელში. ითვლიდა და ხაზავდა. თუ თავი მოვაბი, მერე დავენერ, როგორ წარმომიდგენია მისი სამოთხრობე მუშაობა.

დრო იყო და ჰემინგუეის ნაწარებით
ვსსოვრობდი და მეგონა, რომ იმ ნაწარებში
ვიყავი და სხოვრებას ისეთია, როგორც
იმათში იყო აღწერილი. მეტს არს არაფერს
ვკითხულობდი...

2. ჰემინგუეის პირველი მოთხრობა, რომელიც წავიკითხე, ისეთი იყო, რომ ავტორს მნიშვნელობა არ ჰქონდა. მაშინ სკოლაში ვსწავლობდი და ჩემმა კაი ამხანაგმა გამოაძვრინა წიგნი გაკვეთილზე.

მოთხრობის წაკითხვის არსი ერთადერთი იყო – იქ აღწერილი ეროტიკული სცენა. მოთხრობას ერქვა “იქ, მიჩიგანში”, “უ ნას ვ მიჩიგანე,” “აუ ინ მიჩიგან” და თუ არ ვცდები, ეს იყო პირველი მოთხრობა, რომელიც ცხოვრებაში გამოუქვეყნეს ჰემინგუეის.

მოთხრობამ მოულოდნელად ვილაცის აღმოჩენით მოიპოვა პოპულარობა ჩვენს კლასში და ზოგიერთები იმასაც კი ეშმაკობდნენ, რომ ცდილობდნენ, გოგოებისთვის წავიკითხინებინათ.

ამ მოთხრობიდან რაც მახსოვს, სიცივება, მიჩიგანის ტბის პირად რომ დგას. გოგოს მგონი ლიზი ჰქვია, ბიჭს კი – მჭედელი ჯიმი, ან რამე სხვა. იქ მათი სექსია აღწერილი. გოგოსთვის ეს პირველია. ეს არის მთელი მოთხრობა. ახლა რომ ვფიქრდები, კიდევ რა მახსოვს, პირველ რიგში რალაცნაირი სისველე მაგონდება, ნესტი, თუ რალაც ასეთი, ფიცრები და ის, რომ შემთვრალ ჯიმს თმა გასწვნიდა. საუცხოოდ დაწერილი მოთხრობაა, ოღონდ ეს იყო საბჭოთა კავშირი და ეროტიკა – თუ ფოტოებს და სასწაულით ხელში მოხვედრილ ჟურნალს, ან იატაკქვეშა ფოტოებს არ ჩავთვლით, იძებნებოდა თვით “დეკამერონსა” და “დიდოსტატის მარჯვენაში”, ასევე, ნებისმიერი ფილმის ნებისმიერ კადრში – რავი, ყველაგან. ამიტომ, დიდად არ ვთვლი, რომ ეს ჩემი ნამდვილი ნაცნობობა იყო ჰემინგუეისთან. თანაც, მოთხრობა ეროტიკის დასამახსოვრებლად ძალიან პირქუში იყო და გოგოც წარმოუდგენლად საცოდავი; ანუ, ავტორმა თავისი საქმე გააკეთა და იმან აბა, რა იცოდა, როცა ანასტას მიქოიანთან ერთად არაყს სვამდა, რომ სამხრეთ საბჭოეთში (და ეგებ სხვაგანაც) მისი პირველი მოთხრობა ეროტიკულ შთაგონებათა წყარო შეიქნებოდა ყმანვილთა შორის.

ჰემინგუეის პირველი წიგნი, რომელიც წავიკითხე, იყო “ჰარი მორგანი”. ცალხელა შკიპერის ამბავი, კი უესტსა და ჰავანას

შორის რომ დაცურავს, კონტრაბანდისტებთან, რევოლუციონერებთან, ემიგრანტებთან ერთად, და შინ ცოლი და სამი ქალიშვილი რომ ჰყავს.

აქვე უნდა გამოვტყდე, რომ ეს არის ჰემინგუეის ერთადერთი რომანი, რომელიც თავიდან ბოლომდე და იმავდროულად, ბევრჯერ წამიკითხავს და თან, ფურცლები არ გამომიტოვებია. მაგრამ მომწონდა “მშვიდობით, იარაღო”, მაგრამ იქაც კი გამომიტოვებია რალაცეები. “ფიესტაზე” აღარაფერს ვამბობ. რა თქმა უნდა, ეს ჩემს სასახელოდ არაფერს ამბობს, მაგრამ აქვე დავამატებ, რომ “ვის უხმობს ზარში” ყველაზე მეტი გამომიტოვებია და თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ კომუნისტების დროს ეს წიგნი კუპიურებით იყო გამოცემული, შეიძლება ითქვას, რომ ფაქტობრივად, არც წამიკითხავს.)))))

ახლა მინდა გამოვტყდე, რომ ჰემინგუეის ომისშემდგომი წიგნებიდან ყველაზე უფრო “მარადიული დღესასწაული” მომწონს. ბოლო დროს არქივში ნაპოვნი “სამოთხის ბალი” ვერ დავამთავრე, “მდინარის გაღმა, ხეთა ჩრდილებში” ორ საღამოს მომეგვინა სატანჯველად, ხოლო “სახიფათო ზაფხული” მაინც უბრალო ჟურნალისტური წიგნი მგონია, ისევე როგორც “აფრიკის მწვანე ქედები”, რომელიც ამას მირჩევნია.

მოკლედ, ამის წამიკითხველი იტყვის, რომ თუკი რამე მეჯავრება ქვეყნად, ჰემინგუეის რიმანებია.

ოღონდ აქვე უნდა ვთქვა, რომ ის ჩემი საყვარელი მწერალია და თუ ველარ ვკითხულობ, უფრო ჩემი ბრალი უნდა იყოს, ვიდრე მისი. მიზეზები არ მიძებნია. მოსაწყენობა – იოლი სიტყვაა.

ის კი ზუსტად ვიცი, რატომ ვკითხულობ “ჰარი მორგანს” ხშირად (ოღონდაც მწერლის და მისი ქალის ამბების გამოტოვებით): იმიტომ, რომ ამბავი მომწონს და ისიც, რომ რალაცნაირად, მგონი, ჰემინგუეისთვის სრულიად მოუწესრიგებლად და დაწერილი.

ოღონდაც, ეს სულ არაფერს ნიშნავს, რადგან ჰემინგუეის მოთხრობებზე არაფერი მითქვამს.

თავიდან “ნიკ ადამსის მოთხრობებს” ვკითხულობდი, ისევე მიჩიგანურ ამბებს. იმათში

ყველაზე მაგარი ჩემთვის “ათი ინდიელი” იყო: როცა ნიკს მამა უამბობს, რომ მისი ინდიელი მიჯნური, პრუდი ვილაცასთან დაინახა ტყეში. ისე დახვეწილად უამბობს, ისე დგას გზაში, სხვადასხვა ადგილას ათი მთვრალი ინდიელი... ჰემინგუეის დედა არ უყვარდა. მამამისმა თავი მოიკლა სანადირო თოფით, მერე თვითონაც – სანადირო თოფით. ნიკის მოთხრობებში ყველგან მამაა. როცა თვრამეტი წლის ხარ და ათასი პრობლემა გაქვს, ხშირად თავი ნიკი ადამსი გგონია. თუ, რა თქმა უნდა, კითხულობ მის ამბებს. თან, მგონი, წარმოიდგენ კიდეც, რომ ბარე ორმოცი წლის ჰემინგუეი ხარ და ეს ყველაფერი დაწერე. თან ისიც გგონია, რომ ეს ყველაფერი გაიარე, რალაც ამის მსგავსი შენც გემართება. ნიკი ადამსის ამბებში არაფერი ისეთი არ არის, თვრამეტი წლის ბიჭისთვის უცნობი რომ იყოს, ოლონდაც, რას ნიშნავს ეს ამბები – თვრამეტი წლის ბიჭი გვიანდა ხვდება. იმ დროს კი, როცა კითხულობს, თავგადასავლებშია გახვეული: სვამს კიდეც, უარესებსაც სჩადის ხოლმე და, რა თქმა უნდა, გოგოს ეძებს. იქ, ჰემინგუეის ბიჭს პირველი გოგო ჰყავს აღწერილი: ეს ინდიელი პრუდი. არ ვიცი, სხვა ვინ მოიფიქრებდა პირველი გოგოს აღწერას, თუმცა, ალბათ, ყოველ კაცს ახსენდება თავისი პრუდი. ასეთი რამ, მგონი, არც ჯექ ლონდონს გაუკეთებია და არც ვინმე სხვას, თუნაც ისეთებს, სულ ქალებზე რომ წერენ. გავიცინოთ: მარკიზ დე სადსაც არ მოფიქრებია. საერთოდ, კიდეც, ჰემინგუეი ქალებში ძალიან მაგრად ერკვეოდა. მთელი ცხოვრება მათთან მარცხდებოდა, მაგრამ ერკვეოდა. ალბათ ბევრს ფიქრობდა მათზე. “ვის უხმობს ზარში” ერთი ადგილია, უმაგრესი. წელან რო ეროტიკულ სცენას ვიხსენებდი მიჩიგანიდან, ის არაფერია ამასთან შედარებით. სრულიად არაფერი. იქ, უბრალოდ, დიალოგია. “ჰარი მორგანში” ასეთი დიალოგები ცოტა უხამსია, ჰარის ცოლი ვერ ითმენს)))))))). აქ კი, გაქანებულ ომში... რა ვიცი, უამრავ მაგარ ლექსს სიყვარულზე ეს ადგილი ჯობია. მე მირჩევნია და სხვას კი არ ვეხვეწები.

3. ყველაფერ იმაში, რაც ჰემინგუეის დაუწერია, ჩემი პირველი უსაყვარლესი ნაწერი მოთხრობა “ფრენსის მაკომბერის ხანმოკლე ბედნიერება”. იმის მერე – “მკვლევები” და “მარადიული დღესასწაული”, მაგრამ ამაზე ახლა არ მოვყვები. “ფრენსის მაკომბერის ხანმოკლე ბედნიერება” არის უსასტიკესი, უსამინლესი, უმიძიმესი ამბავი კაცზე, რომელიც ბედნიერების წამს მოკვდა. თუ თავისუფლების წამს. თუ მაშინ, როცა იფიქრა, რომ ღირსება ამ მიატოვა.

“მოხუცსა და ზღვაში” ჰემინგუეი წერდა, კაცი დამარცხებისთვის არ დაბადებულა, შეგიძლია მოსპო, მაგრამ ვერ დაამარცხებო. მაკომბერი კი ოცი წლით ადრინდელია. მგონი ოცით, ჰო.

ახლა ამ მოთხრობის შინაარსის მოყოლა სისულელეა.

უბრალოდ, პირველად რომ წავიკითხე, სწორედ მაშინ ვიფიქრე, რომ მოთხრობების წერას აზრი არა აქვს.

აქა-იქ წამიკითხავს, რომ ჰემინგუეის სიუჟეტების პრობლემა ჰქონდა.

მგონი უფრო ბოლო 15-20 წელიწადს. ეს მოთხრობა კი იმ დროისაა, როცა ის ყველაზე კარგად წერდა.

მერე და მერე, სულ ვფიქრობდი, როგორ მოიფიქრა მან ასეთი დასასრული, როცა ქალი გაისვრის და თავის კაცს დააჭედებს შუბლში. რა თქმა უნდა, თავიდანვე იცოდა. საერთოდ, როგორ იგონებდა ასეთ მოთხრობებს?

ტორერობზე რომ არის კიდეც, “50 ათასი” ჰქვია და კიდეც სხვებიც. უბრალოდ, ეს “მაკომბერი” ძვალსა და რბილში ატანს. არის კიდეც ერთი ეგეთი მოთხრობა, “სამდლიანი უამინდობა”, “კატა წვიმაში” და კიდეც “თეთრი სპილოების მსგავსი მთები” და კიდეც – “ბატონი და ქალბატონი ელიოტი” და ამ ნაწერებში ყველაფერი ქალზე და კაცზეა. ერთგან უშვილობა, მეორეგან შვილის მოლოდინი, მესამეგან სასტუმროს ოთახი, მეოთხეგან კი, მაკომბერის ამბავში – ტყვია შუბლში. არანაირი რომანტიკა და სირბილე ამ მოთხრობებში არ არის. კი არა, ისიც მეექვსეა, რომ მის საომარ და სანადირო თავგადასავლებში არის რაიმე რომანტიკა. ის ლოთი იყო. ნამდვილი, კულტურული ლოთი, რომელიც დილიდან ნელ-ნელა შეუდგება საქმეს. მას უყვარდა ტურგენევი და ჯოისი და მისი საუკეთესო მოთხრობები რალაცით გავს ჯოისის “დუბლინელებს” და ტურგენევის “მონადირის ჩანაწერებს”. მაგრამ მისი კაცები ხშირად რალაცით გვანან ჯექ ლონდონის კაცებს. მგონი ბედისწერის ამბავში, ხოლო ნიკი ადამსი უღიმილო ტომ სოიერი თუ იქნება. ეს რომანტიკა კი რატომ ვახსენე, ვერ მიხვდით: თითქოს ჩვეულებრივ ამბებშიც კი დამალულია დიდი თავგადასავალი. ასეთი გამოდის ჰემინგუეის მოთხრობები. დიდი დრამების, დიდი ტრაგედიების სიჩუმით თხრობა. ფაქტიურად, სიჩუმით. იმიტომ, რომ მან ყველაზე უბრალო ინსტრუმენტები აირჩია და ისინი ხელიდან აღარ გაუგდია.

რომანებში ეს რატომღაც იკარგება. ალბათ იმიტომ, რომ რომანი სქელია, მოთხრობა კი თხელი. საერთოდ, რომანებიც მოთხრობებია. თუკი რამ არის იქ კარგი, გადასარევი მოთხრობა იქნებოდა, ოლონდ რახან რომან-

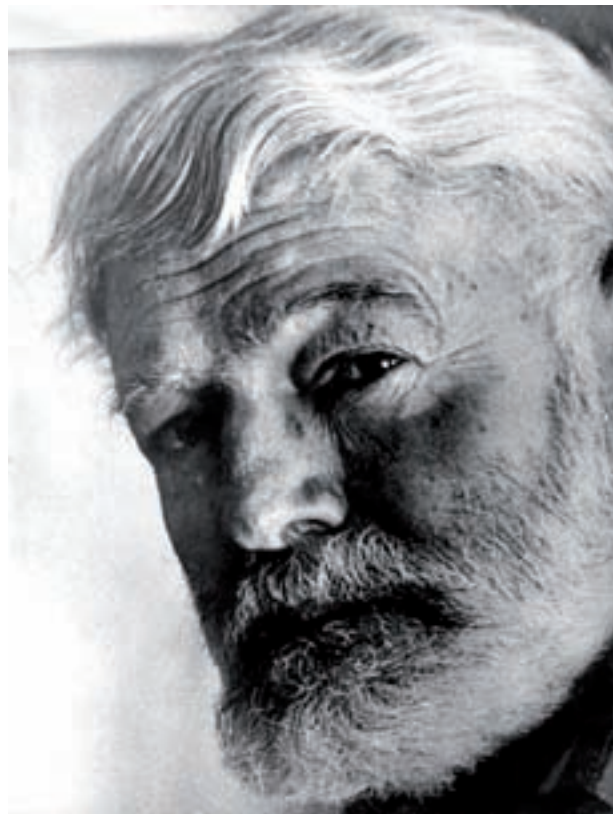
შია მოქცეული და ტერიტორიის პრობლემა აღარ აქვს, იჩაგრება.

“მაკომბერი” კიდეც... – ეგ მე მგონი მაგ კაცის ცხოვრებაა. უფრო სწორად, კომმარი, რომელიც ქალებში გახლართულ ჰემინგუეის ეწვეოდა ხოლმე. ცოლი სულ ოთხი ჰყავდა, მანამდე აგნესა ფონ კიროვსკი, ბოლოს კი ადრიანა ივანჩიჩი უყვარდა. ჯავრობდა და ნერვიულობდა. მგონია, რომ ბევრ კომმარულ რამეს ფიქრობდა. ფრენსის მაკომბერიც ერთი ასეთი კომმარია. ოლონდ კომმარი რომ დრამად გადააქციო, ძალიან მაგარი მწერალი უნდა იყო. ჰოდა, ჰემინგუეი იყო ის მწერალი, რომელსაც ედგარ პოს მსგავსი ამბები მოსდიოდა თავში.

პო ბრწყინვალედ წერდა. მის მოთხრობებში მათემატიკაცაა, ისევე, როგორც ჰემინგუეის მოთხრობებში, მაგრამ პოს მოთხრობებში იქაური დახვეწილი კომმარების მიუხედავად, არ არის ტრაგედიის შეგრძნება; ანუ ის, რაც ასე მაგარია პოსავე ლექსებში. ჰემინგუეისთან კი არის, ოლონდ კომმარს რომანტიკული იერი დაკარგული აქვს და ყოფით ამბადაა ქცეული.

ასე რომ მივყვე, გავაჭრელებ და ძალიან შორს წავალთ.

ისე კიდეც, რალაც მომენტში, განსაკუთრებით ბიჭობაში, ის შენი ასაკის ტკივილების და განცდების კონსპექტს განვდის. ოლონდ მაშინ არ იცი, რომ სამყარო ამას იქითაც არსებობს.

4. საიდან იწყება ჰემინგუეის არწაკითხვა?

თავს ვერ დავდებ, მაგრამ მგონი ოცდაათ წელიწადს რომ მიუახლოვდები.

მგონი, ნაბოკოვი ამბობდა, ჰემინგუეი საყმანვილო ლიტერატურააო. არ ვიცი, იმან ვერ ეცოდა ხოლმე თქმა, ისე გამოსდიოდა, მარტო მე ვიცი სწორად წერაო.

მაგას მოვეშვით.

საბჭოთა კავშირში ხო როგორ იყო?

საინტერესო ადამიანების პორტრეტები მითებით იყო სავსე. მით უმეტეს, თუ მაინც-დამაინც ინტელექტუალი არ იყავი და იმაზე უკეთესი წიგნები არ გქონდა, რაც სხვას.

ახლა გავიხსენებ, რა ვიცოდი ჰემინგუეის შესახებ.

მონადირე, მოკრივე, ყველა ომში პირველი გარბოდა, პირველ მსოფლიოში მძიმედ დაიჭრა, მერე ნობელის პრემიის მისაღებად თავისი ძმაცაი, კოხიმარელი მეთევზეები წაიყვანა, მერე თავი მოიკლა.

კიდევ რა? არც მახსოვს. ზოგჯერ ესპანეთის ომის ქრონიკაში გამოაჩენდნენ კომუნისტები და მორჩა. მაგრამ იქ იმდენად უცხო იყო, რომ სახესაც ვერ დაიმახსოვრებდი, პოლ რობსონთან ერთად ასხენებდნენ.

ამ ამბებიდან მართალი თითქმის არცერთი

არ იყო; ანუ, იყო მთლიანი ტყუილები და ნაწილობრივიც. ნობელის პრემიის ასაღებად ჰემინგუეი საერთოდ არ წასულა. კოხიმარელი მეთევზე კი პრეს-კონფერენციაზე გამოიყვანა, რათა ამ უკანასკნელს დაედგინებინა, მწერალს ჩემი თავგადასავალი არ მოუპარავსო.

დაჭრით მართლა დაიჭრა, მთელი ორასი ნამსხვრევი ჰქონდა ფეხში, მაგრამ არა ბრძოლაში, არამედ იმიტომ, რომ სიმშვიდეში მონინაღმდეგის მხარეს ინტერესისთვის გაისროლა და ამას უაზრო ბრძოლის დაწყება მოჰყვა. ის სანიტარულ ბატალიონში იყო და იმ დღეს მგონი პირველად მივიდა ფრონტის ხაზზე.

მონადირე და მეთევზე მართლაც კარგი ყოფილა, ასე ამბობენ. თუმცა, არ მგონია, რომ ომების დროს ადამიანებს ხოცავდა. მეორე მსოფლიო ომის მიწურულს, ლონდონში მყოფმა, მეორე ფრონტის გახსნის წინ, მთვრალმა ფეხი მოიტეხა და მესამე ცოლმა, მაგრამა ჟურნალისტმა მარტა გელჰორნმა სასტიკად დასცინა, როგორც მეომარს. მერე ანდრე მალროსთან მოუხდა ჩხუბი (მალრო მაგრა იბრძოდა და რალაცები მგონი იმანაც შეახსენა) ერთ-ერთი ფრანგული სასტუმროს ნომერში, რის შემდეგაც მისი ძმაცაი, შოტლანდიელი სერჟანტი მალროს მისაღების ნებართვას სთხოვდა.

ეს უარყოფითები უფრო უყვართ, თუმცა, სადაც იყო, პატიოსნად იყო და ბევრი კარგიც გაუკეთებია, დაჭრილების მოვლით დაწყებული, იახტით კარიბის ზღვაში გერმანელთა სუბმარინების ძებნით დამთავრებული.

მე ძალიან შეეშოფოთდი, როცა ახალგაზრდა ჰემინგუეის ფოტო ვნახე პირველად, ბორის გრიბანოვის წიგნში. სწორედ იმ დროის, როცა ის საუკეთესო მოთხრობებს წერდა. ერთი ჩამრგვალებული, უღვაშიანი ჯეილი, გადაკვანწილი თმებით, არაფრით არ გავდა იმ ადრე დაბერებულ, წარმოუდგენელი მომხიბვლელობით სავსე კაცს, რომელიც კუბაზე ფეხშიშველა დატანტალედა, შორტებსა და ჩალელილ პერანგში გამოწყობილი.

საერთოდ, მგონი, რაც უფრო ბერდებოდა, ჰემინგუეი მეტს და მეტს ფიქრობდა თავის გარეგნობაზე: ნერვიულობდა თმაზე, რომელიც გასცივიდა და ის უკნიდან ჰქონდა წამოფარებული.

ისე კი ამ ორ სურათს შორის საერთო მაინც იყო – თვალები. ზუსტად ისე, როგორც “მოხუცი და ზღვაში” დანერა, მოხუცს ყველაფერი ბერული ჰქონდა, გარდა თვალეზისაო. ამ წიგნს რომ წერდა, ორმოცდაათი წლის იქნებოდა და უკვე მოხუცს ჰგავდა. ეს ის დრო იყო, როცა სასამელს ჩაის ფინჯნებში ისხამდა, რადგან დღის განმავლობა-

ში ნორმირებული ჰქონდა და ამ ფინჯნებით ატყუებდა თავის ბოლო ცოლს, მერის.

ჰო, როდის იწყება ჰემინგუეის არწაკითხვა?

მგონი მაშინ, როცა მოთხრობების ყველაფერი იცი და მის რომანებზე გადახვალ. რომანები კარგია, მაგრამ მათსა და მოთხრობებს შორის ერთი სხვაობაა:

ისეთი რომანებია, რომ შეგიძლია გადადო და დიდხანს არ დაუბრუნდე, ხშირად კი ეს დიდხანს სამუდამოდ გამოდის, მერე კი აღარც მოთხრობებს უბრუნდები. ისინი ზეპირად იცი და სიახლის შეგრძნება დაკარგული გაქვს.

მაგრამ ამასთან ერთად, ჰემინგუეის არწაკითხვა იქედანაც შეიძლება დაიწყოს, როცა მისი ცხოვრების შესახებ წიგნების ფურცლას იწყებ.

ჩვეულებრივ, ეს იმის შემდეგ ხდება, როცა მისი მოთხრობები უკვე ზეპირად იცი და აღარც ცხრამეტი წლისა ხარ.

სიმართლე რომ ვთქვა, ჰემინგუეის შესახებ ოთხი წიგნი მაქვს წაკითხული. აქედან ორი – რუსების დანერილი. ერთი გრიბანოვის, ბიოგრაფია, მეორე პაპოროვის “ჰემინგუეი კუბაზე”. პაპოროვი ჟურნალისტად იყო კუბაზე და წიგნი კარგია. რა ვიცი, მე მომწონს. იქ ბევრი ისეთი ამბავია, სხვაგან რომ ვერ შეხვდები და მთელი წიგნი ჰემინგუეის მსახურების და კუბაზე დარჩენილი მისი ძმაცაების მოგონებებითაა სავსე. წიგნი კეთილგანწყობილია, ამბები დამაფიქრებელი და მძიმე.

მოკლედ, ამ წიგნის წაკითხვისას მიხვდები, რომ მას მძიმე ცხოვრება და რალაც სისულელეებით შექმული ხასიათი ჰქონდა, საკუთარ თავთან გამკლავებას კი ძალიან იშვიათად ახერხებდა. ასევე, აქედან ამოიცნობ, რომ ბრძენიც არ იყო და მის შესახებ დანერილ ყოველ სტრიქონს საშინლად განიცდიდა.

ბოლო ათ წელიწადს ის იშვიათად ერეოდა რამეს, თვით საკუთარ წიგნებსაც კი.

ხოლო თუ გინდათ, რომ ის საბოლოოდ განადგურებული და გაბურთავებული იხილოთ, ენტონი ბერჯესი უნდა წაკითხოთ.

მე რაც ვიცი, ბერჯესს ორი წიგნი აქვს ჰემინგუეიზე, ერთი – “ერნესტ ჰემინგუეის სამაყარო”, რომელიც 80-იანი წლების ბოლოს ქართულადაც გამოვიდა, ოდნავ გრძელი სათაურით. ამ ქართულ წიგნზე ჰემინგუეის ფოტოა, რომელშიც ის ფიდელ კასტორს ჰგავს, იმიტომ, რომ მეორე მსოფლიო ომის დროს ჰემი, კუბელთათვის კი პაპა, გრძელი წვერით დაიარებოდა და არც მოხუცურად გათეთრებული ჰქონდა.

ეს სწორედ ის დრო იყო, როცა მარტა გელჰორნთან მოუხდა უვარგისობა. მარტა მაგარი ამერიკელი ჟურნალისტი იყო, მგო-

ნი ახლახანს გარდაიცვალა. ის შიგნიდან იცნობდა პაპას და ხშირად დასცინოდა კიდეც, განსაკუთრებით ბოლო დროს. როცა ჰემინგუეიმ ლონდონში ჩააკითხა, ამბავიც იქ მოხდა. ადრე კიდეც, ჰემი მარტას მეგობარ მაგარ-მაგარ და ელიტურ ჟურნალისტებთან სმას ვერ იტანდა და იმათთან ლაპარაკსაც. მას სმა სხვა ხალხში უყვარდა. ჰოდა, მარტასთან ჩხუბ-ჩხუბში გადაეყარა მერის. მერის მშობლებს ის არ მოსწონდათ.

მას ლოთის და მანანალა კაცის სახელი ჰქონდა, ამერიკულ გაზეთებს თუ გაადევნებდი თვალს. მარტას ის არ დანანებია. უზარმაზარი ხორცის ნაჭერი, რომელსაც სპირტის სუნი უდის. ერთ ფილმში ასეთი ფრაზაც კია, ხანდახან მაინც დაიბანო.

მისი ბიოგრაფია უცნობი და მომხიბვლელი იყო. სინამდვილეში კი არ არსებობდა იმ სახით, როგორითაც ნებისმიერ, მისი წიგნებით აღფრთოვანებულ კაცს შეეძლო წარმოედგინა და პრობლემაც აქვე იწყებოდა.

მე, პირადად, ძალიან ვბრაზობდი, როცა ერთი-ორი ჭკვიანი უფროსი რაღაც ამნიარს იტყოდა, გაბერილი და გაბუჭულიაო, თვითონ ბევრი არაფერი საერთო აქვს იმასთან, რასაც ამბობენ და ბევრად უსუსური და რთული კაციაო.

აბა, ჩვენ რა ვიცოდით...

ჰო, ამასობაში კიდეც, ბერჯესისი მეორე წიგნი: “ჰემინგუეი”, რომელიც მის პირად ცხოვრებას აღწერს. ბერჯესს იუმორი აქვს. მას დაცინვაც ეხერხება. ცინიკურობაც გამოუვა. ტიპური ინგლისური რამეები ბიოგრაფიული წიგნისთვის. წიგნი ქართულად არ არის, არც რუსულად, მგონი. იქ ჰემინგუეი უბედური, მდაბალი, სახელს, ტრაბახს გამოკიდებული და საცოდავია. მერე ძნელია “ვის უხმობს ზარის” კითხვა.

ომის შემდეგ, ჰემინგუეიმ ამერიკული მედალი დაიწუნა, უფრო მაღალი ჯილდო მერგებოდაო, ოღონდ მაინც მიიღო.

საერთოდ, ჰემინგუეის დრამატულ ამბებში და მის შინაგან სიმძიმეებში, რომელთაც საგულდაგულოდ მაღავედა (ვინ არ დამაღავეს) მთავარი ის იყო, მას წარმოედგინა, რომ რაღაც უნდა დაემტკიცებინა. როგორც ნაწერებში, ასევე ცხოვრებაში. პრობლემა მაშინ იწყებოდა, როცა ორივე უჭირდა – წერაც და ცხოვრებაც. ცხოვრება სულ უბრალო რამეთა გამო წაუხდებოდა ხოლმე, წერა კი უფრო და უფრო გავდა სატანჯველს. წერაში სისხარტე დაკარგა. ბევრს მუშაობდა, მაგრამ ყველაფერი მოსაწყენი და ტლანქი ჩანდა. ცხოვრებაში სიმშვიდე რომც მოეპოვებინა, წერა მაინც არ გამოსდიოდა.

მის ცხოვრებაში სიახლე აღარ იყო: ნადირობა აფრიკაში, სმა ჰავანაში და ახალი რა? ადრინა რომ შეუყვარდა, ხვდებოდა, რომ

მერის ველარ მოშორდებოდა. ჯერ ორმოცდაათისაც არ იყო, მაგრამ უკვე მოხუცი, რომელიც გრძნობს, რომ ველარაფერს შეცვლის. და უცებ, ამას მოჰყვა “მოხუცი და ზღვა”. მაინც მოახერხა. ჟურნალმა “ლაიფ-მა” დაბეჭდა. ტირაჟი მთელ კვირას იზრდებოდა. უცებ ნობელის პრემია მიიღო. მაგრამ ცხოვრება ძველებურად გაგრძელდა.

მგონი მას უნდოდა, რომ ერთხელ და სამუდამოდ, ყველას ერთად ეთქვა, რომ ის არა მხოლოდ დიდი მწერალია, არამედ მამაცი და სრულიად განუმეორებელი ადამიანი. ის დონ კიხოტი ნამდვილად არ იყო, თუმცა მხეცებთან გალიაში ნამდვილად შესულა.

ეს ჰავანაში მოხდა. ცირკის გაქნილმა იმპრესარიომ მისი გვარი აფიშას დაანერა, რათა წარმოდგენა გადაერჩინა. მხეცების მომთვინიერებელი ავად გახდა. სისულელე იყო, მაგრამ იმპრესარიო მის ვაჟკაცობას გაეთამაშა და ცოლის პროტესტის მიუხედავად, ჰემინგუეი გალიაში შევიდა და ვეფხვები ახტუნავა. ეს მართლა გამაოგნებელი ამბავია სამოცს მიტანებული კაცისგან. მას სწორედ ეს უნდოდა.

მეტიც უნდოდა, მას უნდოდა ბელადი ყოფილიყო:

ერთხელ, აფრიკიდან დაბრუნებულმა, თავის მეგობარს უამბო, რომ ერთ იქაურ ტომში ვაჟკაცების შეჯიბრში გაიმარჯვა, რითაც ტომის ბელადის ქალიშვილი დაიმსახურა და ამ ქალისგან ახლა ბიჭი შეეძინა, რომელიც ტომის ბელადი გახდება.

ჰო, ამ მეგობარს რაღაც ძვირფასი დანა გაატანა აფრიკაში, ეს ჩემს შვილს გამოადგება, ბელადი რომ გახდებაო.

კაცი გაოგნებული იყო: რის ტომის ბელადი, რა ქალი, რომელი შვილი...

უფრო სწორად კი მეგობარი ექიმი იყო და ყველაფერს მისვდა. დანა თვითონ შეინახა და პაპასაც აღარაფერი უკითხავს.

ასეთი ამბავი უამრავია.

მისი ფრაზა – კაცს არა აქვს ლოგინში სიკვდილის უფლება: ან ბრძოლაში, ანდა ტყვია შუბლში, – ვაჟკაცობის აუცილებლობის დამტკიცებას გულისხმობს.

მისი თვითმკვლელობა ელექტროშოკით ნამკურნალევი მძიმე ავადმყოფის საქციელი იყო. მაგრამ მან ამით ის დაამტკიცა, რის

ჰემინგუეი ქალებში ქალიან მაგრად ერკვეოდა. მთელი სხოვრება მათთან მარსხლებოდა, მაგრამ ერკვეოდა. ალბათ ბევრს ფიქრობდა მათზე.

მონადირა, მოკრივე, ყველა ომში პირველი
გარბოდა, პირველ მსოფლიოში მიიხედ დაიჭრა,
მერე ნოზალის პრემიის მისაღებად თავისი
ქაქასი, კონიარალი მეთევზეები წაიყვანა, მერე
თავი მოიკლა.

გამოძერწვასაც ბოლო ოც წელიწადს ცდილობდა: რომ ვაჟკაცი იყო.

არ ვიცი, ამბობენ, ბოლოს დევნის შიში ჰქონდაო, ფედერალური ბიუროს აგენტები ელანდებოდაო, ველარ გაუძლო და ამიტომაც მოიკლა თავიო. თუ ასეა, ეს უბედურებაც ისევე გამოუვიდა, როგორც წიგნები და ცხოვრება. თავი მოიკლა და ეს მის სიმამაცეს უჩვენებდა, ღრმა მიზეზები კი სხვა იყო. თვითონ გასროლა და მისი აისბერგი ერთმანეთს არაფრით გადგნენ.

არ ვიცი. ისიც არ ვიცი, მოქმედებს თუ არა ეს ამბები მის ველარნაკითხვაზე, მაგრამ როგორღაც მისი ცხოვრება ცხადი ხდება. მგონი, არც ვიცი სხვა მწერალი, მისი პირადი ცხოვრების შესახებ ამდენი რომ წამეკითხოს და მესმოდეს. ალბათ ამის ბრალიცაა. ძალიან ცხადად ადარებ მის წიგნებსა და ცხოვრებას. ცხოვრებას კი ისეთი თვისება აქვს, რომ წიგნებს გააფრემკრთალებს ხოლმე. ეს რომ მარკიზ დე სადი ყოფილიყო, პრობლემა არ იქნებოდა: რასაც წერდა, იმას ცხოვრობდა და რასაც ცხოვრობდა, იმას წერდა. მაგრამ ეს ჰემინგუეია. ის ცდილობდა ეცხოვრა ისე, როგორც ესმოდა და რაღაც აკლდა, წიგნებში ეს რაღაც შუბლით გაჰქონდა, ცხოვრებაში კი ნაკლებად. ჰოდა, გასაჭირიც ეს იყო. მერე წიგნებშიც გაუჭირდა.

5. ნაკითხვა-არნაკითხვა... ვერნაკითხვა... საერთოდ ერთია, როცა ცოცხალ მწერალს კითხულობ და მეორე, როცა ძველს. ეს სისულელეა. იმიტომ, რომ არ იცი, როდის მიუბრუნდები და როდის შეძლებ ჰემინგუეის ხელახლა ნაკითხვას. ეგებ უცებ ისევ დაგიახლოვდეს, სწორედ იმ დროში, რომელიც წინ გაქვს, და რომელიც მის ერთ მოთხრობაშია აღწერილი – დაუძღურებული მწერალი რომ ძლივს დაჩოჩავს სახლში.

ჰემინგუეი ამბობდა, რომ ცხოვრება ტრაგედიაა, რადგან მისი ავი ბოლო თავიდანვეა ცნობილი. სიკვდილზე ყურადღების გამახვილება მისთვის ჩვეული რამ იყო. სიკვდილთან შეხვედრა, მგონი, საერთოდაც უმნიშვნელოვანესი რამ.

“მკვლევებში” არის სრულიად გასაგიჟებელი ადგილი, როცა შვედი მოკრივე ოლე ანდერსონი სახლში წევს, კედლისკენ გადაბრუნებული და მკვლევებს – ელს და მაქსს ელოდება. ნიკი აფრთხილებს, გეძებენო. ის კი წევს და ელოდება.

რატომ?
დაიღალა?
მოთხრობა ადრინდელია, მაგრამ ჰემინგუეი ადრინდანვე გრძნობდა დაღლას.

ისე კიდევ, თავის საუკეთესო წლებში ის ვირტუოზი გახლდათ. წერის სისტემა, რომელიც მან მოიგონა, სრულიად უნივერსალურია, თუმცა ფასდაკარგული, რადგან სულ სხვა წიგნებში, სულ სხვა ავტორების ნაწერებში მისი არამოცნობა შეუძლებელია. იქ კი მათ ფასი არა აქვს.

ეს მთელი ჯადოა: კითხულობ რაღაც წიგნს და ჰოპ! უცებ თეთრი წვერი, ნალველში ჩაფლული თვალები... – აი, ეგ არი მისი სისტემა. ასლების კეთებაზე კი არ ვამბობ, კაი მწერალს რომ უცებ გაეპარება. ისე მოახერხა, რომ ველარსად წაუხვალ. კი, არის კაფეკიანური რომანები, ფოლკენერიანული, ჯოისიანური, პრუსტიანულიც იქნება... – გასაგებია, ასეთი საუკუნე იყო.

მაგრამ ჰემინგუეის ნაწერი სხვანაირად მოიპარება. მან მოიგონა საუკუნის ტემპი, საუკუნის დიალოგი, საუკუნის ნოველა. თან ის ისე მოიპარება, რომ ძალაუნებურია და არა წინასწარგანზრახული, რომ აი, მე ჯოისი მიყვარს და ასე ვწერ.

ოდესღაც მარკესი დიდი მწერლების სტილში წერდა მოთხრობებს. ჰემინგუეისნაირიც აქვს: “ქალი, რომელიც ზუსტად ექვსზე მოდიოდა”. მაგარი მოთხრობაა. სრულიად არაპარადიული და არც იაფად გადმოღებული. ეს მოთხრობა იმიტომ გამახსენდა, რომ ლუი დე ბერნიეს ლათინოამერიკულ თარგზე ნაწერი რომანები მომაგონდა. ეს ინგლისელი მწერალი ამბობს, მე მარკესის პარაზიტი ვარო. თუმცა, მშვენიერი მწერალია და “კაპიტან კორელის მანდოლინაც” მშვენიერი წიგნია, მაგრამ პარაზიტობა ცნობილი ამბავია. გომბროვიჩი ადრევე იძახდა, დღესო, ყოველ ნასწავლ კაცს შეუძლია მწერალი გახდესო. და გახდება კიდევ, თუ სწავლა არ ეზარება და ლიტერატურაში ერკვევა. მარკესის ის ძველი მოთხრობაც ამას ადასტურებს. სხვა არის, რომ მარკესი ამნაირ მწერლობას არ აპირებდა და თავისი მოიგონა. ასეთ მწერლებს კი არ ექნებათ ისეთი ჭირი და ტანჯვა, ჰემინგუეის რომ ჰქონდა, რადგან პაპა უკვე იტანჯა მათ მაგივრად. მგონი ყველას მაგივრად იტანჯა. ის ხომ ბოლო დიადი თვითმკვლეელი იყო.

უკვე ბიტნიკები, ჩარლი ბუკოვსკი, ათასი სხვა რამე და ეს ძველმოდური ვითომ დე-

ვგმირი, რომელსაც არც ხილვები სჭირდება, არც ხელოვნური კონფლიქტები და არც ტკივილების და განცდების გამოწვევა... უჰ... ეს ლაპარაკი ძალიან შორს წაგვიყვანს.

მარკესი ძალიან მაგარი მწერალია, მაგრამ მგონი არ გადარეულა, რომ საუკეთესო წიგნი ორმოცი წლის წინათ დაწერა. ჰემინგუეი კი ამაზე გიჟდებოდა.

ძველი დრო, ძველი ტკივილი... ოთხი ცოლი, ჰავანა, რომელიც დაკარგა, ამერიკა, რომელიც დიდად არ უყვარდა, მუშტი, რომლითაც ამაყობდა და რომელიც ისე ხმებოდა, რომ ხეირიანად არავის მოხვედრია, სმის ფილოსოფია, აგუხას წერის ფილოსოფია, უფარგის ფილმები, მისი წიგნების მიხედვით რომ გადაიღეს... ჰემინგუეის ყველა ქანდაკება სასაცილო იქნება. ასევე ყველა ტილო, რომელზეც მას აღბეჭდავენ. ფიგურა ასეთი.

ჰოდა, ერთი მითხარი, რა მნიშვნელობა აქვს, უბრუნდები თუ არა მის წიგნებს?

ის მთელი ცხოვრება “ჰაკლბერი ფინის თავგადასავალს” წერდა, ოღონდ მის ჰაკი ბავშვობიდან ჯარისკაცი იყო და იბრძოდა. იცოდა, რომ დამარცხდებოდა, მაგრამ მაინც... სულ ბოლომდე. ბოლოს კი ტყვედ არ ჩაბარდა.

ჰოდა, ძალიან მიყვარს. თუნდაც იმიტომ, რომ ოდესღაც ცხოვრება სწორედ ისეთი მეგონა, ის რომ იგონებდა. ეს ყველაფერი ძვალსა და რბილში ატანდა.

ისე, რომ ახლაც დარჩენილია: როგორია “კატა წვიმაში” და როგორ წარმოუდგენლად ძნელია იპოვო ადგილი, სადაც თბილა და სინათლეა.

ჰოპ... სიმართლე ვთქვა, ჯერ “მოხუცი და ზღვა” წავიკითხე და მერე, როდის როდის “მოზი დიკი”.

საერთოდ, მგონია, რომ მელვილს უზარმაზარი გონება ჰქონდა, ოღონდ ამაზე ხეირიანად არასდროს უფიქრია. ჰემინგუეი კი გამუდმებით თავისი გონების გამო ფიქრობდა. 30-იანი წლების ბოლოდან, მისთვის წერა ძალიან რთული იყო. ყოველ შემთხვევაში, მე ასე მგონია. ის ძალიან ბევრს წერდა, ოღონდ მანამდელი ხარისხი ვეღარაფრით გაიმეორა. ამას თვითონაც მშვენივრად ხვდებოდა. მგონი დაახლოებით მაგ დროს თქვა ფოლკნერმა, ჰემინგუეის ცვლილების ეშინია, აწვება თავის ხერხს და გამბედაობა აკლიაო. ჰემინგუეიმ სულ ძმაკაც გენერლებს აწერინა, მისტერ ფოლკნერ, პაპა მამაცი კაცია და ამაში არაერთხელ დაფრწუნებულვართო.

ორი დიდი მსახიობი, სპენსერ ტრეისი და ენტონი ქუინი ცდილობდნენ ეთამაშათ მოხუცი. ლიმლინსმომგვრელი როლებია. წყალი ისე სასაცილოდ ესხმებათ... ჰემინგუეის გადაღება შეუძლებელია. ეკრანიზაციები ერთმანეთზე დიდი სისულელეები გამოდის.

“მოხუცი და ზღვა” კი... მაგარია, მაგრამ ამას სხვა მისი ნაწერები მირჩვენია. ამ წიგნზე ბევრის თქმა შემიძლია, მაგრამ აქ ამის ადგილი არ ჩანს. წიგნიდან შეჯიბრის სული მახსოვს. მოხუცი ეჯიბრება სენ ფუეგოსელ ზანგს მკლავჭიდაში, მოხუცი ეჯიბრება ბედს და ილბალსაც. ჯო დი მაჯიოს ძვლის კორძი სტკივა და შეჯიბრში ვერ მონაწილეობს... იცით რა არ მომწონს ამ წიგნში? თევზის დიდი ჩონჩხი. ვერ არის ისეთი სიმბოლო, მთლად რომ უხდებოდეს.

და კიდევ: ბოლო წინადადება – მოხუცს ლომები რომ ესიზმრებოდა.

ჰემინგუეისაც ლომები ესიზმრებოდა. ყოველ შემთხვევაში, უნდოდა, რომ დასიზმრებოდა მაინც. მას ბევრი ლომი ყავდა ნანახი. მოკლულიც. კარგად გამოიყენა. საუცხოოდ. მაგრამ მაინც რალაც სხვაა.

ამ წიგნში ყველაზე მეტად თევზის ამბავი კი არ მიზიდავს, არამედ ბიჭის და მოხუცის ლაპარაკები და ის, თუ როგორ უვლის ბიჭი მოხუცს.

მგონია, რომ ყოველგვარი ბრძოლების გარეშე, ჰემინგუეი ძალიან მაგარი იქნებოდა. შეჯიბრი საჭირო არ იყო.

ისე კი რა უცნაურია: მელვილი სხვა რამეს ფიქრობდა და წიგნი სულ სხვა რამეში გადაიზარდა. ჰემინგუეი კი რასაც ფიქრობდა, ზუსტად ის გააკეთა და მაინც არ იცოდა, ნავში მარტო მყოფი რომელ წიგნს ნაიღებდი – “მოზი დიკს” თუ მოხუცის ამბავს.

მე მართლა არ ვიცი. უფრო მაინც მელვილს.

ხოლო პაესტკაში – არცერთს))))...“მოზი დიკი” ნამეტანია, “მოხუცი და ზღვა” კი მომცრო და ეგებ ჩემოდანში ვეღარც შეამჩნიო, თუ მიგავიწყდა. მოხუცს სულ დაუჭრა ხელები თოკმა. ეს თავის თავზე დაწერა, არ დავმარცხდებიო.

როგორ დაგავიწყდება? უბრალოდ, პაესტკა არ არის ამის ადგილი.

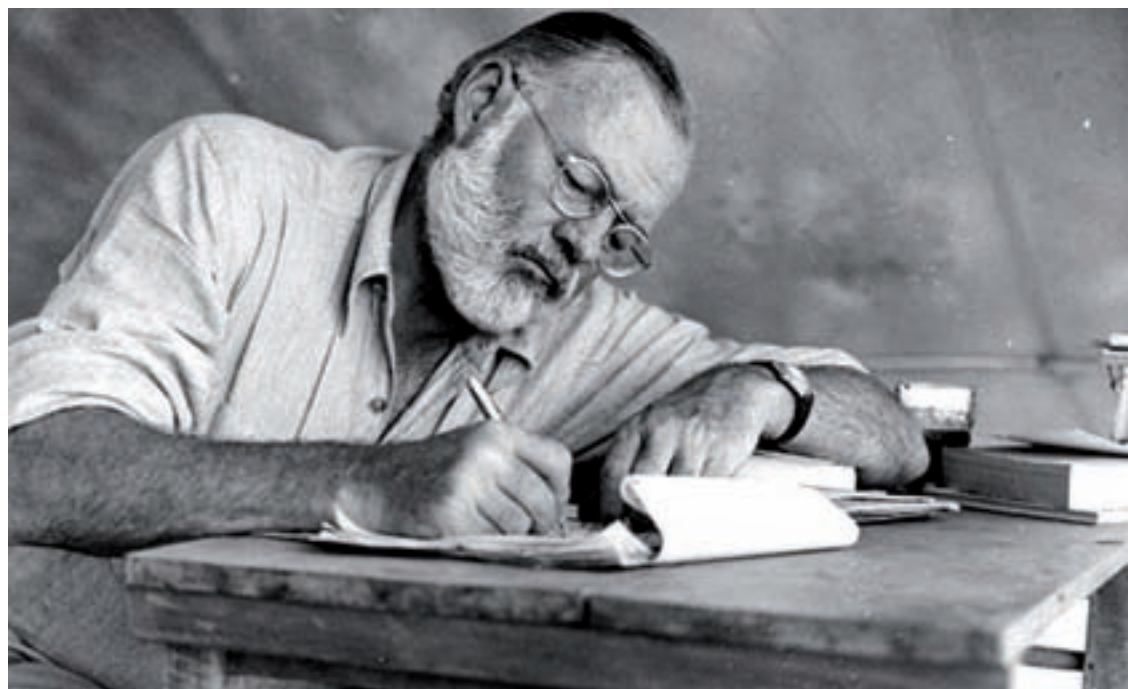
პრილაჟენი)))

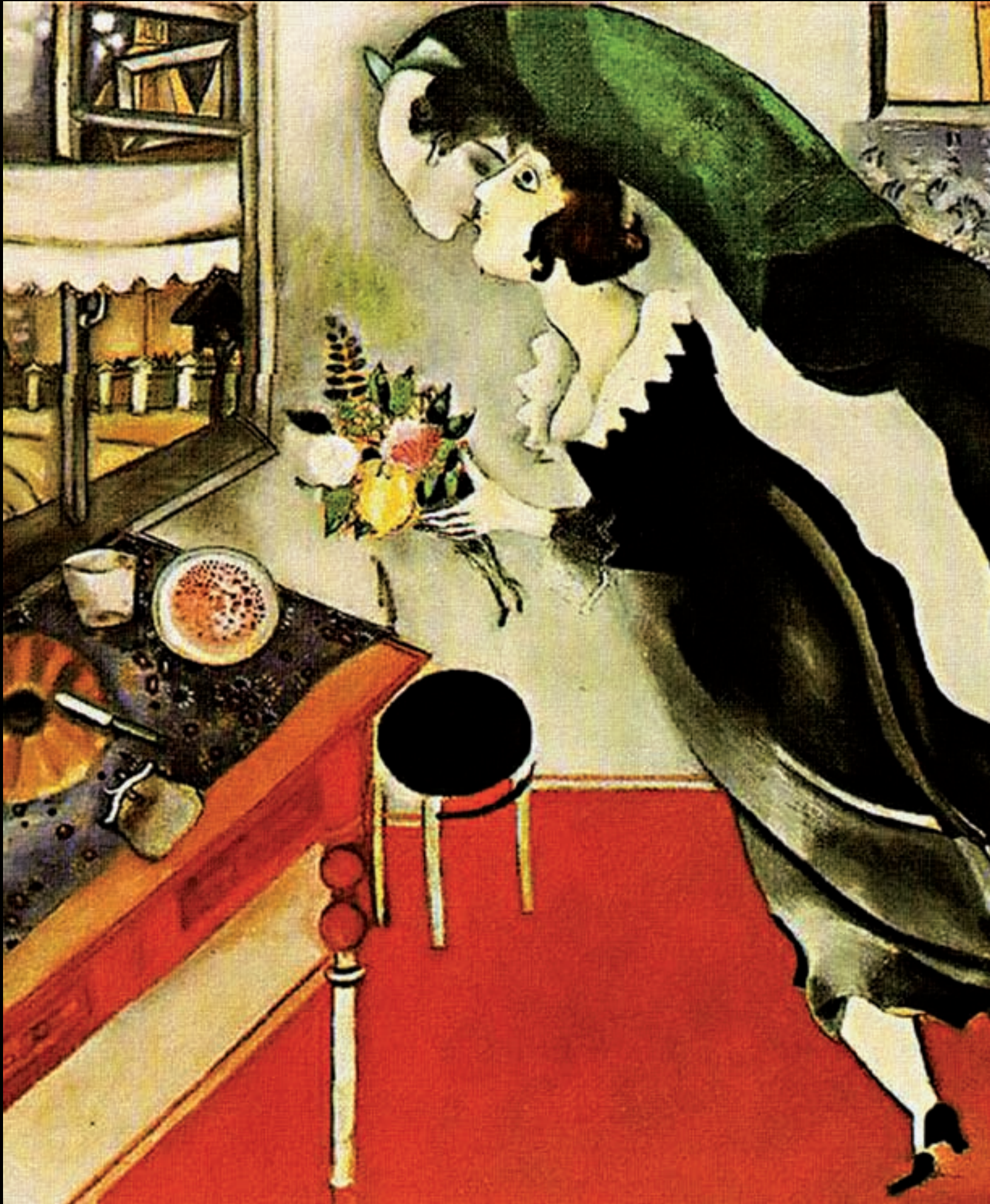
პაესტკის წიგნი

ახლა საერთოდ აღარ არი ეგეთი რამეები, თუმცა ადრეც დიდი იშვიათობა იყო. ერთმა ჩვენმა ამხანაგმა პაესტკაში ჰერმან მელვილის “მოზი დიკი” წამოიღო. სულ შვიდი გვერდი წაიკითხა და სიმართლე რომ ითქვას, აღარც უნდოდა დიდად კითხვა, მაგრამ სქელი, შავი წიგნი მთავარი გასართობი შეიქნა და მასზე მთელი საპაესტკო სერიალი აენყო. ბოლო-ბოლო, მთელ სიცილ-ხარხარს რო მოილევი, მაინც იგივეს ეკითხებოდი, ამისსე წიგნი რამ გათრევიანო და ყველაფერი ისე თავიდან იწყებოდა.

ერთხელ თქვა, რავი ზღვაზე მოვდიოდით და წამოვიღეო. ჰოდა, იქ გავიგონე ძაან უცნაური და სამუდამო პასუხი:

თუ მაინცდამაინც ზღვაზე წიგნი გინდოდა, “მოხუცი და ზღვა” წამოგელო, ამაზე თხელი ხო მაინც არიო.

ინტერნაციონალური ოჯახები

ავტორი: ირა ყრუაშვილი
ფოტო: ნიკო ტარიელაშვილი

აქ არც საქართველოს დემოგრაფიის პრობლემებს განვიხილავთ და არც მის შემაშფოთებელ სტატისტიკას შევეხებით. მომდევნო გვერდებზე, უბრალოდ, იმ წყვილებს გაგაცნობთ, რომლებიც ერთმანეთს სხვადასხვა ქვეყნებში სრულიად შემთხვევით შეხვდნენ და ახლა ბედნიერ თანაცხოვრებას საქართველოში განაგრძობენ.

ამ წყვილებმა ჩვენი ყურადღება ერთი რამის გამო მიიპყრეს – როგორც ჩანს, მაინც კონსერვატიული ერი ვართ და ასეთი ოჯახები ჩვენში გაკვირვებას აღარ, მაგრამ მომეტებულ ინტერესს მაინც იწვევენ.

ერთი სიტყვით, ჩვენს სპეც-პროექტში კულტურათაშორისი დიალოგის მიკრო მოდელს – ოჯახურ ვარიანტს გთავაზობთ.

იანო კაჭკაჭიშვილი, სოციოლოგი ბარბარა ვატიანოვი, აღმოსავლეთ ევროპის ისტორიის და რუსული ლიტერატურის ექსპერტი

იანო: ბარბარა პირველად ჩემთან ერთგვარი პროზაული მისიით მოვიდა – მოვიდა, რომ მოეთხრო რა შემოთავაზებები აქვს DAAD-ის წარმომადგენლობას ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტისთვის (ბარბარა იმ დროისათვის DAAD-ის ოფისის ხელმძღვანელი იყო საქართველოში). პირველ შეხვედრას მეორე მოჰყვა, ამჯერად საქართველოში გერმანელი სოციოლოგი ჩამოდიოდა და ჩვენს დეპარტამენტთან უნდოდა დაკავშირება. მერე, თანდათან ჩვენი ურთიერთობა სხვა, არაოფიციალურ და მეგობრულ ფაზაში გადავიდა. ახლა უკვე სამი წელია ერთად ვცხოვრობთ და გყავს ერთი წლის კრისტინა.

ურთიერთობას რომ იწყებ, ისეთ რომანტიკულ განწყობაზე ხარ, ნაკლებად ფიქრობ შესაძლო კულტურულ შეუთავსებლობებსა და პრობლემებზე. აი, იწყება ყოველდღიური ცხოვრება, რუტინაში ვებმებით და ყველა წინააღმდეგობა თუ ბარიერი ერთბაშად შემოდის ჩვენს ცხოვრებაში. იმის მტკიცება, რომ სხვადასხვა კულტურული ფონის მქონე პარტნიორებს შორის მსოფლმხედველობრივი თანუხვედრელობა არ არსებობს, უაზრობაა. ასეთი განსხვავებები ობიექტურად არსებობს და ისინი უფრო ხშირად არა ინტელექტუალური, არამედ ღირებულებითი და ემოციური ხასიათისაა. თუ ერთმანეთის შენარჩუნება გვინდა, ეს ყველაფერი უნდა გადავლახოთ.

ბარბარა: და მაინც, ნაციონალობა ჩემთვის (ჩვენთვის) მეორეხარისხოვანია. იანო ის ადამიანია, ვინც მიყვარს და მისი წარმომავლობა არაარსებითია. ჩემთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება მაინც ისაა, რომ იანოს გამო დავრჩი აქ.

იანო: მართლა ასეა. ის, რომ ბარბარა საქართველოში დარჩა და დღეს აქ ვცხოვრობთ, ჩემთვის მისი სიყვარულის ყველაზე სარწმუნო დადასტურებაა.

ბარბარა: ამ დროს, უფრო ხშირად, ასეთი წყვილები შედარებით მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში მიდიან საცხოვრებლად, ჩვენს შემთხვევაში პირიქით მოხდა.

იანო: აქ მთავარი დამნაშავე მე ვარ. ჩემში სამშობლოს განცდა უფრო ძლიერი აღმოჩნდა. ბევრ ქვეყანაში მიცხოვრია, მაგრამ დარჩენა არსად მომნდომებია. უცნაურია, კონკრეტულად არც კი იცი რა გენატრება, ეს რაღაც კომპლექსური გრძნობაა – ირაციონალური ერთიანობის განცდა სამშობლოსთან. აქ მეორე მომენტიც არის: გერმანიაში ჩემი თვითდაკვიდრების და საკუთარი თავის რეალიზების ობიექტური პირობები გაცილებით ნაკლებია, ვიდრე ბარბარასთვის – საქართველოში.

ბარბარა: ჩემთვისაც რთულია. აქ თავიდან ვინც ჩემს კარიერას. დღეს საერთო ოჯახი გვაქვს და ორივეს გვინდევს გარკვეულ კომპრომისზე წასვლა. ბევრს ვდაობთ იმაზეც, როგორ გვინდა ჩვენი შვილი რომ გავზარდოთ. მინდა კრისტინა დამოუკიდებელ, თავისუფალ ადამიანად ჩამოყალიბდეს.

რაღაც ეტაპზე, გარკვეული ხნით გერმანიაშიც მინდა წავიდეს. იგრძნოს, რომ იქაც მისი სამშობლოა. არ მინდა მის გადაწყვეტილებებზე ზედმეტად ვიმოქმედოთ და ამით შევზღუდოთ. მეორე მხრივ, ძალიან მომწონს მშობლებისადმი ქართველების დამოკიდებულება — განსაკუთრებულად მზრუნველი და თბილი. ამიტომ ეს კომპლექსური საკითხია, ერთ ჭრილში ვერ განიხილავ. აქვს თავისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები.

იანო: ესეც არის განსხვავება. მე, როგორც ამ შემთხვევაში ტიპური ქართველი, მაქვს მცდელობა, შვილი ჩემს სიახლოვეს მყავდეს. ქართველებისთვის ხომ ერთმანეთთან კომუნიკაციის ელექტრონული მედიატორები აღიქმება, როგორც ნაკლოვანება, როგორც ტკივილი. ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ერთ სივრცეში, ერთ ლოკაციაში ყოფნა.

ბარბარა: კი, მაგრამ შვილი ხომ საბოლოო ჯამში მშობელს არ ეკუთვნის, ის თავად ირჩევს სად და ვისთან იცხოვროს.

იანო: აი, თუნდაც, ამას მე ვერასდროს ვერ ვიტყვი.

ოთარ ჭუმბურიძე, ფილოლოგი ლიუდმილა კლოტსი, ფილოლოგი

ლიუდმილა: ჩვენს ურთიერთობას ძალიან საინტერესო წინა ისტორია აქვს. მოკლედ, მოხდა ისე, რომ მე-20 საუკუნის 50-იან წლებში ჩვენი ოჯახები (ჩემი გერმანიიდან, ოთარის კი – საქართველოდან) ყაზახეთში გადასახლეს. მეც და ოთარიც – ორივე იქ დავიბადეთ. შეიძლება ასეც ითქვას, რომ ჩვენი პირველი სამშობლო ყაზახეთია. ოთარის ოჯახი საქართველოში მალე დაბრუნდა, მე კი ჩემი ნამდვილი სამშობლო 11 წლისამ ვნახე.

ოთარი: 1991 წელს გერმანიაში წავედი და ერთი გერმანელი მხატვრის, ვოლფგანგ ფლატცის სახელოსნოში ასისტენტად დავიწყე მუშაობა. ჩემი ქართველი მეგობრისგან ერთი საინტერესო ადგილის შესახებ შევიტყვე – სხვადასხვა ქვეყნიდან ემიგრირებული ადამიანები თავის შესაქცევად და ახალი კონტაქტების დასამყარებლად რომ იკრიბებოდნენ. ერთ-ერთ ასეთ შეხვედრაზე მეც წავედი. აღმოჩნდა, რომ ამ სასიამოვნო საღამოებს ლიუდა მართავდა.

ლიუდმილა: უკვე თერთმეტი წელია საქართველოში ვცხოვრობთ. მე საგანმანათლებლო საკითხთა კონსულტანტი ვარ – ასე ვთქვათ, გერმანიიდან მოვლენილი ექსპერტი. ოთარი ხატავს და ჩვენს საერთო – ამიერკავკასიაში პირველ ეკოლოგიური პროდუქტების მაღაზიას, “ეკოლოგიკას” მართავს. გვყავს ორი შვილი: სოფიო და კონსტანტინე.

ვფიქრობ, საკმაოდ საინტერესო ცხოვრება გვაქვს. განსხვავებული კულტურული მემკვიდრეობის მქონე ადამიანთან ურთიერთობისას მეტს ფიქრობ, აკვირდები, შენს კულტურულ თავისებურებებსაც უკეთ აღიქვამ და ახალ კულტურასაც ძირეულად სწავლობ – გარკვეულწილად მსოფლმხედველობაც გეცვლება. მიუხედავად ამ ნაციონალური განსხვავებებისა, ძალიან ბევრი გვაქვს საერთო. იქნებ მეტიც, ვიდრე ზოგჯერ ერთი და იგივე კულტურის მატარებელ ადამიანებს.

ოთარი: ნამდვილად ასეა. ურთიერთობა არასდროს არის რთული, თუ ეს ადამიანი ნამდვილად გიყვარს. ეს განსხვავებები ჩვენთვის სერიოზული გაღიზიანების და კონფლიქტის მიზეზი არასდროს გამხდარა. აი, თუნდაც ქართული და გერმანული სტუმარ-მასპინძლობის კულტურა ავიღოთ. გერმანელისთვის სტუმრის მიღება ყოველთვის წინასწარ არის დაგეგმილი. ისინი ამისთვის ემზადებიან, შინაგანად განეწყობიან. ჩვენთან ასე იშვიათად იქცევიან. ლიუდასთვის ასეთი დამოკიდებულება საკმაოდ უჩვეულო იყო და პირველ ხანებში პატარა დისკომფორტსაც უქმნიდა, მაგრამ წლების მანძილზე ქართულ წეს-ჩვეულებებს შეეგუა. ისე, ამ ბოლო დროს ჩემი მეგობრებიც რეკავენ ხოლმე წინასწარ, გვაფრთხილებენ – მოვდივართო. შეიძლება ეს ტენდენცია აქაც მკვიდრდება.

არა ვართ ერთმანეთის მიმართ კატეგორიულები. ჩვენი ურთიერთობაც საკმაოდ ჰარმონიული და ღია იმიტომ, რომ ორივემ ვიცით, როდის უნდა დავთმოთ. ვფიქრობ, ურთიერთობაში მთავარი სწორედ ეს არის.

ნინო სტავრიდი, ნეობრეხისტი ენტონი შირანი, ფილოლოგი

ნინო: ენტონი რესტორან “კალას” გახსნაზე გავიცანი. უამრავი ხალხი ირეოდა, ამიტომ ის სადამო ადამიანის საფუძვლიანად გაცნობისთვის არცთუ ისე შესაფერისი ადგილი იყო. მეორე დღეს მხოლოდ ის მახსოვდა, რომ ენტონი ჩემს ბიძაშვილთან ერთად, International House-ში მუშაობდა, ინგლისურს ასწავლიდა.

მოგვიანებით ინგლისური ენის სწავლის გაგრძელება გადავწყვიტე და ჩემს ბიძაშვილს ვთხოვე, რადგან ენტონის ასე თუ ისე ვიცნობდი, მის ჯგუფში ჩავესვი. ასე რომ, მეორედ მასწავლებელი-მოსწავლის ამპლუაში შევხვდით. მაგრამ ძალიან მალე, ენტონი რამდენიმეთვიანი მივლინებით თურქეთში გაემგზავრა და ჩვენი ჯგუფიც დაიშალა.

ერთი წლის მერე, მესამედ, სრულიად მოულოდნელად ქუჩაში შევხვდით. ჩემს მეგობრებთან მივდიოდი და ენტონის ჩემთან ერთად წამოსვლა შევთავაზე, წამომყვა. მას მერე ერთად ვართ.

ენტონი: და აპრილში შვილს ველოდებით. ჩემი მშობლები ახალი მემკვიდრის გასაცნობად უკვე ემზადებიან, ზაფხულში ნიუ იორკში წასვლა გვინდა.

ნინო: თავიდან ძალიან ვლელავდი. ჩემთვის ეს უჩვეულო გადაწყვეტილება იყო. ვნერვიულობდი იმაზეც, როგორ შეეგუებოდა ენტონი აქაურობას, განსხვავებულ ცხოვრების წესს. თუნდაც ეს ენის ბარიერი, ხანდახან ხომ ძალიან მოსაწყენია იჯდე და უსმინო ადამიანების ლაპარაკს, საიდანაც არაფერი გესმის.

ენტონი: ეს უკვე გადავლახე. ნინოს მეგობრების უმეტესობა ინგლისურად საუბრობს და უკვე ჩვენი, საერთო მეგობრებიც გვყავს. ქართულსაც ბევრით ვსწავლობ, ამიტომ ნინოს ოჯახის წევრებთან ურთიერთობა უფრო მიადვილდება. ნინოს ბებიებსაც ვაგებინებ უკვე რაღაცეებს.

მომწონს აქაური ურთიერთობებიც, ჩემთვის უჩვეულოდ თბილი. თითქოს უფრო ბუნებრივიც არის, გაუფრთხილებლად ესტუმრო მეგობარს, ახლობელს. ეს ეგრეთ წოდებული ფამილარობა აბსოლუტურად არ მაღიზიანებს.

ნინო: ცოტა ხნით ამერიკაშიც მინდა წავიდეთ, სწავლის გასაგრძელებლად. იქ სამუდამოდ დარჩენას არ ვაპირებთ. რა ვიცი, ჯერ-ჯერობით ჩვენი სამომავლო გეგმები ასეთია. ვნახოთ, მერე რა იქნება.

ეთო გააულაშვილი, ჟურნალისტი ისაეალ ედუარდო გარტინეს სორიანო, კომპიუტერული პროგრამირების და ლოჯისტიკის სპეციალისტი

ეთო: 2005 წელი იყო. ინდოეთის მთავრობის დაფინანსება მოვიპოვე და ოთხ ქართველ გოგოსთან ერთად, ინგლისური ენის შემსწავლელ კურსებზე დელიში გავემგზავრე. ისმაველი იქ გავიცანი, ერთ ჯგუფში მოვხვდით. გოგოებმა ის რალაციით ერთ ჩვენს ქართველ ნაცნობს მივამსგავსეთ და განსაკუთრებულად დაინტერესდით. ძალიან მალე დავეგობრდით კიდევ. ერთად დავხეტებოდით დელის ქუჩებში და გულმოდგინედ ვათვალისწინებდით ქალაქის ღირსშესანიშნაობებს. საღამოობით კი სადმე მოვკალათდებოდით და რიგ-რიგობით, ყველანი ჩვენ-ჩვენს “მშობლიურ” ამბებს ვყვებოდით. მოკლედ, როგორც ამგვარ საერთო საცხოვრებლებში ხდება ხოლმე, ისე მხიარულად ვცხოვრობდით. სამი თვე მალე გავიდა, ერთმანეთს დავემშვიდობეთ და ოდესმე ისევ შეხვედრის იმედით, ყველანი საკუთარ ქვეყანას დავუბრუნდით.

ისმაველი: ამის მერე ურთიერთობა ვირტუალურ “სამყაროში” გავაგრძელებთ, სანამ ზაფხულში არ მივხვდი, რომ ასე ყოფნა აღარ შემეძლო და საქართველოში ჩამოსვლა არ გადავწყვიტე. ძალიან მომენატრა. თან მიწოდდა ის ქვეყანა მენახა, სადაც ეთო ცხოვრობდა, მისი ოჯახი და მეგობრები გამეცნო. თბილისში ოთხი თვის წინ ჩამოვედი და დღესაც აქ ვარ. ერთად ვცხოვრობთ, ორივე ვმუშაობთ და უკვე საერთო მომავალზე ვფიქრობთ.

ეთო: ზაფხულში, გვინდა, სალვადორში ერთად წავიდეთ, რომ მისი ოჯახი და მეგობრები ამჯერად მეც გავიცნო. ჯერ-ჯერობით მათ მხოლოდ ისმავლის მონათხრობიდან ვიცნობ. ესპანურ ენასაც ასეთი მონდომებით სწორედ ამიტომ ვსწავლობ, მათთან შესახვედრად ვემზადები.

უკვე ვიცი, რომ სალვადორელები თავიანთი ცხოვრების წესით ჩვენგან არსებითად განსხვავდებიან. შრომისმოყვარე, საქმიანი ხალხია და იქ ურთიერთობებიც სულ სხვანაირია. ისმაველს ჯერ კიდევ უკვირს, მეგობრებს წინასწარი შეთანხმების გარეშე რომ ვსტუმრობთ და მშობლებთანაც ყოველდღიური კონტაქტი რომ გვაქვს. მაგრამ ამბობს, რომ ეს ყველაფერი ძალიან მოსწონს და მასაც უნდა, საკუთარ შვილებთან ასეთი “ქართული” ურთიერთობა ჰქონდეს.

ისმაველი: აქ ჩემი მეგობრები ეთოს მეგობრებმა შემიცვალეს, მათ ნაკლებობას ნამდვილად არ ვუჩივი, კომუნიკაციაც მშვენივრად გამოგვდის, ინგლისურ ენაზე ვურთიერთობთ. ეთოს მშობლებთან კი თარჯიმანი მჭირდება, ან უკიდურეს შემთხვევაში – თეატრალური შესტებით ვამბობთ სათქმელს. ენასთან დაკავშირებული სირთულეები ასევე ჩვენი ურთიერთობის ბარიერიცაა. ამჯერად სხვა სიძნელეებზე საუბარი მიჭირს. ჯერ შეგუების, ადაპტაციის და გაცნობის პერიოდი მაქვს. ამაზე მოგვიანებით ვისაუბროთ.

ეთო: იმედია, არც მომავალში მოგვიწევს უსიამო შემთხვევების გახსენება. ეს ადამიანი ძალიან მიყვარს და მართლა მინდა ისეთი ადგილი ვიპოვოთ, სადაც ორივე თანაბრად მყუდროდ ვიგრძნობთ თავს.

ლიკა ზენდერი, მომღერალი ქრისტიან ზენდერი, კინორეჟისორი

კრისტიანი: საქართველოში 1999 წელს ჩამოვედი. ამჟამად შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტში აუდიოვიზუალის ახალ სასწავლო პროგრამას ვხელმძღვანელობ. პარალელურად, ვმუშაობ ფილმებზე.

ლიკას ჩემს მეგობარ ფოტოგრაფთან შევხვდი. მალე დავექორწინდით და ვარდების რევოლუციამდე ერთი თვით ადრე ელენე შეგვეძინა. მოგვიანებით, ვარდების რევოლუციაზე დოკუმენტური ფილმიც გადავიღე.

ლიკა: ელენე მართლმადიდებლური წესით მოვნათლეთ. ამ მხრივ, კრისტიანისგან არანაირ წინააღმდეგობას არ შევხვდრივარ. საერთოდ ასეა, ნებისმიერი ყოფითი პრობლემა ჩვენთან დიალოგის გზით გვარდება. თანაბრად ვიყოფთ ყველა საზრუნავს. ის, რომ ქალი ვარ და ეს მხოლოდ ჩემი საქმეა – ჩვენთან არ არსებობს. ტიპიური ქართველი მამაკაცებისგან ამით კრისტიანი არსებითად განსხვავდება.

კრისტიანისთვის ერთადერთი დისკომფორტი ქართული ენაა. ჩემი დახმარების გარეშე უჭირს ჩემს მეგობრებთან, ოჯახის წევრებთან ურთიერთობა. ენის ბარიერის გამო, ბევრი ქართველი მეგობარი არ ჰყავს და ძალიან ხშირად, კრისტიანის მეგობრები სხვადასხვა ქვეყნიდან გვსტუმრობენ.

კრისტიანი: მომწონს ამ აღმოსავლეთ-დასავლეთის გასაყარზე ჩემს მეუღლესთან და შვილებთან ერთად ცხოვრება. საქართველოზე დოკუმენტური ფილმიც გადავიღე, მინდოდა ჩემი განცდები და შთაბეჭდილებები უცხოელი ადამიანებისთვის გამეზიარებინა. ამ ქვეყანას რაღაც განსაკუთრებული ხიზლი აქვს. ვფიქრობ, ის ინდივიდუალობა, რაც მას სხვა დანარჩენი მსოფლიოსაგან გამოარჩევს, აუცილებლად უნდა შენარჩუნდეს.

საყვარელ ადამიანთან ურთიერთობისას, ჩემთვის ნაციონალობას არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს. ძალიან ბევრს ვმოგზაურობ და უამრავ ადამიანს ვხვდები. წლების განმავლობაში, ერთგვარი ფორმულაც გამოვიმუშავე, რომლის მიხედვითაც ადამიანებს ორ კატეგორიად ვყოფ: ჭკვიანები და სულელები. ჭკვიანებიც და სულელებიც ყველგან ცხოვრობენ. ამიტომ, ვფიქრობ, ეს ეროვნული განსხვავებები პირობითია.

საინტერესოც არის სხვადასხვა კულტურის ადამიანებთან ურთიერთობა, მათი ტრადიციების, წეს-ჩვეულებების გაცნობა. ორი აბსოლუტურად ერთნაირი მსოფლმხედველობის მქონე ადამიანის თანაცხოვრება ხომ მოსაწყენია?! ჩემთვის ეს უფრო საკუთარი სარკის ანარეკლთან გამართულ დიალოგს ჰგავს. ჩემი პირველი ცოლი ფრანგი იყო, მეორე ერთ-ერთი აღმოსავლური ქვეყნიდან, ამჯერად კი – ქართველია.

ირაკლი ვესკო, ბიზნეს ადმინისტრირების სვესიალისტი, სახელმწიფო მოხელე ქელი ჭინსი, ლათინური ამერიკის პოლიტიკის სვესიალისტი

ირაკლი: 1995 წელს, სტუდენტური გაცვლითი პროგრამით ამერიკაში წავედი. კელი იმ ორგანიზაციაში მუშაობდა, რომელიც ამ სტუდენტურ გაცვლებს აწარმოებდა და ერთმანეთს სწორედ იქ შევხვდით.

მერე რამდენიმე თვით სხვა შტატში მომიწია სწავლის გაგრძელება და გარკვეული პერიოდით ერთმანეთს დავშორდით. არდადეგებზე რამდენჯერმე ჩავაკითხე. სწავლის დამთავრების მერე კი დავექორწინდით და 1997 წელს, საქართველოში უკვე კელისთან ერთად დავბრუნდით.

კელი: ვერ ვიტყვი, რომ კულტურულმა და ეროვნულმა განსხვავებებმა ურთიერთობაში რაიმე დისკომფორტი შეგვიქმნა. სხვადასხვა ეროვნების ადამიანებთან ურთიერთობა ჩემთვის არასდროს ყოფილა პრობლემა. ამერიკაში ხომ ასეთი ოჯახები ძალიან ბევრია. ჩემს ოჯახშიც, დედა ბერძენია, მამა – ამერიკელი.

სტუდენტობის დროს ძალიან ბევრს ვმოგზაურობდი. საქართველოში ჩამოსვლაც ადვილად გადავწყვიტე. დღეს უკვე შემიძლია ვთქვა, რომ აქაც ჩემი სამშობლოა.

თავიდან, უბრალოდ, ენის პრობლემა მქონდა. დღეს უკვე თავისუფლად ვსაუბრობ და ყველაფერი მესმის. ოჯახში ორი ოფიციალური ენა გვაქვს და ბავშვებიც ქართულ და ინგლისურ ენებზე თავისუფლად ლაპარაკობენ.

ირაკლი: ორივე ვმუშაობთ – კელი CRS-ის (Catholic Relief Services) დირექტორია, მე ბავშვთა სათხილამურო სკოლას ვხელმძღვანელობ და ზამთარს, ფაქტობრივად, სულ ბაკურიანში ვატარებ. გვყავს სამი შვილი: ნიკუშა, ბიძინა და კატო.

კელი: ერთადერთი, რაც ძალიან მაკლია და სულ მენატრება – ჩემი ოჯახის წევრები და მეგობრები არიან. ვერ ვახერხებ ხშირად წასვლას, ისინიც იშვიათად ჩამოდიან. გული მწყდება, როდესაც ბიძაშვილის ან ახლო მეგობრის ქორწილს ვერ ვესწრები. არ მინდა ასეთ მნიშვნელოვან ამბებს გამოვაკლდე. მაგრამ, მეორე მხრივ, ჩემი ოჯახიც და მეგობრებიც ირაკლის ოჯახმა და მეგობრებმა ჩამინაცვლა.

ირაკლი: სულ გვინდოდა ჩვენი საკუთარი სახლი გვექონოდა. მოხდა ისე, რომ ეს “სახლი” საქართველოში ავიშენეთ. ამიტომ, სადაც არ უნდა წავიდეთ დროებით, ბოლოს მაინც “ჩვენს სახლში” დავბრუნდებით.

სანდრო ბოშიაშვილი, ფინანსისტი ოქსანა ფედოსევა, აქონომისტი

ოქსანა: 1998 წელს სახელმწიფო მოხელეების კურსებზე ოთხი თვით ვენაში გავემგზავრე. სანდრო იქ გავიცანი. ძალიან სასიამოვნო ოთხი თვე გავატარეთ, მერე ისევ ჩვენ-ჩვენს ქვეყნებს დავუბრუნდით და აქტიური სატელეფონო კავშირი გავაბით. ყოველდღე, დღეში რამდენჯერმე ვსაუბრობდით.

სანდრო: ოქსანა ჩემთან, თბილისში დავუპატიჟე. ამ ორი წლის განმავლობაში ორჯერ მესტუმრა.

ოქსანა: სანდრო ყაზახეთში ერთხელ ჩამოვიდა, ისიც ჩემთან, სახლში მოვიდა და მამაჩემს ჩემი ხელი სთხოვა. მოკლედ, დავქორწინდით და თბილისში ერთად ჩამოვედით. სანდროსთან იმაზე საუბარი, რომ საცხოვრებლად ყაზახეთში დავრჩენილიყავით, მართალი გითხრათ, არც მიცდია. წინასწარ ვიცოდი, არაფერი გამომივიდოდა.

სანდრო: არ ვიცი რატომ, მაგრამ ძალიან მიჭირს სხვა ქვეყანაში დიდი ხნით დარჩენა. ქორწინების მერე ამერიკაში წავედით, მე სამაგისტრო პროგრამით ვსწავლობდი და ოქსანაც თან წამომყვა. აი, ორი წლის მერე, უკვე თბილისში ჩამოვედით და აქ დავფუძნდით.

ოქსანა: თავიდან, ცოტა არ იყოს, გამიჭირდა – სრულიად ახალი გარემო, სანდროს გარდა არცერთი ნაცნობი და ოჯახისა და მეგობრებისგან ძალიან შორს. მაგრამ სანდრომ აქ რალაცნაირი, “ჩვენი პატარა სამყარო” შემიქმნა, ძალიან მყუდრო და მშვიდი. მისი წყალობით, ეს შეგუების პერიოდი ძალიან იოლად გადავლახე. მერე უკვე კონსტანტინე და ნიკოლოზი გაჩნდნენ და მოწყენისა და მონატრებისთვის დროც აღარ დარჩა. “დიდი პრივატიზაციის” პერიოდში, საქართველოში ახალი ყაზახური კომპანია გაიხსნა და მუშაობაც დავიწყე.

ქართული ჩემს უფროს შვილთან ერთად ვისწავლე. უნდა ვაღიარო, რომ კონსტანტინე ჩემზე ნიჭიერი მოსწავლე აღმოჩნდა, ჯერ კი სამი წლისაა, მაგრამ ჩემზე ბევრად უკეთ ლაპარაკობს.

სანდრო: იცი, ჩვენს შორის რალაც განსაკუთრებულ კულტურულ განსხვავებებს ვერ ვამჩნევ. ძველი საბჭოეთის ქვეყნებს ძალიან ბევრი აქვთ საერთო, მსგავსი. ამდენად ამგვარ აცდენებზე საუბარი ცოტათი ძნელია. მაინც მგონია, რომ მსოფლმხედველობითი განსხვავებები ნებისმიერ წყვილს აქვს და ეს ეროვნებასთან არანაირ კავშირშია.

ფოტო: ლევან ხარაბაულძე

*ჩემნაირი გამოუსწორებელი
ოპტიმისტიკისთვის
ცუდ ხასიათზე ყოფნა
ერთგვარად არაბუნებრივი
მდგომარეობაა. ამიტომ
დღის ბოლოს, როგორც
ნესი, ველარ ვუძლებ
ამაოების განცდას და
“მკურნალობის” მიზნით,
რომელიმე მეგობარს
ვსტუმრობ*

28 იანვარი, კვირა

ჩემთვის ყოველი დღი ერთნაირად იწყება, გინდ კვირა იყოს, გინდ ხუთშაბათი.

ვიღვიძებ მძიმედ, რაც იმას ნიშნავს, რომ სანამ ერთ ფინჯან ყავას არ დავვლე და ლუკმას არ გადავცლაპავ, სჯობს, არავინ შემანახოს ოჯახის ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის ანგარიშით (“ესაა მოსატანი”, “ისაა გადასახდელი” და ა.შ.) თუ სხვა აქტუალური საკითხებით. საუკეთესო შემთხვევაში ხეირიანად ვერც გავიგებ, რას მეუბნებიან, უფრო კი ნერვები ამეშლება და მერე მთელი დღე უხიავ გუნებაზე ვარ. არაფრის ხალისი აღარ მაქვს ხოლმე.

ჩემნაირი გამოუსწორებელი ოპტიმისტიკისთვის ცუდ ხასიათზე ყოფნა ერთგვარად არაბუნებრივი მდგომარეობაა. ამიტომ დღის ბოლოს, როგორც ნესი, ველარ ვუძლებ ამაოების განცდას და “მკურნალობის” მიზნით, რომელიმე მეგობარს ვსტუმრობ, სადაც გვიანობამდე ვიქცევთ თავს შოტლანდიური ვისკის, ამერიკული ბურბონის ან მექსიკური ტეკილას თანხლებით. ამგვარი სტიმულატორების გამო ვიძინებ ძალიან გვიან და შემდეგი დღი კიდევ უფრო მძიმე გაღვიძებით იწყება. ყველაფერი მეორდება (იხ. ზემოთ).

“რა არის ეს, რა სისულელეს წერ? ვიღაცას მანიაკი ლოთი ეგონებო. ეგლა გაკლიათ ოპოზიციას სრული ბედნიერებისთვის!..”

ეს ხათუნაა, ჩემი მეუღლე. ამწუთას თავზე მადგას და კომპიუტერის ეკრანიდან ამოკითხულის კომენტარებითა დაკავებული. “თავისუფლების დღიურების” 2006 წლის ვერსიას უკვე გაეცნო და ძალიან უნდა, რომ რაღაც საინტერესო დავწერო.

ცოტა რთული ამოცანაა, რადგან თითქმის მთელი დღე შინიდან არ გავსულვარ, ვსვამდი არანორმალური ოდენობით ყავას, ვკითხულობდი აკუნინს, ვუყურებდი ტელევიზორს, ვუსმენდი Pink Floyd-ს და DDT-ს, დავბორიალობდი ინტერნეტში და ვთამაშობდი Quake 4-ს (ძალიან მიყვარს კომპიუტერული თამაშები, შეიძლება ითქვას, ჩემი ასაკის შეუფერებლად მიყვარს, განსაკუთრებით ისეთები, სადაც ბევრი სროლაა და ათასი ჯურის მონსტრები დაგდევენ).

ხათუნა: “ახლა კიდევ ინფანტილური უსაქმურის პორტრეტი დახატე. სულ გაგიჟდი? წაშალე ყველაფერი და დაიწყე თავიდან!..”

რა ვქნა, ფაქტი ჯიუტია. მართლაც ასეთი მდორე და არადინამიური დღე მქონდა. თუ არ ჩავთვლით იმას, რომ საღამოს საზო-

დათო ჭურჭიშვილი დღიურები

გადოებრივ არხზე დამიძახეს გადაცემა “არ-გუმენტში”. ამ გადაცემაში ხშირად მინვევენ. როგორც ერთი ჩემი მეგობარი ამბობს, მგონი, ოპოზიციონერის შტატში ვყავართ აყვანილი და შემოდის ანაზღაურებაც მოვითხოვო...

“არგუმენტი” საკმაოდ ორიგინალური თოქ-შოუა. იგი სამ ბლოკადაა დაყოფილი. ერთი ბლოკი ეთმობა ოპოზიციონერებს, მეორე ბლოკში კი გამოდიან ხელისუფლების წარმომადგენლები და ოპონირებას უწევენ ოპოზიციას. ელემენტარული ლოგიკით, პირიქით უნდა იყოს, მაგრამ ამას ვინ ჩივის? მესამე ბლოკიც ხელისუფლებისაა, ოღონდ ამჯერად ექსპერტების ჰიპოსტასით წარმოდგენილი...

ამიტომაც, ყველა გადაცემა ერთი სცენარით მიდის. რაც უნდა ითქვას პირველ ბლოკში, მეორეში აუცილებლად გვეტყვიან, რომ ყველაფერი არის კარგად და იქნება კიდევ უკეთესად, ხოლო მესამე ბლოკში დასკვნებიან, რომ შესაძლოა ყველაფერი იდეალურად ვერ არის, მაგრამ ნამდვილად უკეთესობისკენ მივდივართ.

დღევანდელი გადაცემის თემა იყო რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობები. ოპოზიციიდან ჩემს გარდა ქ-ნი სალომე ზურაბიშვილი იყო მოწვეული – ეტყობა, პირველი ბლოკის სტუმრები გვაროვნული პრინციპით შეარჩიეს. პირადად ჩემთვის ეს თემა ძალიან უინტერესოა, რადგან აქ ყველაფერი ნათელია: კავკასია და, კერძოდ, საქართველო რუსეთს საკუთარი ექსკლუზიური გავლენის სფეროდ მიაჩნია და სანამ ჩვენ თვითონვე არ დავეყენებთ რუსეთს იმ ფაქტის წინაშე, რომ საქართველოში არის სერიოზული წინსვლა ეკონომიკური განვითარებისა და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციის გზაზე, მანამდე არაფერი გვეშველება. და არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს, ვინა ხელისუფლების სათავეში. ასე იყო გამსახურდიას დროსაც, შევარდნაძის დროსაც და ახლაც ასეა.

ქვეყნის ეკონომიკური წინსვლას კი, როგორც მინიმუმ, თავისუფალი, წელგამართული ბიზნესი სჭირდება და კიდევ დამოუკიდებელი, სამართლიანი სასამართლო... ეპ...

ხათუნა: “რა ეპ? ძლივს რაღაც საინტერესო თემაზე დაიწყე წერა და ამით გინდა დაამთავრო?”

რა ვქნა, აბა? გრძელი სიტყვა რომ

პოლიტიკოსის ცხოვრება ძირითადად ოთხი ვერბალური ელემენტისგან შედგება: მოლაპარაკებები, თათბირები, სიტყვით გამოსვლები და ინტერვიუები. სხვანაირად რომ ვთქვათ, პოლიტიკოსის ყოველდღიური საქმე ლაპარაკია.

მოკლედ ითქვას, ჩვენს სასამართლოზე მოკლედ “ეპ“-ებით, “ოპ“-ებით და “ვაი-უი“-ს ტიპის შორისდებულებით თუ ილაპარაკებ, ბიზნესის თავისუფლებაზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტი. ამიტომ სჯობს, მართლა დავამთავრო. თანაც, ეს ყველაფერი ტელეგადაცემაში ვთქვი და ვეჭვობ, კიდევ არაერთხელ მომიწევს გამეორება.

29 იანვარი, ორშაბათი

პოლიტიკოსის ცხოვრება ძირითადად ოთხი ვერბალური ელემენტისგან შედგება: მოლაპარაკებები, თათბირები, სიტყვით გამოსვლები და ინტერვიუები. სხვანაირად რომ ვთქვათ, პოლიტიკოსის ყოველდღიური საქმე ლაპარაკია. ეს არც ისე ადვილი რამ არის, რადგან მუდმივად გინევს ვილაცის რაღაცაში დარწმუნება, თან სულ გაყვედრიან, ეს პოლიტიკოსები ლაპარაკის მეტს არაფერს აკეთებენო.

მეც ამ ორშაბათ დილას კეთილსინდისიერად ვასრულებდი პოლიტიკოსის ფუნქციას, ანუ ვლაპარაკობდი. დღის პირველ ნახევარში დავურიგე ინტერვიუები “იმედს”, “რუსთავი 2“-ს, საზოგადოებრივ არხს და “კავკასიას”; ხოლო საღამოს შევხვდი დათო უსუფაშვილს და ერთობლივად შევეცადეთ, პასუხი გავეცა რუსული ინტელიგენციის მარადიულ კითხვაზე – “რა ვაკეთოთ?”. მეორე მარადიული შეკითხვის – “ვინაა დამნაშავე?” – პასუხი კარგა ხანია, გარკვეული გვაქვს.

სახლში გვიან ვბრუნდები. აქ მთავარი თემა ბავშვების მეცადინეობაა. უფროსი შვილი – გიორგი გაისად სკოლას ამთავრებს და ოჯახში დიდი ვნებათაღელვის საწყისი ეტაპია. აქაურ უმაღლეს სასწავლებელში რომ აპირებდეს ჩაბარებას, სანერვიულო არც არაფერი იქნებოდა. ჩვენებური “რეფორმის” წყალობით ხომ სკოლაში როგორ სწავლობ, არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს. სტუდენტობისთვის მხოლოდ სამი რამ არის საჭირო: საყველპურო ინგლისური, ელემენტარული

დონის მათემატიკა და მფრინავ ჟირაფებზე ტესტში (ზოგად უნარებს რომ ეძახიან) განაფვა. ეს არის და ეს. ადრე უვიციებს ქრთამით ღებულობდნენ, ახლა უქრთამოდაც მწვანე გზა აქვთ. დიდი მადლობა პარტიას და ხელისუფლებას...

მაგრამ რახან გიორგი ამერიკულ აკადემიაში ირიცხება, რომლის ატესტატსაც მსოფლიოს პრესტიჟული უნივერსიტეტებიც აღიარებენ, მას სერიოზული მომზადება სჭირდება. თუმცა, როგორც არ უნდა მოემზადოს და რა კარგი შეფასებებიც არ უნდა დაიმსახუროს, პრესტიჟულ უნივერსიტეტებში სწავლის საფასურის გადამხდელები ჩვენ მაინც ვერ ვართ. ამიტომ ლამ-ლამობით გათავისუფლებულ კომპიუტერთან ვჯდები და ინტერნეტიდან ვკრეფ ინფორმაციას სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებელში ფინანსურ შეღავათებზე. ეს ორმაგად სასარგებლო საქმეა, რადგან უმცროსი ქალიშვილი, ანასტასია, ამერიკულ აკადემიაში სწავლობს.

30 იანვარი, სამშაბათი

კაი გვიან გავედი სახლიდან. პარლამენტში ზამთრის არდადეგების პერიოდი და კომიტეტის სხდომებიც არა გვაქვს. წელიწადის ეს დრო პოლიტიკაში, როგორც წესი, მკვდარი სეზონია. თუმცა, ჩემი ოჯახის წევრები ძნელად ეგუებიან იმას, რომ პარლამენტის წევრს შეიძლება ათ საათამდე ეძინოს და მერე კიდევ ორი საათი დაბორილობდეს სახლში უსაქმოდ.

ისე, მკვდარი სეზონი ეძახე შენ და ჩვენი მთავრობის ხელში ვინ დაგასვენებს? დღე არ გავა, რაღაც რომ არ აიტყხონ. ახლა შენობა-ნაგებობებს არიან მიმდგარი: ზოგს ანგრევენ, ზოგს ართმევენ და თან იძახიან, წესრიგს ვამყარებთ ქალაქშიო. კერძო საკუთრება, როგორც ასეთი, ფაქტობრივად, გაუქმებულია. არანაირი საბუთი არ ჭრის. მოვა მერიის ზედამხედველობის სამსახური და ყოველგვარი დოკუმენტაციის წარდგენის

ისე, საინტერესოა, რას დაწერდა ფრანც კაფკა, თანამედროვე საქართველოს რომ მოსწრებოდა – რევოლუციურს, რა თქმა უნდა, ჯერ არნახულს, ჯერ არგაგონილს? ალბათ, ბევრს ვერაფერს, რადგან მისი მხატვრული სამყარო სისტემური ბიუროკრატის განზოგადებული მოდელია, ჩვენთან კი არანაირი სისტემა არ არსებობს.

გარეშე მოგაყენებს ბულდოზერს, ან ერთ მშვენიერ დღეს ტელევიზიით გაიგებ, რომ ბინა ჩამოგართვეს... ნაღი მერე და სადაც გინდა, იჩივლე. ვის შესჩივლებ, სასამართლო მკვდარია!..

იმ ქვეყანაში, სადაც პრეტენზია აქვთ არათუ ნატოსა და ევროკავშირის წევრობაზე, არამედ, საერთოდ, სახელმწიფოებრიობაზე, ასეთი რამ თავშიც არ უნდა მოსდიოდეს არავის. ნამდვილად არ მაქვს გადაჭარბებული წარმოდგენა ჩვენი სახელისუფლებო ელიტის ინტელექტუალურ შესაძლებლობებზე, მაგრამ ეს ყველაფერი იმდენად აბსურდულია, იმდენად იდიოტობის ზღვრამდე მისული უგუნურებაა, რომ არათუ პოლიტიკის, ყოველგვარი სალი აზრის ფარგლებს ცდება. როცა ქალაქის ყოფილი პრემიერი აღიარებს, რომ მან 1998 წელს დაარღვია 2000 წელს მიღებული კანონი და ამის საფუძველზე მერია მოქალაქეს ჩამოართმევს 1990 წელს კალინინის რაიონის აღმასკომის მიერ გაცემული ბინის ორდერს, ეს უკვე ისეთ მეტაფიზიკურ სივრცეებში გადადის, კაფკასაც რომ არ მოლანდებია.

ისე, საინტერესოა, რას დაწერდა ფრანც კაფკა, თანამედროვე საქართველოს რომ მოსწრებოდა – რევოლუციურს, რა თქმა უნდა, ჯერ არნახულს, ჯერ არგაგონილს? ალბათ, ბევრს ვერაფერს, რადგან მისი მხატვრული სამყარო სისტემური ბიუროკრატის განზოგადებული მოდელია, ჩვენთან კი არანაირი სისტემა არ არსებობს. “რასაც გვინდა, იმას გავაკეთებთ” და “რასაც გვინდა, იმას გიზამთ”-ის გარდა.

მოკლედ, ცუდ ფეხზე ავდექი: დილიდან აღმფოთებული ვიყავი ამ დანგრევა-წართმევის კამპანიის გამო. პირველ საათზე წავედი რადიო “უცნობში”, სადაც ნახევარი საათი ვაფრქვევდი აღმფოთების ვულკანს და ცოტა გადამიარა. მერე გადავინაცვლე

პარლამენტში. დავესწარი ფრაქციის სხდომა. გუნება-განწყობილება დიდად არ გამოიკეთდა და ამიტომ სალამოს ოჯახის წევრებს და ბავშვების მეცადინეობის პერიპეტეებს თავი მოვარიდე. ამის სანაცვლოდ გია ჭუმბურიძეს გავუარე, სადაც გვიანობამდე შევრჩი. საერთოდ, ძველ მეგობრებთან სტუმრობა მიყვარს. სხვა თუ არაფერი, ის მაინც მახსენდება, რომ პოლიტიკის გარდა, რაღაც სხვა ინტერესებიც მაქვს ცხოვრებაში.

31 იანვარი, ოთხშაბათი

სახლში გვესტუმრა ჟურნალისტი ჟურნალ “რეიტინგიდან”. ჩემი ოჯახური პორტრეტი უნდა დახატონ. ოჯახის წევრებს ინტერვიუ ჩამოართვეს. გადავიღეს ფოტოები და წავიდნენ. ეს ფერადი ჟურნალები ერთმანეთს ჰგავს და საკმაოდ პოპულარულია უფროსი თაობის დიასახლისებში. ამის ცოცხალი მაგალითები არიან დედაჩემი და ჩემი სიდედრი. მართალია, ისინი ნაკლებად არჩევენ იმას, “სარკეს” კითხულობენ, “რეიტინგს” თუ “თბილისელებს”, მაგრამ რომ კითხულობენ, ფაქტია. არაერთხელ ვყოფილვარ იმის მომსწრე, როგორ დაუციტატებიათ ამ ჟურნალებიდან ამოკრეფილი ჭორ-მართალი.

განსაკუთრებით სახალისოა ჟურნალების ტელერეკლამა. აქაც ყველა ჟურნალი ზუსტად ერთსა და იმავე ხერხს მიმართავს: ანონსებისთვის გამოყენებულია სკანდალურად დამაინტრიგებელი სათაურები, ვთქვათ: “როდის ღალატობს ცოლს პეტრე?”, ან “რა საიდუმლო გაუმხილა პავლეს პრეზიდენტმა?” ან “როგორ ცდილობდა ანჯელინა ჯოლი ივანეს შებმას?”. ამის მერე გადაშლი ჟურნალს და წაიკითხავ, რომ თურმე არც პეტრე ღალატობს ცოლს, არც პავლესთვის არანაირი საიდუმლო არ გაუმხელიათ და ივანესაც ანჯელინა ჯოლი მართო ეკრანზე

ჰყავს ნანახი... მაგრამ ჟურნალი ხომ უკვე ნაყიდი გაქვს?

ერთხელ ჟურნალ “სარკის” ტელერეკლამაში ასეთი ანონსი იყო – დავით ზურაბიშვილის სახლიდან წივილ-კივილი ისმისო, და სანამ გაარკვიეს, რომ ეს ფეხბურთის გულშემატკივრობას ეხებოდა, ათასმა ნაცნობ-მეგობარმა დარეკა, რა ხდება, ხომ მშვიდობაა თქვენს ოჯახშიო?

დღე დაიწყო მასმედიით და მასმედიითვე მთავრდება. ათიდან თორმეტამდე, ღამის თოქ-შოუ “კავკასიაზე”, რომელსაც სახელად ჰქვია “პოზიცია” და სადაც გამოდის მართო ოპოზიცია. ხელისუფლება “კავკასიაში” არ დადის. ისინი დიდი ხანია, საერთოდ არ მონაწილეობენ არანაირ დებატებში. მოტივი: ჩვენ ლაყბობისთვის არ გვცალია, საქმე გვაქვს საკეთებელიო. ჰოდა, სწორედ მათ საქმეთა საგმირონზე ვმსჯელობდით ორი საათი. თემა იგივეა: კერძო საკუთრების დაუცველობა.

მართლაც გასაოცარია, რას უშვრება ადამიანს ძალაუფლება. ეს ძალიან მძიმე გამოცდაა ყველასთვის. შეიძლება ითქვას, ყველაზე მძიმე. შეიძლება, ვილაც ვერ მოისყიდო და ვერ დააშინო, მაგრამ საკმარისია ძალაუფლება მიიღოს, რომ აქვთ იწყებს სხვების მოსყიდვას და დაშინებას. მთავარი უფლება დამცველი მთავარი უფლებადამრღვევი ხდება, კორუფციასთან მებრძოლი – კორუფციის მფარველი და ა.შ. მერამდენედ ხდება მსგავსი რამ ისტორიაში, მერამდენედ ვარ ამის მომსწრე თავად და მაინც მძიმე გადასატანია. ალბათ, იმიტომ, რომ ეს ჩემს ძველ ნაცნობ-მეგობრებს ეხება და გარკვეულწილად მეც პასუხისმგებელი ვარ მათ საქციელზე.

გვიან ღამით, რელაქსაციის მიზნით – კომპიუტერი და Quake 4... ჩავები სისხლისმღვრელ ვირტუალურ ბატალიებში და მოვკალი მონსტრადექცეული თანამებრძოლი. საკმაოდ სიმბოლურია. ოღონდ ცხოვრებაში, მგონი, პირიქით ხდება...

1 თებერვალი, ხუთშაბათი

პარლამენტში ერთი ძველი ნაცნობი მომადგა, ბოლო ოც წელიწადში სულ ორჯერ რომ მყავს ნანახი. უნივერსიტეტიდან გამო-მიშვეს, უსამსახუროდ დავრჩიო და აშკარად მიმანიშნა, იქნებ თავისუფლების ინსტიტუტთან მიშუამდგომლოო. რომ ნახა, ჩემგან

ხეირი არ არის, დამემშვიდობა, ნავალ, იქნებ ბოკერიას დაველაპარაკო. ვერაა ეს ხალხი ჯანზე! კიდევ კარგადაა ჩვენი საქმე...

ასეთი ადამიანები ცოტანი რომ იყვნენ, რა გვიჭირს, მაგრამ სახელი მათი ლეგიონია. მნიშვნელობა აქვს მარტო იმას, რაც მათ პირადად ეხებათ და მნიშვნელოვანია მხოლოდ ის, რაც ახლა, ამ წუთას, მათ თავს ხდება. ვინა თქვა, ეს ხელისუფლება ეროვნული არ არისო?

2 თეზისური, პარასკევი

წყნარი დღეა, საღამოს კი – ინგა გრიგოლიას “რეაქცია”. კვლავ მესაკუთრეთა პრობლემები. ხელისუფლება ამჯერადაც არ მონანილოებს. სამაგიეროდ, მათი მხარდამჭერები – სოციოლოგი ემზარ ჯგერენაია და რეჟისორი გია ჭანტურია – სხედან სტუდიაში. ცალუღელა ხარის ამბავია, მაგრამ უოპონენტობას მაინც ჯობია. მთლად მონოლოგის რეჟიმში მაინც არ ვიქნები.

თუმცა, ეს ისეთი თემაა, ხელისუფლების აშკარა მხარდაჭერა არანაირად არ გამოდის. ეტყობა, შენ თვითონ უნდა იყო სახელისუფლებო ელიტის გენერალი, რომ წარბშეუხრელად ამტკიცო: ორჯერ ორი ოთხი კი არ არის, ოცდაჩვიდმეტი და ამ აზრს ვერავინ შეგვაცვლევინებსო. ესენი კი აშკარად არ არიან გენერლები, უფრო რიგითებს მიეკუთვნებიან და ამიტომ მორიდებით გვიმტკიცებენ: კი, ორჯერ ორი ოცდაჩვიდმეტი არ არის, ნამდვილად ოთხია, ჰა-ჰა ხუთი და ხანდახან შეიძლება ექვსიც იყოსო.

კერძოდ, გიამ თქვა, თბილისში ბევრი უსახური ნაგებობაა და თუ ყველას დაანგრევენ, მე კმაყოფილი ვიქნებიო. ამ ლოგიკით, მთელი გლდანი, მუხიანი და ვარკეთილი უნდა აღგავო პირისაგან მიწისა და ცენტრალური უბნების დიდი ნაწილიც მიაყოლო. ემზარმა კიდევ – ეს არის კონფლიქტი საზოგადოებრივ ინტერესებსა და კერძო საკუთრების პრინციპს შორისო. ამაზე ისე გავბრაზდი, ძღვის შევიკავე თავი, რომ რაღაც საშინელებები არ მეთქვა. ისე, ბევრიც არ დავაკელი. ვითომ არ იცის, რა ხდება! ერთი, მაგას უნდა მიუხერხონ სახლი ბულდოზერით და მერე ილაპარაკოს Public Good-ზე და მსგავს ამაღლებულ მატერიალზე.

არადა, რომელიმეს რომ ეთქვა, მე სულ არ მესიმპათიურება ეს ოპოზიცია, მაგრამ ხელისუფლების ქმედებას ამ შემთხვევაში

გამართლება არა აქვსო, იმწუთასვე იქცეოდნენ გმირებად. თუმცა, აქ მარტივი ალტერნატივაა: ან სიმართლე, ან ურთიერთობის გართულება ხელისუფლებასთან. ეს კი არანაირად არ უნდათ არანაირი სიმართლის ფასად. აი, პირადად თუ შეეხებიან, მაშინ სხვა საქმეა.

ისე, კონფორმიზმი ჰქვია ამას. არახალია, მაგრამ მაინც გვიკვირს. ხანდახან.

3 თეზისური, შაბათი

დღეს საღამოს დღიურის პრეზენტაცია უნდა მოვახდინო რადიო “თავისუფლებაში”. კვლავ კომპიუტერი. დანერილს ვარედაქტირებ. თავს კვლავ სახალხო კონტროლი მაღვას ჩემი მეუღლის სახით. ცოტა ზედმეტად პოლიტიკური ჟღერადობის გამომივიდა, მაგრამ გულწრფელად შევეცადე, გადმომეცა ის, რასაც ამ კვირაში განვიცდიდი. წმინდა ქრონიკალური აღწერით რომ შემოვფარგულიყავი, ალბათ, სულ ჟურნალისტებთან ინტერვიუების შესახებ უნდა მელაპარაკა.

ხათუნა: “თორემ ცოტა ილაპარაკე! მეტი არც არაფერი გინერია: ნავედი ამ გადაცემაში, იმას ეს ვუთხარი, ამას – ის... ესაა, საინტერესოდ დავწერო?”

აბა, რა ვთქვა? რაც არის, ეს არის. პოლიტიკოსის ცხოვრება მაინც განსხვავდება სხვა პროფესიის ადამიანის ყოველდღიურობისგან. თუნდაც იმიტომ, რომ თავად ჩვენი ქვეყნის ცხოვრებაა ზედმეტად პოლიტიზებული. ამ დროს არის უამრავი ადამიანი, ჩვენზე ჭკვიანიც და ჩვენზე სულელიც. ადამიანები, რომელთაც არ ართმევენ ინტერვიუებს, არ ეძახიან თოქ-შოუებში, მაგრამ ისინი ცხოვრობენ. ხელისუფლებები იცვლებიან, ადამიანის ყოველდღიური ცხოვრება კი თითქოს არც იცვლება. პოლიტიკოსებსაც, ბოლოს და ბოლოს, ეს ყოველდღიურობა შთანთქავს და ასი წლის მერე ისინიც სხვა უბრალო მოკვდავებით დავიწყებას მიეცემიან. გახდება ერთ-ერთი მრავალთაგანი, რომლის მს-

გავსი მილიონობით ყოფილა და კიდევ მილიონობით იქნება.

ხათუნა: “რა ფილოსოფია აგიტყდა ამ ბოლოსიტყვაობაში? ან მინც ვერ უშველი ამ დღიურს ვერაფერს...”

ანი მართლა რას ვუშველი? უბრალოდ, ახლა დღიურის რედაქტირება ДДТ-ის სიმღერის თანხლებით მიმდინარეობს და იური შვეჩუკის სიტყვები, რომელიც არა მარტო რუსული როკ-პოეზიის ბრწყინვალე ნიმუშია, ჩემი ერთკვირიანი ჩანაწერების ერთგვარ პოსტსკრიპტუმად ჩამემისი:

Пропавший без вести, я знаю - ты живой,
Вас миллионы бродят между нами.
Смотрите на могилы с номерами
И на свой путь, очерченный прямой...

ფოტომონტაჟი

სხალი მოკლადი

ეგვიპტა

ავტორი: ლათო ტურაშვილი
ფოტო: მაკა კეკელიძე, ლავილ ლეჟორი

ფოტოჟურნალიზმი

ფოტო: ღაზიდ ღაქტორი

ღელა ევროპა და მამა აფრიკა

ადრე მართლა მეგონა, რომ თვითმფრინავები შუალამისას მხოლოდ თბილისის აეროპორტში ეშვებოდნენ, რადგან ევროპაში ღამით ფრენა საერთოდ აკრძალულია და რადგან კაირო იქვე, ხმელთაშუა ზღვის გადაღმა მეგულებოდა, ვიფიქრე, რომ ღამის ალექსეევკას აქ მაინც არ გვაკადრებდნენ. ალექსეევკა (ოფიციალურად) ჰქვია თბილისის აეროპორტს, ხოლო ეგვიპტე (ოფიციალურად) ეკუთვნის აფრიკას და ამიტომაც ჩვენი თვითმფრინავი კაიროს აეროპორტში მაშინ დაჯდა, როცა ეგვიპტის ცაზე მართლა ვეებერთელა მთვარე, კარგა ხნის ამოცურებული იყო. კაირო უზარმაზარი, ოცმილიონიანი ქალაქია და შესაბამისად რამდენიმე აეროპორტი აქვს, მაგრამ ჩვენ სწორედ იმ აეროპორტმა მიგვიღო, რომელიც მართლა ჰგავდა კოპიტნარის მოსაცდელს, თუმცა დიდხანს მოცდა არ მოგვინია, რადგან საქართველოს მოქალაქეებს ეგვიპტელები ვიზების გარეშე იღებენ. ასეთი ქვეყანა (დსთ-ს გარდა) მსოფლიოში (მგონი) სულ სამია და გიორგი ჯანჯღავას, ამ სიამოვნებისთვის, ჩასვლისთანავე მაღლობა ვუთხარი. გიორგი ჯანჯღავა საქართველოს ელჩია ეგვიპტეში და მისი ინიციატივითა და მონდომებით, ქართველებს დამსახურებული უფლება აქვთ ეგვიპტის ნებისმიერ სასაზღვრო-გამშვებ პუნქტზე, იქვე გადაიხადონ თხუთმეტი დოლარი და ერთი თვის მანძილზე დღინით იარონ მისრეთის მიწაზე. ჩვენს მამულე წინაპრებს იმდენი სისხლი აქვთ დაღვრილი ეგვიპტისთვის, რომ (წესით) საქართველოს მოქალაქეებს იმ თხუთმეტი დოლარსაც არ უნდა ახდევინებდნენ, მაგრამ წინასწარ რომ ზუსტად მცოდნოდა, რასაც ვნახავდი, პირადად

(სრულიად დაუნანებლად), მეტსაც გადავიხდიდი ეგვიპტის ბიუჯეტის გასამხნეებლად. მართალია ეგვიპტეს უზარმაზარი სახელმწიფო ბიუჯეტი აქვს და ეს ქვეყანაც (თავისი რესურსებით) ერთ-ერთი უმდიდრესია მსოფლიოში, მაგრამ როგორც ჩანს, მთავარი მაინც სიმდიდრის სწორად გამოყენება და განაწილებაა და ამიტომაც ეგვიპტე ისეთი კონტრასტების ქვეყანაა, შეიძლება შეგეშინდეს კიდევ. ყველასათვის კარგად ნაცნობ ხეოფსის პირამიდასთან (რომელსაც წელიწადში შვიდი მილიონი ადამიანი ნახულობს), აუცილებლად წაანყდებით მძღნერს (ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე) და აუცილებლად იფიქრებ, რომ მხოლოდ ბრწყინვალე წარსული სულაც არ არის საკმარისი ბედნიერი ანმყოსა და მომავლისათვის.

თუმცა ყველაზე კონტრასტული ეგვიპტეში მაინც კაიროა და მით უმეტეს არქიტექტურული თვალსაზრისით, რომელიც იმდენად გრანდიოზულია, რომ შეუძლებელია სხვაგვარად იყოს, მაგრამ ამ ქაოსს ისტორიული და ლოგიკური ახსნაც აქვს, რადგან გამარჯვების ქალაქს, სხვადასხვა დროს სხვადასხვა ხალხი აშენებდა. აშენებდნენ ყველანი, ვინც აქ მოდიოდნენ და რჩებოდნენ, მაგრამ აშენებდნენ ყოველგვარი დაგეგმარების გარეშე და ახლა უბრალოდ შეუძლებელია იმის გაგება, სად იწყება და სად მთავრდება ეს საოცარი ქალაქი. აქ ყველა ეპოქა და სტილია და ყველა უბანი ერთმანეთისაგან განსხვავდება (ფერებითაც კი) და ისეთ უბანშიც შეიძლება მოხვდეთ, რომელიც მთლიანად ცენტრპონიტის აშენებული გეგონებით; შეიძლება ნახოთ უბანი, სადაც სახლებს სახურავები არა აქვთ,

რადგან სანამ სახლი არ გადაიხურება, იგი მშენებარედ ითვლება და მისი პატრონიც ნაკლებ გადასახადებს იხდის; შეიძლება აღმოჩნდეთ მენაგვეების უბანშიც, სადაც მენაგვეები კი არ ცხოვრობენ, არამედ ხალხი, რომელსაც ნაგავი შინ მიაქვს და იქ ახარისხებს იმ იმედით, რომ ნაგავში რამე საჭიროსა და მნიშვნელოვანს იპოვის. მკვდრების უბანში კი აუცილებლად მოხვდებით, რომელიც სინამდვილეში ქალაქია ქალაქში, სადაც საუკუნეების მანძილზე საუკეთესო ეგვიპტელებს კრძალავდნენ და ამიტომაც აქ, გასაოცარი სილამაზის საფლავებს ნახავთ, მაგრამ ყველაზე გასაოცარი მაინც იმ ხალხის უდარდებლობაა, ვინც ახლაც ამ სასაფლაოზე ცხოვრობს და ასეთი კაიროში მილიონზე მეტია. მუკატამის მთაზე კი, აუცილებლად უნდა ახვიდეთ და სალაჰ-ად-დინის მიერ აშენებული ციტადელიდან უნდა გადმოხედოთ კაიროს, თუ იმის გაგებაც გსურთ, თუ რატომ კვდებოდნენ ამ ქალაქის მისადგომებთან მსოფლიოს საუკეთესო ჯარისკაცები. სალაჰ-ად-დინი, ეგვიპტის მმართველი – კაცი ბრძენი და მამაცი, ჭკვიანი და უშიშარი, მონყალე და სულგრძელი (ყველა ომიდან გამარჯვებით გამოსული), წარმოშობით ქურთი იყო და ეს მან თქვა (მეთორმეტე საუკუნის იერუსალიმში) ფრაზა ქართველების შესახებ, რომელიც ქართულ ენერგიას კიდევ რამდენიმე საუკუნის მანძილზე კვებავდა.

აკაკი ასათიანის გარდა, არავინ იცის, მართლა შეხვდა თუ არა სალაჰ-ად-დინს იერუსალიმში შოთა რუსთაველი, მაგრამ დანამდვილებით ცნობილია, რომ მისი ციტადელის სასახლე კაიროში ყოველთვის

ღია იყო მთელი მსოფლიოს პოეტებისთვის, რათა პოეტებს აქედან უკეთ შეეცნოთ კაიროს ბრწყინვალეობა და ქებათაქება მიეძღვნათ მისთვის. აქედან მართლა ძალიან ლამაზია ალ კაჰერა და აქედან მართლა ვერც კი წარმოიდგენთ ამ ქალაქის ნაგავს, რომელსაც ვერსად დაემალებით. თუმცა ამავე ქალაქში შეიძლება მოხვდეთ ისეთ უბანშიც, სადაც ევროპულად დაკრიალებული სადარბაზოების დანახვა გაგაკვირვებთ კიდევც ხუთვარსკვლავიან, მსოფლიოში ცნობილ სასტუმროებთან ერთად, მაგრამ არ უნდა დაგავიწყდეთ, რომ ეს კაიროა – ყველაზე კონტრასტული ქალაქი დედამიწაზე, სადაც რადიარდ კიპლინგი არასოდეს ყოფილა. მას არასოდეს უნახავს კაირო, სადაც დასავლეთი და აღმოსავლეთი დღისითაც და ღამითაც ერთმანეთს ხვდებიან და თუ თქვენც შეგხვდათ ნილოსის რომელიმე გემზე (სადაც უამრავი ღამის კლუბია), დღისით ჩადრში დამალული რომელიმე არაბი ქალი, ამასაც ნუ გაიკვირვებთ, რადგან თქვენ მას, უბრალოდ, ვერ ამოიცნობთ.

ჩვენ ვერ ამოვიცნობთ კაიროსა და აღმოსავლეთის უამრავ საიდუმლოს, რადგან ამ საიდუმლოს წაკითხვა ბოლო ორი საუკუნის მანძილზე გვეკრძალებოდა (ცოტა მეტი) და ახლა, უბრალოდ, აღარც გვახსოვს. არც ის გვახსოვს, რომ ხეოფსის პირამიდას სინამდვილეში (ძველეგვიპტურად) ხუფუ ჰქვია და მისი სახელი ჩვენ უფრო ადრე ვიცოდით, ვიდრე ბერძნებმა, რომლებმაც ხუფუ ხეფსით ისევე შეცვალეს, როგორც მამა აფრიკისა და დედა ევროპის მთელი ისტორია...

სუფუ და ხემაკი

სუფუს გარდა, გიზას პირამიდების ჯგუფში კიდევ ორი პირამიდა შედის, რომლებიც იქვე (დღევანდელი კაიროს გარეუბანში) დგანან, მაგრამ სუფუ მათ შორის ყველაზე სახელოვანია და რაც მთავარია, ყველაზე მაღალია დღემდე შემორჩენილ და აღმოჩენილ პირამიდებს შორის. გარდა ამისა, სწორედ სუფუს ჩააყოფეს ნავი-საოცრება ოთხი ათასი წლის წინ, რომელიც მეოცე საუკუნეში ხელუხლებელი აღმოაჩინეს და მის რესტავრაციას თოთხმეტი წელიწადი დასჭირდა. ეს უზარმაზარი, მდინარე ნილოსზე გადასაადგილებელი საშუალება, ფარაონის გარდაცვალების შემდეგ, დაშალეს და ისე ჩააყოფეს ძველი ეგვიპტის ერთ-ერთ სახელოვან მმართველს, რადგან ძველი ეგვიპტელების რწმენით, ადამიანს (და მით უმეტეს ფარაონს) ნავი გარდაცვალების შემდეგაც ისევე სჭირდებოდა, როგორც სიცოცხლეში. ძველი ეგვიპტელები იმაშიც დარწმუნებულები იყვნენ, რომ ამ საგულდაგულოდ დაშლილ ნავს, იმ შემდეგ ცხოვრებაში, ისევე ადვილად ააწყობდნენ (ამჯერად სხვები), როგორც დაშალეს. ნავს ჰქონდა (სუფუს პირამიდასთან, იქვე) თავისი სამარხი და სარკოფაგი, მაგრამ არ ჰქონდა არცერთი ლურსმანი და მის აწყობას თოთხმეტი წელი მოანდომეს თანამედროვე ადამიანებმა. როცა სამარხი გახსნეს, მეცნიერები თვალს არ უჯერებდნენ, რადგან თითქმის ოთხი ათასი წლის წინანდელი თოკებიც კი ხელუხლებელი დახვდათ და ეს (ალბათ) ეგვიპტური ქვიშების დამსახურებაც იყო.

სუფუს (ბერძნულად ხეოფისის) პირამიდის გვერდით დგას ხეფრე-

ნის პირამიდა – სწორედ ის, რომელსაც უზარმაზარი სფინქსი და-რაჯობს და ამ სფინქსის შექმნის უამრავი ვერსია არსებობს და მათ შორის ბუნებრივიც. ზოგიერთებს ახლაც სჯერათ ეგვიპტეში, რომ მისი თავი და სახე ქარებმა წარმოშვეს და ადამიანებმა კი მხოლოდ ამის შემდეგ გამოკვეთეს სფინქსის დანარჩენი სხეული. პირველად ეს ვერსია გია ჯანჯლავასგან რომ მოვისმინე, მეც გამეღიმა, მაგრამ ძველი ეგვიპტის ცივილიზაცია იმდენ საიდუმლოს მალავს, რომ გასაკვირი არაფერია და მით უმეტეს გიორგი ჯანჯლავასგან, რომელიც ჩემზე მანიაკია – ამ სიტყვის ყველაზე ჯანმრთელი და მეცნიერული გაგებით. ამიტომაც, რა გასაკვირია, რომ ეგვიპტეში ჩასვლისთანავე ქართული საფლავების ძებნა დაიწყო და ცოცხლებიდან კი, ვინც პირველი გაახსენდა, რა თქმა უნდა, ომარ შარიფი იყო. თუმცა ან კი როგორ დაავიწყდებოდა ლეგენდარული ეგვიპტელი მსახიობი, რომელიც ჩვენი ბავშვობის ერთ-ერთ მთავარ ფილმში ერთ-ერთ მთავარ როლს ასრულებდა. ბავშვობის კინოზე მძაფრი (შთაბეჭდილების თვალსაზრისით) ძალიან ცოტა რამ არსებობს და “მაკენას ოქროში” კი ომარ შარიფი მართლა დაუფინყარი იყო. ამიტომაც, გია ჯანჯლავამ არ დაიზარა და უკვე ოთხმოცი წლის ეგვიპტელი მსახიობი მაინც მოძებნა, რომ მისთვის (ბავშვობაში ათასჯერ ნანახი ფილმის გამო) მადლობა ეთქვა. დიდ ომარ შარიფს (უკვე თითქმის ყველასაგან მივიწყებულს) ცრემლიც კი მოადგა თვალზე იმის გამო, რაც ქართველი ელჩისაგან მოისმინა და გათამამებულმა

ფოტო: მაკა კეკელიძე

ჯანჯლავამ იფიქრა – ბარემ ხეშკესაც მოვიკითხავო. (ახლანდელი ახალგაზრდა ქართველი მაცურებლისთვის არაფრისმთქმელი ხეშკე ულამაზესი ინდიელი ქალი იყო, რომელიც იმავე ფილმში (“მაკენას ოქროში”) ერთ-ერთი სცენის დროს შიშვლდებოდა და ტბაში განიბანებოდა). ომარ შარიფმა ცრემლი მოიწმინდა (თურმე) და საპასუხოდ გიორგი ჯანჯლავას ჰკითხა, – კი, მაგრამ ხეშკე ვინ არისო და ახლა ჯანჯლავას მოადგა ცრემლი, რადგან დიდი ეგვიპტელის ასაკს დააბრალა იმ ზღაპრული ქალის დავინყება, რომელიც ერთნაირად აღელვებდა საბჭოთა ქართველ მამაკაცთა უმრავლესობას, მიუხედავად ასაკისა. თუმცა ომარ შარიფი მართალი იყო, რადგან იმ ფილმს (სინამდვილეში) სულაც არ ერქვა “მაკენას ოქრო” და არც ხეშკე იყო ნამდვილი ინდიელი (როგორც ბავშვობაში გვეგონა) და არც კონდრატე თათარაშვილი გვატირებდა უიარაღოდ და სამართლიანად ისედაც განვალებულ საბჭოთა ბავშვებს...

ღვაბზუ და ბაბზუ(აილა)

კაირო კაი როა, ყველა ტურისტმა იცის, მაგრამ უმრავლესობას, რა თქმა უნდა, წარმოადგენდა კი არა აქვს იმაზე, რომ კაიროში რაც კარგია (არქიტექტურული თვალსაზრისით), უმეტესი ნაწილი (გვიანდელი შუასაუკუნეებისა) ქართველების შექმნილი და აშენებულია. მართალია ეგვიპტეში ქართველების მოხვედრა ძირითადად ისედაც განვალებულ საბჭოთა ბავშვებს...

თადად ისე ხდებოდა, როგორც ამას კონდრატე თათარაშვილი აღწერდა თავის მოთხრობაში “მამლუქი” (რომლის მიხედვითაც გადაღებულ ფილმს “ხვიჩა და გოჩა” ერქვა), მაგრამ ქართველი ბავშვების გატაცების გარდა, იყო გაყიდვის სამარცხვინო ფაქტებიც და ამ ფაქტების დამაღვას აზრი არა აქვს. ივანე ჯავახიშვილი თვლიდა, რომ იმ სამი საუკუნის მანძილზე, რამდენიმე მილიონი ბავშვი გაიყიდა კავკასიიდან და ყველაზე მეტნი მათ შორის ქართული წარმოშობისა იყვნენ. ყველაზე მეტად იმერეთის მეფე სოლომონის დამსახურებაა, რომ ბოლოს და ბოლოს ეს სამარცხვინო საქმიანობა საქართველოში აიკრძალა და ჩვენს წინაპრებს შემოსავლის ეს წყარო სამუდამოდ გადაეკეტათ. ქართველები სწორედ ამ შემოსავლის გამო ჰყიდდნენ ძმისშვილებსა თუ დისშვილებსაც კი და მაშინდელი კაიროს, დამასკოსა და სტამბოლის ბაზრებზე, ჩერქეზებთან ერთად, ქართველები ყველაზე მეტად ფასობდნენ. მათ ყიდულობდნენ ერაყის, ოსმალეთისა თუ მისრეთის ჯარებისთვის, ამიტომ წვრთნიდნენ მეომრებად და ასწავლიდნენ ყველაფერს, რაც უშიშარ მხედარს ბრძოლაში გამოადგებოდა. ბუნებრივია, უცხოეთში გადახვენილი ქართველები ერთმანეთს ადვილად პოულობდნენ და უკვე გაძლიერებულები და ომებში გამონრთობილები, ძალიან ხშირად (და საკმაოდ ადვილად) ახერხებდნენ როგორც სამხედრო ხაზით დანიინაურებას, ასევე სამოქალაქო თანამდებობებზე მოხვედრას, რადგან მაშინდელს აღმოსავლეთში (და

ფოტოგრაფია

ფოტო: დავიდ ლაქოვი

არა მხოლოდ აღმოსავლეთში) ქალაქებსა და ქვეყნებს სწორედ ისინი განაგებდნენ, ვისაც ყველაზე კარგი მეომრები და ძლიერი ჯარი ჰყავდა, სხვადასხვა საუკუნეებში ქართველები აღმოჩნდნენ ირანისა და ერაყის, ოსმალეთისა და ეგვიპტის სამხედრო და სამოქალაქო ელიტაში უდიდესი ძალაუფლებით და ამ ძალაუფლებისა და ყოფილი ქართველი მამლუქების წარმატებების ამბავი, რასაკვირველია, საქართველომდეც აღწევდა. ამიტომაც საქართველოში (იმერეთში იქნებოდა თუ სხვაგან) თოხის უშედეგოდ მოზღაყუნე ნებისმიერ ადამიანს შეეძლო იმაზე დაფიქრება, რომ არსებობდა სამხედრო ასპარეზი, რომელიც მის ცხოვრებას რადიკალურად შეცვლიდა უკეთესობისკენ და თუ ახლა ნებისმიერი სამუშაოს შესასრულებლად ევროპასა თუ ამერიკაში მიდიან, მაშინ რატომ არ წავიდოდნენ. ჰოდა, ქართველებიც მიდიოდნენ და რამდენი სისხლი და ენერჯიაც ჩვენს წინაპრებს სხვა ქვეყნებისთვის გაუღიათ, იმის მეთავე რომ ქართული სახელმწიფოს შესაქმნელად დაეხარჯათ, ახლა ბუმის ოთხკლასიან განათლებაზე მაინც არ იქნებოდა დამოკიდებული ჩვენი სამშობლოს ბედი და არც ძიუდოსტი პუტინის გადასაწყვეტი იქნებოდა ჩვენი მომავალი.

ეგვიპტეში კი უკვე მეჩვიდმეტე საუკუნეში გაჩნდნენ ძალიან ძლიერი ქართველი ბეგები, ყოფილი მამლუქები, რომლებიც თანდათან მთელი ეგვიპტის მმართველები გახდნენ და ძველი კაიროს უბნებში ბაბზუველასა თუ ხან ელ ხალილში ახლაც ნახავთ მათ

ეპოქაში აშენებულ მეჩეთებსა თუ მედრესებს, აკვადუკებსა თუ სასახლეებს. ნახავთ შენობას, რომელიც მამლუქ ბეგს – ალ-გურიას ეკუთვნოდა, წარმოშობით დეაბზუდან, შუხუთიდან თუ შემოქმედიდან. მართალია ყოფილ მამლუქებს ქართულ და ქრისტიანულ სახელებს უცვლიდნენ, მაგრამ ეგვიპტის ისტორიაში მაინც დარჩა რამდენიმე ქართული გვარი, რომელთა გარეშე მისრეთის წარსული წარმოუდგენელია და ტარბაიძეები და სინჯიკაშვილები, არსენიშვილები და ხოსროშვილები ისევე იბრძოდნენ ეგვიპტის თავისუფლებისათვის, როგორც ეგვიპტის ქვიშებში დაბადებული არაბი ბედუინები...

ქარანფულა

არაბულად უდაბნოს “ზადია” ჰქვია და სიტყვა ბედუინიც უდაბნოს შვილების სახელია – მათი, ვინც უდაბნოში იბადება და მთელი ცხოვრება ოაზისებს ეძებს, რათა შეისვენოს, ცოტა გაგრილდეს და თავისი ცხელი და ქვიშიანი გზა ისევ გააგრძელოს. თუმცა ბედუინებს არსად ეჩქარებათ, რადგან არც ეგვიპტის და არც სხვა არაბულ უდაბნოში დროის ჩვენებური ან დასავლური გაგება არ არსებობს სწორედ იმიტომ, რომ მათ სინამდვილეში აქვთ დრო და არა შვეიცარიული საათები. მათ აქვთ დრო, რომელიც ძალიან გრძელია და მზე ძალიან ნელა, ძალიან ზანტად მოძრაობს უდაბნოს ცაზე, სადაც ღრუბლებიც ტაატიტ მიყვებიან ერთმანეთს და ბედუინები წრუპავენ

პიტნიან ლიმონს. ცივი წვენი ისევე სიამოვნებს მათი დამსკდარი ყელის კედლებს, როგორც უცებ მოვარდნილი წყალი – უდაბნოს დახეთქილ ქვიშას. მაგრამ უდაბნო არც მინაა და არც წყალი, უდაბნო მზის ქვიშაა და როცა მზე ქრება, ქვიშა ისე ცივდება, რომ არც კი გჯერა, რომ იმ დღეს, მზის ჩასვლამდე, ძალიან ცხელოდა. ამიტომაც ღამით უდაბნოში ძალიან ცივა და ბედუინები ცეცხლს ანთებენ: ჯერ აცხელებენ ლახმავს დალილი ძვლების გასათბობად და მერე კი იმ ცეცხლის გარშემო ნარგილეს ამზადებენ, რადგან ისინი ემზადებიან გრძელი არაბული ღამისთვის, რომელიც სინამდვილეში ათას ერთი უდაბნოს სიზმარია.

ბედუინებს უყვართ ბასრი ხმლები და მჭრელი სატევარი, მაგრამ მათ სჯერათ, რომ ხმალზე ბასრი შეიძლება იყოს სიტყვა, რომელიც ოქროა და არა დუმილი. უდაბნოში დუმილი ოქრო არ არის და ბედუინები ყოველთვის უსმენენ სიტყვებს, რომლებიც ქარებს მოაქვთ უდაბნოდან და ისინი კი ღამით, ცეცხლის პირას, ამ სიტყვებს ლექსებად აგროვებენ. ბედუინები ამ ლექსებს საუკუნეების მანძილზე აგროვებდნენ ღამის უდაბნოში და მერე ქალაქებში მიჰქონდათ, რათა საუკეთესოები ყველაზე გამოსაჩენ ადგილზე გაეკრათ და თვლიდნენ, რომ სამყაროში ყველაზე ცუდი ქალაქი ის არის, სადაც თუნდაც ერთი კარგი პოეტი არ ცხოვრობს.

აღბათ მეტია, მაგრამ რაც დანამდვილებით ვიცი, ეგვიპტეში სამი კარგი მწერალია: აჰმედ ზევაილი, ნაგიბ მაჰფუზი და ტავფიკ ალ-ჰაკიმი.

აქედან ორი – ნობელის პრემიის ლაურეატები არიან ლიტერატურაში და ნაგიბ მაჰფუზი კი ჩემი (ერთ-ერთი) უსაყვარლესი მწერალია. მისი რომანი “კაფე კარნაკი” ისეთი მოულოდნელობა იყო ჩემთვის, რომ კაიროში ჩასვლისთანავე, იმ ადგილის ძებნა დავიწყე, სადაც ნაგიბ მაჰფუზი თავის მშვენიერ წიგნებს წერდა. ვიცოდი, რომ იმ კაფეს სახელი შეცვლილი ჰქონდა, მაგრამ მისი მოძებნა არ გამიჭირდა, რადგან ოცმილიონიან კაიროში ნებისმიერმა უწიგნურმაც კი იცის ნაგიბ მაჰფუზის სახელი, რადგან ახლა ამ სახელით ნებისმიერი ეგვიპტელი ამყობს. მართალია ეგვიპტელებმა ჯერ მოკლეს ნაგიბ მაჰფუზი და მერე დააფასეს (ჩვენი არ იყოს ხოლმე) და ძეგლიც კი დაუდგეს კაიროს ერთ-ერთ მთავარ მოედანზე, მაგრამ მაინც სასიამოვნოა, რომ ადამიანებს მწერალი უყვართ. ამ სიყვარულს განსაკუთრებით კაიროს იმ ძველ უბანში იგრძნობთ, სადაც ნაგიბ მაჰფუზი დაიბადა (გამალია ჰქვია) და სადაც იგი იზრდებოდა თავისი მომავალი წიგნების პერსონაჟებთან ერთად. მათი უმრავლესობა (აღბათ) ცოცხალიც აღარაა, მაგრამ ის კაფე, სადაც ნაგიბ მაჰფუზს უყვარდა ჯდომა და მუსაიფი (ან მასლაათი), დღესაც არსებობს და ელ-ფიშაჸი ჰქვია, იქვე ჰუსეინის მეჩეთთან, ხან-ელ-ხალილში.

ერთ დღესაც ამ კაფეში იჯდა თანამედროვე არაბული ლიტერატურის ცოცხალი კლასიკოსი, ოთხმოცი წლის ნაგიბ მაჰფუზი, როცა იგი დანით დაჭრა ვიღაც ფანატისკოსმა მკითხველმა და დღემდე არავინ იცის, რატომ. შეიძლება იმის გამო, რომ “აიშ” არაბულად პურს ნიშნავს და მუსულმანმა მწერალმა ერთხელ მუ-

ჰამედის ცოლზე, რომელსაც აიშა ერქვა, სიყვარულით თქვა, რომ ულამაზესი აიშა ალბათ პურივით გემრიელი ქალი იყო. სიყვარულით კი თქვა ეს ფრაზა, მაგრამ სიყვარულს აბა ვინ გაპატიებს და მით უმეტეს მაშინ, თუ კარგი მწერალი ხარ. მართალია მაშინ ნაგებ მაჰფუზი გადარჩა და მხოლოდ დაბრმავდა, მაგრამ იმ ქვეყანაში, სადაც მწერალი ბრმაა, სხვებიც ვერაფერს ხედავენ...

ვინღა დაინახავდა ეგვიპტელების მთავარ დარდას და პრობლემას და ვინღა ეტყოდა ეგვიპტელებს, რომ მონობაზე საშინელი არაფერია და სანამ ეგვიპტელები (მიჩვეულ) მონობას არ გადაეჩვევიან, ან რუსები მიადგებიან ან ამერიკელები, როგორც იყო კიდევ სინამდვილეში და როგორც არის.

ნაგებ მაჰფუზი მთელი ცხოვრება ამტკიცებდა, რომ ეგვიპტის პირამიდები მონების აშენებული არ იყო (ამას ჩვენც ისევე გვასწავლიდნენ, როგორც ეგვიპტის სკოლებში) და მხოლოდ მისი გარდაცვალების შემდეგ დაამტკიცეს და აღიარეს მსოფლიოს მეცნიერებმაც, რომ პირამიდებზე დაქირავებული ადამიანები მუშაობდნენ და არა მონები. მონებს მხოლოდ დანგრევა შეუძლიათ და არა აშენება, მაგრამ აბა მწერალს, სანამ ცოცხალია, ვინ უჯერებს.

ქარანფულა კი მისი რომანის პერსონაჟი ქალია, რომელიც მაშინვე შემეყვარდა, როცა პირველად ნავიკითხე ნაგებ მაჰფუზი და ალბათ იმ ქალს თუ ჰგავდა ქარანფულა, ახლა რომ იჯდა მწერლის საყვარელ კაფეში და ნელა, ძალიან გემრიელად ენეოდა არაბულ ჩილიმს...

ხამსინი

*”შემანუხეს ქარებმა,
მაგრამ არ მეჩქარება...”*

ნაპოლეონის უცნობი ლექსიდან

სინამდვილეში ნაპოლეონ ბონაპარტეს ძალიან ეჩქარებოდა (ინგლისელები წყალდანყალ მოყვებოდნენ ფრანგებს) და სინამდვილეში ქარებმა მამლუქები შეანუხეს და არა ფრანგები. ამიტომაც ეგვიპტელმა ქართველებმა ერთ-ერთი გადამწყვეტი ბრძოლა გიზას პირამიდებთან სწორედ ქარის გამო წააგეს. სინამდვილეში ეს ცნობილი ბრძოლა პირამიდებთან არც ისე ახლოს მოხდა, როგორც ამას ისტორიკოსები აღწერენ ხოლმე და ეს შეცდომაც ნაპოლეონის ბრალია.

ლეგენდარულმა კორსიკელმა იმ ბრძოლის წინ ათასწლოვანი პირამიდები ახსენა, თუმცა ჩვენთვის (ქართველებისთვის) გაცილებით საინტერესო ნაპოლეონის პირველი მიმართვაა, რომელიც ფრანგებმა კაიროში შესვლისთანავე, მთელს ქალაქში გაავრცელეს. მიმართვა სამეწოვანი იყო და ნაპოლეონ ბონაპარტე რიტორიკულად ეკითხებოდა კაიროსა და ეგვიპტის არაბ მოსახლეობას – როდემდე უნდა მოეთმინათ ვიღაც ქართველების (და საერთოდ, კავკასიელების) ბატონობა თავიანთ მიწაზე. ბონაპარტეს ეგვიპტის ექსპედიციაში ფრანგ მეცნიერთა მთელი კორპუსი ახლდა თან და ბუნებრივია, იმ ქვეყნის შესახებ, რომლის დასაპყრობადაც მიდიოდა, წინასწარ უკვე ყველაფერი იცოდა. ყოველ შემთხვევაში, ის კი ნამდვილად იცოდა, რომ ეგვიპტეს (რამდენიმე საუკუნის მანძილზე) კავკასიე-

ფოტო: მასა კეკელიძე

ლი მამლუქები მართავდნენ და მეთვრამეტე საუკუნის ბოლოს კი ეგვიპტის ყველაზე გავლენიანი ბეგები სწორედ ქართველები იყვნენ. ნაპოლეონის მარჯვენა (თუ მარცხენა) ხელი, ვინმე რუსტამი, ჩვენ რომ ბავშვობიდან ქართველი გვეგონა და ბოლოს თბილისელი სომეხი გამოდგა, შეიძლება იყო კიდევ საფრანგეთის იმპერატორის მთავარი მრჩეველი ქართულ (და საერთოდ, კავკასიურ) საკითხებში. არავინ იცის, ზუსტად რა უთხრა იმ რუსტამმა ნაპოლეონს ქართველების შესახებ, მაგრამ ბონაპარტე რომ გაოგნებული იყო ქართველი მამლუქების მამაცობითა და ბრძოლისუნარიანობით, ეგვიპტისა და საფრანგეთის ისტორიის ნებისმიერ სახელმძღვანელოში წერია. ასეც რომ არ იყოს, ჩვენ ხომ ისედაც კარგად მოგვეხსენება, სხვის ომში ქართველი როგორი ბრძენი და გულადია, მაგრამ მაშინ, კაიროსთან ბრძოლის წინ, უცნაური რამ მოხდა. შეტაკების დაწყებამდე ცოტა ხნით ადრე, რომელიღაც აფრიკული, ქვიშიანი ქარი ამოვარდა სწორედ მამლუქების მიმართულებით და მურად-ბეგმა თურმე ქართულად შეიგინა – რა დროს სამსინი იყოო. მაგრამ ეს არ იყო სამსინი (ორმოცდაათდღიანი ქარების სეზონი), რომელიც ეგვიპტეს გაზაფხულობით გადაუვლის ხოლმე და უკვე ზაფხული იდგა და სინამდვილეში ეს იყო უცნობი ქარიშხალი, რომელიც იმის საშუალებასაც არ აძლევდა ქართველ მამლუქებს, რომ თვალები გაეხილათ და ასე ბრმად ბრძოლა კი, მართლა ძალიან ძნელი იყო. თუმცა მათ მაინც იბრძოლეს ბედუინებთან ერთად და ეს ბრძოლა მანამ გრძელდებოდა, სანამ ფრანგებმა ეგვიპტე საბოლოოდ არ დატოვეს.

თუმცა სამშობლოში დაბრუნება ფრანგებისთვის არც ისე ადვილი იყო, რადგან სანამ ისინი ეგვიპტეში ქართველებს ებრძოდნენ, ინგლისელებმა ფრანგულ ფლოტილიას მიაგნეს და მათი გემები უდიდესი სიამოვნებით დაადულეს. ფრანგებს კი გემები ძალიან სჭირდებოდათ, რადგან ბევრი ბარგი ჰქონდათ (პირამიდების წაღებაც კი უნდოდათ ნანილ-ნანილ) და ყველაზე ღირსეულად ისევ თვითონ ნაპოლეონი მოიქცა, რომელმაც ყველაფერი ხელუხლებლად დატოვა კაიროს იმ სახლში, სადაც ცხოვრობდა. ის სახლი (როგორც კაიროს საუკეთესო სახლები მაშინ) ეკუთვნოდა ქართველ მამლუქს – ალფი ბეგს (ვინ იცის, იქნებ გვარად ალფაიდეს), რომელიც ახლა ალბათ აღარც არსებობს, მაგრამ თუ ვინმე იმ სახლის მოძიებით მაინც დაინტერესდება, შეუძლია ბატონ გოჩა ჯაფარიდეს მიმართოს, რომელმაც კაიროსა და ეგვიპტის შესახებ ყველაფერი იცის.

ნაპოლეონ ბონაპარტემ კი იცოდა, რომ იმ დროისათვის ყველაზე კარგად განვრთნილი, ევროპულ წესრიგზე დაფუძნებული ჯარით ეგვიპტელ მამლუქებსაც დაამარცხებდა, რომლებიც ფრანგებს საზამთროებს ეძახდნენ. მაგრამ ორგანიზებულმა საზამთროებმა ეგვიპტის სიცხესაც გაუძლეს და მამლუქების სიმამაცესაც, თუმცა ნაპოლეონს მაინც დასცდა ფრაზა, რომელიც ძალიან ზუსტი იყო – ქართველებს რომ ორგანიზების ნიჭიც ჰქონდეთ, საფრანგეთის დაპყრობასაც შეძლებდნენო.

ჯვარიც გვწერია.
ჩვენც და ფრანგებსაც.

სწორად

ჯვარი და ეკლესია კი იმდენია კაიროში, ცოტა დაეჭვდები კიდევ რომ უდიდესი ისლამური ქვეყნის დედაქალაქში ხარ, რადგან ჩვენი დოგმატური, სტერეოტიპული წარმოდგენებით, მუსულმანურ ქვეყნებში სხვა რელიგიისა და აღმსარებლობის ადამიანებს წვავენ, კლავენ ან ცოცხლად ჭამენ. სინამდვილეში კი ქრისტიანები მშვიდად ცხოვრობენ ეგვიპტეში და კაიროშიც, ყოველი ფეხის ნაბიჯზე ეკლესია გხვდება, ყველაზე მეტი კოპტების – კოპნიები და კობტები.

თუმცა სხვა ქრისტიანებსაც არავინ უშლის ტაძრების აშენებას და კაიროში არის ბერძნული ეკლესიაც – იქვე, ძალიან ახლოს იმ ადგილთან, სადაც ჰეროდეს დროს მალავდა მარიამ ღვთისმშობელი პატარა იესოს.

ეკლესია წმიდა გიორგის სახელობისაა და ამიტომაც არ არის გასაკვირი ამ ეკლესიაში წმიდა გიორგის ხატების სიმრავლე, თუმცა გასაკვირი ის არის, რომ ყველგან წმიდა გიორგი ულვაშებითაა გამოსახული, რაც ჩვენთვის, ქართველებისთვის, ცოტა უჩვეულოა.

კაიროში რამდენიმე სომხური ეკლესიაც კი არის (ერთი მათგანი ისე მომეწონა, გამიკვირდა კიდევ, რადგან ერევანში ასეთი ლამაზი ეკლესია არც მინახავს). ბატონ ბენიამინ სილაგაძეს ჩვენზე უკეთ ეცოდინება, მაგრამ კაიროში მგონი ქართული ეკლესია არ არსებობს, რადგან ეგვიპტის ქართველი ბეგები (ყოფილი მამლუქები) ეკლესიების ასაგებად ფულს საქართველოში აგზავნიდნენ და სოფელ მარტყოფში ახლაც ასხოვთ იბრაჰიმ სინჯიკაშვილის ქველმოქმედება.

სამაგიეროდ, ეგვიპტეში არის ეგრეთ წოდებული წითელი პირამიდა, რომელიც ირიბად მაინც უკავშირდება საქართველოს ისტორიას და ამ პირამიდას სწორედ ჰქვია და მართლა ულამაზესია, მიუხედავად იმისა, რომ ზედ რუსი ტურისტები დაძვრებოდნენ კაუნასის ბოტასებით. საქმე ის გახლავთ, რომ ამ წითელი პირამიდის აგება უკავშირდება მეთორმეტე დინასტიის ფარაონ სესოსტრისს, რომელმაც ჰეროდოტეს მიხედვით, ლაშქარი შავი ზღვისკენ გააგზავნა და ლაშქრის ნაწილი სამუდამოდ კოლხეთში დარჩა. შესაძლებელია “ქართლის ცხოვრების” უცნაური ფრაზა იმის შესახებ, რომ მეგრელების წინაპრები საქართველოში ეგვიპტიდან მოვიდნენ, სწორედ ჰეროდოტეს ამ განმარტებას ეყრდნობოდა, თუმცა ახლა სიმართლის დადგენა ძალიან ძნელია და ამიტომაც, გიორგი ჯანჯღავამ მაინც (ყოველი შემთხვევისათვის) სიამონებით იტირა სავარაუდო წინაპრების პირამიდასთან. რასაკვირველია, წყაროები მომარჯვებული გვქონდა მეგრული პირამიდის ძიებაში (თან დაგვქონდა წიგნებიც) და იქვე გაჩნდა ალტერნატიული ვერსიაც, რომ კოლხეთის ექსპედიციას უკავშირდებოდა არა სესოსტრისი, არამედ ფარაონ სენუსრეტ მესამე და შესაბამისად, სხვა პირამიდასთან უნდა გვეტირა, მაგრამ ამდენი ცრემლის საშუალება, უბრალოდ, უკვე აღარ იყო.

ეგვიპტის ნაციონალურ მუზეუმშიც რომ მივიდოდით, რაღაც იმედი იმისა, რომ მეტის გარკვევას შევძლებდით, ნამდვილად მქონდა, მაგრამ ამ გასაოცარი სიმდიდრის მუზეუმში შეუძლებელი და

წარმოუდგენელია რამის მიგნება, რადგან ექსპონატები იმდენად ქაოტურადაა დარბაზებში გამოფენილი, რომ უბრალოდ ვერ გაიგებ, სად იწყება და სად მთავრდება ეგვიპტის უძველესი ცივილიზაცია. ერთადერთი, რასაც პირდალესი ხედები, ის არის, რომ ალბათ მსოფლიოში ასეთი სიმდიდრის მქონე მუზეუმი არ არსებობს, მაგრამ ეგვიპტელებს თავისი სიმდიდრის ორგანიზება ისევე უჭირთ, როგორც სხვა ყველაფრის. სხვას ყველაფერს რომ თავი დაანებო, მუზეუმში იმდენი მუშია და სარკოფაგია, შეიძლება მართლა გაგიჟდეს და გასაგიჟებელი კი ისაა, რომ ყველა სარკოფაგი შედეგია, მიუხედავად იმისა, რომ ამ ათასობით სარკოფაგიდან არცერთი არ ეკუთვნის რომელიმე ფარაონს და ისინი რიგითი, ჩვეულებრივი მოკვდავების სასახლეებია.

როგორც ცნობილია, ერთადერთი ფარაონი, რომლის სამარხსაც ინგლისელებმა მიაგნეს 1922 წელს, ტუტანხამონი იყო და ის ზღვა ოქრო, რომელშიც იგი მოკრძალებულად იწვა, სხვა უამრავ განძთან ერთად, ინგლისელების გარდა, ფრანგებმაც გაზიდა და ამერიკელებმაც. სხვათა შორის, ერთი ეგვიპტური მუშია ჩვენც დაგვრჩა გიორგი ავალიშვილის წყალობით, რომელმაც მეთვრამეტე საუკუნეში ეს მუშია ადგილობრივი ჭირისუფლებისგან ათას ორას ოქროდ იყიდა და ახლა იგი თბილისის სახელმწიფო მუზეუმში ინახება. იოანე ბატონიშვილის თანახმად, ქართველს რისი მოფიქრება გაუჭირდებოდა (მით უმეტეს გიორგი ავალიშვილს) და საზღვრების გადალახვისას, თურმე თვალზე ცრემლს იმშრალე-

და – ბებია მყავდა წაყვანილი ეგვიპტეში პირამიდების სანახავად და უკანა გზაზე მომიკვდაო...

ვინ იცის, იქნებ ეს მართლა რომელიმე ეგვიპტელი ფარაონის მუშია და ალბათ სიმართლე თამარ სუხიშვილმა იცის, რადგან “კალმასობის” სპეციალისტი “ცხელ შოკოლადში” სწორედ ის გახლავთ...

P.S. როგორი ქალები ჰყავთ ეგვიპტელებს?

ყველაზე ლამაზები ბედუინი ქალები არიან, რადგან მათ ბავშვობაშივე კლიტორებს აჭრიან, რომ მერე ვნებებს არ აჰყენენ და ამიტომაც, მთელი მათი ვნება და სილამაზე დახატულ თვალებშია.

თუმცა ისეთი არაბი ქალი, რომლის გამოც ისლამსაც მიიღებდა კაცი, ეგვიპტეში მე არ მინახავს...

შემთხვევით ნაკითხული წიგნი

– ერთხელ, ერთ შორეულ ქალაქში მეგობრებთან დავრჩი და დასაძინებლად, მეორე სართულზე, პანანინა ოთახში მოვხვდი.

ემიგრანტული ოთახი იყო: კედელზე პატარა ქართული ხატები ეკიდა, სადაც მეგობრის დედა ლოცულობდა ხოლმე, ღია თაროებზე კი უზომო ოდენობის და სულ სხვადასხვა დანიშნულების წიგნები ეწყო. ასევე, ყუთებშიც, რომლებიც იატაკზე ელაგა. საწოლი ფანჯარასთან იდგა და ძალიან მაგარი ღამე იყო.

ის ქალაქი ისეთია, რომ შიგ ათასი ქალაქი ჩაეტევა: ერთი უბნიდან მეორეში რომ მიიხარ, ხშირად ისეა, თითქოს სხვა ქვეყანაში მიდიოდე. აქ დილით წამოვდები და მთელ სამ დღეს კი დავრჩი. ჩემი ოთახი კი ისეთი იყო, ყველა სხვა ოთახიდან რომ წიგნებს შემოიტანენ და დაანყობენ, იქ აღარ ეტევაო. უმაგრესი ოთახი იყო, მოკლედ, და შლაპებთან, დანა-ჩანგლის ყუთებთან და მტვერსასრუსტის ნაწილებთან ერთად, თაროებზე ბლომად წიგნებიც ეწყო.

ეს იყო ფოტოალბომები, ქვიზ-ბუქები და რომანები. ძირითადად ამერიკული. ძირითადად კი არა, სულ ამერიკული რომანები იყო, ხოლო რამდენიმე მწერალია ამერიკაში, ყველას მოეხსენება.

გამოცემები ახალი არ იყო, ძირითადად 60-70-იანი წლების თხელყდიანი წიგნები, იერით, თავის დროზე გვარიანად ნაკითხი. საერთოდ ვერცერთი სათაური და გვარი ვერ ვიცანი. ისეთი წიგნები იყო, დიდად რომ აღარ უბრუნდებოდა ხოლმე. ასეთ წიგნებს თვალი დახარბდება ხოლმე, დაახლოებით ისე, როგორც ბუკინისტებში, თუმცა მერე ვეღარ კითხულობ.

ვინც ვერ იძინებს, იმას წიგნი აუცილებლად სჭირდება, ყოველთვის არა, მაგრამ ხშირად მოგეხმარება.

ხოდა, იმ წიგნებიდან ერთი გამოვადრე. ავტორი იყო კარსონ მაკკულესი, თუ მაკკალესი. წიგნს კი ერქვა “გული მარტოხელა მონადირეა”. მოკლე შესავლიდან შევიტყვე, რომ კარსონი ქალი ყოფილა... მე რა ვქნა? საბჭოთა მოქალაქე ვარ, აბა რა ვიცოდი, რომ ძალიან ცნობილი წიგნი ავიღე, იმიტომ, რომ სათაური მომეწონა. კი არ მომეწონა (ცოტა დატკბილული მომეჩვენა და ვიფიქრე, ერთი ისეთი რომანი იქნება მეთქი, თუმცა ყდა არა ჰქონდა ისეთი რომანის) მიმიზიდა.

ფანჯარა ღია იყო, ხის ტოტებს ქვემოდან ღამის ფარნის თეთრი და ცოტათი ბრაზიანი შუქი სცემდა და დავინყე ამ წიგნის კითხვა.

ეს ახლა ვიცი კარსონის უბედური ამბები და ის, რომ ამ წიგნს, რომელიც ბარე 70 წლის წინაა დაწერილი, დღემდე ძალიან ბევრი ადამიანი კითხულობს, მაშინ კიდევ... დიდხანს ვკითხულობდი. იმ ღამესაც და მეორე ღამესაც. დილით კიდევ, კაფეში ვიჯექი, უფრო სწორად ქუჩაზე კაფეს წინ და ერთ ფოტოგრაფს ველაპარაკებოდი, რომელიც ახალი ჩამოსული იყო ავღანეთიდან. ძალიან მაგარ რამეებს ყვებოდა, მაგრამ ეგრეც არაფერი არ

მასხოვს, სულ მინდოდა “გული მარტოხელა მონადირეა” მეხსენებინა. არ იყო ამის საშუალება:))))))

ამერიკის სამხრეთ შტატების ამბები სულ მიყვარდა. მარტო ფოლკენრის და ჰარპერ ლის გამო კი არა, უფრო დიდი ამერიკული ფილმების გამო, რომლებზეც ვკითხულობდი: “მისისიპი ცეცხლში”, “ცხელ სამხრეთულ ღამით”, “დეენა”... კიდევ რამდენია. კაი, ეს სხვა ამბავია. საერთოდ, პატარა ქალაქის ამბები მიყვარს. ამ წიგნშიც სამხრეთი იყო. ოლონდ... ორი ყრუ-მუნჯი ჯეილის მეგობრობის ამბავი, შიგ ჩანს სხვა რთული ამბებით.

ორივე კვდება. ერთი, გვარად სინგერი, თუ არ ვცდები და მეორე კიდევ, ბერძნული გვარით, რომელიც ავად გახდება და ჭკუაზე შეცდება. იქ სხვა ამბებიცაა – გამხდარი გოგო, ერთი მეტრნახევრიანი ლოთბაზარა... უამრავი რამე.

ეს წიგნი მეორე ღამით დავამთავრე და ჩემს მასპინძელს ვეუბნებოდი, მორჩა, გავაქანე კურტკის ჯიბეში-თქო... ნაილეო. თან თვალები მოჭუტა და, დუ იუ რილი ლაიქ ით? – აი, ეგრე გამომცდელად მკითხა.

სასაცილო ეგ არის, რომ დამრჩა. ვაგონში, რა. ვიფიქრე, ახლა რა უნდა ნავიკითხო მეთქი. ვიჯექი საათნახევარს და ისევე ამ წიგნზე ვფიქრობდი. მერე ამბავი გამოვიხსენე. მერე კარსონის ცხოვრებაზე ვკითხულობდი რაღაცებს. მთელ იმ დროზე, ტრუმენ კაპოტზე და ასეთ პერსონაჟებზე. აქეთ რომ მოვდიოდი, წიგნი ისევე დამრჩა. საერთოდ, ეტყობა ასეთი ბედის ქალი იყო. თუმცა, საზუღამოდ დამამახსოვრდა, რომ “გული მარტოხელა მონადირეა”, თორემ, რა თქმა უნდა, უკეთესი რომანებიც ნაუკითხავს კაცს. საქმე უკეთესსა და უარესში არ არის, საქმე განწყობაშია. რა დაგრჩება ორჯერ დაკარგული, შემთხვევით ნაკითხული წიგნიდან.

იქ კიდევ ერთი ბიჭია, რომელსაც სულ გარმონიკა დააქვს თან და მოიცლის თუ არა, უკრავს.

ჰარისის სია

– ამ წიგნის არსებობის შესახებ საერთოდ არაფერი ვიცოდი და არც მახსოვს, სად ვნახე. მგონი ერთ-ერთ კატალოგში, საფოსტო ღრიჭოში რომ შემოაგდებენ ხოლმე ლონდონის სახლებში. ძალიან გამახალისა სათაურმა და კატალოგი მეგობარსაც ვაჩვენე.

წიგნს ჰქვია: “ჰარისის სია, კოვენტ გარდენის ქალბატონებისა. 1757-1795 წლების რჩეული გვერდები”.

მოკლედ რომ ვთქვათ, სარეკლამო ტექსტის მიხედვით, ამ წიგნში წარმოდგენილი იყო ხსენებულ წლებში, ლონდონში, კოვენტ გარდენის მიდამოში მოსაქმიან მეძავთა სიები და არა მხოლოდ სიები, არამედ დახასიათებები, რჩევები და ერთგვარად, სოციოლოგიური ვითარების აღწერაც კი. ოლონდაც, წიგნი მაშინ არ მიძებნია, არ გამომიხსენია და ვიხიბთხიეთ კი. იმის შემდეგ, ღამის წელიწადი გავიდა და ვისთან ერთადაც ვხიბთხიეთდი, იმას ეს ამბავი, ჩანს, არ დავინწყნია და ერთმა ტკბილმა, ლონდონიდან ჩამოფრენილმა კაცმა სწორედაც რომ “ჰარისის სია” გადმომცა, ესაო, შენთან გამომატანესო.

მე ხომ ინგლისელი არა ვარ? აბა, რა ვიცი, რო “ჰარისის სია” ცნობილი ამბავია?

მოკლედ რომ ვთქვათ, მე-18 საუკუნის ლონდონში მთავარი გასართობი ადგილი კოვენტ გარდენის მიდამო იყო და მეძავნი და ბორდელებიც იმის შემოგარენ ქუჩებზე იყო. იმ დროის ლონდონი საგანგებოდ არ მისწავლია, თუმცა კოვენტ გარდენის ბოძებთან, რა თქმა უნდა, გაფრეებულვარ, მაგრამ იქ უფრო ის ამბავი მახსენდებოდა, ბერნარდ შოუს “პიგმალიონი” რომ იწყება. წვიმს და ელიზა დულიტლი კი ერთ-ერთ ბოძთან ზის, თავისი ყვავილების კალათით, უკან კი ჰენრი ჰიგისი რაღაცებს ინიშნავს ბლოკნოტში.

ჰოდა, მანამდე კიდევ ეს კოვენტ გარდენი ყოფილა, რაც ყოფილა. ხოლო ლონდონსა შინა ცხოვრობდა ერთი რიგითი პოეტი, სახელად სემუელ დერიკი: იმ ნიჭისა, ათასობით რომ არიან ხოლმე, ანუ პოეზიით იმან ვერავინ

გააკვირვა. ჰოდა, ამ დერიკს შავი დღეები ჩამოსდგომია: მიჯნური გაცეცეცია, სახლის ქირა ველარ გადაუხდია, გაცემული თამასუქები ველარ გაუნაღებია და მოკლედ, ციხეში მოხვედრა არ ასცდებოდა.

იჯდა ასეო, ხელეში თავი ჩაერგო და აღარ იცოდა რა ექნაო და უცებ ერთი რამ აზრი მოუვიდა, ეგებ ამან მიხსნასო.

ამ დერიკს უჯრები გამოუქექავს და იქ “ჰარისის სია” უპოვია. როგორც ერთ პალსტუხმორჩილ და მექალთანე მარტოკაცს, “ჰარისის სია” მასაც ჰქონია.

ჯექ ჰარისი კი ლონდონში ცნობილი სუტენიორი ყოფილა, რომელსაც მის ხელქვეით მყოფ მეძავთა სიები ჰქონია და კლიენტებს ამ სიებსაც სთავაზობდა, მოკლე, ზეპირი დახასიათებებით. სხვა სახელად ჯექ ჰარისის ჯონ ჰარისონი რქმევია.

ჰოდა, დამჯდარა დერიკი და ამ სიის მიხედვით, ლონდონელ მეძავთა დახასიათებები, სხვანაირად რომ ვთქვათ – კატალოგი შეუდგენია და იმდენი მოუხერხებია, რომ კარქა ტკბილადაც დაუსტამბავს. ამ ნიგნს მისტერ დერიკი ყველანაირი უბედურებისგან გადაურჩენია, რადგან კატალოგი, სხვანაირად კი “ჰარისის სია”, ჭეშმარიტი ბესტსელერი შექმნილა და ყოველწლიურ ალამანხადაც კი ქცეულა, 1757 წლიდან მოყოლებული.

ჯექ ჰარისი უკვე შემდეგ წელიწადს ჩაუყუდებიათ ნიუგეიტის ციხეში და მერე კი აღარ ვიცი, რა მოუვიდა.

ეს ნიუგეიტის ციხე, ახლა რომ შუა ლონდონია და ოულდ ბეილის სასამართლო, იქა ყოფილა და ერთ-ერთი უძველესია ლონდონში. იქ ადრე დრამატურგი ბენ ჯონსონიც მჯდარა, დუელში ერთი მსახიობის მოკვლისთვის და დანიელ დეფოც, “რობინზონ კრუზოს” მომგონებელი. ბარე მეთორმეტე საუკუნიდან არსებობდა ეს ნიუგეიტი.

რახან ციხეებზე ჩამოვარდა ლაპარაკი, ისიც მოგახსენოთ, რომა მეძავთათვის ლონდონში საგანგებო ციხე არსებობდა, რომელსაც კლერკენელი ერქვა, ოლონდაც იმას კლერკენელს არავინ ეძახდა, ყველანი ბრაიდველს უწოდებდნენ. საქმე ეს არის, რომ “ბრაიდ” ხომ პატარადაც ნიშნავს და ხუმრობით, მეძავთა სატუსალოს “საპატარძლო” დაარქვეს. ჰო, ბარემ ისიც, რომ ვალის ვერგადამხდლებს ლონდონში ფლიტის ციხეში ჩასხამდნენ ხოლმე.

მოკლედ, ასეა თუ ისე, მისტერ დერიკმა ამ ნიგნით სახელიც გაითქვა და ყოველწლიური შემოსავალიც გაიჩინა. კატალოგი ყოველწლიურად იცვლებოდა. ვილაცებები ემატებოდნენ და ვილაცებები აკლდებოდნენ. თუმცა, ისიც უნდა ითქვას, რომ აღმანახი არალეგალურად, მთავრობისგან მალვით გამოიციმოდა და ამით უფრო ტკბილი იყო.

თვითონ დერიკმა მერე და მერე სარფიანი თანამდებობებიც მიიღო, ქალაქ ბათში ცერემონმაისტერი შეიქნა.

ეს იყო ფულიანი და გემრიელი თანამდებობა. ბათი, ვითარცა საგულაო ალაგი, ცნობილი იყო და ქალაქში ჩასულს შენი კარტის კართან ცერემონმაისტერი გხვდებოდა, რომელიც ქალაქის რჩეულ ფენაში შეგალივილებდა, ბანოვანთ გაგაცნობდა, ცეკვის პარტნიორს აგირჩევდა და ათასი სხვა.

მოკლედ, ამ დერიკმა ცხოვრება მოიწყო და როცა კვდებოდა, მთელი თავისი კატალოგები, სამეძავო ჩანაწერები და ცოდნა თავის საყვარელს, შარლოტ ჰეიესს გადაულოცა. რა თქმა უნდა, შარლოტი, მეტსახელად კელი, კეთილშობილი მატრონა არ იყო, ბორდელის პატრონი გახლდათ.

ჰარისის სიის სახალხოობა იმაშიც მდგომარეობს, რომ მისი გამოცემიდან ათი წლის თავზე, ნიგნს არაფრით ეტყობოდა, რომ მას დერიკი გამოსცემს. ამიტომ ფიქრობენ, რომ მას სხვა, უცნობი ავტორებიც ჰყავდა.

დღეს კიდევ, მთელი ამ ამბებიდან რომ მოვბრუნდეთ, ინგლისში ჟამითი ჟამად ამ ნიგნის რჩეული ფურცლები გამოიცემა ხოლმე. რა თქმა უნდა, სახალისოდ და ძველი ყოფის სურათთა შესს გონებაში გასაცოცხლებლად. ისე კიდევ, ამ ნიგნს ერთგვარი შავი იუმორიც ახლავს. მისი გმირები მკვდარი ქალები არიან. სხვანაირად რომ ვთქვათ, მკვდარი ლამაზი ქალები. დღეს ამ ნიგნის თვალჩინებას რაღაც სიავე მოსდევს. ალბათ იმიტომ, რომ გოგოები

მოხუცდნენ და დაიხცნენ. დერიკის დროებაში კი ხალხი ამ კატალოგს ერთ-მანეთს ხელიდან სტაცებდა და ოჯახიანი კაცები კი საერთოდ საიდუმლო ადგილებში ინახავდნენ.

ერთი ნაწყვეტი მგონი შეიძლება:

მისის, ბი-დი, სოლსბერი სტრიტი, ნომერი 17. სტრენდი.

(ქუჩა და უბანი მითითებულია, ქალის სახელი კი მხოლოდ ინიციალებითაა მოცემული)

სუტენიორები და ბორდელის პატრონები ძნელად აფასებენ თავიანთი ქალების მომხიბვლელობას, თუმცა კი მათ დამცველებად გვევლინებიან, ვინაიდან ასეთია წესი. ქალს მისი მომხიბვლელი რამეების გამო სულაც არ სცემენ პატივს – თითქოს ასეთები ცოტა ჰქონდეს. ვითომდა ბრმანი ვიყოთ და ვერ ვამჩნევდეთ. ეს ქალი კი მაღალი და მოხდენილია, ლამაზი თვალები და კოხტა ცხვირი აქვს, ასევე კარგი კბილები, ძალიან უყვარს სიცილი და მოკლე პალტო აცვია ხოლმე. ჩვენთვის უცნობია, ის სიყვარულს ანიჭებს უპირატესობას თუ ფულს, მაგრამ არა მგონია კ. ჰ. ერთადერთი ვინმე იყოს, ვინც მისი გასაოცარი სიტკბობანი მიიღო.

საშინელი ტექსტია, მე თუ მკითხავთ და ძალიანაც გამიჭირდა ამის გადმოთარგმნა. მთლად სიზუსტითაც ვერ დავიკვივხნი, მაგრამ რაც წერია, ნამდვილია.

ანდა, აგერ: ყოველ ქალს ერთნაირი ნიჭი არა აქვს ამ საქმეში, ყველას რაღაც თავისი გამოარჩევს. ერთი მღერის, მეორე ცეკვავს და სწორედ ეს საქმე გამოსდის კარგად. ერთი თავისი მგრძნობიარობით გხიბლავს, სხვა თავისი გულგახსნილობით, მისის გო-ლდის უპირატესობა კი მისი იუმორია, რომელიც სამყაროში შესაძლებელ საუკეთესო ფორმებით გამოისახება. ამ ყაიდის საყვარელი ძალიან სასურველია, რადგან მსოფლიოში ძნელად რომ რამე შეედაროს კარგ ოხუნჯობას, ქალის მშვენიერებას რომ გადახლართვია. ეს ქალბატონი ძალიან მხიარულ ცხოვრებას მისდევს და მასთან მოხვედრა მხოლოდ საუკეთესოებს შეუძლიათ... და ასე დაუსრულებლად. ხო, მისამართი – ველ სტრიტელი ყოფილა.

სანყალი მხიარული გოგო.

“ჰარისის სია” მაინც სევდისმომგვრელია.

ბიორბი გვასარია ნაწილი მარხილმეცა ჩანასვლელა 1989

...ყველაფერი გადაიღეს.
როგორ მიაყენეს ცოლ-ქმარი კედელთან, როგორ ესროლეს.
სასამართლოც გვიჩვენეს, ოღონდაც ხმის გარეშე. სულ რამდენიმე კადრი – "კარაკულის" ქურქში გამოწყობილი ნიკოლაე ჩაუშესკუსა და მისი მეორე ნახევრის, ელენეს პროცესი.
წნევა გაუსინჯეს და დასახვერეტად გაიყვანეს.
რეპორტაჟი დიქტატორის "კარაკულის" ქუდის ახლო ხედით დასრულდა. პირველივე გასროლის შემდეგ, ეს ქუდი ჩაუშესკუს გვამის გვერდით აღმოჩნდა.
არადა, საფოსტო ყუთში მაინცდამაინც იმ დღეს ჩამიგდეს "ჩინე-მას" მეთერთმეტე ნომერი. რუმინული კინოჟურნალის ყდაზე, ტრადიციულად, ჩაუშესკუების წყვილი ხელს გვიქნევდა და გვილიმოდა.
სურათებიანი "ჩინემა" სტუდენტობის წლებიდან მქონდა გამონერილი. ყდაზე ნიკოლაესა და ელენეს სურათების ბეჭდვა სადღაც

ყველა ისტორიკოსი გახდა. აფხაზებმა დაასკვნეს, რომ ძალით შეიყვანეს საქართველოს შემადგენლობაში. ქართველებმა "მეცნიერულად გამოიკვლიეს", რომ ეს აფხაზები, ანუ "აფსუები" საიდანღაც ჩამოვიდნენ აფხაზეთში.

რალად გვინდა ისტორია, თუკი ტაძრისკენ არ მიგვიყვანს? – კითხულობდნენ "მონანიებით" შთაგონებული ისტორიკოსები, ჟურნალისტები, მწერლები, დისიდენტები (მაშინ უკვე "ყოფილი დისიდენტები"). ჰოდა ასე, ყველამ ერთად, ისტორიის მითოლოგიზაცია დაიწყო.

მითებსა და არაკებს ძალიან უხდებათ ის ფორმა, რომელიც თენგიზ აბულაძემ აირჩია "მონანიებაში" – ყოფითი დეტალების კატეგორიული უარყოფა, რეალობის გადაქცევა თეატრალიზებულ მასკარადად, ისტორიის დაყოფა ბოროტ მეფეებად და კეთილშობილ ანგელოზებად. ვიღაც სატანაა, ვიღაც კი ქრისტეს ჰვავს. ერთი გზა ვარლამისკენ მიდის, მეორე კი – ტაძრისკენ.

ყველას, ვინც მითის შექმნის პროცესს ეწინააღმდეგება, უკეთეს შემთხვევაში, სრული მარგინალიზაცია, უარესში კი დარბევა და განადგურება ელის. მსოფლიომ 89 წელს სწორედ "მითებთან მებრძოლი" უწოდა სალმან რუშდის, რომლის "სატანისტური ლექსები" დასავლურმა მედიამ მუსულმანური რელიგიის დისკრედიტაციისთვის გამოიყენა.

მაგრამ აბა რაში გამოიყენებდნენ რამდენიმე ათეულ ქართველ მშვიდობისმყოფელს, სტუდენტებს, რომლებმაც 18 თებერვალს აფხაზებთან შერიგების მიტინგი გამართეს? მითის შექმნის პროცესში ასეთი ხალხი არავის სჭირდებოდა – არც დასავლეთს, არც მოსკოვს, არც საბჭოთა საქართველოს ხელი-

სუფლებას და არც დისიდენტებს (იმხანად უკვე "ყოფილ დისიდენტებს"). ის ხალხი, ვინც მითების შექმნაში ჩართულ საზოგადოებას მოუწოდებდა არ აპყლოდნენ პროვოკატორებს, პოლიტექნიკური ინსტიტუტის კომკავშირლებმა დაარბიეს (ზოგიერთი მათგანი დღესაც მონინავე ხაზზეა). მშვიდობისა და შერიგების მომხრეთა დარბევას რეზონანსი არ მოჰყოლია. სამაგიეროდ, მითის შექმნის პროცესში ჩართულმა საზოგადოებამ ყველა ის ლოზუნგი აიტაცა, რომელიც იწყებოდა სიტყვით – "ძირს!"... "ძირს იმპერია!", "ძირს აფსუა სეპარატისტები", "ძირს ადამონ ნიხასი!"... 9 აპრილის დამის შემდეგ, კომუნისტმა პოეტებმა, აქამდე ხან ლენინს, ხანაც სტალინს

**არა აქვს მნიშვნელობა, თუ ვინ შემოიშალა
მაშინ პარტიაში განვრქიანება. ჩემს რეაქციას
კი ვერასდროს დავივიწყებ. მაშინვე ჩემი
სტუდენტობის დროინდელი მეგობარი მანანა
ოდიშელი გამახსენდა. მეორე ჯურსზე მითხრა,
შენ ისეთი აქტიური ხარ, აუსილვხლად შეხვალ
პარტიაში და კულტურის მინისტრი გახლავი.**

86 წლიდან დაიწყეს. ეტყობა, ესეც გორბაჩოვის წინააღმდეგ მიმართული ჟესტი იყო, ფარული ლოზუნგი – "სოციალიზმს რუმინეთში საშიშროება არ ემუქრება!"

დაახლოებით იგივე ხდებოდა აღმოსავლეთ გერმანიაში. აქ, ყველაფერთან ერთად, საბჭოთა ლიბერალური ჟურნალები და "პერესტროიკის" მთავარი ფილმი, "მონანიება" აიკრძალა.

ეტყობა ჰონეკერი მიცვალეხელის საფლავიდან ამოღების სახემ დააფრთხო. განა "მონანიებამ" სწორედ ეს სახე არ დაამკვიდრა "პერესტროიკის" კულტურაში? განა ამ ფილმის პრემიერის შემდეგ არ დაიწყო ჩვენში ისტორიის გასამართლება?

სრამლიანი სათვალე

რომ უმღეროდნენ, მითების გართმევა დაიწყეს. კოლექტიურ "გა-ლობაში" ის ხალხიც ჩაერთო, რომელიც 9 აპრილის სასაკლავო მთავრობის სახლის ფანჯრიდან შესცქეროდა... და, რაც მთავარია, ჩაუ-შესკუს ცხედარისა არ იყოს, 1989 წლის მთავარი მხატვრული სახე მონამლული და დასახიჩრებული გოგო-ბიჭების ახლო ხედი გახდა. ეს "ხედები" მოსკოვში წაიღეს და იქაურ კინოს სახლში გამოფინეს. მერე სპეციალური კომისიაც შექმნეს. შევარდნაძეც ჩამოვიდა თბი-ლისში და დალუპულთა საფლავები ყვავილების გვირგვინით მორთო. აქეთ-იქით დაატარებდნენ მათ სურათებს. ლექსებს და სიმღერებს წერდნენ. მკვდრები და მონამლულები, რა თქმა უნდა, მალე დაი-ვინწყეს. ახლა ის ფასობდა, ვინც უფრო ხმამაღლა იტირებდა.

მაგრამ თეატრალიზებული გოდება ან-ტიკურ ტრაგედიად ვერ გადაიქცა. ახალმა მითებმა მთლიანად შთანთქმეს ტრაგედიის ნამდვილი გმირები. მათი ადგილი კი ქორო-დან მოვლენილმა ეგრეთ წოდებულმა "ლი-დერებმა" დაიკავეს. პოპულარული გახდნენ რუსი ინტელიგენტებიც, რომლებმაც მგლო-ვიარე ქოროს რიგებში შემოქრა მოინდომეს.

მოკლედ, 9 აპრილის ტრაგედიამ კიდევ უფრო ძლევამოსილი გახადა მითი "ცუდ" და "კარგ" რუსეთზე, რეაქციულ და "პროგრე-სულ" კომუნისტებზე.

ქართველები 9 აპრილის შემდეგაც შედიო-დნენ კომპარტიის რიგებში. ალბათ იმიტომ, რომ ეროვნულის ნიღბით მოვლენილი კომ-პარტია კიდევ უფრო გააქტიურდა.

არა აქვს მნიშვნელობა, თუ ვინ შემომითვალა მაშინ პარტიაში განვერიანება. ჩემს რეაქციას კი ვერასდროს დავივინწყებ. მაშინვე ჩემი სტუდენტობის დროინდელი მეგობარი მანანა ოდიშელი გამახ-სენდა. მეორე კურსზე მითხრა, შენ ისეთი აქტიური ხარ, აუცილე-ბლად შეხვალ პარტიაში და კულტურის მინისტრი გახდები.

ის ადგილიც მახსოვს, სადაც მითხრა – ზემელზე, მელიქ აზა-რიანცის სახლის გაჩერებასთან... და კარგია, რომ მითხრა – ჩემი ავანტიურისტული ბუნება ასეთ წინასწარმეტყველებას ვერ იტანს. არასდროს ვემორჩილები! ჰოდა, რომ არ ეთქვა, ვინ იცის, როგორ მოვიქცეოდი?

არადა, პარტიის წევრობაზე რომ დავთანხმებულიყავი, არ მო-მისდებოდა 1989 წლის მაისში დღე და ღამე ლენინის მოედანზე, "ოვირის" დერეფნებში დგომა იმის იმედით, რომ კაგებს ამ თავი-სებურ ფილიალში საზღვარგარეთის პასპორტს მომცემდნენ და ჩემს დასავლეთგერმანელ მეგობართან, ლიუდმილა კლოტცთან სტუმრად გამოიშვებდნენ.

"გამარჯობათ, ბატონო გოგი, უშიშროების კომიტეტიდან განუხებთ!"

კომპოზიტორი რომ ვიყო, ბგერების წერა რომ ვიცოდე, ამ წინადა-დებასაც სანოტო რვეულს დაეურთავდი; სიტყვა და სიტყვათა წყობა კვლავაც უძღურია გამოხატოს ასეთი სატელეფონო ზარის ინტონა-ცია. არადა, რამდენმა ადამიანმა სცადა ეს!

მგონი იმხანად "დისიდენტური ლიტერატურის" კითხვა კანო-ნით აღარ ისჯებოდა. ამიტომ მეც, კანონმორჩილმა კაცმა, "სამი-ზდატან" ურთიერთობა დაგვიანებით დავიწყე. იმ დროს, როცა დასავლეთ გერმანიაში გამგზავრების უფლებას ველოდი, გალინა ვიშნევსკაიას მემუარებს ვკითხულობდი. 89 წლის მაისში ეს წიგნი მართლაც რომ ღმერთმა გამომიგზავნა.

"კაგებსთან ურთიერთობაში მთავარია არ შეგეშინდეს. ცოტა უნდა ითამაშო და იდიოტად გაასალო თავი!" – გვირჩევს დიდი მომღერალი.

მაგრამ როგორ არ უნდა შეგეშინდეს, როცა სუკიდან გირეკავენ, შეხვედრას გათხოვენ და წარმოდგენა არა გაქვს, რა უნდათ შენგან.

დაბალი ხმა ჰქონდა, ცოტა ხრინინანი.

"ჩვენ ვიცით, რომ გერმანიაში მიბრძანდებით. ანკეტა გაქვთ შეს-ავსები" – "დაბალი ხმა" ცრუობდა. ერთი წლის წინ 3 თვე ვიმუშავე საფრანგეთში. გამგზავრებაზე პრობლემა არ მქონია. არავის გამო-ვუძახებოვარ და არანაირი ანკეტა არ შემივსია. მაშინვე ვიშნევსკაია გამახსენდა; კაგებსთან ურთიერთობისას ყოველთვის უნდა გახსო-ვდეს – ხელი არაფერს არ უნდა მოაწერო!

"ფილარმონიაში ოთახი გვაქვს. ხვალ სამ საათზე გელოდებით."

რა თქმა უნდა, მთელი ღამე გავათენე. კიდევ ერთხელ გადავიკი-

„ჩვენ ვიცით, რომ გერმანიაში მიბრძანდებით. ანკეტა გაქვთ შესავსები“ – „დაბალი ხმა“ სრუობდა. ერთი წლის წინ 3 თვე ვიმუშავე საფრანგეთში. გამგზავრებაზე პრობლემა არ მქონია. არავის გამოვუძახებოვარ... მაშინვე ვიშნევსკაია გამახსენდა; კაგებსთან ურთიერთობისას ყოველთვის უნდა გახსოვდეს – ხელი არაფერს არ უნდა მოაწერო!

თხე ვიშნევსკაიას წიგნი, რათა შეცდომა არ დამეშვა.

და რა თქმა უნდა, მთელ ქვეყანას მოვდე, სადაც დამიბარეს!

იმხანად, ჩემი მეგობარი – ბიძინა რამიშვილი გერმანიაში დარჩა. თავიდან ეს "დაბარება" ბიძინას დაუეკავშირე. სხვა ეჭვიც მქონდა – გერმანიაში, ჩემთან ერთად, ლონდა ესაძე – 9 აპრილს მონამლული უნივერსიტეტელი თანამშრომელი მოდიოდა. შეიძლება ემინოდათ, ლონდას შევარდნაძე არ მოეხსენიებინა აუგად. დასავლეთ გერმანია-ში საბჭოთა კავშირის საგარეო საქმეთა მინისტრის ვიზიტი სწორედ ზაფხულში იყო დაგეგმილი.

მაგრამ ლონდა რატომ არ დაიბარეს? მე რას მერჩოდნენ?

სამს თხუთმეტი აკლდა. მანქანა ფილარმონიის ავტოსადგომთან დავაყენე და წიგნის მალაზია "ჩირალდანში" შევედი.

ხომ იცით, როგორია დამფრთხალი ადამიანი? საზიზღარ სუნს გამოყოფს, ფეხები უკანკალებს, სპაზმები აქვს მუცელში და არაა-დეკვატურად ხედავს, უმნიშვნელო – ევებურთელად ეჩვენება. შიში "ალბექდის ეფექტსაც" ამძაფრებს – გამორიცხულია ამ დროს ახლო ხედით დანახული სახეები ოდესმე დაივინყო.

გოეთეს "ფაუსტი" (ირაკლი ფარჯიანის ილუსტრაციებით), მაქსიმ გორკის "დედა", მაყვალა გონაშვილის პატრიოტულ-ლირიკული ლე-ქსები, თომან მანის "ბუდენბროკები" ("ერთი ოჯახის გადაშენების ამბავი"), ქართულად თარგმნილი რუსული პოეზია – საერთო სათაუ-რით "მიყვარს კავკასია", ლევან სანიკიძის ეგრეთ წოდებული "ისტო-რიული რომანები"... ასეთი წიგნები ვნყო "ჩირალდის" თაროზე 1989 წლის ივნისში. გამოსაჩენ ადგილას იდო ბროშურა, სახელწოდებით "ყველაზე ადამიანური ადამიანი" (მოთხრობები ლენინზე), რომელიც საქ.კ.ც.კ-ას გამომცემლობაში დაისტამბა და მხოლოდ და მხოლოდ 20 კაპიკი ღირდა.

ჰო, ფასეულობების აღრევამ 1989 წელს კულმინაციას მიაღწია. ქართული პოსტმოდერნისტული ნატურმორტი წარმოუდგენლად ტე-ვადი აღმოჩნდა.

და არა მარტო ნატურმორტი. იმხანად აბსოლუტურად რეალის-

12

19... Г.

Выезд до "

9992

В (страна)

[Handwritten signature]

Подпись
Signature

სრამლიანი სათვალე

ტური იქნებოდა, მაგალითად, პორტრეტი ჩოხაში ჩაცმული სუკის ატირებული პოლკოვნიკისა, რომელიც 9 აპრილის ტრაგედიითაა შეწუხებული. ეს გავიფიქრე და გადავწყვიტე – ეტყობა იმიტომ მიბარებენ, რომ გერმანიაში ხალხს სიმართლე ვუთხრა, მოყვე, რა მოხდა იმ ღამეს მთავრობის სახლთან. მოკლედ, თავს ვინყნარებდი.

ზუსტად 3 საათზე მივედი. ჩემს მანქანასთან დაბალი, ნვერგაუპარსავი ტიპი იდგა.

“გამარჯობათ, ბატონო გოგი. თქვენი მანქანა რომ დავინახე, ავლელი, ვიფიქრე, შესასვლელი შეგეშალათ.”

“საიდან იცით ჩემი მანქანა?” – ეს იდიოტობა ვკითხე და ეგრევე მოვემზადე იმის მოსასმენად, რასაც მეტყოდა – “ჩვენ ყველაფერი ვიცით!”

მაგრამ არა. მხოლოდ გაიღიმა და ისე მოღრიცა სახე, როგორც პიკასოს კუბისტურ პორტრეტებშია.

ფილარმონიაში უკანა კარიდან შევედით; სწორედ იმ კარიდან, დღეს “ისთერნ პრომოუშენის” ვარსკვლავები რომ შეჰყავთ ხოლმე. “დიდ საკონცერტო დარბაზად” წოდებული ჭუჭყიანი, ნახევრადჩამოქცეული შენობის დერეფანს ისე გავუყევით, რომ ხმა არ ამოულა. ფეხის კანკალი კიდევე უფრო გამძლიერდა. ვიფიქრე, ახლა კიბეებიც რომ გვეკონდეს ასავლელი, აუცილებლად “ფლანთხვა დამემარ-

აი, აქ შვსდნი. ფილარმონიის „განყოფილებაში“, „ქემელითა“ და „კოსმოსით“ გაბულულ ოთახში, რომელიც ყველაფერთან ერთად ოფლის სუნიტ ყარდა, საათი არსად იყო. იძულებული გახდნი, ჩემი საათისთვის დამეხედა.

თება” (ეს ჩემი პირადი ტერმინია, რომლის გამოყენება, სამწუხაროდ, ხშირად მიწევს), იფიქრებს, ავადმყოფი და გერმანიაში აღარ გამიშვებს. თუმცა... ღმერთო ჩემო, რა კარგად შეიძლება გამოიყენო ავადმყოფობა? ახლა რამე თუ დამავალა, ვეტყვი, მე ავადმყოფი კაცი ვარ, ხომ ხედავთ, “დავფლანთხდი” კიბეზე, ნამდვილად არ გამოგადგებით!

არა, კიბე არ დაგვჭირდა. დერეფნის ბოლოს, პატარა ოთახში შემიყვანა.

“კიდევე ერთხელ მოგესალმებით, ბატონო გოგი, მე ცოტნე მქვია” – ეს “კიდევე ერთხელ მოგესალმებით” ძალიან მაგარი იყო. ამის თქმა ტელევიზიაში მიწევდა ხოლმე.

“ენვეით?” – პასუხს არ დაელოდა და “ქემელი” გამომინოდა.

“გმადლობთ, ჩემი “კოსმოსი” მირჩევნია.”

პატარა მაგიდაზე პლასტმასის საფერფლე იდო. ჩვენი საუბრის დასასრულს, ზუსტად ერთი საათის შემდეგ, ეს საფერფლე “კოსმოსის” ნამწვავებს ველარ იტევდა.

ჰო, ზუსტად ერთი საათი გაგრძელდა ეს ეგზოტიკური აუდიენცია.

“დრო ხომ გაქვთ, ბატონო გოგი? ხომ არ გეჩქარებათ?”

“ერთი საათი მაქვს მხოლოდ. ჩემი რძალი ავადა და 4 საათზე უნდა გავიქცე.”

“იმედია, სერიოზული არაფერია, გოგი.”

“ბატონო” დაავიწყდა... დარწმუნებული ვიყავი, რომ აუდიენციის ბოლოს, “შენობითზე” გადავიდოდა.

“სერიოზულია, ძალიან სერიოზული. 25 წლის გოგოს კიბო აღმოაჩნდა.”

კიდევე უნდოდა რაღაც ეკითხა ჩემს ანგელოზ რძალზე, მაგრამ მიხვდა, რომ სუკის ამ “საკონცერტო განყოფილებაში” ინგაზე საუბარს არ ვისურვებდი.

არადა, რაღაცაზე ხომ უნდა მელაპარაკა? ხომ უნდა გამეყვანა ეს საშინელი ერთი საათი?

ინგას ხსენებამ ძალიან გამაღიზიანა. თუმცა ძალა შემმატა და შეტევაზე გადასვლის სურვილი გამიჩინა.

“არ მესმის, რატომ დამიბარეთ. 3 თვე ვცხოვრობდი საფრანგეთში. ისე წავედი, არავის გამოვუძახებია.”

“კი, ვიცით. სხვათა შორის, მაშინაც გეძებდით, მაგრამ ვერ მოვახერხეთ თქვენთან დაკავშირება.” – ეს თქვა და ისევე მოღრიცა სახე. მივხვდი, რომ არ იცოდა, როგორ დაეწყო ლაპარაკი.

“ქართული ფილმების ფესტივალზე იყავით, არა? ერთი მითხარით, გოგი... მე სიმღერა მეხერხება, კინოში კი მაინცდამაინც ვერ ვერკვევი. რატომ მოსწონთ ჩვენი ფილმები საზღვარგარეთ?”

უხამსი, უგემოვნო კაგებეშნიკი! ეს რა იკითხა? ახლა კი ვიცოდი, როგორ უნდა მემოქმედა. უნდა მელაპარაკა! რაც შეიძლება ბევრი მელაპარაკა და ერთი საათიც სწრაფად გავიდოდა.

“აკაკის მოგზაურობით” დავიწყე. ვასილ ამაშუკელიდან ალექსანდრე ნუნუნავაზე გადავედი, ნუნუნავადან – ჭიაურელზე. ვიცოდი, კაგებეშნიკს აუცილებლად დააინტერესებდა ჭიაურელისა და სტალინის მეგობრობის ამბავი.

მერე ფილმებზე “ავქაქანდი”. დანვრილებით აღვწერე ერთი სცენა ჭიაურელის ფილმიდან “ფიცი”; ლენინის სიკვდილის შემდეგ, მიხეილ გელოვანის სტალინი სკამზე ჩამოჯდება. მოულოდნელად მის სახეს სინათლის სხივი დაეცემა და ახალ ბელადს ლენინის აჩრდილი გამოეცხადება. მერე სტალინი თავის სანერ მაგიდას მიუჯდება, ჩიბუხს გააბოლებს და ლენინის თავების ხატვას იწყებს (!). ამის შემდეგ, ახალი ბელადი წითელ მოედანზე გადის და ფიცს დებს. ეს ეპიზოდი სიტყვასიტყვით ასე შეიძლება ვთარგმნოთ; ლენინმა გვიანდერძა, გვეჭიროს მალლა და გავუფრთხილდეთ პარტიის წევრის (სიტყვა “ჩილენ” აქ სხვანაირადაც შეგვიძლია ვთარგმნოთ) სინშიდეს.

“ფიცი” ერთმა მნიშვნელოვანმა დეტალმა გამახსენა.

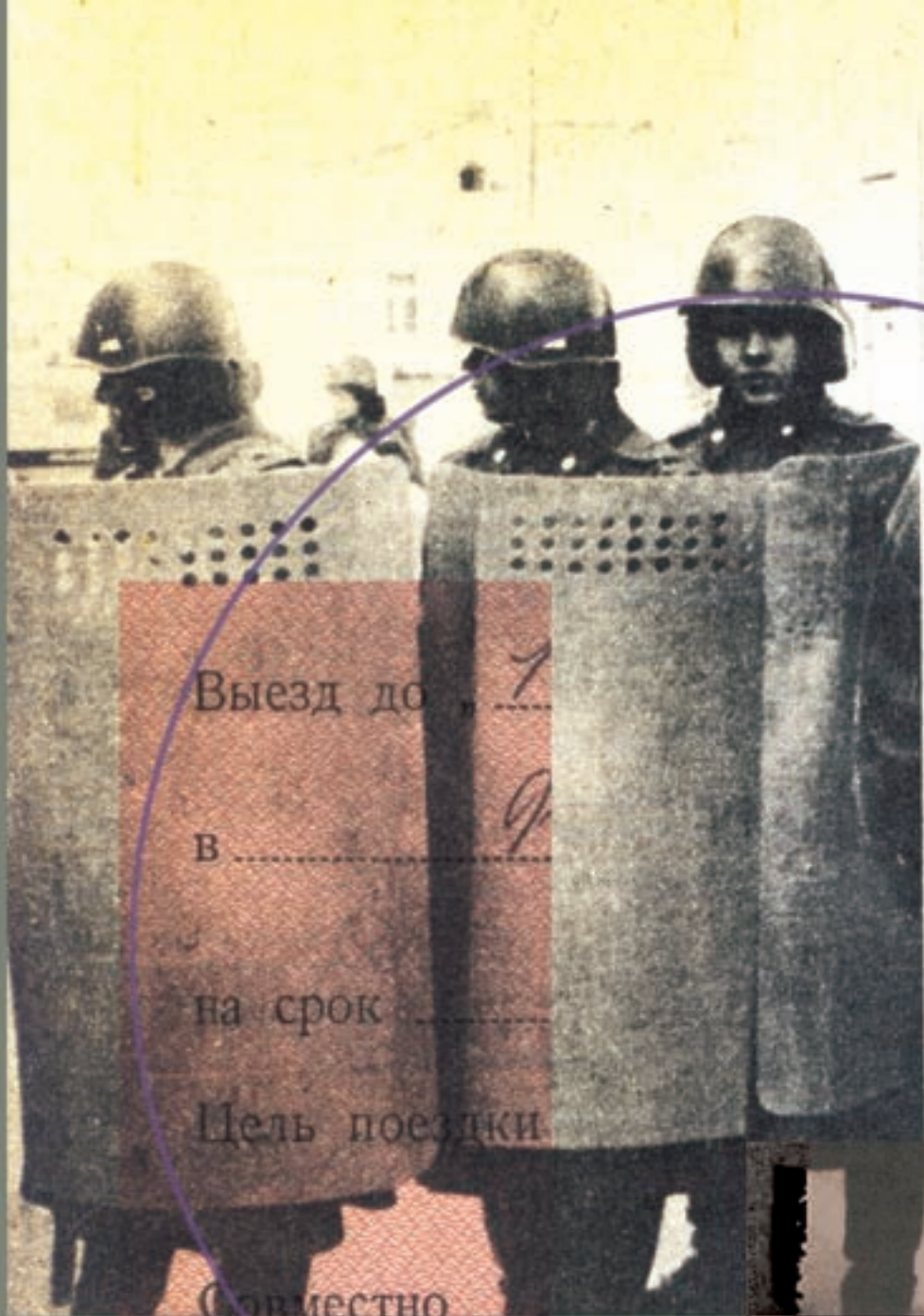
საკონცერტო დარბაზის გაბულულ ოთახში ძალიან ცხელოდა. ქართულ კინოზე “ლექციის” მოსმენისას ცოტნემ თავისი ყვითელი პერანგის ზედა ფოლაქი შეიხსნა. თავის ქერა ბანჯგვლებზე უზარმაზარი ჯვარი ჰქონდა გადმოპორტყილებული.

“ფიცის” ნახვის შემდეგ ფრანგებმა დაასკვნეს, რომ სტალინიზმი რელიგიის ჩანაცვლებაა და მეტი არაფერი, 37 წელი კი – ინკვიზიციის ახალი ფორმა.”

ეს, რა თქმა უნდა, ჩემი აზრი იყო. ფრანგები მოვიგონე.

აი, აქ შევცდი. ფილარმონიის “განყოფილებაში”, “ქემელითა” და “კოსმოსით” გაბულულ ოთახში, რომელიც ყველაფერთან ერთად ოფლის სუნიტ ყარდა (ცოტნეს ყვითელ პერანგზე, ილღიებთან, უზარმაზარი ლაქები გაჩნდა), საათი არსად იყო. იძულებული გახვდი, ჩემი საათისთვის დამეხედა.

ცოტნე მიხვდა, რომ დროის გაყვანას ვცდილობდი და ყველაზე საინტერესო ადგილას გამანყვეტინა.

Выезд до

в

на срок

Цель поездки

Совместно
следуют

м. п.

Под

Выезд до

в

на срок

Цель поездки

Совместно
следуют

м. п.

Подпись

სრამლიანი სათვალე

"გერმანიაში ვისთან მიდიხართ?"

ვითომ არ იცოდა. ამაზე რეაქცია აღარ მქონდა. იდიოტის თამაში დავინწყე.

"ჩემი ასპირანტი იყო... ჰო, ვიცი, რატომ დამიბარეთ. 9 აპრილის გამო, არა? მაპატიეთ, მაგრამ წინასწარ გაფრთხილებთ, ყველას ვუამბობ, რაც მოხდა იმ ღამეს!"

როგორ გეკადრებათ, რა თქმა უნდა, უნდა მოყვებით. ჩვენ აქ, კაგებში "ეროვნულ საქმეს" ვაკეთებთო (ეს ფრაზა სწორედ იმ დროს დამკვიდრდა ქართულ სინამდვილეში), ჩვენ რომ არ ვიყოთ, რუსები იქნებიან და დედას გვიტირებენო. არ მესმის, რატომ არ ვუყვარვართ ხალხსო. ახლა ცოტნე ჩაირთო. პრინციპში, მანყოფილი, რაც შეიძლება ბევრი ელაპარაკა. ერთი საათი გავიდოდა და ვეტყვოდი, მაპატიეთ, ხომ გაგაფრთხილეთ, მეჩქარება, რძალი მყავს ავად... (საწყალი ინგა! დღესაც მრცხვენია, ამ აყროლებულ ნაძირალასთან რომ ვახსენე). მაგრამ "არ მესმის, რატომ არ ვუყვარვართ" – მაინც მეტისმეტი იყო. ახლა მე გავანწყვეტინე:

"თქვენი ორგანიზაციის ისტორიას გადახედეთ და გაიგებთ!"

ამ ფრაზაზე ცოტნემ ისევ დაღრიცა სახე. პატარა პაუზის მერე, ხელი შეხსნილ პერანგში ჩაიყო და იცით რა ქნა? გულზე დაკიდებულ ჯვარს მოუჭირა. აუდიენციის ბოლომდე ხელში ეჭირა ეს ჯვარი.

"ერთი კითხვა მაქვს თქვენთან, ბატონო გოგი."

გამიხარდა, ისევ "ბატონოზე" რომ გადავიდა. ვიფიქრე, ახლა აუცილებლად მკითხავს ბიძინაზე, მომთხოვს, გერმანიაში რომ იქნებით, აიძულეთ, სამშობლოში დაბრუნდესო. მაგრამ არა, ბიძინა არ უხსენებია.

"საფრანგეთში დარჩენას გთავაზობდნენ, ხომ ასეა?"

ნამდვილად ასე იყო. ნანსის უნივერსიტეტში, ლექციის მერე, ერთი მოხუცი რუსი ემიგრანტი მოვიდა ჩემთან, გამეცნო და პირდაპირ მითხრა, რატომ არ გინდათ, რომ დარჩეთ ჩვენთანო.

ცოტნესთვის არ დამიმაღლავს. მით უმეტეს, რომ იმ კაცის არც სახელი ვიცოდი და არც გვარი. უფრო მეტიც, ეს ამბავი დავწერე კიდეც სადღაც, როგორც კი ჩამოვედი.

"ახლა ვხვდები, რომ ეს კაცი თქვენი თანამშრომელი იყო, ბატონო ცოტნე."

უჰ, როგორ დამანჭა სახე! საიდან დაასკენითო, რატომ გგონიათო. რაღაცეების თქმას კიდევე აპირებდა, მაგრამ ახლა უკვე გაბედულად დავხედე საათს. ოთხი შესრულდა.

"ვიცი, რომ გეჩქარებათ, მაგრამ რაღაც უნდა გთხოვოთ. ჩვენ კითხვარი გვაქვს, რომელიც გვინდა, რომ შეავსოთ გერმანიიდან ჩამოსვლის შემდეგ."

აქ არა მარტო ფეხები, ხმაც ამიკანკალდა.

"აუცილებელია?" – მგონი ვერც გაიგო, რა ვიკითხე.

"კინემატოგრაფისტთა კავშირში ჩვენი თანამშრომელი მუშაობს, სვეტა. როგორც კი ჩამოხვალთ, მიდით მასთან და ის შეგვახვედრებს ერთმანეთს. თუმცა ჩემს ტელეფონს მაინც დაგინერო."

უყურე შენ სვეტას! კაგებშინიკი თუ იყო, არ ვიცოდი!

მაგრამ სვეტას ხსენებამ ძალიან გამახალისა. კინოკავშირი ხომ ჩემი "ნიალი" იყო.

"ვკითხავ მაინც ელდარს!"

ელდარ შენგელაიას ხსენება არ ესიამოვნა. თითქოს გაახსენდა, რომ 9 აპრილის შემდეგ, ქვეყანაში მართლაც შეიცვალა რაღაცეები.

"გოგი, ძვირფასო, იმედია არავის უამბობთ ჩვენი შეხვედრის შესახებ."

და აი, აქ გამომადგა ვიშნევსკაიას მემუარები.

"რას ბრძანებთ, წინასწარ რატომ არ გამაფრთხილეთ? თბილისში ყველა ამბობს, გოგიმ საიდუმლოს შენახვა არ იცისო. ნახევარმა თბილისმა უკვე იცის, რომ თქვენთან მოვდიოდი, ნახევარი კი ახლა გაიგებს!"

ყვითელი პერანგი უკვე სრულიად სველი ჰქონდა, თუმცა მის სუნს შევეჩვიე. უფრო მეტიც, ნასვლის წინ ჩვენი პატარა ცოტნე სიმპათიურიც კი მომეჩვენა.

იმავე საღამოს გავქანდი ერთ წვეულებაზე, სადაც ხმამაღლა მოვყევი ეს ამბავი. ფრანკფურტის აეროპორტში (პასპორტი მაინც მომცეს) ბიძინა რამიშვილი დამხვდა. ცოტნეს შესახებ ვუამბე. მერე ჯიბიდან ის ფურცელი ამოვიღე, მისი ტელეფონი რომ მენერა და

გერმანიიდან დაბრუნების შემდეგ, საქართველო უკვე სხვანაირი დასხვდა. ქართული კოსტუმოლოგიისტი ნატურმორტიდან ნამგალი და ურო საბოლოოდ განიდევენა. „ილუზიონში“ შობასა და აღდგომაზე ალარ აჩვენებდნენ კარგ ფილმებს. შეიძლება ცოტნე, რომელიც დაჟინებით მიმტკიცებდა, სიმღერა ვიცო, ახლა უკვე საეკლესიო გუნდში მღეროდა.

სხვათა შორის, 1989 წლის 25 დეკემბერს ასეთი "ილუზიონი" ევროპამაც მოიწყო. შობა დღეს დახვრიტეს ევროპული კომუნიზმის უკანასკნელი დიქტატორი, ნიკოლაე ჩაუშესკუ. ნაძვის ხე და ჩაუშესკუს გვამი ("კარაკულის" ქუდი) საინფორმაციო გადაცემებში ერთმანეთის გვერდით "მოთავსდა". მაგრამ გაერთო ხალხი.

ბერლინის კედელი როცა დაინგრა, ლონდამ დამირეკა. აღფრთოვანებული იყო.

"ნეტავ სადაა ახლა კედლის ის ნაწილი ჩვენი, ქართული წარწერით, 1989 წლის ყველაზე პოპულარული სიტყვით – "ძირს?"

მაგრამ მე ვფიქრობდი არა კედელზე, არამედ იმ ჭუჭყიან ქალაღზე, რომელზეც "ეროვნული საქმისთვის" თავდადებული, ოფლიანი ცოტნეს ტელეფონის ნომერი ეწერა.

ფრანკფურტის აეროპორტს დაალაგებდნენ და ამ ფურცელს ნაგავში გადაუშვებდნენ. მერე დაწვავდნენ.

უმნიშვნელოდ დაბინძურდებოდა თავისუფალი და ერთიანი გერმანიის ჰაერი.

КУРЪЕ СМЕТУПЪК
DEUTSCHLAND
Geschäftsbüro

Visum
für die Bundesrepublik Deutschland

Visa
for the Federal Republic of Germany

Visa
pour la République fédérale d'Allemagne

Name

ТАШКЕНТ

Виза действительна с 19.11.1993 по 19.11.1993

19

Адрес: Шанхайский переулок № 11/114/11

for the Consulate of the German Democratic Republic

Адрес: Шанхайский переулок № 11/114/11

Секция виз
Сектор виз

Секция виз
Сектор виз

St. Petersburg

19.11.1993

по Auftrag

Scheidt

Канцелярия

В

ФРГ

(страна)

на срок

„სხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“
პარტნიორი „თი-ბი-სი ბანკი“

ლენიმ) უთხრა A-ს (მოგვიანებით მაქს): „მამა, მოდი რა, სხვა რამეზე ვილაპარაკოთ. რაღაც მინდა გკითხო. აი, სადილად რაც ვჭამეთ, იმას რა ჰქვია? საერთოდ რა არის? ძალს რატო არა ყიდულობ? შენ ხო ძალის მზარეული ხარ. გეფიცები. ძალისთვის ამზადებ საჭმელს.“ ასე რომ, რახან B A-ს „მამას“ უწოდებდა, სასვებით ლოგიკური მომეჩვენა მათი მამა-შვილობა. თანაც საჭმლის მომზადება აშკარად A-ს მოვალეობა გახლდათ, თუმცაღა მისი ეს საქმიანობა მაღალ შეფასებას არ იმსახურებდა. ეს იმაზე ხომ არ მიგვიანებდა, რომ ოჯახში დედა არ იყო? ჯერ არ ვიცოდი. მაგრამ საკუთარ თავს ვეუბნებოდი, დასაწყისმა ხომ არასდროს იცის დასასრული-მეთქი.

„მუქი, სიბნელე.“ ფართო ფანჯარა. საღამოს ცა. კაცი – A (შემდგომ – დილი) და ქალი – B (შემდგომ – ქეთი) ოთახში სხედან და სასმელს წრუპავენ. „მსუქანი, გამხდარი?“ კითხულობს კაცი. ვისზე ლაპარაკობენ? ჰოდა, მეც ვხედავ ქალს, C-ს (შემდგომ – ანას). ფანჯარასთან დგას სიბნელეში. მათკენ ზურგით. მუქი თმა აქვს.

უცნაური ნამია – შექმნა პერსონაჟები, რომლებიც აქამდე არ არსებობდნენ. შემდეგ ხდება რაღაც მოულოდნელი, ელდის მომგვრელი, საოცარი და ზოგჯერ უეცრად მოვარდნილ ზვავს ემსგავსება. ავტორი გაურკვეველ მდგომარეობაშია. მას თითქოს პერსონაჟები არ სწყალობენ, არ ემორჩილებიან. ძნელია მათთან შეგუება, შეუძლებელია მათი ჩარჩოში მოქცევა. მათ ვერაფერს უკარნახებ. გარკვეულწილად, ავტორი მათ უსასრულო თამაშს ეთამაშება – კატა-თავგობანას, აბა გამოიცანის, დამალობანას. მაგრამ ბოლოს ხელში ცოცხალი ადამიანები შეგრძება – ადამიანები სურვილებითა და გრძნობებით, ადამიანები, რომლებსაც ვერარ შეცვლი, ვერ მართავ და ვერც დაამახინჯებ.

ასე რომ, ხელოვნებაში ენა ერთობ ორაზროვანი რამეა. ეს არის ქვიშა, რომელიც ფეხქვეშ გეცლება, ყინული, რომელიც ფეხქვეშ გიტყდება.

როგორც ვითხარით, ჭეშმარიტების ძიებას არა აქვს დასასრული. შეუძლებელია ამ პროცესის გადადება. მას იმავე ნამს უნდა გაუწიროთ თვალთ, სახვალთოდ ვერ შემოინახავ.

აი, პოლიტიკური თეატრი კი სულ სხვა პრობლემებს წამოჭრის. ნებისმიერ შემთხვევაში თავი უნდა ავარიდოთ დამოძღვრას, ჭკუის სწავლებას. აქ მთავარი ობიექტურობაა. პერსონაჟებმა თვითონ იციან თავიანთი საქმე. ავტორმა არ უნდა შეზღუდოს ისინი, არ უნდა მოაქციოს საკუთარი გემოვნების, განწყობა-დამოკიდებულების თუ სიმპათიების ჩარჩოში. მწერალი პერსონაჟებს სხვადასხვა კუთხით უნდა მიუდგეს, ლალად, თავისუფლად, ანაზღად უნდა „დაესხას თავს“, და, ამავე დროს, გარკვეულწილად გზაზე არ გადაეღობოს. თუმცაღა, ეს ყოველთვის არ ხერხდება. პოლიტიკური სატირა ამ წესებს არ ემორჩილება. ფაქტიურად, სწორედ ამის საპირისპიროს აკეთებს, რაც არის კიდევ მისი ნამდვილი ფუნქცია.

„დაბადების დღეში“ ჩემი პერსონაჟები თავისუფლად დაუხეტებთან შესაძლებლობათა უღრან ტყეში... იქამდე, ვიდრე საბოლოოდ დამემორჩილებოდნენ.

აი, „მთების ენაში“ კი მსგავსი არაფერი ხდება. ეს პიესა შეკუმშული, სასტიკი და უხეშია. და მიუხედავად ამისა, მასში ჯარისკაცები მინც ახერხებენ ვართობას, მინც ხალისობენ. არ უნდა დაგვავინწყდეს, რომ ჯალათი იოლად იღლებს, მალე ამოსდის ყელში თავისი საქმიანობა. ცოტაოდენი სიცილი მასაც სჭირდება გასამხნეველად. ეს ხომ ბალდადში აბუ ლურაბის მოვლენებმაც დაადასტურა. „მთების ენა“ მხოლოდ 20 წუთს გრძელდება, მაგრამ ის შესაძლოა განუწყვეტელივით მიმდინარეობდეს, დღითი-დღე, დაუსრულებლად.

პიესაში „მინა მინადე“ მოქმედება წყალქვეშ უნდა ხდებოდეს: ქალი იხრჩობა, ტალღებიდან ხან მოჩანს მისი ხელი, ხანაც ქრება. ეს ხელი ცდილობს ვილაცას მოეჭიდოს, მაგრამ ამაოდ: ვერც წყალქვეშ პოულობს ვინმეს და ვერც ზედაპირზე. იქ მხოლოდ ჩრდილები, ანარეკლი და წყლის ნაკადია. სასიკვდილოდ განწირული ქალი წყალწაღებულ ქვეყანაში... თავს ვერ აღწევს საფრთხეს, რომელიც თითქოს სხვებს უნდა დამუქრებოდა და არა მას.

მაგრამ ისიც სხვებზე ილუპება. პოლიტიკოსთა ენა ვერ ბედავს ამ სფეროში შეჭრას, რადგან პოლიტიკოსთა უმრავლესობას (რამდენადაც ჩვენთვის ცნობილია)

ინტერესებს არა ჭეშმარიტება, არამედ ძალაუფლება და ამ ძალაუფლების განმტკიცება-შენარჩუნება. ძალაუფლება რომ განიმტკიცონ, ხალხი უთუოდ უმეცარი უნდა იყოს, არ იცოდეს სიმართლე – სიმართლე საკუთარ ცხოვრებაზეც კი. ჩვენ ტყუილების გაუვალ ქსელში ვართ გახლართული და სიცრუით ვსაზრდობთ.

ყველამ ვიცით, რითიც ამართლებენ ერაცის დაბომბვას. გვიტხრეს, სადამ ჰუსეინი მასობრივი განადგურების ისეთ იარაღს ფლობს, რომელთაგან ზოგიერთი 45 წუთში ალგვის პირისაგან მიწისა ყველაფერსო. ხომ გვეჯეროდა, ხომ მიგვაჩნდა სიმართლედ. ტყუილი კი აღმოჩნდა. ისიც გვითხრეს, ერაცს კავშირი აქვს ალკაიდასთან და პასუსს აგებს 2001 წლის 11 სექტემბრის ტრაგედიამდე. ეგვეც დავიჯერეთ. არ უნდა დაგვეჯერებინა. გვითხრეს, ერაცი მსოფლიოს კეთილდღეობას ემუქრებაო. დავიჯერეთ და კვლავ შევცდით. სიმართლე კი სულ სხვა რამ ყოფილა. გვიჯობს გაცივარით, როგორ ესმის აშშ-ს თავისი როლი და რა გზით ცდილობს მის შესრულებას.

მაგრამ ვიდრე აწმყოს დავუბრუნებოდე, მინდა ახლო წარსულზეც, ანუ მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ აშშ-ს საგარეო პოლიტიკაზე ვითხრათ ერთი-ორი სიტყვა. მე მგონი, მოკლედ მინც უნდა მიმოვიხილოთ ეს პერიოდი.

ყველამ ვიცით, რა მოხდა საბჭოთა კავშირსა და მთელ აღმოსავლეთ ევროპაში ომის შემდგომ პერიოდში: სისტემატური ძალადობა, მხეცობა, თავისუფალი აზრის ჩახშობა. ეს ყველაფერი დოკუმენტურად არის დადგენილი და დადასტურებული.

ვფიქრობ, რომ აშშ-ს მაშინდელი დანაშაულებრივი მოქმედება მხოლოდ ზედაპირულად არის გაშუქებული. არც დოკუმენტური მასალა, არც აღიარებული ბოროტმოქმედება (თუკი საერთოდ თვლიან ამას ბოროტმოქმედებად!) ეს უნდა ითქვას, და ეს სიმართლე უშუალოდ უკავშირდება დღევანდელ მსოფლიოს. მართალია, აშშ-ს გარკვეულწილად ზღუდავდა საბჭოთა კავშირის არსებობა, მაგრამ მისი იმდროინდელი ქმედებები მთელი მსოფლიოს მასშტაბით ნათლად მონიშნებს, რომ ის თავს ყველაფრის უფლებას აძლევდა.

აშკარა ინტერვენცია სუვერენულ სახელმწიფოში, ფაქტიურად, არასდროს ყოფილა ამერიკის ჩვეული მეთოდი. ის იმას უფრო ანიჭებს უპირატესობას, რასაც თავად „დაბალი ინტენსიურობის კონფლიქტს“ უწოდებს. „დაბალი ინტენსიურობის კონფლიქტში“ კი ის უნდა ვიგულისხმოთ, რომ ათასობით ადამიანი კვდება, კვდება წელა, დიდხანს და არა ისე, როგორც მხეცური დაბომბვის დროს. ეს იმას ნიშნავს, რომ სახელმწიფოს გული დააავადო, ხელი შეუწყო იქ ავთვისებიანი სიმსივნის ზრდას და თვალის ადევნო მის ლობობას. და მაშინ, როცა მოსახლეობა დამორჩილებული ანდა სასიკვდილოდ განწირულია (ეს ხომ, ფაქტიურად, ერთი და იგივეა) და როცა ძალაუფლებას შენი საკუთარი მეგობრები, სამხედროები და დიდი კორპორაციების მფლობელები დაპატრონებინან, შენ კამერის წინ აცხადებ, რომ დემოკრატია ზემოებს. ეს ხომ ჩვეულებრივი ამბავი იყო იმ წლების ამერიკის საგარეო პოლიტიკაში.

როგორ შემიძლია გვერდი ავუარო ნიკარაგუას ამბებს. ეს ხომ იმის ნათელი მაგალითია, თუ როგორ წარმოედგინა ამერიკას საკუთარი როლი – მაშინაც და ახლაც.

1980-იანი წლების მინურულს ლონდონში აშშ-ს საელჩოში სხდომას ვესწრებოდი.

აშშ-ს კონგრესს უნდა გადაეწყვიტა, დამატებით დაეფინანსებინა თუ არა „კონტრას“ კამპანია ნიკარაგუას წინააღმდეგ. მე იმ დელეგაციის წევრი გახლდით, რომელიც ნიკარაგუას სახელით ლაპარაკობდა, მაგრამ ამავე დელეგაციის გაცილებით მნიშვნელოვანი წარმომადგენელი იყო ლირსი მამა ჯონ მეტკალფი. აშშ-ს კორპუსის ლიდერი იყო რაიმონდ საიცი (მაშინ მეორე კაცი ელჩის შემდეგ, მოგვიანებით – თავად ელჩი). ლირსმა მამა მეტკალფმა გვითხრა:

„ბატონებო, მე ნიკარაგუას ჩრდილოეთ მხარეში ვმოღვაწეობ. ჩემმა მრევლმა ააშენა სკოლა, ჯანმრთელობისა და კულტურის ცენტრები. ჩვენ მშვიდად ვცხოვრობდით, მაგრამ რამდენიმე თვის უკან „კონტრას“ ძალებმა იერიში მიიტანეს ჩემს სამწყსოზე. ყველაფერი გაანადგურეს – სკოლაც და ჯანმრთელობისა და კულტურის ცენტრებიც. ძალა იხმარეს მომვლელებსა და მასწავლებ-

ბლებზე, მხეცურად ამოხოცეს ექიმები. ნამდვილ ველურებივით იქცეოდნენ. ვთხოვთ, აუკრძალოთ აშშ-ს მთავრობას ამ თავზარდამცემი ტერორისტული აქტების მხარდაჭერა.“

რაიმონდ საიცი ერთობ გონიერი, სანდო და გამოცდილი ადამიანის რეპუტაციით სარგებლობდა. მას დიდად სცემდნენ პატივის დიპლომატიურ წრეებში. მან მოუსმინა სასულიერო პირს, წამით დაფიქრდა და დინჯად მიუგო: „მამაო, ერთ რამეს გეტყვი. ომის დროს ყოველთვის უდანაშაულონი ისჯებიან.“ დარბაზი გაირინდა. ყველა საიცს შევეყურებდით, მას კი წარბიცი არ შეუხრია.

უდანაშაულონი მართლაც ყოველთვის ისჯებიან. ბოლოს ვილაცამ თქვა: „მაგრამ ამ შემთხვევაში უდანაშაულო ხალხი თქვენი მთავრობის მხარდაჭერით ჩადენილ ერთ-ერთ მხეცურ ქმედებას ემსხვერპლა. თუ კონგრესი კვლავაც გამოუყოფს „კონტრას“ თანხებს, კიდევ არაერთი ასეთი ძალადობის მოწმენი გავხდებით. განა ასე არ არის? განა თქვენი მთავრობა დანაშაულს არ სჩადის, როდესაც სუვერენული სახელმწიფოს მოქალაქეთა დარბევა-ამოყლვას უჭერს მხარს?“

საიცს არც ამჯერად შეუხრია წარბი, შესაშურ სიმშვიდეს ინარჩუნებდა: „არა მგონია, აქ წარმოდგენილი ფაქტები რაიმეს ამტკიცებდეს.“

როდესაც საელჩოდან გავდიოდით, ერთმა ამერიკელმა სამხედრომ მითხრა, ძალიან მომწონს თქვენი პიესები. მე მისთვის ხმა არ გამიცია.

უნდა შეგახსენოთ, რომ იმხანად პრეზიდენტმა რეიგანმა განაცხადა, „კონტრა“ ჩვენი ქვეყნის მამამთავრების მორალური ეკვივალენტიაო.

40 წლის მანძილზე უჭერდა აშშ მხარს ნიკარაგუაში სომოხას სასტიკ დიქტატურას. ნიკარაგუელმა ხალხმა ეს რეჟიმი 1979 წელს დაამხო სანდანიისტების მეთაურობით. მან უდავოდ დიდი რევოლუცია მოახდინა.

იმასაც ვიტყვი, რომ სანდანიისტები ანგელოზები არ ყოფილან. ზედმეტი თავდაჯერებულობით გამოირჩეოდნენ და მათი პოლიტიკური ფილოსოფია მთელ რიგ ურთიერთგამომრიცხავ ელემენტებს შეიცავდა, მაგრამ გონიერი და ცივილიზებული ხალხი ნამდვილად იყო. მათ სტაბილური, პლურალისტური საზოგადოება შექმნეს, გააუქმეს სიკვდილით დასჯა; ასობით ათასმა ღარიბ-ღატაკმა გლენმა შევებით ამოისუნთქა; ასი ათას ოჯახს გადაეცა მიწა დასამუშავებლად; აშენდა 2000 სკოლა. შესანიშნავმა საგანმანათლებლო კამპანიამ ქვეყანაში წერა-კითხვის უცოდინართა რიცხვი საგრძნობლად შეამცირა (მოსახლეობის 1/7-მდე); განათლება და სამედიცინო მომსახურება უფასო გახდა; სამჯერ შემცირდა სიკვდილიანობა ბავშვთა შორის; ძირფესვიანად ამოიძირკვა პოლიომიელიტი.

აშშ-მ ეს ყველაფერი მარქსისტულ-ლენინურ მანებლობად მონათლა. ამერიკის მთავრობა შემფოთდა: თუკი ნიკარაგუას ნება მიეცა დაედგინა სოციალურ-ეკონომიკური სამართლიანობის ნორმები, აემალღებინა ჯანდაცვისა და საგანმანათლებლო სტანდარტები, მიეღწია სოციალური ერთიანობისთვის და დაემკვიდრებინა ეროვნული ღირსების გრძნობა, რა გასაკვირი იქნებოდა, მის მეზობელ ქვეყნებსაც რომ აემალღებინათ ხმა. აშშ, ცხადია, ყოველ ღონეს იხმარდა, ელ სალვადორსაც რომ არ მიეზაძა ნიკარაგუასთვის.

წელან ვახსენე „სიცრუეთა ქსელი“, რომელშიც თავფეხიანად ვართ გახლართული. პრეზიდენტმა რეიგანმა ნიკარაგუას, არც მეტი, არც ნაკლები, „ტოტალიტარული საპყრობილე“ უწოდა. ეს მაშინვე აიტაცა მასმედიამ და ბრიტანეთის მთავრობამ და უტყუარ და სამართლიან დახასიათებად მიიჩნია. არადა, სანდანიისტური რეჟიმის პერიოდში არანაირ ხოცვა-ჟლეტას არ ჰქონია ადგილი; არ ყოფილა წამების შემთხვევა; არ მომხდარა სისტემატური და ოფიციალური სამხედრო ძალადობა: ნიკარაგუაში არავინ ხოცავდა სასულიერო პირებს. ის კი არადა, ფაქტიურად, მთავრობაში სამი მღვდელიც იყო – ორი იეზუიტი და ერთიცი მისიონერი. სადაც სამართალი, ტოტალიტარული საპყრობილეები იქვე, მეზობლად იყო – სალვადორსა და გვატემალაში. აშშ-მ 1954 წელს დაამხო გვატემალაში დემოკრატიული გზით არჩეული მთავრობა და როგორც ცნობილია, ამის შედეგად ხელისუფლებაში მოსულ

სამხედრო რეჟიმებს 200 000-ზე მეტი ადამიანი ემსხვერპლა.

1989 წელს ექვსი საქვეყნოდ ცნობილი იეზუიტი მხეცურად იქნა მოკლული სან სალვადორის ცენტრალურ ამერიკულ უნივერსიტეტში ალკატლის ბატალიონის მიერ, რომელიც წვრთნას აშშ-ში გადიოდა – ჯორჯიაში, ფორტ ბენინგში. მამაცი ადამიანი, არქიეპისკოპოსი რომერო ვერაგულად მოკლეს მესის დროს. დაიღუპა 75 000 ადამიანი. რატომ დახოცეს ეს ხალხი? პასუხი ერთია: მათ სჯეროდათ, რომ შეიძლება ცხოვრების გაუმჯობესება. ასეთმა რწმენამ ისინი დაუყოვნებლივ კომუნისტების რიცხვს მიათვალა. ისინი იმიტომ მოკლეს, რომ გაბედეს და ხმა აიმაღლეს არსებული მდგომარეობის წინააღმდეგ, სამართლიანად იბრძოდნენ სილატაკის, ეპიდემიების, დეგრადაციისა და ძალადობის აღმოსაფხვრელად.

აშშ-მ, ბოლოს და ბოლოს, დაამხო სანდანიისტების მთავრობა. მართალია, ამას რამდენიმე წელი მოანდომა და დიდ წინააღმდეგობასაც ნააწყდა, მაგრამ გაუსაძლისმა ეკონომიკურმა ძალადობამ და 30 000 ადამიანის დაღუპვამ სულიერად გატეხა ნიკარაგუელი ხალხი. კვლავ სილატაკეში ჩაცვივდნენ, კვლავ ამოერთვით სული. ქვეყანაში გაიხსნა კაზინოები და ნერტილი დაესვა უფასო ჯანდაცვასა და განათლებას. დიდებით დაბრუნდა დიდი ბიზნესი. „დემოკრატია“ იზეიმა!

ასეთი „პოლიტიკა“ მარტო ცენტრალური ამერიკის მიმართ როდი გამოიყენებოდა. არა, მან მთელი მსოფლიო მოიცვა და დასასრულიც არ უჩანს. შთაბეჭდილებას კი ისეთს გვიქმნიან, თითქოს მსგავსი არაფერი მომხდარიყო.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ აშშ მხარს უჭერდა და უმეტეს შემთხვევაში თავადვე უდგამდა სულს ყველა მემარჯვენე სამხედრო დიქტატურულ რეჟიმს მთელ მსოფლიოში. გაიხსენეთ ინდონეზია, საბერძნეთი, ურუგვაი, ბრაზილია, პარაგვაი, ჰაიტი, ფილიპინები, გვატემალა, ელ სალვადორი და, რა თქმა უნდა, ჩილე. არ შეიძლება იმ საშინელების პატიება, რაც აშშ-მ 1973 წელს დაატეხა თავს ჩილეს; ამ დანაშაულს ის ვერასდროს გამოისყიდის.

ზემოხსენებულ ქვეყნებში ასობით ათასი ადამიანი დაიღუპა. მოხდა თუ არა ეს? ახასიათებს თუ არა ასეთი რამ აშშ-ს საგარეო პოლიტიკას? პასუხი ერთია: დიახ, ეს მოხდა, ხალხი გაიჟლიტა და ეს ჩვეულებრივი ამბავია აშშ-ს საგარეო პოლიტიკისთვის. მაგრამ ვითომც არაფერი!

თითქოს არაფერი მომხდარა. არასდროს. თურმე მაშინაც კი არ ხდებოდა, როცა ხდებოდა! ბევრს არაფერს ნიშნავდა, უმნიშვნელო რამ გახლდათ. აშშ-ს დანაშაულებრივი მოქმედება სისტემატური იყო, აულაგმავი, სასტიკი და არაადამიანური, მაგრამ ამაზე ძალიან ცოტა თუ ლაპარაკობდა. ეს მართლაც არ უნდა დავეუკარგოთ ამერიკას. საყოველთაო ზედნიერებისთვის მეტრძოლის ნიღაბს ამოფარებული, ის მთელ მსოფლიოში უმსგავსოდ მანიპულირებდა საკუთარი ძალაუფლებით. ის ხომ ჰიპნოზის დიდოსტატია.

აშშ უდავოდ მთავარი პოლიტიკური მოთამაშეა. კი არის ულ-მობელი, გულცივი, სასტიკი, მაგრამ ჭკვიანიც გახლავთ. და კიდევ ერთობ თავისებური მოვაჭრეა: ის წარმატებით ვაჭრობს საკუთარი თავის სიყვარულით. და გამარჯვებულაც ის არის. დააკვირდით, რამდენჯერ ახსენებენ „ამერიკელ ხალხს“ ტელევიზორის ეკრანიდან ამერიკის პრეზიდენტები: „მივმართავ ამერიკელ ხალხს, რომ დადგა ლოცვისა და ამერიკელი ხალხის უფლებათა დაცვის უამი და მე ვთხოვ ამერიკელ ხალხს, ენდოს თავის პრეზიდენტს და მხარი დაუჭიროს მის ქმედებას, რომელიც ამერიკელი ხალხის საკეთილდღეოდ არის მიმართული.“

ბრწყინვალე ფანდია! აქ ენა აზრის დასაფარავად გამოიყენება. სიტყვები „ამერიკელი ხალხი“ კარგი სატყუარაა. ბევრი ფიქრი არ სჭირდება კაცს. გადაწევი ბალიშზე და მიეცი ნეტარებას! მერე რა, რომ ეს ბალიში ახშობს შენს აზროვნებას, შენს უნარს კრიტიკულად შეაფასო მოვლენები, სამაგიეროდ მოხერხებული ხომ უდავოდ არის! მაგრამ ეს, რა თქმა უნდა, არ ეხება 40 მილიონ ღარიბ-ღატაკს და იმ 2 მილიონ ქალსა და მამაკაცს, ამერიკის საპყრობილეებში რომ იტანჯება.

აშშ აღარ დაგიდევთ დაბალი ინტენსივობის კონფლიქტებს. აღარაფერში სჭირდება თავშეკავება ან რაიმეს მიკობ-მოკიბვა. ის ახლა თამამად მოქმედებს, უშიშრად და დაუფარავად. აშშ-ს,

უბრალოდ, არ ანაღვლებს არც გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, არც საერთაშორისო კანონმდებლობა და არც განსხვავებული აზრი. ამ უკანასკნელს უსუსურად და უადგილოდ მიიჩნევენ. გარდა ამისა, მას ერთი პატარა ბეკეაც ჰყავს, რომელსაც საბელთი მიათრევს და რომელიც ერთობ სანყალობელი და ინერტული ვინმეა: დიდი ბრიტანეთი.

სად არის ჩვენი მორალი? ოდესმე კი გვექონია ასეთი რამ? რას ნიშნავს ეს სიტყვა? აქვს მას რაიმე კავშირი დღესდღეობით იშვიათად გამოყენებულ ტერმინთან – „სინდისი?“ სინდისთან, რომელიც არა მხოლოდ ჩვენ საკუთარ, არამედ სხვათა მოქმედებასაც აკონტროლებს? ნუთუ მოკვდა ეს ყველაფერი! აი, თუნდაც გუანტანამოს ყურე ავიღოთ. სამი წლის მანძილზე იქ ასეულობით ადამიანი დაპატიმრებული – ბრალსაუწყებლად, გაუსამართლებლად. ფაქტობრივად, იმ ხალხს სამუდამო პატიმრობა აქვს მისჯილი. ამ აშკარა უკანონობის ჩამდენი არ დაგიდევნენ უნევის კონვენციას. და ე. წ. „საერთაშორისო საზოგადოებაც“ არა მარტო უშვებს ამ უკანონობას, არამედ საერთოდ ხუჭავს მასზე თვალს. ეს დანაშაულებრივი ძალადობა ჩაიდინა ქვეყანამ, რომელიც საკუთარ თავს „თავისუფალი სამყაროს ლიდერად“ ასალებს. ვფიქრობთ გუანტანამოს ყურეს მცხოვრებლებზე? რას გვაუწყებს მათზე მასმედია? მხოლოდ შიგადაშიგ თუ გაგვაბედნიერებს მწირი ცნობებით. ის ხალხი კი გადაგზავნილია ამ უკონტროლო ადგილას, საიდანაც ალბათ დაბრუნება აღარ უნერია. ახლა იმ ადამიანებმა შიმშილობა გამოაცხადეს და მათ იძულებით კვებავენ – მათ შორის ბრიტანეთის მოქალაქეებსაც. ცუდის მეტს ვერაფერს ვიტყვი ამ იძულებით კვებაზე. მათ არც ტკივილგამაყურებელს აძლევენ და არც ანესთეზიას უკეთებენ. მილაკს ჩასრიან ცხვირში და ხახში და სულ ეს არის! ისინი კი სისხლს არწყევენ. განა ეს ნამება არ არის? რა გვითხრა ამის შესახებ ბრიტანეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა? რა და არაფერი. ბრიტანეთის პრემიერ მინისტრი რაღას ამბობს? ისიც არაფერს. რატომ დუმან? იმიტომ, რომ აშშ-მ გააფრთხილა: „გუანტანამოში ჩვენი მოქმედების გაკრიტიკება არამეგობრული საქციელია. ან ჩვენი უნდა იყოს, ან ჩვენს წინააღმდეგ“-ო. ჰოდა, ბლერმაც პირში წყალი ჩაიგუბა.

ერაყზე თავდასხმა ბანდიტური აქცია გახლდათ, აშკარა გამოვლინება სახელმწიფო ტერორიზმისა, რომელიც შეურაცხყოფს საერთაშორისო სამართალს. ერაყში შეჭრა თვითნებური სამხედრო ოპერაცია იყო – უტიფარი სიცრუის, დამორჩილებული მასმედიისა და საზოგადოების მიერ ინსპირირებული. ამ აქციის მიზანია ამერიკის სამხედრო და ეკონომიკური კონტროლის გაძლიერება შუა აღმოსავლეთზე. აშშ-ს ამ შემთხვევაში განმათავისუფლებლის ნიღაბი აუფარებია (ეს არის თავის მართლების უკანასკნელი საშუალება – ყველა სხვა დანარჩენმა არ გაამართლა). ამას ვუნოდებ სამხედრო ძალის საზარელ გამოვლინებას, რომლის სინდისზეც ათასობით უდანაშაულო ადამიანის სიკვდილი და დასახირებაა.

ჩვენ ერაყელ ხალხს დავაყარეთ კასეტური ყუმბარები, გაღარბებული ურანი, თავს დავატყვევებთ უბედურება, ნამება, განუკითხავი ხოცვა-ჟლეტა, დეგრადაცია და ყველაფერ ამას „შუა აღმოსავლეთში თავისუფლებისა და დემოკრატიის დამყარებას“ ვარქმევთ.

ბოლოს და ბოლოს, რამდენი ადამიანი უნდა მოკლა, მასობრივი მკვლელობა და სამხედრო დამნაშავე რომ გინოდონ? ასი ათასი? გარწმუნებთ, ეს საკმარისზე მეტია. სწორედ ამიტომ უნდა წარდგინდნ ბუში და ბლერი საერთაშორისო სასამართლოს წინაშე. მაგრამ ბუში ჭკვიანია: ბლერისაგან განსხვავებით, მას არ მოუხდენია საერთაშორისო სასამართლოს რატიფიკაცია. ამიტომ თუ რომელიმე ამერიკელი ჯარისკაცი ან პოლიტიკოსი აღმოჩნდება საბრალდებულო სკამზე, ბუში მაშინვე ძალას მიმართავს. აი, ტონი ბლერის გასამართლება კი შეიძლება. თუ სასამართლოს სურს, შეიძლება მისი მისამართიც გაეუზიხილო: ლონდონი, დაუნინგ სტრიტ №10.

ამ შემთხვევაში ბუშსა და ბლერს ნაკლებ ადარდებთ დახოცილი ადამიანები. მათ ეს მეორეხარისხოვან საკითხად აქციეს. ვიდრე ერაყში ამბოხება დაიწყებოდა, ამერიკულმა ყუმბარებმა და რაკეტებმა სულ ცოტა 100 000 ერაყელი მაინც იმსხვერპლა. იმ ხალხზე

არავინ ლაპარაკობს. ვითომ არც მოუკლავთ. არსად არის დაფიქსირებული მათი სიკვდილი. „ჩვენ არ ვითვლით მიცვალებულებს,“ განაცხადა ამერიკელმა გენერალმა ტომი ფრენკსმა.

სულ ცოტა ხნის შეჭრილი იყო აშშ ერაყში, როცა ბრიტანული გაზეთის პირველ გვერდზე დაიბეჭდა ტონი ბლერის ფოტო, რომელიც ერაყელ ბიჭუნას ლოყაზე კოცნის. „მადლიერი ბავშვი“ – ასეთი გახლდათ მინანური. რამდენიმე დღის შემდეგ კი გაზეთის შიდა გვერდზე გამოქვეყნდა ფოტო სხვა ოთხი წლის ბიჭისა, რომელსაც ორივე ხელი ჰქონდა მოწყვეტილი. გაზეთი გვამცნობდა, რომ მისი ოჯახი აფეთქებას ემსხვერპლა და ის იყო ერთადერთი ცოცხლად გადაარჩენილი. „როდის დამიბრუნებენ ხელებს?“ კითხულობდა ბიჭუნა. ამაზე კომენტარი არ გაკეთებულა. დიას, ის ბავშვი არ ჰყავდა ხელში აყვანილი ტონი ბლერს, არც სხვა დასახიჩრებული პატარა, არც ვინმეს გასისხლიანებული გვამი აფხუტებინა გულზე. სისხლი ბინძურია! ის გისვრის პერანგსა და ჰალსტუხს, როდესაც ტელეეკრანიდან გულწრფელი სიტყვით მიმართავ მაყურებელს.

2000 მოკლული ამერიკელი დიდ უხერხულობას ქმნის. მათ ღამით მარხავენ. პანაშვიდებიც უხმაუროა (შორს ცოდვისგან!). დასახიჩრებულნი თავიანთ საწოლებში ლპებიან – ზოგიერთ მათგანს წამოდგომა აღარ უნერია. ასე რომ, მკვდრებიც ლპებიან და სახიჩარნიც, ოღონდ განსხვავებულ საფლაკებში.

გთავაზობთ ნანყვეტს პაბლო ნერუდას ლექსიდან „ახლა ცოტა რამ უნდა აგისნათ“:

*ერთ დილას ცეცხლი ეკიდა ზეცას,
ათასმა კოცონმა იფეთქა ერთად
და შთანთქა ყველა დაბადებული.
მერე სულ იყო ცეცხლის ენები,
იყო დენთი და იყო სისხლი.
სიკვდილის მაცნე თვითმფრინავიდან,
სიკვდილის მაცნე – ხელბეჭდიანი,
ფარჩით მოსილი.
შავი ბერები ლოცვას გვითვლიდნენ,
ციდან გვიკლავდნენ ბავშვებს.
ბავშვების სისხლი ქუჩებს ღებავდა,
მინანქარებდა ნელა, მორჩილად,
სულ ისე, როგორც ბავშვების სისხლი.*

*ტურები, ტურებს რომ ეჯავრებათ,
ქვები, ეკლებიც რომ ვერ იტანენ,
გველები, გველებს რომ ეზიზღებათ.*

*მე და შენ ვნახეთ
ესპანური სისხლის მდინარეები,
სისხლის ტალღებმა
გშთანთქეს და გაგანადგურეს.*

*თქვენ გეუბნებით,
მოლაღატე გენერლებო:
მოდით და ნახეთ
ჩემი სახლი იავარქმნილი,
მოდით და ნახეთ
ესპანეთი აოტებული:
ყველა ფანჯრიდან ყვაავილთა ნაცვლად
აღმოდებული ლითონი ცვივა.
ორმოდ ქცეულა ესპანეთი.
მოკლულ ბავშვთაგან იარაღი იბადება,
დანაშაული კი ტყვიას ბადებს,
ერთ დღეს გულში რომ დაგეგერებათ.*

*და მეკითხებით:
თუ პოეტი ხარ, რად არ უმღერი
სიზმრებს და ფოთლებს,
რად არ უმღერი შენი ქვეყნის
ცნობილ ვულკანებს?*

მოდით და ნახეთ სისხლი ქუჩებში.
მოდით და ნახეთ
ქუჩებში სისხლი.
მოდით და ნახეთ
სისხლი ქუჩებში.

ნერუდას ლექსიდან ნანყვეტი იმიტომ კი არ შემოგთავაზებთ, რომ რესპუბლიკური ესპანეთი სადამ ჰუსეინის ერაყისთვის შემედარებინა. ეს ლექსი მხოლოდ იმიტომ შეგახსენებთ, რომ თანამედროვე პოეზიაში, მგონი, არავის შეუქმნია მოსახლეობის დაბომბვის ასეთი შთამბეჭდავი სურათი.

ზემოთ შევნიშნე, აშშ ახლა უკვე ღიად მოქმედებს-მეთქი. მართლაც ასეა. მისი ოფიციალური პოლიტიკა ამჟამად „ყოვლის-მომცველ დომინირებად“ მოიხსენიება. ჩემი მოგონილი ტერმინი არ გეგონოთ: ეს მათი ტერმინია და მთელ მინა-წყლზე, ჰაერზე, კოსმოსზე, ყველა რესურსზე კონტროლის დაწესებას ნიშნავს.

აშშ ახლა 702 სამხედრო ობიექტსა ფლობს 132 ქვეყანაში (მხოლოდ შედეგითა ბედნიერი გამოიხატოს). გაურკვეველია, როგორ მოხვდა იმ ქვეყნებში, მაგრამ ფაქტია, იქ არც თუ ურიგოდ გრძობს თავს.

აშშ-ს საბრძოლო მზადყოფნაში აქვს 8000 ბირთვულ ქობინიანი რაკეტა. მათგან 2000 უკვე შემართულია: 15 წუთი თუ სჭირდება მათ ამოქმედებას. ეს გახლავთ ბირთვული იარაღის ახალი, გაუმჯობესებული სისტემა და მას „ბუნკერის გამანადგურებელი“ ეწოდება. და ბრიტანეთიც, არასდროს რომ ეუბნება აშშ-ს უარს თანამშრომლობაზე, მზად არის შეცვალოს საკუთარი ბირთვული რაკეტა „ტრაიდენტით“. ნეტავ ვიცოდე, ვის უმიზნებენ! უსამა ბინ ლადენს? მე? შენ? იმას? ჩინეთს? პარიზს? მოდი და გაიგე! ერთი კი ცხადია: ეს ინფანტილური შეშლილობა ანუ ჩვენი დაშინება ბირთვული იარაღით ამერიკის თანამედროვე პოლიტიკური ფილოსოფიის ამოსავალი წერტილია. უნდა გვახსოვდეს, რომ აშშ მუდამ სამხედრო მზადყოფნაშია და არც აპირებს დაძაბულობის შესუსტებას.

თავად აშშ-ს ათასობით (თუ არა მილიონობით) მოქალაქე გაბეზრებული, დარცხვნილი და განრისხებული საკუთარი მთავრობის მოქმედებით. მაგრამ საქმე ისაა, რომ ეს ადამიანები ჯერ არ ქცეულან ერთიან პოლიტიკურ ძალად. თუმცადა, როგორც ჩანს, ეს დღითი დღე მზარდი მღელვარება და შემფოთება აღარ შენელებს.

ჩემთვის ცნობილია, რომ პრეზიდენტ ბუშს ჰყავს მთელი რიგი კომპეტენტური ადამიანებისა, რომლებიც მოხსენებებს უწერენ. სიამოვნებით შევთავაზებდი ჩემს სამსახურსაც – აი, თუნდაც ასეთ მოკლე სატელეფიზიო მიმართვას (თითქოს უკვე ვხედავ მას ტელეეკრანზე: დინჯია, საგულდაგულოდ თმადავარცხნილი, თავდაჯერებული, გულწრფელი, შიგადაშიგ მაამებელი, მზაკვრულად მომღიმარე, სიმპათიური... ერთი სიტყვით, კაცური კაცი):

„ღმერთი სახიერია. ღმერთი დიდია. ღმერთი სახიერია. ბინ ლადენის ღმერთი კი ცუდია. ის ცუდი ღმერთია. სადამის ღმერთიც ცუდი იყო, თუკი საერთოდ ჰყავდა ასეთი. სადამი ბარბაროსია. ჩვენ არა ვართ ბარბაროსები. ჩვენ ადამიანებს თავებს არ ვაყრევინებთ. ჩვენ გვინდა მშვიდობა. ღმერთსაც უნდა. მე არა ვარ ბარბაროსი. მე ვარ მშვიდობისმოყვარე დემოკრატიის მიერ დემოკრატიული გზით არჩეული ლიდერი. ჩვენ გულწრფელი საზოგადოება ვართ. გულწრფელად ვაგზავნით ადამიანებს ელექტროსკამზე და გულწრფელად ვუშხაპუნებთ სასიკვდილო ინექციას. ჩვენ დიადი ვართ. მე არა ვარ დიქტატორი. ის კი არის. მე არა ვარ ბარბაროსი. ის კი არის. ის ნამდვილი ბარბაროსია. ისინი ყველანი ბარბაროსები არიან. მე ვფლობ მორალურ ავტორიტეტს. ამ მუშტს ხედავთ? აბა, უსუნეთ.“

მწერალი ადვილად მონყვლადი, თითქმის უმწეო არსებაა. მაგრამ ამაზე არ უნდა ვინუნუნოთ. მწერალი აკეთებს საკუთარ არჩევანს და მას ვეღარსად გაექცევა. ფაქტია, რომ მწერალი დაუცველია, ქარი მას ყოველი მხრიდან უტევს – ზოგჯერ მართლაც საკმაოდ სუსხიანი. მწერალს სულ რაღაც ეშუქება, სულ საფრთხე ელის. ვერც თავშესაფარს ჰპოვებს და არც არავინ დაიცავს... რა თქმა უნდა, თუ არ იცრუა. თუკი იცრუებს, მაშინ მფარველიც გამოუჩნდება და, შესაძლოა, პოლიტიკოსობასაც გამოჰკრას ხელი.

ამ საღამოს რამდენჯერმე ვახსენე სიკვდილი. ახლა კი ჩემ საკუთარ ლექსს შემოგთავაზებთ. მისი სათაურია „სიკვდილი.“

სად იპოვეს მოკლული?

ვინ იპოვა მოკლული?

როცა იპოვეს, მართლა მკვდარი იყო მოკლული?

როგორ იპოვეს მოკლული?

ვინ იყო ის მოკლული?

ვინ იყო მიტოვებული მოკლულის

მამა, შვილი, ძმა,

ან ბიძა, ან დედა?

მკვდარი იყო მოკლული, როცა მიატოვეს?

მიატოვეს მოკლული?

ვინ მიატოვა?

მოკლულის სხეული შიშველი იყო,

თუ სამოგ ზაუროდ გამოწყობილი?

რამ გაიძულათ მოკლულის მკვდრად გამოცხადება?

გამოაცხადეთ მოკლული მკვდრად?

კარგად იცნობდით მოკლულს?

რა იცით, რომ მოკლული მოკვდა?

განბნეთ მოკლულის სხეული,

დაუხუჭეთ მოკლულს თვალები,

დამარხეთ მოკლული,

თუ მიატოვეთ?

ეამბოვრეთ მოკლულის სხეულს?

როდესაც სარკეში ვიყურებით, გვეჩვენება, რომ გამოსახულება ზუსტია, მაგრამ, აბა ერთი მილიმეტრით მაინც გაიწიეთ განზე და ნახავთ, როგორ შეიცვლება ის. ჩვენ, ფაქტიურად, ანარეკლთა უსასრულო ჯაჭვს შევყურებთ. მწერალმა ზოგჯერ უნდა დაამსხვრიოს სარკე, რადგან ჭეშმარიტება შეიძლება სარკის მიღმა იმალებოდეს.

მჯერა, რომ არსებულ უთანხმოებათა მიუხედავად, ჩვენი, როგორც მოქალაქეების მტკიცე, ურყევი და მარადიული ვალია ჩვენი ცხოვრებისა და ჩვენი საზოგადოების ნამდვილი სურათის წარმოჩენა. ფაქტიურად, სხვა გამოსავალი არც გვაქვს.

თუ ჩვენ პოლიტიკურ შეხედულებებში არ აისახება ასეთი ნება, მაშინ არც იმის დაბრუნების რაიმე იმედი უნდა გვექონდეს, რაც თითქმის დავკარგეთ კიდეც – ადამიანური ღირსების.

ინგლისურიდან თარგმნა
გია ბერძემ

გიორგი ქაჯაბაძე

„სიცრუე და ორპირობა...“

ქართულ ლიტერატურაში ნაცარქექიაზე არაერთი საინტერესო მოსაზრება გამოთქმულა, მაგრამ მათ შორის ყველაზე სიცოცხლისუნარიანი მაინც აკაკი ბაქრაძისა გახლდათ: “ნუთუ სიზარმაცე და ბაქიობაა ნაცარქექიას თვისება? თუ ასე ვიფიქრეთ, მაშინ რუსული ზღაპრების გმირი ივანუშკა დურაჩოკიც ბრწყინვად უნდა მივიჩნიოთ. მაგრამ ასე რომ არ არის. ივანუშკა დურაჩოკი ხომ ყველაზე გამჭრიახი, ჭკვიანი და გონიერი. გამარჯვებულიც ამიტომ გამოდის. მაშასადამე, “დურაჩოკა” მისტიფიკაცია ყოფილა. ნიღაბი ყოფილა ნამდვილი არსის დასამალავად, ასეთივე მისტიფიკაციაა, ნიღაბია ნაცარქექიას სიზარმაცე და ბაქიობაც. ჩვენს ზღაპრებში ნაცარქექია ყოველთვის გამარჯვებული გამოდის. იგი ყველას ამარცხებს. მათ შორის ბაყბაყ-დევესაც, რომელიც მრავალგზის უფრო ღონიერი და მძლავრია, ვიდრე ნაცარქექია. თითქოს დევმა ნაცარქექია ნიორწყლად უნდა აქციოს, მაგრამ ბოლოს მაინც დამარცხებული და გაცუცურაკებული რჩება იგი. ჭკუით, გამჭრიახობით, მოქნილობით, ეშმაკობით სჯობნის ნაცარქექია დევს. სწორედ ჭკუა, გამჭრიახობა, მოქნილობა, ეშმაკობაა ნაცარქექიას თვისება და არა სიზარმაცე და ბაქიობა. სიზარმაცე და ბაქიობა მისტიფიკაციაა, მომარჯვებული იმისთვის, რომ მტერმა ნაცარქექიას ნამდვილი თვისება ვერ ამოიცნოს.” (“მკვახე შეძახილი”).

რა დგას ამ მოსაზრების უკან?

იმთავითვე უნდა ითქვას, რომ ნაცარქექიასა და ივანუშკა დურაჩოკის შედარება ამ შემთხვევაში ხელოვნურ ხასიათს ატარებს, რადგან არაა ახსნი-

ლი ივანუშკას ინდივიდუალური თვისებები. ასეთი მეტსახელიანი პერსონაჟი რუსულ ზღაპრებში მრავალია და ძნელი სათქმელია, თუ კონკრეტულად რომელ მათგანს გულისხმობდა ბატონი აკაკი. თუმცა, რუსული ზღაპრის გმირის ძირითადი დამახასიათებელი თვისება არა ჭკუა და გამჭრიახობა, არამედ გულუბრყვილობა და მიაშიტობაა, სწორედ ამის გამო შეარქვეს მას სულელი. ნაცარქექიასაგან განსხვავებით ივანუშკა ბოროტებას ჯადოსნობის საშუალებით ამარცხებს. ჯადოსნობის ნიჭი კი მისი სულიერი თვისებების: სიკეთისა და თანაგრძნობის საფასურად ეძლევა. ამიტომაც დამსახურებული გამარჯვება სიკეთის საზღაურ ჯილდოდ უფრო ალიქმება, ვიდრე ეშმაკობისა და მოქნილობისათვის.

მისი ლიტერატურული პროტოტიპი კი ბევრად უფრო ღრმა და რელიგიური გახლავთ – თავადი მიშკინი. ვისაც დოსტოვესკის რომანი “იდიოტი” ყურადღებით ნაუკითხავს, ემახსოვრება, რომ მიშკინის სულიერი ფასეულობები მატერიალურზე მაღლა დგას. ეს ის თვისებაა, რომელიც მას ნაწარმოების ყველა პერსონაჟისაგან განასხვავებს. სულელი ივანეს მსგავსად დოსტოვესკის გმირიც ბავშვური უშუალობით, თანაგრძნობის უნარით, სიკეთით და სამართლიანობით გამოირჩევა.

მაგრამ ვეჭვობ, რომ ჩამოთვლილი თვისებები ვინმეს ცხოვრებაში გამოადგეს, რადგან თვისებები, რომელთაც უმაღლესი სულიერი ფასეულობები გააჩნიათ, ამ სამყაროს მატერიალურ და ყოფით ჩარჩოებშია მოქცეული, ამიტომაც ადამიანებს თვით-

დამკვიდრებაში უშლიან ხელს. ამის გამო გენერალი ეპანჩინი მიშკინს „დაღუპულ ადამიანს უწოდებს“, აგლაია პეტროვნა - „ლატაკ რაინდს“, ფერდიშენკო კი ყეყეჩსა და შტერს. ხალხი გრძნობს, რომ სულიერი ფასეულობების მიღმა რალაც საიდუმლო იმალება, იგი სხვებს არ ჰგავს და ამიტომაც ეჭვს იწვევს. საბოლოოდ კი საზოგადოება ემიჯნება, დეენის ასეთ პიროვნებებს და მათ იდიოტებსა და სულელებს უწოდებს. ვფიქრობ ორივე პერსონაჟის - „სულელ“ ივანესა და „იდიოტ“ მიშკინის მდგომარეობას — „რუსული“ რელიგიური გამოცდილების თავისებურება განაპირობებს და სალოსური ფესვები აქვთ. სწორედ სოფლისაგან მოძულებული სალოსისთვისაა სისულელი და შემოიღობა ნიღაბი, თორემ მისი სულიერი სიბრძნე ღრმა და ჭეშმარიტი გახლავთ.

ნაცარქექიას დახასიათებას თუ დავუბრუნდებით, დავინახავთ, რომ სიტყვებში „ჭკუა, გამჭრიახობა, მოქნილობა და ეშმაკობა“ სულიერი და ზნეობრივი შინაარსი არ იგულისხმება, ეს მხოლოდ ზოგადი ტერმინებია, რომლის უკანაც ამოფარებულია სიტყვები: ფრთხილი, ამწონ-დამწონი, მარჯვე, ვირეშმაკი, მატრაბაზი, ლაჩარი, ცქციტი, თაღლითი, მატყუარა, ქლესა, გაქნილი, ყალთაბანდი, კვაჭი, ქვებუდანი, გაიძვერა, მზაკვარი, ოინბაზი, ფლიდი, ორპირი, ქვემძრომი და ა.შ.

შესაძლებელია ნაცარქექიასთვის ეს სწორედ ზედგამოჭრილი ეპითეტები იყოს, მაგრამ იმ ქცევის კოდექსს არ ჰგავს, რომლითაც ერი საკუთარ მტერს უპირისპირდება და ამარცხებს.

იქნებ მთავარი შეცდომა საკითხის ასე დასმა და იგი სინამდვილეში სხვაგვარად უნდა ჩამოყალიბდეს; რა არის საუკუნეების მანძილზე ქართველების დამარცხების მიზეზი?

ასეთ შემთხვევაში, ყველაფერი თავის ადგილზე დადგება.

როგორც თავად მიშკინში შეიძლება უანგარო ინტელიგენტის, სულელი ივანეს თვისებების ამოცნობა, ისევე „ყვარყვარე თუთაბერის“ საშუალებით შეძლო პოლიკარპე კაკაბაძემ ნაცარქექიას ნამდვილი ბუნების ახსნა.

ვფიქრობ, სწორედ ამაშია ამ ნაწარმოების ნამდვილი სიდიადე.

მკითხველს ახსოვს, რომ პიესის დასაწყისში ყვარყვარე ერთი უწყინარი მეოცნებეა, იგი ცეცხლის პირასაა მიმჯდარი და ნაცარში მომავლის გეგმებს „ქარგავს“, ხან მთაში გვირაბი გაჰყავს, ხან საცოლისათვის სასახლეებს, ბაღებსა და მარმარილოს კიბეებს აშენებს. მაგრამ თანდათან ვხვდებით, რომ მისი ზნეობა მისსავე ბედისწერადაა გადაცეული. ბავშვობიდანვე მატყუარასა და უქნარას ხალხმა ნაცარქექია შეარქვა. მოგვიანებით მამამისმა წყვიწყვიმ მუქთახორა შვილს ცოლი არ მოაყვანინა და კეტით გააგდო საშოვარზე. ყვარყვარემ ერთხელ იჯარით ხიდის აშენებაც სცადა, მაგრამ უნებისყოფობისა და უცოდინარობის გამო საქმე ბოლომდე ვერ მიიყვანა. მას შემდეგ უსაქმურად დაეხეტებოდა დაბა-სოფლებში, სანამ ერთი მენისქვილე სამადლოდ შეიფარებდა და ლუქმას გაუყოვდა, მაგრამ ნაცარქექიამ ჭკუა მანც ვერ ისწავლა, ვერც ტყუილის თქმას გადაეჩვია და ვერც სიზარმაცე დათრგუნა, ზის ბუნრის პირას და კლდეში გვირაბის გაყვანაზე ოცნებობს, თუმცა პატარა ხიდის გაკეთება ჭირივით ეზარება. მინავლულ ცეცხლთან ჯირკი ვერ მიუგორებია და ნისქვილის დანგრევით იმუქრება. ერთთავად ხალხისათვის თავდადებას იქადნის, მასსავით გუდამშიერ თანასოფლელებს, კაკუტასა და ქუჩარას

კი უკანასკნელ ნაქურდალს ართმევს, ანუ, როგორც გოეთეს მეფისტოფელი იტყოდა, „სიკეთე სურს და ბოროტება გამოსდის“; ეს კიდევ რაა, უსახლკარო და უპოვარი დაუპატიჟებელი სტუმარი მასპინძლის კარში გაგდებას ლამობს. უნდა ითქვას, რომ ყვარყვარე არც ღონითა და სიმამაცით გამოირჩევა, ეს იმ სცენიდან ჩანს, სადაც ბოლშევიკ სევასტის მოკვლით ემუქრება, მაგრამ როგორც კი მისგან წინააღმდეგობას შეხვდება, შეშინებული ფქვილიანი ტომრების უკან დაიმალება.

საინტერესო ისაა, რომ თვითგადარჩენის ძლიერი ინსტიქტი ადამიანისაგან კომპენსაციის მიზნით, რომელიმე ერთი თვისების განსაკუთრებულ განვითარებასა და გააქტიურებას მოითხოვს, ამიტომ ყვარყვარეს თავის გატანის ერთადერთ და უძლეველ საშუალებად ენაჭრელობა და ტყუილის თქმა ამოურჩევია. ცრუპენტელობა ის ნიჭია, რომლითაც იგი სხვებს აღემატება და რომელსაც საგანძურით უყურებს: „მე ყვარყვარე თუთაბერს ენით შენ შემომიარ?“. მისთვის ენა საკმარისი დასაყრდენია, რომ ყოველი საქმე ეშმაკურად მოაგვაროს, ბრიყვს თვალები აუხვიოს, სუსტი დაამინოს, ძლიერთან კი თავი მოისაწყლოს.

ნაცარქექიას ორპირობასა და ფარისევლობას განსაკუთრებით ის ფაქტი უადვილებს, რომ ზნეობა მისთვის ზედმეტი ტვირთია. საერთოდ, ასეთი ადამიანების გამარჯვებისა და წარმატების ნამდვილი საიდუმლო უპრინციპობასა და უზნეობაშია, ამიტომ ცხოვრებისეული ფილოსოფიაც შესაბამისი აქვთ:

„ეს ვერ გამიგია ზოგიერთი კაცი სირცხვილით მინაში რომ ჩაძვრება, სირცხვილს რომ სჭამ კაცი, თუ ვარგისარ, მაშინ თავი უფრო მალა უნდა ასწიო“.

და კიდევ ერთი ციტატა:

„კაცს კბილი უნდა გაუსინჯო, თუ ირყევა, მოთხარე; თუ მაგრადაა, გაქცევა მოასწარი, რომ არ გაგქელოს“.

ამგვარი ეპიზოდებიდან თანდათან იკვეთება ყვარყვარეს სულიერი სიღარიბის პორტრეტი და მისი ხასიათის ძირითადი თვისებები; იგი უნიადაგო მეოცნებეობის, სიზარმაცის, ბაქიაობის, უმადურობის, ლაჩრობისა და გაიძვერობის განსახიერებაა.

მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ქვეყნის ისტორიაში დგება დრო, როდესაც ასეთი „გმირები“ მსხნელისა და წინამძღოლის მანტიებს ირგებენ.

რატომ ხდება ასე? პ.კაკაბაძე ამის პასუხსაც გვიმხელს.

პიესის მოქმედება 1917-1921 წლებში ვითარდება. ამ პერიოდში დატრიალებული მასობრივი ისტერია ის ფონია, რომელიც ავანტიურისტების აღზევების ყველა ობიექტური მიზეზის საჩვენებლადაა საჭირო, მაგრამ ამ პროცესების მთავარი მონაწილე მაინც ხალხია და თუკი პიესას ყურადღებით წავიკითხავთ, თვალში გვეცემა საზოგადოების უზნეობის, ცბიერებისა და ფარისევლობის საშინელი სურათი.

რუსეთის ხელმწიფე ტახტიდან გადადგა და ამასთან ერთად ტრადიციულ ავტორიტეტზე დაფუძნებული წესებიც გაუქმდა. ქვეყანა ქაოსმა მოიცვა და ხალხმა გადარჩენის გზების ძიება დაიწყო. როდესაც გამოირკვა, რომ ოდესღაც შეუძლებელი, ახლა ხელმისაწვდომი გამხდარა, საზოგადოებამ ნიღაბი მოიშორა, სულიერად გამოივლდა და თავისი ნამდვილი სახე გამოაჩინა, ამიტომ გასაკვირი არაა, რომ ქვეყნის ინტერესები პირადულმა შეცვალა და მთავარი ადგილი საკუთარ კეთილდღეობაზე ზრუნვამ დაიკავა. დამაფიქრებელი კი ის გახლავთ, რომ ავტორი გვიჩვენებს

საზოგადოებას, რომელსაც შექმნილ სიტუაციაში ერთიანი, ჩამოყალიბებული და აღიარებული ზნეობრივი კრიტერიუმები არ გააჩნია, ამიტომაც დაბნეულია, უმნეო და ბრბოდ ქცეული. ამ ვითარებაში ბრბოს წევრობა ერთგვარი გამოსავალია, იგი რთულ მდგომარეობაში ჩავარდნილ ადამიანს სიძლიერის ილუზიას უქმნის, ხოლო ჩადენილი უზნეობის გამო დანაშაულის გრძნობას არ აღუძრავს. ასეთ დროს, ვინც ღირსებას შეინარჩუნებს - თავს კარგავს, გადარჩენის შანსი კი იმას რჩება, ვისაც განირვის ნიჭი აღმოაჩნდება.

პ.კაკაბაძე თანმიმდევრობით გვაცნობს ასეთ შემთხვევებს:

საიდუმლო განყოფილების სულმოკლე გამომძიებელი, რომლის მოვალეობაც სახელმწიფო დამნაშავეებთან ბრძოლა უნდა ყოფილიყო, მას შემდეგ რაც რევოლუციის ამბავს შეიტყობს, უხერხემლობას იჩენს, თავის მოვალეობას ივიწყებს და დასახვრეტად გამზადებულ ყვარყვარეს ცოდვილივით ევედრება: "მე მოვსულვარ თქვენთან იმ მტრედის მსგავსად, რომელმაც ნოეს კიდობანში მშვიდობის ამბავი მიუტანა... ოღონდ, დამიხსოვრეთ ჩემი მტრედობა და კალთა მაფარეთ თქვენს სასუფეველში".

როგორც აღმოჩნდება, უბრალო მოხელეს არც მეფის არმიის გენერალი და პოლკოვნიკი ჩამორჩებიან. ადამიანები, რომელთაც იმპერატორისთვის ერთგულების ფიცი ჰქონდათ მიცემული, სინამდვილეში უსუსური დეზერტირები ყოფილან, ისინი მეფის პორტრეტს კედლიდან ხსნიან და ყვარყვარეს წინაშე იდრეკენ ქელს.

დროებითი მთავრობის ამიერ-კავკასიის რწმუნებული კი, პიროვნება, რომელიც გასაჭირში ჩავარდნილი სამშობლოს ბედის გამრიგებას დაინიშნული, იმდროინდელი საზოგადოებრივი მისწრაფებების ნამდვილ შინაარსს გვიჩვენებს: "შენა გგონია ქვეყანას თავს ვწირავ? არა, როდესაც წარღვრა მოდის და სოროები წყლით ივსება, ჭკვიანი ვირთხა მაშინ მალალ მწვერვალებს ეძებს..."

ნათელი ხდება, რომ პიესის ყველა პერსონაჟი, მიუხედავად მათი ასაკის, სქესისა თუ სოციალური მდგომარეობის, ნაცარქექიას თვისებებით ხასიათდება. ამიტომ, საზოგადოებრივ და პარტიულ ბრძოლებში არც ბოლშევიკები გამოირჩევიან განსაკუთრებული პატიოსნებით. როდესაც სევასტის დასაჭერად ნიჭილის ჟანდარმები შეესევინ, იგი მენისქვილის პერანგს გადაიცვამს და უსინდისოდ უყურებს, თუ როგორ აპატიმრებენ მის მაგივრად უდანაშაულო "ნაცარქექიას". სახრჩობელის შიშით სევასტი იმასაც ითმენს, თუ როგორ ლოშნის მის შეყვარებულს "უტიფარი" ყვარყვარე. მართალია, ერთხელ კი გაიბრძოლებს ულონოდ: "ამ დამცირებას სიკვდილი მირჩვენია"-ო, მაგრამ ეს უფრო მოჩვენებითი ღირსების შესანარჩუნებელი ყვირილია, ვიდრე თავმოყვარე მამაკაცის პრინციპული საქციელი. ეს ის მომენტი, როდესაც საკუთარი ტყავის გადარჩენა ნამუსზე და "პარტიულ ინტერესებზე" მალა დგას. პიესის ფინალში კი "გამოიღო სუფრაზე" მისული ამბიციურად განაცხადებს: "კიდევ კარგად ყოფილხართ. ისე არეულია ეს მაზრა, არ მეგონა, თუ აქ ცოცხალი დამხვდებოდითო." თითქოს მისი შიში და სულმოკლეობა არ ედოს საფუძვლად ყვარყვარეს სასტიკ ავანტიურას.

როცა საქმეს სჭირდება, მენისქვილის "უკარება" ქალიშვილ გულთამაზესაც ავიწყდება ბოლშევიკური "პრინციპულობა" და ქალურ ალღოს მინდობილი, კახპის ცბიერებით იყენებს თავის მომხიბვლელობას.

პირველად ნისქვილში, როდესაც გულისხნორის ტყავის გადასარჩენად ყვარყვარეს ეალერსება, ყველაფერზე თანხმდება და აიძულებს სევასტის მაგივრად გაჰყვეს ოფიცრებს, თუმცა მშვენივრად იცის, რომ ამ მოქმედებით უდანაშაულო კაცს სასიკვდილოდ იმეტებს.

მეორედ იგივეს იმეორებს ამიერკავკასიის რწმუნებულის კაბინეტში, როდესაც ყვარყვარეს რეალურ მდგომარეობას შეიტყობს და მის სამხედრო გეგმებში გარკვევა უნდა.

არსებობს მარადიული ცნებები, რომელსაც საზოგადოების დიდი ნაწილი ყველა დროსა თუ ქვეყანაში ერთნაირად იზიარებდა და იზიარებს. ასეთი ცნება უნივერსალურ ხასიათს ატარებს და იგი დროთა ვითარების გამო არასოდეს იცვლება. მაგრამ არსებობს დროებითი ადგილობრივი და ყალბი "ჭეშმარიტებები", ანუ ისეთი, რომელიც გარკვეული დროისა და სივრცისათვისაა დამახასიათებელი. ისინი მხოლოდ დღეს და აქ მიიჩნევა ჭეშმარიტებად, თორემ ქვეყნის გარეთ ჩალის ფასი აქვთ. ასეთი ჭეშმარიტებები ხშირად რომელიმე ქარიზმატული ლიდერის გამოჩენასთანაა დაკავშირებული. საკმარისია წინამძღოლის შეცვლა და მასთან ერთად ადგილობრივი ჭეშმარიტებებიც ქამელეონივით შეიცვლება.

საკუთარი უფიცობის, უხერხემლობის, ანგარების, კარიერისმიისა, ილუზიებისა თუ შიშის გამო ხალხი იძულებულია დროებით "ჭეშმარიტებებს" უერთგულოს და ქედი მოიხაროს ცხოვრების ზედაპირზე ამოტივტივებული შემთხვევითი ავანტიურისტების წინაშე. პ.კაკაბაძე მკაფიოდ ამბობს, რომ ყვარყვარიზმი ცარიელ ადგილას არ იბადება და თუკი სამყარო ასეთია, მაშინ ყვარყვარეების აღზევება კანონზომიერება ყოფილა, რადგან ყვარყვარიზმის წარმომშობი მიზეზი ეპოქა კი არა, საზოგადოების ფარისევლობა, პასიურობა და შეგინებული სულიერი ფასეულობებია. სწორედ ეს შემთხვევაა აღწერილი ჩამოთვლილ ეპიზოდებში. როდესაც უბრალო ჩინოვნიკისათვის მისი მოქმედების წარმმართველი მედლით დამშვენებული ლილ-კილა და არა პატიოსნება, გამომძიებლისთვის პირადი ანგარება უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე კანონისადმი მორჩილება, გენერლის ჭეშმარიტი სახე თითლიბაზობაა და არა ოფიცრის ღირსება. სახელმწიფო მოხელესათვის ქვეყნისთვის თავგანწირვაზე მალა საკუთარი კარიერა დგას, ხოლო ხალხის სახელით მებრძოლი პარტიისთვის საკუთარი ტყავის გადარჩენა ხალხის სამსახურზე მნიშვნელოვანია. მარადიული ფასეულობები: პატიოსნება, კანონიერება, ერთგულება, ქვეყნისადმი თავგანწირვა, კაცთმოყვარება და ა.შ. თავის კუთვნილ ადგილს ნაცარქექიობას უთმობს, ვინაიდან ნაცარქექიობა იმავდროულად საპირისპირო ცნებების: უსინდისობის, უკანონობის, ორგულობის, ლაჩრობის, კაცთმოძულეობის... კრებითი სახეა.

ყურადღება მიაქციეთ ერთ მნიშვნელოვან ფაქტს, თუკი სულიერად გაკოტრებული საზოგადოება მიშკინს დასცინის და მის თავგანწირვას უარყოფს, ყვარყვარე აღზევებისათვის ძალას არ ხარჯავს, რადგან წინამძღოლად მას თავად გარყვნილი საზოგადოება ირჩევს:

"გამომძიებელი - ...თქვენა ხართ უდიდესი რევოლუციონერი"
"ქუჩარა - ...ქვეყანა კარში შენს ჭირს ნატრობს"
"5-ე ჯარისკაცი - ხალხი მოუთმენლად გელის."
"რწმუნებული - თქვენ დანიშნული ხართ მთელი ჩვენი შეიარაღებული ძალების უფროსად..."
"1-ლი აბრაგი - ჩვენ შენი იმედი გვაქვს."

მიშკინის ზნეობა და მორალი უცხოა ამ სივრცისათვის, ნაცარქექიას გაიძვერობა და თვალთმაქცობა კი მშობლიური და ახლობელი, მიშკინში უფლის სიყვარული და ძალა იგრძნობა. ნაცარქექია კი ხალხის ქვენა გრძნობების გამომხატველია. მიშკინის კეთილშობილებას საზოგადოების შეცვლა შეუძლია, მაგრამ საზოგადოებას ეს შეცვლა არ სურს, ამიტომაც ეწინააღმდეგება ამ პროცესს და ემიჯნება მიშკინისნაირ პიროვნებებს. ნაცარქექიას განირვა კი სინამდვილეში საკუთარი თავის უარყოფასა და საკუთარი თავის განირვას ნიშნავს, ამიტომაც იგი მოწონებულ და აღიარებულია.

ნაცარქექიას თავის თავში არაფრის შეცვლა არ სჭირდება, რადგან ამ სამყაროში და ამ სივრცეში გასამარჯვებლად მას ყველა საჭირო თვისება გააჩნია.

კიდევ ერთ ფაქტორი თამაშობს გადაწყვეტილებას: საზოგადოება პატივს სცემს სიძლიერეს და წინამძღოლისაგან პირველ რიგში ამ სიძლიერის დემონსტრირებას მოითხოვს. ასეთ დროს ადამიანის მოკვლა და დამცირება უკვე სიმამაცისა და ვაჟაკობის ტოლფასი ხდება, სიცრუე, ქურდობა და ძალადობა კი ჭკუისა და მოხერხების ნიშანი. მთელი უბედურება ის გახლავთ, რომ კოლექტივში თავისუფლებაზე მეტად მორჩილების სურვილი ჭარბობს და ამიტომ კოლექტივი ინსტინქტურად ემორჩილება მოძალადეს.

თითქოს კანონზომიერებად იქცა, რომ ყოველი რევოლუციისა თუ არეულობის დროს ადამიანები მოუთმენლად ელიან მხსნელისა და გამათავისუფლებელის გამოჩენას, რის შემდეგაც გამოვლილი თუ ნანატრი ღირსებებით ამკობენ ახლადმოვლენილ "მესიას".

ყვარყვარესაც სწორედ ასე დაემართა და მის მიერ მოყოლილ თავგადასავალს ყველამ თავისი ოცნების ნაწილი წაუმატა:

ამბავი მისი "ზებუნებრივი" მოვლინების შესახებ:

"ქუჩარა - სოფელში ამბობენ, შენს დაბადებაზე, ისე დაუტენია თოფი წყვიწყის, რომ ლულა გახეთქია უბედურს."

მითი "ძღვეამოსილ" სარდალზე:

"რწმუნებული - იმათ ჰყოლიათ ყვარყვარე თუთაბერი, რასაც ის იტყვის - კანონია. მთელი ჯარი მის ბრძანებას ემორჩილება."

და ნაცარქექია სიცოცხლეშივე იქცა ლეგენდად:

"6-ე გლეხი - სულერთია ყვარყვარეს ვერავინ დააჭრის ყურებზე ხახვს.

2-ე გლეხი - რატომ?

6-ე გლეხი - ხელმწიფე მაგას გადაუგდიაო.

5-ე გლეხი - კი, ასე ამბობენ დიდი ბადეები დაუგლეჯიაო."

ლეგენდის დაბადება ხალხის მიამიტობითაა განპირობებული. ამგვარი საუბრების შედეგად იქმნება გარკვეული წარმოსახვითი ხატი, რომელსაც მოგვიანებით საზოგადოების ყველა წევრი აღიარებს და რომელიც საერთო მოქმედების ორიენტაციისთვისაა აუცილებელი. და მიუხედავად იმისა, რომ ამ მითებიდან არცერთი დასტურდება, საზოგადოება მათ იჯერებს და ავრცელებს კიდევ. რადგან ხალხის ცნობიერებას თავად ფაქტები კი არ განსაზღვრავენ, არამედ ის, თუ როგორ მიანვდიან მათ ამ ფაქტებს, ამიტომ ლოგიკა მათთვის მიუღებელია და სიმართლისაკენ სწრაფვა, ამაო გარჯა.

მორჩილი, მონობის დაჩვეული და უმოქმედო საზოგადოება უზნეო თამაშში ყოველთვის საკუთარი ნებით იღებს მონაწილეობას.

პ.კაკაბაძე სასტიკად გვაფრთხილებს, რომ სა-

ზოგადოება მაშინაა სასაცილოცა და განწირულიც, როდესაც სულიერ სიღარიბეს, მოძღვრებულ ბოროტებას, ფანატიზმს, უკანონობასა და ძალადობას, მხოლოდ მიამიტური ოცნებებითა და ზღაპრული ილუზიებით უპირისპირდება.

კიდევ ერთი საყურადღებო ფაქტი: ნაცარქექიებისათვის რეალური ძალაუფლების მოპოვება და მისი შენარჩუნება სხვადასხვა სირთულის პრობლემაა და დრამატურგი ამასაც სათანადო ყურადღებას უთმობს.

მწვერვალისაკენ მიმავალ გზაზე თუთაბერს საიმედო თანამდგომები სჭირდება და მალე მათაც პოულობს. ასეთები აღმოჩნდებიან მისი ოტროველა მეზობლები: კაკუტა და ქუჩარა. სწრაფად და უშრომელად გამდიდრების ტრადიციული ქართული თვისებით ისინი პიესის არცერთ პერსონაჟს არ ჩამოუვარდებიან, ამიტომ ტყვეების ზუზუნში სანგრების თხრას, მიცვალებულების ძარცვა ურჩევნიათ. ისე, სიმართლე რომ ითქვას, მუშაობა არცაა კაკუტასა და ქუჩარას ნამდვილი მონღობა. პ.კაკაბაძე მათ ირონიულად ამირანის გოშებს უწოდებს, რადგან კარგად იცნობს ამ პერსონაჟების ბუნებას; ასეთი ადამიანი მუდამ შეუმჩნეველია, საბრალო, მშვიერი, დაძინილი, სიცივიდან მოსული და მოლაქუცე. მისი ერთადერთი სურვილი შეძლებული პატრონის გაჩენა და მის ნასუფრალზე ლუკმის პოვნაა. ხოლო ძალი ვის პურსაც ჭამს, მის კარზე ყეფს. კაკუტა და ქუჩარაც პირველსავე დაძახებაზე გამოეწყობიან თოფფარაჯაში და მხარში ამოუდგებიან "პატრონს", მერე რა, რომ ერთხელ ასევე დაუფიქრებლად მიატოვებენ და კუდამოძებულები მოკურცხლავენ? ეს მერყეობაც მათი ბუნების შემადგენელი ნაწილია, ძალიც ასევე იქცევა, როდესაც პატრონს შეშინებულსა და დაბნეულს ხედავს. სინამდვილეში კაკუტამ და ქუჩარამ სხვებზე უკეთ იცინა, ვინცაა თუთაბერი, მაგრამ გომურისა და ულუფის შოვნის იმედად, ისევე მის ხელზე გაგორება ურჩევნიათ. ამიტომ, გასაკვირი არაა, რომ კაკუტასა და ქუჩარასნაირი მანანალები ყვარყვარიზმზე ბედით გადაჯაჭვული, მისი მარადიული თანამგზავრები არიან.

ყვარყვარეს არანაკლებ მნიშვნელოვანი მოკავშირე გაიძვერა ავანტიურისტი, მაზრის კომისარი, ტიტე ნატუტარია. კაკუტასა და ქუჩარასაგან განსხვავებით ის შორსმჭვრეტელი თეორეტიკოსია. ცოდნა აქვს, მაგრამ რეალურად ვერ გამოუყენებია, ამიტომ ყვარყვარეში საკუთარი მიზნების განხორციელების პრაქტიკულ საშუალებას ხედავს. ტიტე უბრალო მეოცნებე არაა, იგი თავისი ბუნებით "მეორე კაცია" და თუ ასეთი ადამიანების დახასიათებაში არ გადავაჭარბებ, ვიტყვი, რომ ისინი ძირითადად გავლენიან ადგილს ეტმასნებიან, ხელმძღვანელს ქებითა და მლიქვნელობით აბრუებენ, შემდეგ ინტრიგებს ხლართავენ, ჯაშუშობენ და შექმნილ სიტუაციაში ყოველთვის მაქსიმალურ სარგებელს პოულობენ. თანაც ტიტემ მშვენივრად იცის, რომ ძალაუფლების შესანარჩუნებლად ყველა სულმოკლე ხელისუფალს თუ ხელისუფლებას მონყურებულ პირს ესაჭიროება თავისი მითოლოგია და მესიანისტური იდეა, რომლის საშუალებითაც იგი ძალაუფლებას განიმტკიცებს და დასაყრდენს გაიმდგრებს. და თუ ყვარყვარე ოდესმე "ღმერთობას მოინდომებს", ამის მოგვარება მხოლოდ ნატუტარს შეუძლია.

"ტიტე - მე წინასწარმეტყველივით ვხედავ შენს სახეში უდრეკ ძალას, რომელიც დაეუფლება დიდ სახელმწიფოს... თქვენ იქნებით სახელმწიფოს უფალი, მაგრამ დაგჭირდებათ გვერდით პოლიტიკო-

სი, მეცნიერი. ასეთი მე ვიქნები. თქვენ მაგრად დაიჭერთ ხელში მოთურგვნილ ქვეყანას, მე კი მას სამოთხედ გადავქცევ. მე ახლავე შემიძლია დავჯდე და დახუჭული თვალით დავნერო ბედნიერი სახელმწიფოს სრული კონსტიტუცია.”

ტიტეს ისევე სჭირდება უნებისყოფი და გაქნილი ხელმძღვანელი, როგორც ბოგანო და მცონარე ნაცარქექიას მეზობლები, მეისტორი და “ევანგელისტი”. ამიტომ ორი გაიძვერა საერთო ენას ადვილად პოულობს. მათ საზოგადოება უსაფუძვლო ტყუილებში უნდა დაარწმუნონ, რადგან მშვენივრად იციან, რომ ის, ვინც ადვილად ასულელებს ხალხს, საბოლოოდ მისი მბრძანებელიც ხდება.

ეს სიმართლე მაშინ დასტურდება, როდესაც ყვარყვარე საბოლოოდ ფესვებს გაიმეგრებს და გააბრაგებული ჯარით მარხას შეესევს; ისე დაარბევს, რომ ბუდეში კვერცხს არ დატოვებს, ყველა სანყალსა და უმწიკოს ზურგზე ბოლს ადენს, ალაფს კი აბრაგებთან ერთად გაინაწილებს.

ამგვარად, გუშინდელი მეოცნებე ჩამოყალიბებულ მოძალადედ და შარავზის ავაზაკად მოგვევლინა.

ჩვენი ქვეყნისათვის ძალიან დამახასიათებელი შემთხვევაა.

მოსაზრება, თითქოს საქართველო, ისევე, როგორც ზღაპრული ნაცარქექია, მუდამ ძლიერ მტერს ებრძოდა და გარკვეული ფიზიკური სისუსტისა თუ სიმცირის გამო იძულებული იყო მისთვის მხოლოდ მოტყუებით ეჯობნა, ნაწილობრივ ნათქვამი სიმართლეა და ეს “მიგნებული” შედარებაც ამ ეპიზოდზე უნდა დასრულდეს. ჯერ კიდევ საკამათოა, ვინ უფრო მოტყუებული დარჩა ისტორიის მანძილზე საქართველოს მტრები, თუ თავად საქართველო. გარდა ამისა, ასეთი თვისება არა მხოლოდ საქართველოს არამედ ყველა მცირერიცხოვან ერს ახასიათებს და ამაში განსაკუთრებული და “მისაგნები” არაფერია.

მეორე: ნაცარქექების ნაქები ჭკუა და გონება, მხოლოდ დევის სიბრძნის ფონზე გამოიჩინება და სულაც არ ნიშნავს, რომ იგი რეალური სიბრძნის ექვივალენტია. ესეც რომ არ იყო, ცოდნის შექმნა და გაღრმავება აქტიური პროცესი გახლავთ და არა პასიური, ბუნება თავის საიდუმლოებას ბუზიყლაპიებს არასდროს უმხელს, კაცობრიობამ ცოდნა ბუნებასთან ხანგრძლივი და დაუღალავი კამათისა და ექსპერიმენტების შედეგად დააგროვა.

რაც შეეხება განცხადებას: “სიზარმაცე და ბაქიობა მისტიფიკაციაა, მომარჯვებული იმისთვის, რომ მტერმა ნაცარქექიას ნამდვილი თვისება ვერ ამოიცნოს”, იგი ძალიან მაგონებს იმ “კანონმორჩილი” მოჯახედის თვისებას, რომელიც ევროპისა თუ ამერიკის რომელიმე ქალაქში წლების განმავლობაში შეუმჩნეველად მოკალათებული და თავისი მიზნების განსახორციელებლად მხოლოდ შესაფერის მომენტს ელოდება.

თუ საქართველოსთვის, მრავალსაუკუნოვანი არსებობის შემდეგ ამაზე უკეთესი შედეგები არ მოიძებნა, ჩანს, ჩვენი საქმე არც ისე კარგად ყოფილა.

გასაგებია, რომ ბიბლიური მეფე დავითის მსგავსად, გოლიათებთან მეტრძოლი ნაცარქექია ჩვენს ეროვნულ ილუზიას კვებავს, მაგრამ იმაზეც დაფიქრდეთ, რომ გოლიათთან მეტრძოლ დავითს მხოლოდ მისი ცხოვრების სულიერი შინაარსი ამარჯვებინებს და არა თვალთმაქცობა და მატრიაზობა, ნაცარქექიების კმევით კი სინამდვილეში უვიცობას, სიზარმაცეს, უკანონობას და ძალადობას ვუმღერით ოსანას.

ამაზე პოლიკარზე კაკაბაძე დაფიქრდა და ყველაზე ადრე განაცხადა, რომ ნაცარქექია ტყუილსა და გაიძვერობას ვერც მტერთან მოიშლის და ვერც მოყვარესთან, რადგან ეს მისთვის სასიცოცხლოდ აუცილებელი თვისებაა.

და “რადგან თავია სიცრუე ყოვლისა უბედობისა” ჩვენთვის რეალობა ზღაპარზე მკაცრი და დაუნდობელი გამოდგა. საქმე ისაა, რომ ნაცარქექიებს ხშირად (ალბათ დევის გაცუცურაკების შემდეგ), ქვეყნის მართვის პრეტენზიები უჩნდებათ და ხელისუფლებაში მოსვლის მერე საკუთარ ხალხს ფუჭი იმედებისა და ამაო დაპირებების გარდა ვერაფერს სთავაზობენ, ურჩობისთვის კი კეტს არ იშურებენ. სწორედ ამ როლში გვაჩვენა პოლიკარზე კაკაბაძემ ჩვენს მიერ გაპოეტურებული პერსონაჟი.

პიესის ფინალში ყვარყვარე თითქოს მარცხდება და ამბობს: “ეჰ, გათავდა შენი ჩალიჩი თუთაბერო. ამათ ხელში ჩემი ამინდი არ დადგება”-ო. მაგრამ ეს ის ძვალი იყო, რომელიც დრამატურგმა საბჭოურ ცენზურას გადაუგდო და რომლის წყალობითაც პიესა არასოდეს აუკრძალავთ, ჩვენ ხომ ვიცით, რომ ყვარყვარეს ტიპაჟის, მისი სახის გააზრება ჯერაც არ დასრულებულა და მისი თავგადასავალი კვლავ გრძელდება.

ნიშანდობლივი ისაა, რომ პიესაში ბოროტება არ ისვება, სხვაგვარად მისი ფინალი გულუბრყვილო და არაბუნებრივი იქნებოდა. ყვარყვარე ამ ბოროტების “აისბერგის” მწვერვალია, მისი ნამდვილი საძირკველი კი – საზოგადოებრივი აზროვნება – ხელუხლებელი რჩება. შესაძლებელია ქვეყანაში მრავალი მთავრობა და ეკონომიური ფორმაცია შეიცვალოს, მაგრამ თუკი თავად ადამიანი და საზოგადოება არ შეიცვალა, ბოროტების ფუძე ყოველთვის შეურყეველი დარჩება.

მეთორმეტე საუკუნიდან გვაფრთხილებდნენ: “სიცრუე და ორპირობა ავნებს ხორცსა, მერმე სულსა”-ო, მაგრამ ახლა ეგ ვილას ახსოვს, ეს მანამდე იყო, სანამ ჩვენში ნასრედიანის “ფილოსოფია” გაიმარჯვებდა.

ამიტომაც გახდა ყვარყვარეობა ამ ქვეყნის განუკურნებელი სენი.

მთავარია საზოგადოებამ პრინციპული პოზიცია დაიკავოს და ამ “ბაქტერიას” გამრავლებისა და გააქტიურების საშუალება არ მისცეს, თორემ სანამ იცოცხლებს მითი “კეთილშობილი” ავაზაკების შესახებ, სანამ ხალხი რომანტიული თვალთ შეხედავს სულიერ სიღარიბეს, სიცრუეს, უზნეობას, სიხარბეს, სხვისი ქონების მიტაცებას, ყვარყვარეები მუდამ ჩვენი ცხოვრების სუფრის თამადები იქნებიან და კმაყოფილებით განაცხადებენ: “ხალხი თავის მტერია, თუ არ მოწყვეს, უჭკუო საქონელივით ხრამში გადავარდება. თუ შნო გაქვს, ჯოხს თვითონ მოგცემს, ოღონდ ჭკვიანურად უნდა დაარტყა.”

სამყაროზე უზნეობრივი გამარჯვება დოსტოევსკის გმირის მხარესაა. ყვარყვარე კი მხოლოდ სულიერი ხეობრობით დაიტრიალებს. ამიტომ, თუკი მიშკინის მაგალითზე დოსტოევსკიმ ის იდეალი დახატა, რომლისკენაც კაცობრიობა უნდა მიიღწეოდეს, ყვარყვარე თუთაბერი ის საფრთხეა, რომელსაც მთელი ცხოვრება უნდა ვერიდოთ.

კათარზისი კი ორივე გზის შეჯერებით მიიღწევა; საკუთარ თავში ბოროტების დათრგუნვით და სულიერი თვისებების აღმოჩენით.

2006

ლაშა ბუღაძე

რუსეთი

ზურგქვეშ ბალიშამოდებული საქტელერადიო კომიტეტის თავმჯდომარე მწვანედ შეფერადებულ კედელთან მიმჯდარი თვლემდა, ხოლო მისი მეუღლე, ნადია, საყვარელი საქმიანობით – გაზეთ “თბილისის” ბოლო გვერდზე დაბეჭდილი ნეკროლოგის კითხვით იყო დაკავებული, როცა მათ ბინაში ტელეფონის ზარი გაისმა.

ბატონმა ალექსანდრემ ზარის გაგონებისთანავე დაჭყიტა თვალები, თუმცა ყურმილის ალება არც უფიქრია – ყურმილს პირველი არასდროს იღებდა – სამსახურში მდივანი ეთერი აკეთებდა ამას, სახლში კი ნადია.

“შვილები ზაირა და მერაბი, მეუღლე ელისო, რძალი ქეთევანი, შვილიშვილი ლადო, ძმები გიორგი და ოთარი, რძლები...” – სანამ სიტყვებამდე “ვიუნყებით რომ” მიაღწევდა, კიდევ, სულ მცირე, ოცი სახელი და გვარი მაინც იქნებოდა ნადიას ჩასაკითხი, – საინტერესო მიცვალებული ჩანდა, უხვნათესაიანი, – საცოდაობა იქნებოდა ამ ნეკროლოგის უგულისყუროდ, სწრაფად წაკითხვა, ამიტომ ნადიამ ზარის გაგონებისთანავე მიიღო გადაწყვეტილება – ჯერ ყურმილისთვის ეპასუხა და მერე კი ბოლომდე გაცნობოდა ნეკროლოგს. ერთი კი ჩაილაპარაკა უკმაყოფილოდ, რა არი ამ შუალამისას რეკვაო და ყურმილსაც მკაცრად ჩასძახა:

– გისმენთ!
– ისა... მაქ არი საშა?

იმდენად მნიშვნელოვანი ხმა რეკავდა და შესაბამისად, ამ ხმიდანვე გამომდინარე, იმდენად მნიშვნელოვანი შეკითხვა იყო, რომ ნადია უნებურად გაიჯგვიმა კიდევც.

– აქ არის, ახლავე, – უპატაკა შეშინებულმა და აკანკალებული ყურმილიანი ხელი გაიშვირა ქმრისაკენ.

ბატონი ალექსანდრე სწორედ ცოლის ხელის კანკალ-

მა მიახვედრა, თუ ვინც ითხოვდა მასთან საუბარს, და სრულიად გამოფხიზლებულმა, საქმიანად, რიხით ჩაჰყვირა:

– გისმენთ, ვასილ პავლოვიჩ!
თუმცა, გულწრფელად რომ ვთქვათ, ნადიას სულ ტყუილად აუკანკალდა ხელის მტევანი – ჯერ ერთი, ის, ვინც რეკავდა, სულაც არ გახლდათ ისეთი საშიში, როგორებიც ბატონ ალექსანდრეს ყოფილი უფროსები იყვნენ, და მეორეც, დამრეკავი მის ქმარს არც ცეკაში უპირებდა ამ შუალამისას გამოძახებას და არც სასაყვედურო ჰქონდა რამე რომელიმე გადაცემის გამო.

– უყურე ეხლა დისტორს... ხვალინდელი ის წაიკითხა... კაკ ევო?! – დამტვრეული, რუსულსიტყვებზეზავებუ-ლი ქართულით ალაპარაკდა ცეკას პირველი მდივანი, – ერთი კვირაა უყე... ისა... ეტატ... ეს კაცი ზის. მეტი დაჟე. გძე შენშიჩინა?... ქალი სად არი?

– სულ ოთხი დიქტორი გვყავს, ვასილ პავლოვიჩ, ორი კაცი და ორი ქალი.

– შენშიჩინა გძე, საშა?

– ამხანაგი ოდიკაძე?

– და!

– ისევ იქაა, ვასილ პავლოვიჩ, ოთხ დღეში მოსკოვში ჩავლიან.

– უყე... ესა... აქ არ უნდა იყვნენ, კაცო?

– არა, ვასილ პავლოვიჩ... ზუსტად ჯდებიან თარი-ლებში.

– ა... ისა... მართალია?... ტავარში მნე გავარილი...

– რა, ვასილ პავლოვიჩ?

– ნუ, ეტა, რა... ჩტო ფიდელ ნი ხოჩეტ პუსკატ?! – დიას, ვასილ პავლოვიჩ, – ამოიხრა საქტელერადიო კომიტეტის თავმჯდომარემ, – მეც მომივიდა ხმები ამხანაგი ოდიკაძის შესახებ.

– ეტა სკანდალ?

– ნეეტ, ვასილ პავლოვიჩ, რას ბრძანებთ... ჯერ ერთი, ალბათ, ჭორებია და თანაც... არაა ამხანაგი ოდიკაძე

მაგის ჩიტი... მუშაკებიც ბლომად არიან, არც მიცემენ გასაქანს...

- კაი, საშა... ესლი შტო, ზვანი, ნუ.
- კი, ვასილ პავლოვიჩი...
- და ისა... საცივი. უთხარი ნადიას.
- აჰ, - გაუხარდა ბატონ ალექსანდრეს, - კი, ვასილ პავლოვიჩი, ესლავე.

ასე ბედნიერად საქტელერადიო მაუწყებლობის თავმჯდომარე მანამ იცინოდა, სანამ ყურმილს დაკიდებდა, როგორც კი პირველ მდივანთან საუბარი მოასრულა, მაშინვე დასერიოზულდა და ცოლს მკაცრად მიუგო:

- საცივი უნდა.
- შენ ნაიფე, თუ ისევ შოფერს გამოგზანის? - იკითხა ნადიამ, თუმცა ხმის ამოღებისთანავე მიხვდა, რომ ქმარი პასუხის ღირსად არ ჩათვლიდა - ბატონმა ალექსანდრემ ისევ ბალიში ამოიღო ზურგს უკან, მწვანე კედელს მიეყუდა და თვალები მოხუჭა.
- ნადიამ თავის დაძარღვეულ, ქალისთვის შეუსაბამოდ დიდრონ, გლეხურ ხელებს დახედა ინსტინქტურად და ფლოსტების ენერგიული ფრატუნით გაემართა სამზარეულოსკენ... ამ დიდრონი ხელებით უნდა შეექმნა ჯადოსნური საცივი ვასილ პავლეს ძე მჟავანაძისთვის! ნეკროლოგის ჩაკითხვას კი დილითაც მოასწრებდა...

* * *

- ...ხოლო ოცდასამ საათსა და ათ წუთზე მხატვრული ფილმი: "სახელს გაზაფხული დაგარქმევს..."

საქართველოს პირველი არხის კისერზე ჰალსტუხ-მოჭერილმა დიქტორმა, მიუხედავად იმისა, რომ უკვე საკმარისად მოქანცული იყო, მაინც მძლავრად ჩაარაკრაკა ხვალისნდელ გადაცემათა სია, მაგრამ სანამ მაყურებელს გამოემშვიდობებოდა, მანამდე თავს ძალა დაატანა, გაიღიმა და ტელეკამერის ობიექტივს სახეგაბადრულმა შეჰლაღადა:

- ბოლოხანობას, - თქვა მან, - უამრავ წერილს ვიღებთ ჩვენი პატივცემული მაყურებლისაგან. მაყურებელი კითხულობს: რატომ აღარ ჩანს ეს დღეები ჩვენს ცისფერ ეკრანებზე საქტელერადიო მაუწყებლობის პირველი არხის დიქტორი, ქალბატონი ლალი ოდიკაძე? ვითვალისწინებთ რა არაერთი მაყურებლის თხოვნას, ნათელი მოფიქროს ზემოთ აღნიშნულ საკითხს, გაუწყებთ, რომ ყველასათვის საყვარელი და ძვირფასი ქალბატონი ლალი აგურ უკვე ათი დღეა, რაც ძმურ კუბაზე, თავისუფლების კუნძულზე იმყოფება ჟურნალისტთა საკავშირო დელეგაციასთან ერთად და სულ მალე დაუბრუნდება თავის სამშობლოს!

* * *

გავანა. 24 მარტი.

ერთ კვირაზე მეტია უკვე აქა ვართ. რაც ჩამოველით, სულ კონფერენციებია, წესივრათ არც გამომიძინია, არეული მაქ დღე-ღამე... იმისთანა ხუთუთა, ვერ ვსუნთქავთ... თავი ცხელანა მეგონა და აქ ისეთი ამბავია, კაი ზამთარი წენატრება. ოთახში ორნი ვართ: მე და გალინა. კაი გულის გოგოა, მეგობრული. ანატოლი პეტროვიჩმა გუშინ შენიშვნა მოგვცა მე და გალიას, ლამის ორ საათამდე შუქი გენთით ოთახში, რატო არ გეძინათო? თითონ რატო არ ეძინა? ბავშებივით გვეძიქვება. გოგოები ეანგლებიან, ანატოლი პეტროვიჩი, ძილის წინ ზღაპარს თუ არ მოგვიყვებით, არ დავიძინებთო. მარა იმას არ წყინს. კაი კაცია ძალიან.

ჩემები მომენტატრენ უკვე. ნეტა რა გადაწყვიტა ნათელამ, მაინც ჩააბარებს გეპეიმი? კონსულმა გვითხრა,

ხვალ ღამე დეპეშას გაგაგზავნიებთ "ჩერეზ მასკუო". ლამაზი კია ეს გავანა. იმდენი რამე ვნახეთ, რომ დანერაც მეზარება. საღამოს დიდი მიღება ჩვენ საელჩოში. ფიდელ კასტროც მოვაო, გვითხრეს.

24 მარტი. ლამის პირველის ნახევარი.

კასტრო გამეპრანჭა! მე მოვკვდე! არ მომჩვენებია! გადარევეს ვარ. გალიამაც მითხრა. ჯერ ხო შემოცვივდენ დარბაზში სამხედროები, მერე ფიდელ კასტროც შემოვიდა დაცვასთან ერთად. ჯერ ელჩს მიესალმა, მერე ანატოლი პეტროვიჩის და ბოლოს ჩვენცენაც ნამოვიდა. სათითაოდ ჩამოგვართვა ყველას ხელი და მე რო გამისწორდა, შემიყონდა რალაცნაირათ, თვალეში შემომხედა, გამიღიმა და გამცთა. გალია გვერდით მედგა და იმსეკუნდშივე ჩამჩურჩულა, მოწონე გონიო. ვიფიქრე, მამაყირებს. ხელს რო მართმევდა, ისე ავენერვიულდი, მაგისი შეყოვნება და გაღიმება, მე თვითონ არც შემომჩვენია - გალიამ გამახსენა მერე. გავიდა კიდე ცოტა ხანი. გრძელ სუფრასთან დაგვსვეს. იქეთ, თავში, ფიდელ კასტრო, ანატოლი პეტროვიჩი, ჩვენი ელჩი, ვილაც გენერლები, ჩვენი კაგებეშნიკები და კიდე ვილაცები. ამოილო კასტრომ სიგარა და გააბოლა, თან მე მომაშტერდა. გალიამ მხარიც კი გამკრა, გოგო, მე მოვკვდე, შენ თუ არ გიყურებდესო. მე იქეთ ვიხედები, მარა უკვე ვგრძნოფ, ამინითლდა ლოყები, თან შევამჩნიე, უკვე საკონსულოს გოგოებიც იმშუშნებიან - წინ მეჯდენ მაგენი - და იცინიან თავისთვის. გავაპარეფ ცოტას მაგისკენ თვალეზს - დედა! ისევ მიყურეფს! - გამოვიხედავ აქეთ, ვგრძნოფ: მაინც ჩემკენ იყურება. თან ლამაზია ეგ ოხერი! წარმოსადეგი, მაღალი... თეძოები აქ ცოტა განიერი... ქართველსაც გავს რალაცით. მარა გაგებრაზდი მაინც. მეთქი, ნავლე ეხა, უთხარი კიდეც გალიას. ხო არ გაგიჟდო, დაეტიე შენ ადგილზეო. მერე დაიწყო სადღეგრძელოები, გიტარაზეც დაიწყეს ვილაც კუბელებმა დაკვრა და გაიხედა, ბოლო-ბოლო, იქეთ იმ გადარეულმაც! რუსი და ბელორუსი გოგოებიც ხო არიან ჩვენთან ერთად და რო გახურდასავით ქეიფი, წამოხტენ ესენი და ჩვენი ჯგუფის ბიჭებთან დაიწყეს ცეკვა. ზოგი ბიჭი არც წამოუდგათ და ისე დარჩენილი გოგოები ერთმანეთს ეცეკვენ - აბა უკან ხო არ დაჯდებოდენ! თვალეზი გაუფართოვდათ კუბელებს. ვგრძნოფ, გალიასაც უნდა ცეკვა, მარა არ მოუვიდა არავინ. ვფიქროფ, ეს ფიდელ კასტრო მაინც ნავიდეფს - მაგის გამო არიან ჩვენი ბიჭები შებოჭილები. ანატოლი პეტროვიჩიც დაძაბულია. ხოდა, რო ვარ ამ ფიქრებში, ვხედავ, ადგა ფიდელ კასტრო და წამოვიდა პირდაპირ ჩვენკენ. თან ოცი კაცი გამოყვა უკან. მომიახლოვდა, წამოვდექი და მეუბნება რალაცას. კიდე კაი, ჩვენი თარჯიმანი ედგა გვერდით. თქვენთან უნდა ცეკვაო, მითარგნის. დავიბენი კი არა, გული კინალამ გამისკდა!.. და გიჟი რო ვარ, მადლობა, მე არ მინდა-მეთქი, გაულიმე. მაგას როგორ ამბობთო, გადაირია თარჯიმანი, უზდელობაო. მე კიდე, არ ვიცი რატო, მარა მაინც ჩემი დავიჟინე, არ მინდა-მეთქი ნუ! ამხანაგო, სკანდალია მაგეო, კიდე უფრო მომანვა ისიც. ვხედავ, ანატოლი პეტროვიჩიც თვალეზს მიბრიალებს. ეს კიდე, კასტრო, დგას და მიღიმის. რანაირათ ვეცეკვო? რა ვეცეკვო? - უკვე ამეების ფიქრიც დავიწყე, მარა უცეფ კასტრომ გამომინოდა ხელი, თითქოს ხელის ჩამოსართმევათ... ჩამოვართვი მეც, ეგ კიდე დაიხარა და პირდაპირ ხელზე არ მაკოცა?! მერე რალაც მითხრა და თარჯიმანს გახედა, მიდი ჰე, უთარგმნეო. კომპლიმენტს გეუბნებათო, მითარგმნა ამან, თან ვატყოფ, ძლიერ გაბრაზებულია. კასტრომ თავი დამიკრა, შებრუნდა

და იმისთანა სისწრაფით გავარდა დარბაზიდან, ძლივს დაენია დაცვა. ანატოლი პეტროვიჩი კიდე მომბრუნდა და მეუბნება: სტიდნო, სტიდნო, ტავარიში ოდიკაძეო. მარა, ნუ, რუსი გოგონები ისე დაიბოღმენ, რო ჩემ მტერს! ამეშალა მეერ მეც ნერვები, მეთქი, გონი მართლა რალაც გავაფუჭე, ამისთანა კაცი საცეკვაოთ მინვევდა და რანაირათ გავჯიუტდი-მეთქი! მარა ხო მითხრა მაინც რალაც კარგი?... ამოვედით ცოტა ხნის ნომერში მე და გალია და ამანაც გამლანძღა, არ მოიქეცი სათანადოდო...

ეხლა ისე ვარ აფორიაქებული, ძლივს ვწერ!.. ნეტა ჩემი გოგონები იყვენ აქ!.. მაგენი კი დამამშვიდებდენ!.. რას წამოველი საერთოდ?! ეს კასტრო კიდე რანაირი ყოფილა... ნავედი, ნავედი... ეგება დავიძინო... რო მოვეყვე თბილისში, არ დამიჯერებენ...

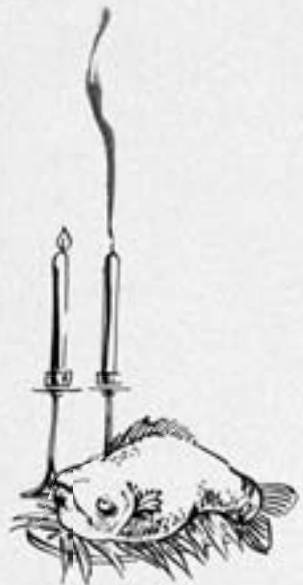
25 მარტი. დილის 11-ის ნახევარი.

კაკუნმა გავგვლიდა დღეს დილაზე! ვილაც აქაური სამხედრო და გუშინდელი თარჯიმანი იყვენ. ბარათი უნდა გადავცეთ ამხანაგ ოდიკაძესო. აბა, თუ გამოიცნობ, ვინ მომწერა ბარათი? ფიდელ კასტრომ! რესტორანში მპატიყებს დღეს საღამოზე. თარჯიმანმა მითხრა, უარის თქმა არ გაბედო, სამსახურიდანაც გამოგადებენ იმ შენ თბილისში და ხაზი გადაესმება შენ კარიერასო. მარტო მე მპატიყებს-მეთქი, ვკითხე და კიო. კი მარა, მაგან რო რუსული არ იცის-მეთქი? მოვიფიქრეთ რამესო. რა უნდა-მეთქი, რას გადამეკიდა? კინალამ ტირილი დავინწყე. გადაირია გალია - გაელედა ამასობაში მაგასაც - ქალს ამისთანა კაცი პაემანზე გაპატიყებს და რა გატირებს? გამაგიჟებთ ეს ქართველებო! რამე ცუდი არ უნდოდეს-მეთქი! შენ რა გგონია, ქალები აკლიაო, გადაირია თარჯიმანიც, სხვა რალაც უნდა შენგან, ეტყობა ნამდვილად მოეწონეო. იმ კუბელ ჯარისკაცს ნალდი გიჟები ვეგონეთ ალბათ.

მოკლეთ, რვა საათზე გამოვივლის მანქანა და რალაც რესტორანში მიმიყვანენ. იქ მოვა იგიც. ვერ გამიგია, რა ხდება?... მეშინია, ძალიან მეშინია... არ ვიცნობ ამ კაცს... და არც ის მიცნობს, მე ვინ ვარ!.. რატო წამოველი? რატო წამოველი საერთოდ!

* * *

- ოც საათზე ხვდებიან ერთმანეთს. ხართ საქმის კურსში?
 - კი, ანატოლი პეტროვიჩი, რასაკვირველია.
 - ჩვენი მუშაკიც უნდა გავაყოლოთ.
 - პაემანზე, ანატოლი პეტროვიჩი?
 - დიახ, მოსკოვს ვესაუბრე ამ წუთას, საქმის ვითარება გავაცანი და შესაბამისი დირექტივებიც მივეცი. ამხანაგ ოდიკაძეს ორი პირი გაჰყვება რესტორანში, უშიშროების მუშაკი და თარჯიმანი.
 - თარჯიმანი საჭირო არ არის, ანატოლი პეტროვიჩი, ესპანური ჩვენმა ბიჭებმაც იციან.
 - მართლა?
 - დიახ, მოსკოვიდან მხოლოდ ასეთი კადრები წამოვიყვანეთ.
 - ყველაზე უკეთ, ბიჭებო, რომელი ფლობთ ესპანურ ენას?
 - ყველანი ნორმალურად ვსაუბრობთ, ანატოლი პეტროვიჩი...
 - მაგრამ ყველაზე მეტად შივცოვი ითხოვს გაყოლას... იგორ სერგეიჩი, ამოიღეთ ხმა!.. ნუ გრცხვენიათ!.. ამხანაგი შივცოვი ჯერ კიდევ შერემენიევიდან აკვირდება ამხანაგ ოდიკაძეს...
 - აბა, რომელია შივცოვი?

- მე ვარ, ანატოლი პეტროვიჩი.
 - ესე იგი, თქვენ გაყვებით ამხანაგ ოდიკაძეს?
 - თუკი დამავალებთ, გაყვები, ანატოლი პეტროვიჩი.
 - გახსოვდეთ, კასტროსთან ერთად სუფრასთან ჯდომა, თან ასეთ ინტიმურ ვითარებაში, არცთუ ისე იოლი საქმე გახლავთ.
 - ხვდები, ანატოლი პეტროვიჩი, რასაც გულისხმობთ. შევეცდები, არ შეგარცხვინოთ.
 - ანატოლი პეტროვიჩი, კასტრო რომ გაბრაზდეს?
 - არ გაბრაზდება... და რომც გაბრაზდეს, იგორ სერგეიჩი შეახსენებს, რომ ის თარჯიმანია...
 - ეჰ, სჭირდება კი თარგმანა, ანატოლი პეტროვიჩი, სიყვარულს?!
 - მიხარია, სვიატოსლავ ივანიჩი, რომ კარგ ხასიათზე ხართ, მაგრამ სიყვარული ერთია და მოსკოვის დირექტივები მეორე...
 - გასაგებია, ანატოლი პეტროვიჩი, უბრალოდ გავიხუმრე.
 - იგორ სერგეიჩი, დაადგინეთ რომელ რესტორანში მიდიან.
 - უკვე დავადგინე, ანატოლი პეტროვიჩი, ოკეანის პირას... სახელიც კი ჩავინერე: "პესკადო".
 - მაშ, შეუდექით საქმეს!
 - არის, ანატოლი პეტროვიჩი!
 - ...და აკონტროლეთ, რომ ბევრი არ დალიონ!

* * *

უშიშროების მუშაკმა, დაბალმა, ქერა და დაკუნთულმა იგორ შივცოვმა ქართველ დიქტორს რვის ნახევარზე გაუარა სასტუმროში.
 - სალაში, - უთხრა, - მე უშიშროებიდან ვარ, პაემანზე მეც წამოგყვებით და რასაც ვერ გაიგებთ, ყველაფერს მოგითარგმნით.
 ზუსტად რვა საათზე ფიდელ კასტროს გამოგზავნილი მანქანაც მოვიდა.
 პატარა სუფრა რესტორნის ვეება ტერასაზე გაემალათ, მაგიდაზე ორი სანთელი იდგა, სუფრას კი რვეოლუციური კუნძულის ლიდერი ფიდელ კასტრო ეჯდა.
 - მე ვიცი ცოტა რუსული, - უთხრა ფიდელმა უშიშროების მუშაკს, - ქალბატონი და მე მშვენივრად გავუგებთ ერთმანეთს.
 - ვერ ნავალ, - მოუჭრა შივცოვმა, - აქვე ვიდგები, ხელს არ შეგიშლით.
 - არ მესმის, - გაუკვირდა კასტროს, - ვახშამზე თქვენც უნდა დაგვესწროთ?
 - ეს ვახშამია?
 - დიახ!
 - ესე იგი, კი.
 - მეგობარო, - გალიმებას შეეცადა კასტრო, - ეს პაემანია, ვერ ხვდებით?!
 - ჩემი აქ ყოფნა ცენტრალურ დონეზეა გადწყვეტილი. მიუხედავად იმისა, რომ ქართველ დიქტორს ესპანური ენის არაფერი გაეგებოდა, ის გუშინით მაინც მიხვდა, რაზე ლაპარაკობდნენ კასტრო და შივცოვი. ერთი მხრივ, უნდოდა, რომ მუშაკიც სადმე ახლოს ყოფილიყო, მაგრამ მეორე მხრივ კასტროსიც ერიდებოდა, თან რაც უფრო დიდხანს უყურებდა, მით უფრო მოწონდა ეს მხარბეჭიანი, სამხედრო ფორმაში გამოწყობილი, სახელოებაკაპინებული, წვეროსანი ახმახი...
 - არ მენდობით? - განრისხდა კასტრო.
 შივცოვი დადუმდა და თავი ჩახარა.
 - რა გაეწყობა, - მხრები აიჩეჩა კასტრომ, - რახან არ იშლით, იყავით! - და ლალის გაუღიმა, - ბოდის გიხდით, - და ხელი გაიშვირა სუფრისკენ.
 - უი, - განითლდა ლალი, - იცით რუსული?

- გადაირიე?! სკანდალია! მერე შენ მოუხდი ბრეფ-
ნევეს ბოდიშს?
- აბა, რა ვქნა, როგორ დაგამშვიდო?!
- შენ მე ვერ დამამშვიდებ, რაულ...
- ვიცი, ვიცი... რა ქვია... ლალი დაგამშვიდებს,
არა?!

- მსხალივით გოგოა, მსხალივით!..
- ხვალ მიდიან.
- ხვალ? მთელი დღეგაცაია?
- კი, ასე ვიცი.
- არა, ეს გამორიცხულია... რამე უნდა ვქნათ!
- ჩვენ რა უნდა ვქნათ, ამას მოსკოვი წყვეტს!
- ლალი უნდა დავტოვო.
- მარტო ლალი?
- რამდენიმე ადამიანთან ერთად მაინც... რამე მი-
ზეზი უნდა მოვიფიქროთ.
- რა მიზეზი, ფიდელ?
- ნუ, რამე...
- ხვალამდე დიდი დროა... რა, ერთ დღეში ქალს ვერ
შეაბამ, ნუ გამაგიჟე?!
- შებმა რა შუაშია!..
- შენ მგონი მართლა შეყვარებული ხარ, ფიდელ...

* * *

26 მარტი. დილის რვის ნახევარი.

დედა, რა კაცია! რა ტემპერამენტი, რა ენერჯია! გადა-
მრია ქალი... ლექსები მიკითხა, მაქო, უდიდესი პატივი
მცა, უდიდესი... სხვანაირათ მიყურეფს ამკარად! მიხ-
ვდა, რომ არ ვარ ისეთი ქალი... გალიამაც ეგ მითხრა,
რო მოუყევი...
მარა მე მჭირს რალაც. გუშინ ღამემდე მშვიდათ ვიყა-
ვი, მეშინოდა კიდევ მაგისი რალაცნაირათ, მარა გუ-
შინ ველარ დავიძინე... მთელი ღამე ლოგინში ვინრია-
ლე... არ ვიცი, რატო... არ ვიცი!.. არც მინდა მაგაზე
ვიფიქრო!.. რა სისულელეა!.. ოჰ, რა არი მაინც ქალის
გული, ოღონც ვინმე გაგვეპრანჭოს და... მარა ეგეც
რომ არ არი ჩვეულებრივი კაცი!..
ოჰ, ფიდელ, ფიდელ, რა გინდოდა, შე საზიზლარო,
ვიყავი ჩემთვის წყნარათ... ტელეფონი რეკავს. მერე
გავაგრძელებ.

გალინა ტელეფონის ზარმა გააღვიძა, - ბოხი ხმით,
უკმაყოფილოდ ჩაიბურტყუნა რალაც და ისევ ძილი
გააგრძელა.

ლალი დლიურის წერას შეეშვა, ტელეფონთან მიიბი-
ნა, ყურმილი ყურთან მიიბჯინა და გაშეშდა... ფიდელ
კასტრო რეკავდა!

- ლალი... ნახვა! ნახვა!.. - ფიდელი რუსულად ცდი-
ლობდა ლაპარაკს, - ლალი, ფიდელი! ლალი, ფიდე-
ლი!.. ნახვა!

ლალი მხოლოდ შორისდებულებით, წყვეტილი ფრაზე-
ბითა და ფრთხილი, უხერხული კისკისით ეხმინებოდა
ფიდელს, ხოლო "კი-კი" და "დიახ", ნერვიულობისა-
გან, რამდენჯერმე ქართულადაც კი ამოსძახა...

საუბარი მოასრულეს თუ არა, ლალიმ უაზროდ, და-
ბნეულად იბოდილა ნომერში, რამდენჯერმე შევი-
და სააბაზანოშიც, ახურებული სახე წყლით გაიგრი-
ლა, ოდნავი შვება იგრძნო, გამოვიდა და ისევ თავის
დლიურს მიუბრუნდა:

რა არის ეს? სიყვარულია თუ უბრალოთ გატაცება?
მე რა მჭირს? მე? ფრთხილად, ლალი! ფრთხილად,
ლალიკო!.. ეხლა უნდა გამოიჩინო ჭკუა!
ჩემი ნახვა უნდა, ასე გავიგე. რუსულათ და ესპანურათ
ამბობდა რალაც სიტყვებს. როგორ მოვიქცე ისე, რო

არც უზღედლობათ ჩამეთვალოს და არც რამეთი მო-
ვატყუებოთ თავი... თუმცა, მატყუებს კი რამეს?... არა
მგონია... ისეთი გულწრფელი იყო გუშინ... მოკლეთ,
არ ვიცი... დამაბნია, ამრია, გამასავათა ამ კაცმა!..
გალია, გაიღვიძე, შე საზიზლარო, მითხარი რამე! მო-
ვეკვი ქალი...

სამი გვერდი აავსო ლალიმ სიტყვებით და ერთი საათი
ისე გავიდა, ვერც შეამჩნია.

დლიურს კაკუნმა მონყევიტა. კაკუნმა გალინაც გა-
მოაფხიზლა ცოტა ხნით, - თავი წამოსწია, კვლავ
გაუგებრად ადუღდუნდა და ისევ ძილი გააგრძელა.

ლალიმ კართან მიიბრინა, გამოიღო და გაშეშდა...
ზღურბლთან შივცოვი იდგა.

- უნდა ვისაუბროთ, - თქვა.
- დიახ...
- შეიძლება შემოვიდე?
- კი ბატონო, მობოძანდით.

ლალი ოთახში შეუძღვა შივცოვს.

- უი, აქ თქვენს მეგობარს სძინავს! - შეიცხადა, - არ
გავაღვიძოთ... ეგებ დერეფანში გვესაუბრა?

- როგორც გნებავთ...

შივცოვი და ლალი ისევ უკან, დერეფანში გამოვიდნენ.

- მაშ, ასე, - ჩაახველა შივცოვმა, - ტელეფონები ის-
მინება. ყველა ნომერში.

- დიახ...

- თქვენც მოგისმინეთ.

- ა, თქვენ უსმენთ?

- დიახ, აბა სხვა ვინ უნდა უსმენდეს?!

- მე მეგონა, კუბელები გვისმენდნენ...

- კუბელები კუბელებს უსმენენ, ჩვენ - ჩვენებს.

- დიახ, უცევ ვერ მივხვდი და...

- არა უშავს. საათნახევრის წინ ფიდელს ესაუბრეთ.

- კი...

- მან შეხვედრა გთხოვათ...

- დიახ.

- კვლავ პაემანი...

- აბა.

- მეორე პაემანი არ შედგება!

- ?

- და არც მესამე! ხვალ დლით მივემგზავრებით. ფი-
დელს უკვე ველაპარაკე. ახლა სწორედ მისგან მოვიდი-
ვარ.

- დიახ...

- ვუთხარი, რომ თქვენ ფეხმძიმედ ხართ, სახლში სამი
შვილი და ქმარი გელოდებათ...

- უი...

- დიახ... და რომ თქვენი ქმარი უშიშროების კომიტე-
ტის მაღალჩინოსანია.

- კი მაგრამ, ეს ხომ ტყუილია, მე გათხოვილიც კი
არა ვარ!

- ვიცი, მოვატყუე... და გავაფრთხილე კიდევ, რომ
თქვენთან არმიყი საბჭოთა უშიშროების კომიტეტის
შეურაცხყოფას ნიშნავს... ვუთხარი, რომ ეს ამბავი ნა-
მდვილად არ ესაიამოვნებათ პოლიტიუროში!

- დიახ...

- რატომ გეტირებათ?

- არ ვიცი...

- ნუ გეტირებათ! ლაჩარი აღმოჩნდა... შეეშინდა.
ფარ-სმალი დაყარა. ბრძოლაზე უარი თქვა.

- რატომ მოატყუეთ?

- იმიტომ, რომ მე არ ვარ ლაჩარი...

- დიახ...

- იცით ჩემი სახელი?

- არა...

- ტუჩი გითრით... იგორ სერგეიჩი მქვია.

- დიას...
 - თქვენ - ლალი, ვიცი.
 - კი, ლალი...
 - ჯერ კიდევ მოსკოვიდან, შერემენიევიდან გითვალთვალებთ... მე თქვენ მომწონხართ, ლალი... და... იცით... პირდაპირ გეტყვი: ეს, შესაძლოა, მოწონებზე მეტიც იყოს...
 - დიას...
 - ანუ, შეიძლება მიყვარხართ კიდევ...
 - კი, მესმის...
 - უცოლშვილო ვარ. ნორმალური ხელფასი მაქვს. ოროთახიანი ბინა მედევდკოვოში... უბანია ასეთი, მოსკოვში... ვიბროლებ თქვენთვის! პირველი ბრძოლა უკვე მოვიგე. აღარ შეგხვდებათ, აგერ ნახავთ!
 - დიას... და მაშინ რო... ის...
 - რა, ლალი?
 - თქვენი ინიციატივით გამოგყვებით რესტორანში?
 - არა, ანატოლი პეტროვიჩს შევეხვენი და მე გამომიშვა, თორემ სხვას მოგამაგრებდათ.
 - გასაგებია.
 - ესე იგი, დაიხსომეთ, ლალი: ფაქტობრივად... მიყვარხართ.
 - კარკით...
 - ნახვამდის.
 - ნახვამდის.
 - ჩამომართვით ხელი!.. აი, ასე. აბა, შეხვედრამდე.

ვინ არი ეს იგორ სერგეიჩი? რა ჯანდაბა უნდა?! მეზიზღებიან, მეზიზღებიან რუსი კაცები!!!
 დახვებ ამ დღიურს, დახვებ, მარა მანამდე რასაც ვფიქროფ, მანაც ჩავენერ:
 არ გაუხარდათ ჩემი ბედნიერება რუსებს! დაიბოღმენ კასტროს მე რო მოვეწონე და მაგათ ბოზებს ზედაც რო არ შეაფურთხა! კომუნისტს რა უქნეს და კაპიტალისტს რას უზამენ!
 დედა, დედა, ეს რა ხალხია! გაფუჭებული ქალი გამოიყვანა იმის თვალში... თურმე, ქმარი მყოლია და თან მაგას მიყვებოდი რესტორანში... გაგიჟდება კაცი, რას იფიქრებს!.. რა ვქნა, სად მივაგნო, როგორ დაურეკო? როგორ აუხსნა?.. მოვეკლავ ამ გალიასაც, ბალიშს დავაფარეფ თავზე!!!

* * *

საკ სსრ ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ვასილ პავლეს ძე მჭავანაძემ საქტელერადიო კომიტეტის კოლექტივთან მცირე შეხვედრა-თათბირის შემდეგ, თავმჯდომარეს, ბატონ ალექსანდრეს მკლაური გაუყარა და ყურში უჩურჩულა:
 - ვი ს ტოვარიშირო ოდიკაძე დარჩით. დელო იესც. ცოტა ხანში ვეებერთელა კაბინეტში მხოლოდ სამნი - პირველი მდივანი, კომიტეტის თავმჯდომარე და დიქტორილა დარჩნენ.
 - ნუ კაკ კუბა? - ჰკითხა მჭავანაძემ ლალის.
 - უჰ, დიდებული, ვასილ პავლეს ძევ... ახლა "საბჭოთა

ხელოვნებასა" და "კომუნისტში" გამოქვეყნდება ჩემი იქაური შთაბეჭდილებები...
 - კარგია... მაგებს პატომ რასკაჟენე... ახლა აქეთ ნამობრძანდით...
 - საით, ვასილ პავლეს ძევ? - დაიბნა ლალი.
 - აქით... ვ ზადნოი კომტანე.
 ლალიმ კომიტეტის თავმჯდომარეს გადახედა.
 - გაჰყეთ, - მკაცრად მოუჭრა იმანაც.
 ლალი ნამოდგა და პირველ მდივანს კაბინეტის უკან, მოსასვენებელ ოთახში შეჰვა.
 მჭავანაძემ ლალის დივანზე ჩამოჯდომა შესთავაზა.
 - საძინეს, - უთხრა, - ათ ნუთს მოიცდით, მერე ამ ტელეფონზე დარეკავენ და უპასუხეფთ. მე კაბინეტში დაგელოდებით.
 და გავიდა.
 დივანთან გრძელი ტუმბო იდგა, ტუმბოზე რამდენიმე ბრტყელი, უნომრო ტელეფონი იდო.
 გავიდა ათი, თხუთმეტი, ოცი ნუთი, ტელეფონები კი მანაც ჯიუტად დუმდნენ.
 მჭავანაძემ შემოიხედა კიდევ:
 - არ დარეკა?
 ლალიმ თავი გააქნია. მჭავანაძემ მხრები აიჩეჩა და გავიდა.
 როცა ლალის საბოლოოდ გადაეწურა იმედი, ნითელი ტელეფონი სწორედ მაშინ ახმაურდა. ლალიმ ყურმილი ყურთან მიიღო და გაშეშდა...
 - ლალი? - იკითხა კასტრომ.
 - დიას, - ხმა აუკანკალდა დიქტორს.
 - ლალი... - გაიმეორა კასტრომ. მერე კი ვილაც რუსის ხმა გაისმა.
 - სალამი, მე თარჯიმანი გახლავართ, მგონი შეგხვედრილვართ კიდევ... ფიდელი მთხოვს, რომ გითხრათ: მან იცის, რომ მოატყუეს, და, შესაბამისად, ეჭვი აქვს, რომ თქვენც ტყუილი გითხრეს მის შესახებ. მას თქვენს მიერ ხელმოწერილი ბარათი გადასცეს, სადაც თქვენ ითხოვთ, რომ კასტრომ თავი დაგანებოთ. ფიდელს აინტერესებს, მოაწერეთ თუ არა ჰაბანაში ხელი რაიმე ასეთი სახის დოკუმენტს?
 - არა!
 - გასაგებია. ყურმილს მართმევს. ესაუბრეთ. ყურმილში ისევ კასტროს ხმა გაისმა:
 - ლალი...
 - დიას...
 და კასტრომ ბორძიკ-ბორძიკით, ძლივსძლიობით ამოთქვა ქართული სიტყვები:
 - ისწავლეთ ლალი ესპანური ენა!
 კომიტეტის თავმჯდომარე და დიქტორი ვასილ პავლეს ძე მჭავანაძემ კაბინეტის კარამდე მიაცილა, ლალისთვის არაფერი უთქვამს, ბატონ ალექსანდრეს კი მხარზე ჩამოუტყაპუნა ხელი და ღიმილით უთხრა:
 - ნადია... საცივი... გეხვერნები.
 - კი, კი, ვასილ პავლოვიჩ, აბა რა!
 ხმა არც ლალის ამოუღია, თითზე ოქროს ბეჭედი ჰქონდა ნამოცმული, ქვემოთ, "ჟიგულიში" კი შივცოვი ელოდა.

უმბერტო ეკო

ხეობა

ჩემი მოგონებების ჯაჭვი ჩახვეულ ასკარიდას ემსგავსება, ოღონდ უთავოს, ბრმად რომ დაეხეტება ლაბირინთში და ყოველ ნერტილს, ყოველ მონაკვეთს სამოგზაურო მარშრუტის სტარტადაც იყენებს და ფინიშადაც. მეც მოთმინებით ველოდები, როდის მენვევა ეს თავნება, მხოლოდ საკუთარ ლოგიკას დამორჩილებული მოგონებები. ასე ალბათ ნისლიან ამინდში ხდება. მზიან დღეს საგნებს შორიდან ხედავ და როცა ვინმესთან ან რაიმესთან გინდა მიახლოება, შენ თვითონ ირჩევ საჭირო მარშრუტს, თავადვე ცვლი შენი სვლის მიმართულებას, ნისლიან ამინდში კი თუ ვინმეს ან რაიმეს უახლოვდები, ვიდრე მთლად ცხვირით არ შეეჯახები, ვერ გაიგებ, ვისთან ან რასთან გაქვს საქმე.

ორატორიოში გატარებული წლები მხატვრული ფილმივით ჩამიქროლებს ხოლმე თვალწინ. ამ მოგონებებს ალარაფერი აქვს საერთო ჩახვეულ ასკარიდასთან, უფრო კინოკადრების ლოგიკურ თანმიმდევრობას ემსგავსება.

1943 წელს ქალაქიდან სოლარაში გადავედი საცხოვრებლად. თერთმეტი წლის ბიჭუნა სულ მთლად შემცვალა ევაკუაციამ. ქალაქში მელანქოლიური ბავშვი ვიყავი, დღის მანძილზე ერთ-ორ საათს თუ წავითამაშებდი ტოლ-მეგობრებთან, დანარჩენ დროს კი წიგნებს ჩავკირკიტებდი. სოლარას სკოლაში მარტო დავდიოდი, უფროსები თან აღარ დამყვებოდნენ; ყვილ-ხივილით ვედებოდი ბავშვები მინდორ-ვენახებს, სირბილში ვეჯი-

ბრებოდი ერთმანეთს, მივნავარდობდით. ქარივით თავისუფალი ვიყავი უკვე, თვალწინ სულ უცხო, ჯერ არნახული სანახები მემულებოდა, უამრავი მეგობარიც შევიძინე და მათთან ერთად „ვიპყრობდი ახალ ტერიტორიებს.“

როდესაც მოკავშირეები ქალაქს ბომბავდნენ, ჩვენ, სოლარაში გადასულები, ფანჯრიდან თუ ვკიდებდით თვალს შორეულ გაელებას და მეხის გრგვინვის მსგავსი ხმაც შორიდან ჩაგვესმოდა. ეს დაბომბვები ქარიშხალივით გვატყდებოდა თავს; ომმა ბავშვებიც ფატალისტებად გვაქცია; მშვიდად, უდარდელად ვთამაშობდით სამშაბათ საღამოდან შაბათამდე. ნუთუ მართლა უდარდელად? ჩვენც ხომ ხშირად გვიტყვია მეტ-ნაკლები სიძლიერით მელანქოლია, ისეთი, ყველას რომ ეუფლება, ვინც კი ცოცხალი გადაივლის გვამებით მოფენილ მინდორს!

ორატორიოში, სადაც შუადღისას, სკოლის შემდეგ მივდიოდით, დროს თავისუფლად და ლაღად ვატარებდით, ერთი ეგ იყო, ექვს საათზე კატეხიზმოში სავარჯიშოდ და სამადლობელი ლოცვების აღსაფლენად გვერეკებოდნენ, დანარჩენ დროს კი ჩვენს გემოზე ვერთობოდით. იქ მარტივი კონსტრუქციის კარუსელი გვექონდა, რამდენიმე საქანელა და თეატრი, რომლის სცენაზეც პირველად ვეზიარე „მსახიობის პროფესიას“, როცა სპექტაკლში „პატარა პარიზელი გოგუცანა“ მარგუნეს როლი. ორატორიოს ჩვენზე უფროსი ბიჭებიც აკითხავდნენ, ზოგჯერ ახალგაზრდა კაცებიც კი, ჩვენ რომ მოხუცებად გვეჩვენებოდნენ. ისინი იქ

© UMBERTO ECO
Originally Published in The New Yorker

სხანი
შოკოლადი

დღიურბუღარი

- 150 ნობელი 2005**
“სელომენა, ჭეშმარიტება და პოლიტიკა”
ჰაროლდ პინტერი, სანოზელე ლექცია
ინგლისურიდან თარგმნა გია ბერაძემ
- 155 ესსე**
“სიცრუე და ორპირობა”
ავტორი: გიორგი კაკაბაძე
- 160 პროზა**
“რუსეთი”
ავტორი: ლაშა ბუღაძე
- 166 თარგმანი**
“სეოზა”
ავტორი: უმბერტო ეკო
ინგლისურიდან თარგმნა ასმათ ლეკიაშვილმა

რედაქტორი: მალსაზ სარბელია
ილუსტრაცია: ნინო მამაცაშვილი

ჰაროლდ პინტერი

ხელოვნება, ჭეშმარიტება და პოლიტიკა

2005 წლის 7 დეკემბერს,
სტოკჰოლმში წაითხული საწიგნო ლექცია

1958 წელს ასეთი რამ დამინერია:

„არ არის მკვეთრი განსხვავება რეალურსა და ირეალურს, ჭეშმარიტებასა და სიცრუეს შორის. ესა თუ ის მოვლენა, თავისთავად, არ არის მხოლოდ სიმართლე ან ტყუილი: ის შეიძლება ორივე ერთად იყოს.“

მიმაჩნია, რომ ეს მოსაზრება დღემდე აქტუალურია და ახლაც დაგვეხმარება, რათა რეალობას ხელოვნების მეშვეობით ჩავწვდეთ. ამას მოგახსენებთ როგორც მწერალი, მაგრამ როგორც მოქალაქემ მაინც უნდა ვიკითხო: რა არის ჭეშმარიტება? რა არის სიცრუე?

დრამატურგიაში ჭეშმარიტება ოდითგანვე მოუხელთებელ ცნებად ითვლებოდა. მისი აღმოჩენა მუდამ გვიჭირს, თუმცაღა, ძალაუფლებურად, სულ მის ძიებაში ვართ. ეს ძიება აშკარად ითხოვს ძალისხმევას, ეს ჩვენი მოვალეობაა. ხშირად გაუცნობიერებლად გადავეყრებით ხოლმე წყვილადში ჭეშმარიტებას, უბრალოდ შევეფეთებით, ანდა მხოლოდ თვალს ვკიდებთ იმ ხატებასა და ფორმას, რომელიც სიმართლეს შეესაბამება. მაგრამ ჭეშმარიტება ის გახლავთ, რომ დრამატურგიაში არ მოიძებნება ერთადერთი ჭეშმარიტება: ის იქ ბევრია. ეს ჭეშმარიტებები ერთმანეთს კიდევ იწვევენ, კიდევ გაურბიან... ერთმანეთს ასახავენ, უარყოფენ, ნიშნს უგებენ და ერთმანეთის ვერაფერი გაუგიათ. ზოგჯერ გეჩვენებათ, რომ წამიერი ჭეშმარიტება მოიხელთეთ, მუჭში გაქვთ გამომწყვდეული, მაგრამ შემდეგ ის ხელიდან გისხლტებათ და გეკარგებათ.

ხშირად მეკითხებიან, თუ როგორ იბადება ჩემი პიესები. ამაზე ვერაფერს გიპასუხებთ. ჩემი საკუთარი პიესების განხილვაც გამიჭირდება. იმასლა თუ გეტყვით, რომ იქ ასე მოხდა, ასეთი რამ ითქვა.

ჩემი პიესების უმრავლესობას, ძირითადად, ერთი ფრაზა, სიტყვა ან ხატება აძლევს დასაბამს. სიტყვას მაშინვე მოსდევს სახე, ხატება. მაგალითად დაგისახელებთ ორ ამოსავალ წერტილს, მოულოდნელად რომ მენვია საიდანლაც. შემდეგ მათ წარმოსახვაც მოჰყვება... მეც მივყევი.

„დაბრუნებასა“ და „ძველ დროებაზე“ მოგახსენებთ. „დაბრუნების“ დასაბამი გახლავთ „სად წაიღე მაკრატელი?“ „ძველი დროების“ – „მუქი, სიბნელე.“ პიესების დაწერამდე ამის მეტი მეც არაფერი ვიცოდი.

აშკარა იყო, რომ პირველ პიესაში ვილაც მაკრატელს ეძებდა და მის შესახებ ეკითხებოდა სხვა ვილაცას, რომელსაც, სავარაუდოდ, მის მოპარვას აბრალებდა. ისიც ვიცოდი, რომ ეჭვმიტანილი არც იმ მაკრატელს დაგიდევდათ და არც მის მამიებელს.

„მუქი“ ვილაცის თმა უნდა ყოფილიყო, ვილაც ქალის. სწორედ ეს „მუქი“ იყო პიესის გასაღები. ორივე შემთხვევაში იძულებული ვიყავი ამ ორ ამოსავალ წერტილს დავეყრდნობოდი. ეს ყველაფერი ვიზუალურად ხდებოდა, ჩემ თვალწინ... თანდათანობით გადადიოდა ბნელიდან ნათელში.

პიესის წერას ყოველთვის ჩემებურად ვინყებ: პერსონაჟებს A-ს, B-ს და C-ს ვარქმევ.

პიესაში, შემდგომ „დაბრუნებად“ რომ დასათაურდა, ვხედავდი, როგორ შედიოდა ვილაც ერთობ გაპარტახებულ ოთახში და მაკრატელზე ეკითხებოდა თავისზე ახალგაზრდა კაცს, რომელიც გაქუცულ დივანზე მოკალათებულიყო და გაზეთს კითხულობდა – კერძოდ, დოლის ამბებს ჩაღრმავებოდა. ჩემი ვარაუდით, A მამა იყო, B – მისი შვილი. მხოლოდ ვარაუდით, დარწმუნებული არ ვიყავი. ამაში მერეღა დავრწმუნდი, როდესაც B-მ (მოგვიანებით

პინგ-პონგითა და ბანქოთი იქცევდნენ თავს, თუმცა არ მასხოსოვდნენ ფულზე ვთამაშობდა. ის დალოცვილი დონ კონიასო, ორატორიოს დირექტორი, მათგან დიდ ღვთისმოსაობას არც ითხოვდა, იმიტომ გახლდათ კმაყოფილი, ჩვენ რომ გვსტუმრობდნენ და ყუმბარების წვიმაში „კაზა როსასკენ“, მთელს იმ მხარეში განთქმული ბორდელისკენ, არ მიაქროლებდნენ ველოსიპედს.

პარტიზანებზეც იქ შევიტყვევ, ორატორიოში, 43 წლის 8 სექტემბრის შემდეგ. თავდაპირველად ჩვეულებრივი ყმაწვილები იყვნენ, რესპუბლიკის ჯარში განწვევას ან ნაციისტურ გერმანიაში სამუშაოდ გარეყვას რომ გაუბრუნდნენ, მოგვიანებით კი მათ მემამბოხეებს უწოდებდნენ, რადგან ამ სიტყვით მოიხსენიებოდნენ ოფიციალურ კომუნიკაციებში. და მხოლოდ მაშინ, როცა გავივით, ათი მათგანი, მათ შორის ერთი სოლარელიც, სიკვდილით რომ დაესაჯათ ნაციისტებს და ლონდონის რადიოშიც რომ გადმოსცა მათ შესახებ, დაეწიყეთ ამ ბიჭების პარტიზანებად, ანდა პატრიოტებად მოხსენიება. თავად ისინი „პატრიოტს“ ანიჭებდნენ უპირატესობას. სოლარელები პარტიზანებს გულშემატკივრობდნენ, ის ბიჭები ხომ იმ მხარეში დაიხარდნენ და როცა კვლავ გამოჩნდნენ ჩვენთან, მიუხედავად იმისა, რომ ყველა მათგანს ზედმეტი სახელი შეეძინა, – ზღარბა, ლურჯვერა, ელვა – იქაურები მაინც ადრინდელი სახელებით მიმართავდნენ. ბევრი მათგანი ორატორიოში მენახა ადრე; ისინი იქ სცოპას-ს თამაშობდნენ და შეფერთხილი, გაცრეცილი პიჯაკები ეცვათ. ახლა კი ფარფლებიანი ბერეტებით იწონებდნენ თავს, მხარზე პატრონტაში გადაეკიდათ, ავტომატებსაც ატარებდნენ და ქამარზე ორ-ორი ყუმბარა ან ბუდიანი რევოლვერი ჰქონდათ მიმარებული. ინგლისის არმიის წითელი ხალათები და პიჯაკები ეცვათ, სამეფო გვარდნიის ოფიცერთა შარვლები და გამაშები. თვალს ვერ მონყვევდით, ისეთი ღამაზეები იყვნენ.

1944 წელს პარტიზანები მოულოდნელად ჩნდებოდნენ სოლარაში და ელვისებურ თავდასხმებს აწყობდნენ მაშინ, როცა „შახალათიანები“ სადმე სხვაგან დათარეშობდნენ. პარტიზანებს შორისაც იყო განსხვავება: ხან ცისფერყელსახვევიანი ბადოგლისტები მოდიოდნენ, რომლებზეც ხალხი ამბობდა, მონარქიას უჭერენ მხარს და იერიშზე გადასვლისას „სავოია, სავოიას“ გაჰყვირიანო, ხანაც წითელყელსახვევიანი გარიბალდისტები, მეფისა და მისი მარჯვენა ხელის, ბადოგლიოს განმაქიქებელ „ჰიმნებს“ რომ მღეროდნენ. ბადოგლისტები უკეთ იყვნენ შეიარაღებული; ხალხი იმასაც ამბობდა, მაგათ ინგლისი უგზავნის დახმარებას, სხვა პარტიზანებს კი არ სწყალობს, რადგან ისინი ყველანი კომუნისტები არიანო. გარიბალდისტებს, „შახალათიანების“ მსგავსად, ავტომატები ჰქონდათ, ცხადია, ხანმოკლე შეტაკებების ანდა იარაღის საწყობზე თავდასხმის დროს მიტაცებული, ბადოგლისტები კი უკანასკნელი მოდელის სტენის სისტემის ტყვიამფრქვევებით იყვნენ აღჭურვილი. ერთმა ბადოგლისტმა ნება დამართო, მისი იარაღიდან გამეხსროლა. ისინი, უმეტეს შემთხვევაში ან წავარჯიშების მიზნით ისროდნენ, ანდა სულაც გოგონებისთვის თავის მოსაწონებლად.

გრანიოლა ხშირად სტუმრობდა ორატორიოს. სულ იმას ითხოვდა, ჩემი სახელის წარმოთქმისას მახვილი პირველ „ა“-ზე გააკეთეთო, მაგრამ ყველა მაინც გრანიო ლას ეძახდა, ანუ მის სახელს მახვილი „ო“-ზე მოუდიოდა და ეს სიტყვა უნებურად სპარტილერიო ცეცხლის ასოციაციას იწვევდა. გრანიოლა ამბობდა, მშვიდობიანი კაცი ვარო, მაგრამ მეგობრები აჩუქებდნენ, კარგი, კარგი, ჩვენც ვიცით რაღაცო. ხმები დადიოდა, რომ გრანიოლას მთაში გახიზნულ გარიბალდისტთა რაზმებთან ჰქონდა ურთიერთობა; ვილაცა იმასაც ამტკიცებდა, იმათი ერთ-ერთი მეთაურია და ქალაქში ცხოვრებით თავს საფრთხეში იგდებს, უჯობს მთაში დაიმალოს, თორემ, თუ მისი საქმეები გამოაშკარავდა, თვალის დახამხამებაში მიახვრეტნო.

„პატარა პარიზელ გოგუცანაში“ გრანიოლაც თამაშობდა და ჩემს მიმართ აშკარად კეთილად იყო განწყობილი, „ტრესეტეს“ თამაშშიც მან მასწავლა; სხვა ბიჭებს მაინცდამაინც ვერ უგებდა, მე კი ზოგჯერ საათობით მესაუბრებოდა. თავადვე იცოდა, ისეთ აღმამოთებელ აზრებს რომ გამოთქვამდა, რომელთა გამოც უფროსები ანარქისტად ჩათვლიდნენ, მე კი ალბათ, როგორც ბავშვს, ისე მენდობოდა.

მას ჩემთვის აკრძალული პლაკატებიც კი უჩვენებია, მაგრამ, ცოდვას ვერ ვიტყვი, ხელში არასდროს მოუცია. თუ ვინმეს უნახეს, მაშინვე დახვრეტენო, მაფრთხილებდა. მისგანვე შევიტყვევ ნაციისტების მიერ რომში, არდეატინის მღვიმეებში მოწყობილ ხოცვა-ჟლეტაზე. „ჩვენი მეგობრები ზემოთ არიან, მთებში, ასე რომ, მსგავსი აღარაფერი მოხდება. გერმანელებს კი კუდით ქვა უნდა ვასროლინოთ... კაპუტი!“ – მეუბნებოდა გრანიოლა.

ადრე გრანიოლა რომელიღაც სახელოსნო სასწავლებელში ასწავლიდა, არ ვიცი რა საგანს, მაგრამ ყოველ დილას ველოსიპედით მიიქაროდა სამსახურში და შინ შუადღეზე ბრუნდებოდა. მერე ხელი აიღო მასწავლებლობაზე. ზოგი ამბობდა, სამსახური იმიტომ მიატოვა, რომ სულით და გულით პარტიზანულ მოძრაობაში გადაეშვაო, სხვები კი ჩურჩულებდნენ, ჭლექი სჭირს და იმიტომო. გრანიოლა მართლაც ჰგავდა ჭლექიანს: ჩატეტკილი, ნაცრისფერი სახე, საეჭვოდ შენითლებული ყვრიმალეები, ჩავარდნილი ლოყები, განუწყვეტელი ხველა... კბილები არ უვარგოდა, ცალ ფეხს ითრევდა, მგონი პატარა კუზივც ჰქონდა, წვრილი კისერი საყელოში უყანყალებდა, სამოსიც ტომარასავით ეკიდა ტანზე. სცენაზე ან უარყოფით გმირს ასახიერებდა, ანდა რომელიღაც იდუმალი ვილის კოჭლ ყარაულს.

ხალხი ამბობდა, ნამდვილი სიბრძნის წყაროა, არაერთხელ მიუწვევიათ უნივერსიტეტში ლექციების წასაკითხად, მაგრამ სულ უარზე იდგა, რადგან თავისი მოსწავლეები უყვარდა და არ უნდოდა მათი მიტოვებაო. ერთხელ მითხრა: „იცოც რა, იამბო... ჯანდაბას ყველაფერი! მე მხოლოდ ღარიბი ბავშვების სკოლაში ვასწავლიდი, თანაც სხვა მასწავლებელს ვცვლიდი. ამ ოხერი ომის გამო კოლეჯიც კი ვერ დავამთავრე. ოცი წლისას საბერძნეთში მიკრეს თავი, მუხლშიც იქ დავიჭერი. თუმცა, ეგ არაფერი, არც კი მეტყობა. საქმე ის არის, რომ იმ ტალახსა და ნესტში საზიზღარი სენი შემეყარა და დღემდე სისხლს ვაფურთხებ. თუ ოდესმე ხელში ჩამივარდა ის თავგასიებული (გრანიოლა ასე მუსოლინის მოიხსენიებდა), მართალია, ვერ მოვკლავ, რადგან, საუბედუროდ მხდელი ვინმე ვარ, მაგრამ, სამაგიეროდ, ისე დავუხინლავ უკანალს, რომ მთელი დარჩენილი სიცოცხლე – რაც ვიმედოვნებ, დიდხანს ვერ გასტანს – უფუნქციოდ დაურჩეს... იმ იუდას, იმას...“

ერთხელ ვკითხე, რას დადიხარ ამ ორატორიოში, აკი ყველა ათეისტს გეძახის-მეთქი. იცით, რა მიპასუხა? ეს ერთადერთი ადგილია, სადაც ხალხს ვხვდები, გარდა ამისა, ათეისტი კი არა, ანარქისტი ვარო. მაშინ მე წარმოდგენა არ მქონდა, ვინ იყვნენ ანარქისტები და მან ამიხსნა, რომ ეს იყო ხალხი, რომელსაც თავისუფლება სწყუროდა და არ სცნობდა მბრძანებლებს, მეფეებს, მღვდლებსა და სახელმწიფოს: „მთავარია, სახელმწიფო არ იყოს, აი, ისეთი, რუსეთში რომ შექმნეს კომუნისტებმა. იქ ხომ ხალხს სახელმწიფო კარნახობს, როდის უჯობს მოსაქმება“.

მერე ისიც ვკითხე, მაშინ გარიბალდისტებთან რაღა გინდა, ისინიც ხომ კომუნისტები არიან-მეთქი. მითხრა, ჯერ ერთი, ყველა მათგანი კომუნისტი არ არის, იქ სოციალისტებიც არიან და ანარქისტებიც, და მეორეც, ახლა ჩვენ ყველას საერთო მტერი გვყავს – ნაციისტები – და ურთიერთობის გარკვევის დრო არ არის, ჯერ ერთად მოვიპოვოთ გამარჯვება და მერე დავადგენთ, ვინ ვინ არისო.

“მისმინე, იამბო. ორატორიოში იმიტომ დავდივარ, რომ ეს

მართლაც კარგი ადგილია. გარიბალტისტების არ იყო, არც მღვდლები არიან ფრთიანი ანგელოზები, მაგრამ მათ შორის ღირსეულ ადამიანებსაც შეხვდება კაცი. თანაც ახლა, როცა ბავშვებს უჩინებენ, რომ კარგ ფაშისტს მხოლოდ წიგნი და მუშეკეტი ქმნის, პირდაპირ მისწრებაა ეს ორატორიო. ის, ვინც აქ დადის, ხელიდან მაინც არ წავა, კარგ რაღაცებსაც ისწავლის ალბათ. მერე რა, ზოგ რამეზე თავს რომ იგიჟებენ, ასე არ ქნათ, ეს არ გააკეთოთ. თქვენ ხომ მაინც აკეთებთ ამას, და მერეღა, მოგვიანებით აღიარებთ. აი, მეც მოვდივარ აქ და დონ კონიასოს ვეხმარები. მესის დროს ჩუმად ვზივარ ბოლო რიგში, იმიტომ, რომ დიდი ხათრი მაქვს იესო ქრისტესი, რასაც ვერაფრით ვერ ვიტყვი ღმერთზე“.

რალაზე არ ვლაპარაკობდით მე და გრანიოლა! ყოველთვის იცოდა, რას ვკითხულობდი და ისიც ხალისით მიჩქვდა წიგნებს: „ვერნი ათი თავით სჯობს საღვარის, მეცნიერულად მაინც აზროვნებს. გლიცერინის მწარმოებელი საირეს სმიტი უფრო რეალურია, ვიდრე ის სანდოკანი, გამწარებით რომ იბრავუნებს მკერდში მუშტებს, რახან ვილაც თხუთმეტი წლის გომბიოზე შევარდნია გული“.

გრანიოლა სოკრატესა და ჯორდანო ბრუნოზეც მიყვებოდა; სხვათა შორის, ბაკუნინზეც, რომლის ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე ადრე ერთობ ბუნდოვანი წარმოდგენა მქონდა; მიაბობდა კამპანელასა და გალილეოზე, ერთი სიტყვით, ყველა იმ გონიერ, განათლებულ ადამიანზე, მღვდლები დილეგში რომ ამწყვდევენ და აწამებდნენ. გრანიოლასგან შევიტყვე მათზე, ვისაც არდიგოს მსგავსად, საკუთარი ხელით გამოეჭრა ყელი, რადგან ძლიერი ამა ქვეყნისა და ვატიკანი სასტიკად დევნიდნენ და ავიწროებდნენ. როდესაც „ნოვისიმო მელზიმი“ წავიკითხე ცნობა ჰეგელის შესახებ (ასე ეწერა, „პანთეისტური სკოლის ცნობა. გერმ. ფილოს.“), გრანიოლას ვთხოვე, ეამბა მის შესახებ. „ჰეგელი პანთეისტი არ ყოფილა და ეგ შენი „მელზი“ რალაცას მიედ-მოედება. აი, ჯორდანო ბრუნოზე კი შეიძლება ამის თქმა. პანთეისტს სწამს, რომ ღმერთი ყველგანაა, მტერის უმცირეს ნაწილაკშიც კი. ხედავ, რა ხდება? ყველგან ყოფნა ხომ არსად ყოფნას ნიშნავს! ჰეგელისთვის ღმერთი კი არა, სახელმწიფო იყო ყველგან. ამიტომაც ბრძანდებოდა ფაშისტი“.

„ეს როგორ? ის ხომ ას წელზე მეტი ხნის წინ ცხოვრობდა?“
 „მერე რა? ჟანა დ'არკიც ხომ პირწავარდნილი ფაშისტი იყო! ფაშისტები სულ მუდამ არსებობდნენ. იმ დროიდან მოყოლებული... ღმერთის დროიდან... აი, თუნდაც ღმერთი. ისიც ფაშისტია“.

„კაცო, შენ ის ათეისტი არა ხარ, რომელიც ამტკიცებს, ღმერთი არ არსებობსო?“

„ეგ ვილამ გითხრა, დონ კონიასომ? იმან, ელემენტალური რალაცები რომ არ იცის? მე მჯერა, რომ, საუბედუროდ, ღმერთი არსებობს. ერთი ეგაა რო, ფაშისტია“.

„რას ამბობ, კაცო?“

„მისმინე, იამბო. იმისთვის ძალიან პატარა ხარ, ლექცია რომ წაგიკითხო თეოლოგიაში. მოდი, იმით დავიწყოთ, რაც კარგად იცი. აბა, ათი მცნება ჩამომითვალე. აკი გაზუთხვინებენ ორატორიოში“.

მეც ჩამოვუთვალე. „ძალიან კარგი“, მითხრა გრანიოლამ. „ახლა ყურადღებით მისმინე. ამ ათი მცნებიდან მხოლოდ ოთხი – აბა, დაფიქრდი, მხოლოდ ოთხი – გვიჩვენებს სერიან რამეს, და ისინიც კი... მოდი, ვნახოთ: არა კაც-ჰკლა, არა იპარო, არა ცილი სწამო და არა გული-გიტუქმიდეს ცოლსა მოყუასისა შენისასა. ეს უკანასკნელი იმით გასაგონად არის ნათქვამი, ვისაც წარმოდგენა აქვს კაცურ ღირსებაზე: ერთის მხრივ, რქები არ დაადგა შენს მეგობარს და, მეორეს მხრივ, დაიცავი საკუთარი ოჯახიო. ამას მართლა არაფერს ვერჩი. ანარქიას კი უნდა ყოველგვარი ოჯახის გაუქმება, მაგრამ ყველაფერს ერთად ვერ

მიიღწევ კაცი. იმ სამ მცნებასაც ვეთანხმები... ეს ისედაც უნდა იცოდეს ყველამ... თუმცა, ისინიც უნდა აწონ-დაწონო. ჩვენ ყველანი ვცრუობთ ზოგჯერ; ისეც ხდება, რომ კეთილი განზრახვით, მაგრამ კაცის კვლა? ეს მართლაც დაუშვებელია“.

„მაშინაც კი, როცა მეფე გაგიწვევს ომში?“

„აი, მთელი ამბავიც ეგ არის. მღვდელი გეტყვის, რახან მეფემ გიბრძანა ომში წასვლა, შეგიძლია... უნდა მოკლა... ამაზე თავად მეფე აგებს პასუხსო. აი, ასე ამართლებენ ომს, რომელიც დიდი მურტალი რამეა, განსაკუთრებით მაშინ, როცა იმ თავგასიებულითვის იბრძვი. მაგრამ, ხომ ხედავ, რომ მცნება არ გეუბნება, ომში კაცის კვლა კარგი რამეაო. არა კაც-ჰკლა... ჯერო. მერე კი...“

„რა მერე?“

„რა და, მოდი, ახლა სხვა მცნებებსაც გადავხედოთ. პირველი მცნება გვეუბნება, არა იყვნენ შენდა ღმერთნი სხუანი თვინიერ ჩემსაო. აი, ასე გაიძულებს ღმერთი არ იფიქრო ალაჰზე, ბუდაზე, ანდა სულაც ვენერაზე (მოდი, ვაჟკაცურად ვთქვათ, არ გინდა ქალღმერთ ვენერას კუდი გქონდეს?), მაგრამ ეს ხომ იმას ნიშნავს, რომ არ უნდა გჯეროდეს ფილოსოფიის, მეცნიერების... არც ის უნდა ირწმუნო, ადამიანი მაიმუნისგან რომ წარმოიშვა. მხოლოდ ღმერთი უნდა გწამდეს! ახლა ნახე, ყველა დანარჩენი მცნება ფაშისტურია, იმისთვის გამიზნული, რომ მიიღო საზოგადოება ისეთი, როგორც არის. გახსოვს, მოიხსენე დღე შაბათთა წმიდა-ყოფად მისსაო? ამაზე რალას იტყვი?“

„რა უნდა ვთქვა? კვირას ტაძარში წადიო. რა გაქვს ამის საწინააღმდეგო?“

„მაგას დონ კონიასო გეუბნება და ყველა სხვა მღვდელივით, მაგანაც არ იცის, რა არის მთავარი ბიბლიაში. დაფიქრდი, იამბო! იმ პრიმიტიული ტომისთვის, რომელიც მოსემ გამოიყვანა ეგვიპტედან, ეს რიტუალის დაცვას ნიშნავდა და რიტუალის მიზანი კი – დანყებულები იმ დროიდან, როცა ადამიანებს სწირავდნენ მსხვერპლად და იმ თავგასიებულის იდეების ეპოქით დამთავრებული – ადამინისთვის გონების დაბინდვა და ჭკუის არევაა. ჰო, კიდევ ის, პატივი-ეც მამასა შენსა და დედასა შენსაო. განა ეს იმას არ ნიშნავს, პატივი ეცი შენი მშობლების აზრს, ზურგს ნუ აქცევ ტრადიციებს, არ გაბედო ტომის ცხოვრების წესის შეცვლაო? ხედავ, რა ხდება? არ წააცალო თავი შენს მეფეს! თუმცა, ღმერთმა იცის, რომ თუ მხრებზე თავი გვაბია, უნდა წავაცალოთ... მით უმეტეს ისეთ მეფეს, ის ჯუჯა საგოია რომ არის, რომელმაც თავის არმიას უღალატა და ოფიცრების სიკვდილი აწვეს სინდისზე. ახლა ალბათ იმასაც ხვდები, რომ „არა იპარო“ არც ისე უწყინარი მცნებაა, როგორც ერთი შეხედვით ჩანს: ის გვიკრძალავს იმ ადამიანის ქონების ხელყოფას, რომელმაც შენ მოგპარა და თვითონ გამდიდრდა. ნეტავ, სულ ეს იყო! კიდევ სამი მცნება დაგვრჩა გასარჩევი. „არა იმრუშო.“ დონ კონიასო და მისთანანი ალბათ გასწავლიან, რომ აქ ასეთი რამ იგულისხმება: „არ ჩაიდინო გარყვნილება.“ მიზანი ერთია: თავი უნდა შეიკავო და არ იმაიმუნო. აბა, დაფიქრდი, ის უარესი არ არის, ონანის ყოველი მიბაძვისას, სჯულის ფიცრები რომ გაიხსენო? ერთი მითხარი, ჩემისთანა ჩაშვებულმა ტიპმა რალა ქნას? ლამაზ დედაჩემს მეც ლამაზი არ გავუჩინებარ, თანაც ვკოჭლობ, ქალს ჯერ არც კი გავკარებებარ და ესეც უნდა ამიკრძალონ?“

ღმერთს შეეძლო ასეთი რამ ეთქვა: „...ნება გეძლევათ – ოღონდ გამრავლების მიზნით“. მით უმეტეს, რომ მაშინ სამყარო ადამიანების ნაკლებობას განიცდიდა. მაგრამ ათი მცნებიდან არც ერთი არ ამბობს ამას. მაშ რა გამოდის? არც შენი მეგობრის თუ მოყვრის ცოლისთვის უნდა „გიტუქმიდეს გული“ და გარყვნილებაც გეკრძალება. ესე იგი, ყველაფერზე უნდა აიღო ხელი! კანონი მთელი ხილული სამყაროსთვის! რომაელებზე ვერავინ იტყვის ღმერთები იყვნენო, მაგრამ ისეთი კანონები კი

შექმნეს, დღესაც რომ არ გასვლია ყავლი. და ამ დროს ღმერთი თავს გახვევს დეკალოგს, რომელიც უმთავრეს კითხვას უპასუხოდ ტოვებს.

აი, ბოლო მცნებასაც მივადექით: „არა გული გითქუმიდეს რაოდენი-რაი არს მოყუასისა შენისა.“ ოდესმე თუ დაინტერესებულხარ, რატომ არსებობს ეს მცნება, მაშინ როდესაც უკვე ვიცით, რომ არ უნდა „ვიპაროთ?“ თუ შენც გინდა ისეთი ველოსიპედი, შენს მეგობარს რომ აქვს, რა, ცოდვილი ხარ? რა თქმა უნდა, არა... ვიდრე არ მოჰპარავ. ახლა, მე ვიცი, დონ კონია-სო გეტყვის, ეს მცნება შურსა კრძალავსო და შური კი მართლა ცუდი რამეა. მაგრამ არსებობს ბოროტი შური, როცა შენს მეგობარს აქვს ველოსიპედი, შენ კი – არა და იმედოვნებ, რომ ერთ მშვენიერ დღესაც გორაკიდან ველოსიპედი დაშვებული კისერს მოიტებს და კეთილი შური, როცა შენც გინდა ველოსიპედი და ყველა ღონეს ხმარობ ისეთივეს, თუნდაც ძველის, ნახმარის შესაძენად. ეგეთ კეთილ შურს მოჰყავს სამყარო მოძრაობაში. კიდევ არის სამართლიანი შური – როდესაც ხედავ, რომ რატომღაც ზოგ-ზოგებს ყველაფერი აქვთ, უამრავი ადამიანი კი შიმშილობს. და როდესაც შურის ეს სანაქებო ფორმა გეუფლება – ე.წ. სოციალისტური შური – უკვე ისეთი ქვეყნის აშენებაზე იწყებ ფიქრს, სადაც ქონება სხვაგვარად იქნება განაწილებული. და აი, სწორედ ამას გვიკრძალავს მცნება: მეთავე მცნება რევილუციას კრძალავს. ასე რომ, ჩემო ბიჭუნა, ნუ მოკლავ და ნუ გაძარცვავ შენსავით ღარიბ ბავშვებს; გიჯობს შურს მიანვე და იმათი ქონება ისურვო, ვინც ის ადრე შენგან მიიტაცა. ეს ყველაფერი ხომ დღესავით ნათელია და იმიტომაც ყურყუტებენ მთებში ჩვენი მეგობრები, რომ აქედან დავლუპოთ ის თავგასიებული, რომელმაც ძალაუფლება აგრარული მინათმფლობელებისა და ჰიტლერის ჯამილოკია ლაქიების ფინანსური მხარდაჭერით მოიპოვა, იმ ჰიტლერისა, რომელსაც მსოფლიოს დაპყრობა სურდა, რათა უფალ კრუპს მეტი ზარბაზანი გაესაღებინა. მაგრამ შენ ამას რას გაიგებ – შენ, რომელსაც პატარაობიდანვე ჩაგბეჭდეს გონებაში ამ მეორე დუჩის მორჩილება!“

„რატომ? ყველაფერი არა, მაგრამ ზოგი რამ მესმის.“

„ჰოდა, ძალიან კარგი.“

გრანიოლას თხელი ტყავის, გრძელი ფუტლარი ჰქონდა ჩამოკიდებული გულზე, რომელსაც პერანგის ქვეშ ატარებდა და ნუთითაც არ იშორებდა.

„ეგ რაღაა, გრანიოლა?“

„რა და ლანცეტი.“

„შენ, რა, საექიმოზე სწავლობდი?“

„არა. მე ფილოსოფიას ვსწავლობდი. ეს ლანცეტი საბერძნეთში მომცა ჩვენი პოლკის ექიმმა... სიკვდილის წინ. იცი, რა მითხრა? „მე ეს აღარაფერში გამომადგება. იმ წყეულმა ყუმბარამ ისე გადამიხსნა გულ-მუცელი, რომ ახლა ერთი კარგი ნესესერი მისწრება იქნებოდა ჩემთვის... აი ისეთი, ქალებს რომ აქვთ, თავის ნემსიან-ძაფიანად... თუმცა, მე რაღა გამკერავს ანი. გქონდეს ჩემს სახსოვრად.“ მას შემდეგ მეც სულ ასე ვატარებ.“

„რატომ?“

„მხდალი ვარ და იმიტომ. მე რო საქმეებს ჩავდივარ და რაღაც-რაღაცები ვიცი, თუ ესესელებს ან „შავხალათიანებს“ ჩავუვარდი ხელში, წამებას არ დამაკლებენ. და თუ მანამეს, მოვალე პირს და ყველაფერს დავფქვავ... რა ვქნა, მაშინებს ძალადობა. მევე გაეხდები ჩემი ამხანაგების სიკვდილის მიზეზი. ლანცეტი თან რომ მექნება, აღარაფერი მიჭირს. დამიჭერენ თუ არა, იმ ნუთას გამოვიღადრავ ყელს. ვერც ტკივილს ვიგრძნობ და ვერც ვერაფერს, თვალის დახამხამებაში დამთავრდება ყველაფერი. თანაც ყველას გავაცურებ: ფაშისტებს – რადგან ვერაფერს შეიტყობენ ჩემგან; მღვდლებს – რადგან თვითმკვლეელი ვიქნები, ისინი კი ამას ცოდვად მიიჩნევენ; და ბოლოს, ღმერთს – იმიტომ რომ, მაშინ მოვკვდები, როცა თავად მომეპრიანება. მე ჩემი გითხარი და ახლა შენ იცი...“

გრანიოლას მონოლოგმა დამაღონა. იმიტომ კი არა, დარწმუნებული რომ ვიყავი მის უბადრუკობაში, არა, პირიქით, მეშინოდა, მართალი არ ყოფილიყო ჩემი უფროსი მეგობარი. ბოროტი ღმერთის მიერ შექმნილ სამყაროში ცხოვრობდა ის უბედური და მხოლოდ მაშინ იღიმებოდა გულჩვილად და თანაგრძნობით, როცა სოკრატეს ან იესოს ასხენებდა. მე კი ვიცოდი, ორივე მათგანი რომ მოკლეს და ვერ გამეგო, რა აღიმებდა იმ დალოცვილს.

მიუხედავად ყველაფრისა, გრანიოლას ბოროტი არ ეთქმოდა: უყვარდა ადამიანები, ერთი ეგ იყო, ღმერთის ჯინი სჭირდა და ეს კი მძიმე ჯვარი გახლდათ. თითქოს მარტორქას ესროდა ქვეს, მარტორქა კი, მოგეხსენებათ, ვერაფერს გრძნობს და თავის მარტორქულ ამბავში აგრძელებს გზას, მაშინ როცა, შენ ბოლმით სკდები და საცაა გულიც გილაღატებს.

გაგრძელება შემდეგ ნომერში

ინგლისურიდან თარგმნა
ასმათ ლეკიაშვილმა

აგორა
 მისამართი: #11
 აბაშიძის ქ. #11
 ტელ: 812248896
 877 488082

3 floor

A SOPHISTICATED, EUROPIAN-STYLE RESTAURANT

2 floor

A MODERN COMFORTABLE BAR

1 floor

JAPANESE SUSHI-BAR

agora

Three Wonders in One

საბუღალტრო სამსახურის
 მისამართი: ქ. 31/ 31, აბაშიძის ქ. 31
 ტელ: 22 49 81

BUFFET

'SAKURA 桜 日本料理'
 japanese საბუღალტრო restaurant რესტორანი
 29, Abashidze Str.
 მისამართი: ქ. 1629
 ტელ: 293108

Café Canape

ყვბიგის უკმ. 7
 7 Kazbegi ave. tel 37 35 73
 მისამართი: ქ. 14
 14 Abashidze str. tel 23 14 53

Café Canape

მისამართი: ქ. 14
 14 Abashidze str.
 tel 23 14 53

ყვბიგის უკმ. 7
 7 Kazbegi ave.
 tel 37 35 73

ACCESSORIES
Dutch Design

დეგაპრინტი
DEGAPRINT

წიგნი, ჟურნალი, ბროშურა, მოსაწყვევი, პლაკატი

...15 წუთში იქნება მზად

დეგაპრინტი
 თბილისი, ვირსალაძის 8
 ტელ.: 99 50 07, 99 88 43
 ფაქსი: 99 56 81
 ელ-ფოსტა: degaprint@caucasus.net

მეგობარი MAGTI

...კავშირი თქვენს სამყაროსთან

LAVAZZA

შეუღარებელი

Horeca Georgia

ვაჟა-ფშაველას გამზ. 26, ტელ.: 712073, მობ.: 877 712073

www.lavazza.com